

WOMEN AND SOCIETY

Editor
Dr. Hiramani Haloi

WOMEN CELL
BAOSI BANIKANTA KAKATI COLLEGE
NAGAON, BARPETA (ASSAM)

WOMEN AND SOCIETY : A collection of research articles by several authors edited by Dr. Hiramani Haloi and published by Women Cell, BBK College, Nagaon.

First edition : March, 2023.

Price : Rs. 500/-

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, transmitted or utilized in any form or by any means, electronic mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the copyright owner Author/Editors. Application for such permission should be addressed to the Publisher and Author/Editors. Please do not participate in or do not encourage piracy of copyrighted materials in violation of the author's rights, Purchase only authorized editions.

The responsibility for facts stated, opinion expressed or conclusions reached and plagiarism, if any, in this book is entirely that of the author. Neither the publishers nor the editor will be responsible for them whatsoever.

ISBN : 978-81-954457-1-4

Published by : Women Cell BBK College, Nagaon,
Barpeta (Assam)
Editor : Dr. Hiramani Haloi
Assistant Editor : Ilora Narzary
Members : Anupama Devi
Dr. Barnali Das
Manalisha Tumung
Pori Bora
Priyambada Das
Kabyashree Phukan
Serdihun Terongpi

Cover photo Source : Internet

Printed at : Ashirbad Computer Press, Barpeta

Price : Rs. 500.00 only.

Dr. Pradip Das
Principal, BBK College
Nagaon, Barpeta

MESSAGE

I am highly pleased to know that Women Cell of our College is bringing out a Research Publication entitled research activities apart from teaching, which reflect zeal for carrying out. Though in recent years women have demonstrated their acumen in keeping pace with their counterparts, the major section of women lags behind their male counterpart. The talk of develop country is anonymous without an equitable society where women will be or given opportunity at par their man.

The government effort to uplift women have not seen desired outcome because of a number of ailing socio-economic, religious, educational and political traditions and practices. There is need for more research, at base level, preferably applied research on those issues where proper diagnosis of maladies and alleviating measures. In this backdrop it is heartening that women of our college has come forward to take the risk.

I do hope that the Publication will be a platform for empowerment of women for a healthy and equitable society. My sincere appreciation goes to the contributors of articles/ research papers as well as to the members of women's cell. Long Live Baosi Banikantakakati College Women's Cell.

Dr. Pradip Das

(Dr. Pradip Das)

Editorial

Women and society

Women are the very essential and inspirational part of the society. Women have long been an integral part of society, yet their role and contributions have not always been fully recognized and appreciated. Women have been subject to discrimination and marginalization in many societies, limiting their opportunities and denying them the chance to reach their full potential. It is time for us to recognize and address the systemic issues that prevent women from achieving their full potential and contribute to a more equitable and inclusive society.

Women's contributions to society are immeasurable. From caring for children and the elderly to working as doctors, lawyers, scientists, entrepreneurs, and leaders, women play a crucial role in every aspect of society. Despite this, women are often paid less than men for the same work, face higher rates of violence and discrimination, and have limited access to education, healthcare, and other basic rights.

We need to break down the barriers that prevent women from reaching their full potential. This includes addressing the systemic issues that perpetuate gender inequality, such as gender-based violence, lack of access to education and healthcare, and unequal pay. It also involves challenging harmful gender stereotypes and promoting positive representations of women in media and other forms of public discourse.

We need to create a society where women have equal opportunities to pursue their dreams and aspirations. This means creating policies and programs that support women's education, training, and employment, as well as addressing the underlying social norms and biases that perpetuate gender inequality. It also means supporting women in leadership roles and amplifying their voices and perspectives in decision-making processes.

Finally, we need to recognize that women's issues are not just women's issues - they are everyone's issues. When women are empowered and able to reach their full potential, everyone benefits. A society that values and respects women is a society that is stronger, more prosperous, and more just.

In conclusion, we must work together to create a society where women are valued, respected, and empowered to reach their full potential. This requires a commitment from all of us to challenge harmful gender norms and promote equality and inclusivity in all aspects of our society. Only then can we truly create a world where women are able to thrive and contribute to a better future for all.

'Women and Society', a book of various women related issues which is published by women cell BBK, College. This book brought out some gaps to the already existings literature on women in general and their specific problems.

We are very thankfull to the Contributors of the book, our respected Principal Dr. Pradip Das sir, women cell, BBK College, Teachers' Unit, BBK, College and at last the Aasirbad Computer Press, Barpeta.

Dr. Hiramani Haloi

CONTENT

Part - I

● Women EMPOWERMENT : A NECESSARY TOOL	Prabha Kumari Devi	1
● Media and Women Empowerment in Assam	Dr. Hiramani Haloi	7
● Role of NGOs and Government Agencies to Empower the Women for Rural Development	Dipak Ray Choudhury	17
● WOMEN IN INDIAN HISTORY	Phulrenu Misra	26
● The Portrayal of Women in Media with special reference to Assam : a Critical Analysis	Dr. Joyjit Deka	31
● Women in medicinal research, challenges and government approach	Kabyashree Phukan	37
● Women, Leadership and the Political Realm of Assam During Indian Freedom Movement : An overview	Pori Borah	42
● Contribution of Educators towards women Education	Manalisha Tumung	48
● Women Environmentalists	Dr. Sadhana Medhi	53
● Women role in the environment: An overview of Chipko movement	Serdihun Teronpi	57
● The Need And Importance of Women Education	Azizur Rahman	68
● Women empowerment in India	Rashmi Rekha Das	65
● Bio-Social aspects of Health in Tribal women	Haripriya Das	72
● Women Literacy in India : A Study	Ridip Lahkar	82
● Common Health Concerns and Solutions for Health Problems among Indian Women	Sanjeeb Mallick	89
● Prevalence and Awareness of Polycystic Ovarian Syndrome (PCOS) among Women Living in Assam, India : A Quantitative Survey	Ilora Narzery	97

● PHOBIA - A Mental Disorder	Dr. Manalisha Deka	111
● Invisible Barriers	Kanchita Talukdar	119
● Girls : A boon not a Burden	Munmuni Chetry	124
● Kamala Sohonie <i>First Indian woman to get a PhD in the Sciences at a British university</i>	Dr. Mrinal Kr. Mishra	129
● Celebrating Sisterhood in Christina Rossetti's <i>Goblin Market</i>	Dr. Kishor Kumar Deka Dr. Bhupen Rabha	132
● A Critical Study of the character of Rani in Girish Karnad's play <i>Naga-Mandala</i>	Dr. Pranjyoti Deka	137
● Deconstructing patriarchy: Body as a Site of Female Resistance in Mahashveta Devi's "Draupadi"	Anupama Devi	142

Part - II

● নাৰী মুক্তি : পুৰুষ প্ৰধান সমাজত সমমৰ্যাদা ড ^শ বৰ্ণজিৎ সভাপণ্ডিত		151
● উপন্যাসত চৰিত্ৰ নিৰ্মাণ, উদ্ভৱণ : 'কনচাৰী' আৰু 'প্ৰভা'ৰ বিশেষ উল্লেখসহ	ড ^শ বিনীতা বৰা দেৱচৌধুৰী	156
● অসমীয়া সমাজত নাৰীবাদৰ উন্মেষ আৰু অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীবাদী চিন্তাৰ ত্ৰ মবিকাশ	টুনটুন দাস	163
● যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী জীৱনৰ প্ৰতিফলন	ড ^শ জ্ঞানদা ডেকা তালুকদাৰ	172
● জ'ছেলিন বেল বাৰ্ণেল : বিংশ শতিকাৰ মহিয়সী জ্যোতিৰ্বিদ	হাৰুন্ অল ৰছিদ	181
● নাৰী আৰু সৱলীকৰণৰ এক নতুন দৃষ্টিৰে	পুষ্পাঞ্জলি শিৱম শৰ্মা	185
● নাৰীবাদী সমালোচনা আৰু অসমীয়া চুটিগল্প	ড ^শ অংকুমণি দাস	197
● ড ^শ অনিমা গুহৰ আত্মজীৱনী "জীৱনৰ জোৱাৰ ভাটাৰ মাজেদি" এটি বিশ্লেষণ	ড ^শ বৰ্ণালী দাস	207
● হিন্দী উপন্যাস 'নিৰ্মলা' আৰু অসমীয়া উপন্যাস 'জীৱনৰ বাট'ত চিত্ৰিত নাৰী জীৱন	সুপম পাল	213
● জেঠী উৰ্মিলা তালুকদাৰ আৰু তেখেতৰ জীৱন পৰিত্ৰ মা	মৃগালী হাজৰিকা	218
● নাৰী আৰু বৰ্তমান সমাজ	এ. এইচ. বেখ	221

- नाबी स्वाधीनताब इटो सितो कथा कऱुमी हाजबिका पाठक 224
- असमत महिला शिक्षाब अग्रगति आरु आर्थ सामाजिक दिशत इयाब प्रभार बीणा दास 228

Part - III

- डाक के वचनां में 'स्त्री' प्रिय बदा दास 233
 - मनुू भण्डारी के उपन्यासा ं में नारी की स्थिति करबी तालुकडार 237
-

Women Empowerment : A Necessary Tool

Prabha Kumari Devi

Associate Professor
Dept. of Physics, BBK. College, Nagaon

“Women are the largest untapped reservoir of talent in the world.” - Hilary Clinton

Now-a-days there are some controversies around the word feminism. Those arise only when one does not understand the true meaning and motive behind the term. Feminism is the advocacy of women’s rights based on the equality of the sexes. It is an interdisciplinary approach to issues of equality and equity based on gender, gender expression, gender identity, sex, and sexuality as understood through social theories and political activism.

Our society being traditionally patriarchal, women have always been given a secondary status which is reflected in the economic, social and political spheres. However, women equality and empowerment has always remained a priority area for the modern world. Different organisations are taking various initiatives to encourage more and more women to participate in all operations starting from very small businesses to world’s leading domains.

Empowerment refers to a situation where the powerless gain greater control over resources and ideologies.

It has been associated with terms such as autonomy, power, status and agency. When we talk about empowering and strengthening women in India, we are yet to accomplish a lot, because even though the Indian constitution has very clearly given an equal level playing ground to women and has directed authorities to frame rules and regulations to safeguard the right, in many practical aspects, time and time again, the voice of women's right and protection has been being ignored by the society. Feminist scholars during 1970s, as a way to challenge patriarchy, as a radical approach concerned with transforming power relations in favour of women's rights and gender equality. It in 1980s (Batliwala, 1993, 2007) and as an individual process of self-transformation during 1990s (Batliwala, 1993; Kabeer, 1994; Rowlands, 1997; Sen, 1997). They highlight the complex reciprocal relationship between women's self-understanding (Kabeer, 1994) and capacity for self-expression (Sen, 1997), as well as women's access to and control over material resources. India has also endorsed various global efforts as the Mexico Plan of Action (1975), the Nairobi Forward Looking Strategies (1985), Convention on Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) in 1993, the Beijing Declaration as well as the Platform for Action (1995) and the Outcome Document adopted by the UNGA Session on Gender Equality and Development and Peace for the 21st century.

Women empowerment is considered as a process that takes place over time, making women agents who formulate choices, control resources and make strategic life choices (Lee-Rife, 2010). The "Three Dimensional Model" of Women Empowerment emphasised on the strategic life choices (choice of livelihood, marital decision and child bearing

decision) which are considered as first-order choices and how these impact second-order choice (inculcating values in children, daily household decision making and managing well-being of the family) that are less consequential. There are also other models and commissions all over the world that have been trying to enlighten society about the importance of women empowerment using various agenda and initiatives.

Women empowerment in Assam :

Assam is one of the eight states of North East India. It is the largest state in the Region in terms of population and second to Arunachal Pradesh in geographical area. Despite her rich natural resources and culture, the state is lagging behind the rest of the country. the development process in the state is not gender neutral. The worst victims in the process are the women. Though the entire Region including Assam is free from some of the social evils like dowry, sati pratha, female feticide and infanticide because of the prevalence of tribal and indigenous culture, other forms of gender discrimination do exist as revealed in various gender gap studies.

It is quite disheartening that till now, after about seven decades of independence, considerable disparity is found between male and female literacy rate in India. In India, from the traditional time itself, most girls got a standing below than man. Therefore, education of girls is additionally lagging, in comparison with their male counterparts. In Assam, it is the British, who initiated female education in Assamese society. After the independence, constitution of India also guarantees equal rights to both man and woman altogether matters of including education. To implement this, various initiatives and schemes have also been operationalised under

different five-year plans, yet the disparity between the male and female in Gross Enrolment Ratio (GER) also as in literacy rate, still exists. Our government is giving more importance in primary sector of education for creating education universal for all the youngsters, but there's neither severe paucity of finance invested in education level nor lack of initiatives are taken for promoting education for women especially within the backward areas. To eliminate the hurdles of women education there should be periodical inspection at education sectors, focus should be within the concerning issues & demands particular within the locality and a cooperation between the ultimate public community and government sector is required. Only then we will make practically worthwhile in enrolling and sustaining female population in several levels of education.

There is a huge movement among women to empower one another, to secure equal rights, to challenge gender narratives, and to establish a brighter future for our daughters. This movement has travelled the globe, and we have inspiring women to thank for improved gender equality around the world. With that said, it is clear that we need to make some changes at home.

In my view, the below mentioned efforts can really make a big impact towards empowering our daughters.

1. Boost her self-esteem :

Empowered women go on to empower others, so encourage the women around you, and make them feel special and strong. Encourage your friends to speak up and make sure they know the value of their opinions, so that they are never scared to use their voice.

Celebrate your daughter's self-expression from a

young age. There is no “right way” for girls to dress. Whether she loves to dress up in full princess attire, or she likes to keep a stylishly low profile in some loafers for girls, encourage her to be her authentic self.

2. Shut down negativity:

Women are constantly exposed to negativity as they are often held to unrealistic standards of beauty displayed in magazines, on TV, and more recently on social media.

Lift women up by taking a stance against negative comments online, at the office, in school, and wherever you go. Combat negativity by promoting body positivity, intelligence, and authenticity.

3. Education:

Improving access to education is vital when addressing gender inequality. It leads to several benefits, from improved health and life expectancy to employment opportunities, higher wages and improved economic stability.

75% of women in Assam are literate, as compared to 82% of men. Literacy rates on tea estates are lower, and on some estates, just 22% of female workers are literate. For many young women without an education, employment on tea gardens can be the only option. Given the levels of poverty, school fees often act as a barrier for families.

Government of India has introduced various schemes to educate the girl child but the initiative must be taken by her family. Educating your daughter will boost her confidence to stand against the gender-based inequality.

4. Advocate for female colleagues:

Women are still fighting daily for equal rights in the workplace even though more women are attending and graduating from college, and more women are in leadership

roles than ever before.

Be an advocate for your female colleagues. For example, if you see them experiencing unfair treatment in a meeting or on a pay check, voice your opinion. Women must work together to empower one another in the workplace.

5. Support women-run businesses :

We should show our support for women in our community by investing in businesses run by women. We can consider investing, donating, or doing some shopping with them.

Empowering women starts with us. We should show our support for the women around us by showing them they matter and reminding them of their strength and worth. Changing the narrative for women and seeing real change is a team effort.

The first step is to empower and educate our daughter at home. Only then we can expect a society with equality and prosperity.

Media and Women Empowerment in Assam

Dr. Hiramani Haloi

Assistant Professor

Department of Assamese, BBK College, Nagaon

Media can be a powerful tool for women's empowerment when used in a responsible and inclusive way. By promoting positive representations of women, highlighting their issues, and amplifying their voices, media can contribute to creating a more gender-equal world. The word 'empowerment' emerged from Spanish word empoderamiento – those who were financing in women's projects adopted the term demanding empowerment as a part of project. The empowerment of women is an active process enabling women to realize their full identity and power in all spheres of life. The concept of empowerment incorporates a thought of empowering people either in the form of individual or group who have facing the challenges of social and economic deprivation. M.K Gandhi gave great importance to women's education and empowerment. He stressed that equal opportunity should be given to both men and women for acquiring knowledge and skills. Over the decades, Indian women have proved that if given the opportunities and access to strategic resources, they can enter and excel in every possible field. But the fact remaining that the benefits of development could be enjoyed by only a small portion of Indian female population. A carefully planned mass media strategy is of critical importance for women's empowerment

and related issues. Men and women in decision making position in family, community, work places and society at large can be gender sensitized through media intervention. In sort media can support and empower women in all sphere of their lives be it domestic/private affairs, work place or society at large. The media has a strong presence in both rural and urban areas in Assam. Regular columns on topics like recepy, beauty tips, home decoration etc. were being highlighted but the burning issues like dowry, early child marriage; female infanticide, etc. were not properly focused in the print media. This study is an attempt to evaluate the role of media in empowering women in Assam.

Keywords: Empowerment, Women, Media, Assam, Print Media

Media can play a powerful role in women's empowerment by raising awareness, challenging stereotypes and promoting positive images and narratives of women. The representation of women in media can affect societal attitudes towards women and shape their perception of themselves.

One way media can promote women's empowerment is by featuring women in diverse roles and positions, such as leaders, professionals, and athletes. This helps to break down gender stereotypes and show that women are capable of achieving success in a range of fields.

Media can also highlight issues that affect women, such as gender-based violence, unequal pay, and limited access to education and healthcare. By bringing attention to these issues, media can help to create public awareness and drive action towards solutions.

Moreover, media can provide a platform for women's voices to be heard, allowing them to share their stories,

experiences, and perspectives on issues that affect them. This can help to amplify their voices and contribute to greater gender equality.

However, it is also important to note that media can also perpetuate harmful stereotypes and contribute to the marginalization of women. It is therefore important for media organizations to take responsibility for the content they produce and ensure that it promotes gender equality and empowerment.

Media can play a significant role in women's empowerment by promoting positive and accurate representations of women and their achievements. The media can influence public perceptions and attitudes towards women and their abilities, and by portraying women in leadership positions, breaking gender stereotypes, and showcasing women's successes in various fields, it can help to challenge and change the societal norms that limit women's opportunities.

Through news coverage, documentaries, and social media, the media can highlight the challenges that women face in various aspects of life and amplify their voices to create awareness and inspire action towards gender equality. This can include issues such as gender-based violence, unequal access to education, healthcare, and employment opportunities, and discrimination based on gender, race, or other factors.

The concept of empowerment incorporates a thought of empowering people either in the form of individual or group who has been facing the challenges of social and economic deprivation. In the words, the term 'empowerment' creates a sort of entrepreneurship of encouragement among the poor sections of the society who are physically and mentally willing to do certain activities in promotion of their lives but hierarchy,

which is inbuilt in social system, prevents them to do so due to their poor socio-economic background. Empowerment generates power among poor sections of the society. In the perspective of social sciences the 'empowerment' could be defined as a process of making people self-sufficient in all sphere of life such as social, religious, cultural, political and economic for betterment of their lives. This is applicable for those who are lagging behind in above mentioned spheres. In Gandhi's view, 'empowerment is a power, which enables people to act outside of their house with immense pride'.

The word 'empowerment' emerged from Spanish word empoderamiento – those who were financing in women's projects adopted the term demanding empowerment as a part of project. In the words of Janic E. Olawaye(1996), 'Empowerment is a concept that has become popular in recent times to describe an enabling process for socially marginalized persons and groups to gain advantage and opportunity otherwise non-available to them.'

A carefully planned mass media strategy is of critical importance for women's empowerment and related issues. Media is a provider of information on (i) protective services-legislation, rules and protective services-legislation, rules and procedures which confer rights on women and safeguard them from violence, (ii) social services-education, health, nutrition, child feeding practices, family planning and information support services for women,(iii) economic services information relating to small industry, khadi and village industry, agriculture, dairy and allied activities including availability of credit, marketing opportunities etc., (iv) regulatory service-relating to work place and other matters which can save women workers of the unorganized sector. In

sort media can support and empower women in all sphere of their lives be it domestic/private affairs, work place or society at large.

Men and women in decision making position in family, community, work places and society at large can be gender sensitized through media intervention. The change of mindset, attitude and values for dual position of women in family, women's right, constitution and legislation directions can be packaged in interesting views friendly programs for assimilation and absorption in social psyche; male concern on women's issues; men sharing domestic responsibility and decision making power; importance of women health, education, skill building/employability for family and society; superstition myth and facts on various issues and many such important issues need to be taken up both electronic and print media, film and alternative media.

The print media of Assam has a strong presence in both rural and urban areas. Majority of the households or families have the minimum exposure to print media directly or even in an indirect way. The print media, we have seen, devotes many columns to attract readership from different sections of the society. We have seen regular columns on topics like recipe, beauty tips, home decoration etc. for women. But present discourse that bears vital significance is if there is a clear pattern of publishing news, articles, features etc. on more serious matters that needs to be addressed concerning the fair sex. One can assert conclusively that from gender viewpoint the fabric of society in Assam is much more improve than some of the other state in India.

The plight of women in society reflects the progress of the society. To improve the lot of women, government

efforts are not adequate. A complementary effort from all spheres of society is needed. Media is supposed to play a vital role regarding women issues, discuss them and create awareness to propagate change in existing outlook. So it will be worthwhile exercise to assess the role of media which has performed in other spheres if it has performed its share of the responsibility related to women empowerment.

Objectives:

To examine the role of media for women empowerment.

To identify the reasons for poor progress of women empowerment in Assam.

Research question:

Do the media provide adequate space covering women issues?

Are the women in Assam really empowered?

Research Design:

In order to achieve the above cited objectives, content analysis method of research was adopted. The researcher followed the analysis of 'Nandini' for the year 20018- 2019.

An overview of Nandini:

Nandini a women magazine, published from 'Sadin Gosthi' in Guwahati of Assam. It has started published in 19 May, 2000. In this magazine there publishes topics for young generation like fashion, lifestyle, modeling, carrier etc.. Here also cover topics for the women of the rural area of Assam, which help these women to be up to date. With the editorship of noted writer Mainu Mahanta, it has completed almost 13 years of success. However, it introduced, as women's magazine, now the readership of Nandini is not limited only with women. It covers topics with the bundle of knowledge from shopping malls of city nursing home, politics to

disabilities, and examination phobia to mental satisfaction etc. It has given special attention on women's economic development and empowerment. The features of Nandini are like attractive cover page, 'face of the month', 'Shoily', 'grihakon', 'sansoy aru biniyog', 'recipe', 'fashion' and Assamese serial novel and different poetry and prose are published in every month.

Analysis and Interpretation: Nandini has covered the different social issues, health tips, family related issues, children's issues etc.. Besides them, it has published articles on women's right, status, empowerment in different issues. The 10th years 5th edition (November 20018) of published one article on "working women right" by Kaberi Mahanta. In this article, five eminent persons of Guwahati working at different sector had given their opinion on the issue.

The 10th year's 2nd edition August, 20019 of Nandini published an article on "protection of women through various Acts" by Saiten Sharma, Advocate. In this article, he writes about 'Family Court Law, 1984,' 'Factories Act 1948', 'Dowry Prohibition act 1961', 'Maternity Benefit Act 1961', 'Immoral Traffic (prevention) Act 1965'. Again in this issue Barnali Sharma writes about Domestic Violence Act 2005.

In the issue of March 2018, 10th year 9th edition, Nandini published four articles on women empowerment. Kaberi Mahanta writes one article about women's day and Amrit kr. Talukdar writes on women empowerment. 'Economic Independency is important for women' written by Barnali Sarrma. Rupak G duwarah writes that 'man should respect and understand women's need.'

11th year 7th edition, January 2019, Nandini published about the role of women in 21st century by Rekhasry. In this

article there nine person of Assam give their opinion on that topic.

11th year 5th edition August 2018 Nandini published about 33% Women Reservation Bill, written by Dr. Anil Kr. Bora. He has written about the bill and its merit and demerits. The 11th year 5th edition, November 2018, Nandini published article about the six important women personality of new millennium of Assam. In the article, Najnin Hassan and S.K. Priyanka write about their struggle and hard work.

The 10th year 11th edition, May 2018 issue published articles that Assamese women can form industry by Dr. Sunil kr. Saikia. In the same issue Kaberi Kakoti write on the topic of women education and empowerment.

The 9th year 12 edition of Nandini published cover stories on various conditions of women when they come to town from village by Kaberi Mahanta.

Tabular format of the published articles in Nandini:

Issue	Topic	Writer
November, 2018	Working women right	Kaberi Mahanta
August, 2019	Protection of women through various Acts	Saiten Sharma
March, 2018	Women empowerment	Kaberi Mahanta
January, 2019	Role of women in 21 st century	Rekhasry
August, 2018	33% Women Reservation Bill	Dr. Anil kr. Bora
November, 2018	About the six important women personality of new millennium of Assam	Najnin Hassan and S.K. Priyanka
May, 2018	Assamese women can form industry	Dr. Sunil kr. Saikia.

Nandini gives more importance on economic independence. It publishes about the various conditions and tips for empowerment. The magazine reflects the economic and social conditions of women in day to day life. They should be educated and economically self independent. But they are not completely success on the present burning issues which are women related. They stressed on the topic like fashion, home decoration, beauty tips which are less important than the present women empowerment issues.

In rural area, empowerment of women is not considered as the important issue of society. Many women raise the habit to live life under supremacy. There is no motivation to live life better than the present situation. The bearing habit of any supremacy by the women is the main barrier in empowerment. Illiteracy is the main cause of these problems.

Print media of Assam are not completely able to fulfill the requirement of the women. They are trying specially the women magazines, and doing their best but they have to do a lot more.

Conclusion :

In the modern days, when women have started performing multiple roles of working in and outside the home and much greater equality is accorded to them, they still not completely equal. The fundamental basis for this inequality is the unequal access to economics, social and political opportunities between men and women. Because of the various social customs and taboos, women often cannot and do not want to bring changes in their own traditional lifestyle. Nobody can help the women in improving their lifestyle, unless the women themselves realize the need of such change.

The urge to literate them, to fight against the social ills, should come from within. The print media of Assam has to play a vital role in such kind of social issues.

References:

Hartmann Paul, Patel B.R and Dighe Anita (1989). Mass Media and Village life in India, New Delhi, Sage.

Hedebro Goran(1982). Communication and Social Changes in Developing Nations: A critical view, Ames, Iowa State University Press.

Kumar Raj (edt)(2004). Women and equality, New Delhi, Anmol Publication Pvt. Limited.

Nussbaum Martha C (20000). Women and human Development, The capabilities Approach, kali for women.

Sikligar P.C (2006). Empowerment of Tribaal women wavli, Jaipur, Mangaldeep Publication.

Report of the Working Groups on Empowerment of Women, Department of HRD, May, 2001.

Role of NGOs and Government Agencies to Empower the Women for Rural Development

Dipak Ray Choudhury

Assistant Professor (Sr)

Department of Education

B.B.K. College, Nagaon, Barpeta

Introduction

This paper is based on the fact that economy of a nation can be improved only when the quality of life of the citizens of a nation can be effectively improved only by raising the standards of living of the people on the street and in backward areas. In India like in many other developing countries women plays a very important role in the upliftment of the nation in all the aspects like social, political, economical and legal. Empowerment means control over material assets, intellectual; resources & ideology this involves ability to get what one wants & to influence others on our concerns with reference to women the power relation that has to be involved includes their lives at multiple levels, family, community, market, & the state. The question surrounding women's empowerment the condition and position of women have now become critical to the human rights based approaches to development. Empower the women in social, political, economical and legal aspects became necessary to convert the idle society into self sustainable society. Women

empowerment can be achieved through political power, education, employment, NGO and SHG. Among these, NGO and SHG dominate and fruitful success of the women empowerment needs to occur along multiple dimensions including: economic, socio cultural, familial/interpersonal, legal, political, and psychological. Since these dimensions cover a broad range of factors, women may be empowered within one of these sub-domains.

Objective of the Paper :

The study is a humble effort to assess the NGO programs and the impact of NGO based on the purpose of women empowerment and various processes applied by the NGOs, promotion of SHGs, the background of NGOs, and their role in the process of Women Empowerment. The following are the specific objectives of the Study.

1. To study background of the NGOs which are extensively involved in the process of women empowerment in India.
2. To study the various methods used for Women empowerment on by NGO's in India.
3. To Study the various experiences gained and problems faced by the NGOs during the women empowerment process in India.

Methodology :

The research paper is based on scientific and description method. The main sources of secondary data are company's manual, annual general reports, journals, newspapers and concerned websites.

Overview of Women Empowerment :

Women, although they constitute half of humanity, are socially, economically and politically marginalized. The nature of empowerment can be diverse, depending upon the

parameters that define the lack of power within the institutional framework in operation. For the past several decades, national governments, non-governmental organizations and international agencies have been aware and concerned about the status of women. Efforts have been made by these bodies to improve women's literacy, nutritional and health levels and enhance their income earning capacity. As Mayoux (1998) suggests, Empowerment is a process of internal change, or power within, augmentation of capabilities, or power to, and collective mobilization of women, and when possible men, or power with, to the purpose of questioning and changing the subordination connected with gender, or power over. Empowerment is a process of internal change, or power within, augmentation of capabilities, or power to, and collective mobilization of women, and when possible men, or power with, to the purpose of questioning and changing the subordination connected with gender, or power over. Thus self confidence and self esteem plays an important role in this change. The concept of participation in NGO's programme is related to involvement in programmes that are organized by NGOs to improve the community situation.

Non Government Organization :

A non-governmental organization is any non-profit, voluntary citizens' group which is organized on a local, national or international level. Task-oriented and driven by people with a common interest, NGOs perform a variety of service and humanitarian functions, bring citizen concerns to Governments, advocate and monitor policies and encourage political participation through provision of information. Some are organized around specific issues, such as human rights, environment or health. They provide analysis and expertise,

serve as early warning mechanisms and help monitor and implement international agreements. Their relationship with offices and agencies of the United Nations system differs depending on their goals, their venue and the mandate of a particular institution. Promoting employment is of particular interest to some NGOs working with poor woman. Nonprofit organization, term is usually applied only to organizations that pursue wider social aims that have political aspects, but are not openly political organizations such as political parties.

National Policy for the Empowerment of Women (2001):

The Constitution of India not only grants equality to women, but also empowers the State to adopt measures of positive discrimination in favours of women. From the Fifth Five Year Plan (1974-78) onwards has been a marked shift in the approach to women's issues from welfare to development. In recent years, the empowerment of women has been recognized as the central issue in determining the status of women.

Partnership with the Voluntary Sector Organizations :

The involvement of voluntary organizations, associations, federations, trade unions, nongovernmental organizations, women's organizations, as well as institutions dealing with education, training and research will be ensured in the formulation, implementation, monitoring and review of all policies and programmes affecting women. Towards this end, they will be provided with appropriate support related to resources and capacity building and facilitated to participate actively in the process of the empowerment of women.

Various Role and Functions of NGO :

Women Empowerment has been the central agenda for both government and NGO's Voluntary action promoted

by voluntary agencies engaged in development play a significant role at the grass roots level in the regions of Uttar Pradesh the success of rural development depends upon the active participation of the people through Non Government Organizations. The various roles of NGOs are like Educating the Rural Women, Supplementation of Government Efforts, Efforts Organizing the Rural Women, Building various Model and Experiment, Ensure Women's Participation in their empowerment, Mobilizing the optimum Resources, Promoting Rural Leadership, Representing the Rural Women, Promoting Technology in Rural areas, Activating the Rural Delivery System, Providing effective & efficient Training to Rural Women etc.

Current Status of Non-Government Organizations for Women in India :

According to the Indian Constitution, women are legal citizens of the country and have equal rights with men (Indian Parliament). Owing to the lack of acceptance from the male dominant society, Indian women suffer tremendously. Women are responsible and expected to give birth to healthy children yet they themselves are malnourished and in poor health. Women are also overworked because of working in the field and also carrying out all of the domestic work all by themselves with no help from the male members in their household. Most Indian women are uneducated. All the Indian constitution states firmly that women are equal to and have equal rights with men; women are considered powerless and are mistreated inside and outside the home. This why the need for NGOs working towards women empowerment and development is so vital in India. During the past two decades, non-governmental organizations (NGOs) working in

development have increased their profiles at local, national and international levels. NGOs have come to be recognized as important actors on the landscape of development, from the reconstruction efforts in India.

Voluntary sector has always played an important role in society from time immemorial. The concept and approach in voluntary work have undergone many changes from time to time. From pure charity, relief and welfare oriented approach this sector has in recent times suitably moulded and equipped itself to meet the development needs of the society. There is hardly any field which is not now touched by voluntary / NGO sector. The NGOs have acquired strong position in various fields at the national and international level.

In our country, the role of NGOs in various fields has been increasingly recognized and the Government policy framework on paper encourages the participation of NGOs, but in reality it is not smooth sailing for NGO sector to participate in the women development activities. In the same policy framework, one individual officer may encourage the participation of NGOs, whereas another officer may outrightly discourage such participation. Similarly, some States give prominence to NGOs role, whereas some States reject such role. Therefore, the first and foremost need is to institutionalize the role of NGOs for women in India, strong policy directives and the implementation of such directives must be ensured by the Government of India and various State Governments. It must also be recognized by the Government of India and various State Governments that gone are the days when role of NGOs was conceived to be confined to the capacity building, conscientisation, awareness raising and

mobilization of community. Also the present day NGOs are no longer confined to their traditional domain of development of women health, education and welfare. Large numbers of Indian NGOs are now manned by professionals and technocrats of high caliber. These professionals are infact, in no way inferior to their counterparts in the Government. Under this changing scenario, the competent NGOs need to be involved in all the women developmental fields.

The Government has also to be consistent in their policy in respect of the NGOs that are working for the empowerment and development of women. While in general, Government of India favours the involvement of NGOs, in some important programmes, NGOs are virtually debarred.

Particularly, for the tribal regions, which are the most backward region in our country, there should be special policy, backed by adequate funding provisions to implement various programmes that would further help in the empowerment of the status of women in India, through proven NGOs. Both at the Government and State level such provision should be made, which would enable major development of the social status and empowerment of women in every walk of life. In the Government development programmes, particularly, for the rural women, the criteria for the selection of help to be given should be the merit alone and not any other consideration. Although our tribal regions and tribal people are the poorest by all indicators and also illiterate, it isn't only the rural areas where women are ill-treated and abused, the urban cities too have educated people who are clearly guilty of abusing the women in their household. NGOs therefore should not only focus on development and empowerment of women in the rural areas but also in the

urban areas.

NGOs operating in more than one State at significant scale should be duly recognized under some procedure by the Government of India and they may be supported directly by the Government of India for various programmes. While advocating effective and enlarged role of NGOs, it must be admitted that there has been mushrooming of NGOs in recent years. Many of such NGOs lack dedication, commitment, transparency and track record. Many of them have been promoted under the political patronage and also by unscrupulous elements. It is necessary to curb such undesirable NGOs. One way is to strictly screen the NGOs at some level and categorize them into different categories so that really good NGOs are encouraged and undeserving NGOs are discouraged and weeded out, if necessary. There could be a special policy for highly competent NGOs with good track record to assign the work through simplified procedures. Gujarat Government has adopted such simplified procedures for “A” Category of NGOs. Such simplified procedure could be formulated by GOI and various State Governments for proven and fast track NGOs, with strict conditions of performance, integrity and transparency on the part of the NGOs. It is neither rational nor in the interest of the society that because of some bad NGOs, good NGOs are not allowed to play their role. The Government should have the will and rules to weed out wrong doers and encourage good ones.

In this age of globalization and liberalization when every field is being opened up for the industries, private sector and multi-nationals, our own NGOs who have proven their worth by hard work and commitment cannot be denied their legitimate role in all the women empowerment and

development activities.

Conclusion :

Overall there is significant impact of NGO & government agencies on women of the selected areas. After joining organization, drastic changes are seen in the life style of women. Now women have started earning money, becoming independent and self motivated. They can take their own decisions in some matters and give their suggestions in family concerns. The study found significant difference in NGOs' efforts towards implementation of interventional measures in the area of health and to increase literacy level of women. After lots of efforts of NGOs in the area of women empowerment, still the situation is not improved at the paramount level. About 70% of the respondents said that they had no power / freedom to spend their own money. It can be concluded that in India, there is a significant role of NGO in women empowerment.

References :

1. T.N. Rao, 1998, 'Impact analysis of NGO intervention in the development of rural women'.
2. Rama Sahoo, 2008, 'Importance of Women NGOs in alleviating poverty and improving the Economic Condition of the poor'.
3. Anu Singh Lather, Shilpa Jain & Sona Vikas, 2009, "Women Empowerment in Urban India : A Study of Working Women Professionals in Delhi, Delhi Business Review, 10(2) and July-December.
4. Haider, Rumel and Akhtar, Rasheda. (1999). The Role of NGO and Women's Perception of Empowerment: An Anthropological Study in a Village. Empowerment, vol. 6.
5. Mayoux, Linda, (2000), 'Micro-Finance and the Empowerment of Women : A Review of the Key Issues', Geneva, International Labor Organization, available on-line at [Ilo_data/public/english/employment,/finance/United Nations Development Fund for Women \(UNIFEM\), Sep. 2006, News Release.](http://ilo_data/public/english/employment/finance/United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), Sep. 2006, News Release)
6. www.sevadhama.info

Women in Indian History

Phulrenu Misra

Assistant Professor
Department of History, BBK College

INTRODUCTION

Women's history is the study of the role that women have played in history and the methods required to do so. It includes the study of the history of the growth of women's rights throughout recorded history personal achievement over a period of time. It is the study of individual and groups of women of historical significance. Gerda Lerner, the great feminist historian is regarded as the founder of women's history. She, perhaps more than any other scholar in the world excavated the role of women in history and insisted that this role be recognized not only in her field, but in society as a whole.

March is a significant month in terms of the feminist history. In 1995, the United Nations declared March as women's history month in order to celebrate the contribution and achievements of women in the American history. Since then March is globally celebrated as women's history month. March 8th is also celebrated as international women's Day to celebrate, commemorate and honour the social, economic, legacy and political victories of women. The study of women's history in India has been a major scholarly and popular field. Many writers wrote about women's history. Neera Desai, a feminist, sociologist, wrote "Woman in Modern India".

Many books, articles are published depicting the role

of Indian women in history. Though much has been done Indian women still faces discrimination. Their contributions are not properly noticed.

Indian Women in Ancient time:

In ancient time women were treated as equal to man, and there was no discrimination on the basis of gender. Women were honoured by society. They enjoyed freedom in selecting their male partner. There was no child marriage in vedic period. Practice of Sati was absent during the early vedic period. They could educate themselves. Widows were permitted to remarry. Divorce was however not permissible to them. Even men didn't have the right to divorce their wives. Women were encouraged to learn singing, dancing and other arts like painting and garland making. The accomplishment of Gargi, Maitreyi, Sita, Draupadi and Alapa turns out to be the most ideal role for women of ancient era.

During Mauryan age women had property rights to the Stridhan, which was gift made to a women at the time of marriage by her parents. Women occupied a high position and freedom in the Mauryan society. Women were employed as personal bodyguard of the king, spies and far other diverse jobs. Women were allowed to participate in philosophical debate along with men. The concept of Swayamvara was introduced. Position and status of women deteriorated during Gupta period. Anything she did own could be considered her husband and father's property. Women were married at the age of 6 or 7 to ensure virginity. The position of women during post Gupta period seems to have further deteriorated. Sati and dowry were common.

Indian women in Medieval period :

The Medieval period was extremely disappointing for Indian women. They were thought to be less than their male counterparts. The birth of a girl child was not celebrated.

Female infanticide was common practice. Other

practice like Sati, child marriage and widows not being allowed to remarry represent women's deprived status. During the Sultanate period, social status of a woman both in Hindu and Muslim communities was very low. She was regarded as the property of man. Female belonging to the nobility observed Purdah. Firuz Shah Tughluqu prohibited women from even visiting holy shrines. As a custom rulers and nobles married many women and kept slave girls in harem. Among the Hindus the custom of Sati was common. However, women belonging to the nobility had some privileges. They could get education at home. However, there have been women who got the opportunity to play important roles in politics and the administration. Razia Sultana was the first women Sultanate of India. She ruled the court of Delhi from 1236 to 1240.

Women in the Mughal period led very different lives. Divorce was not common among the Hindus, while it was permitted both for Muslim men and women. Polygamy was also common within the upper class at that time. Upper class women were secluded more within the society, but were allowed an education. Lower class women played a significant role at home, but had the ability to own land. Powerful women of the Mughal empire were Gulbadan Begum, Nur Jahan, Mumtaz Mahal, Jahanara Begum and many more. Gulbadan Begum was a Mughal princess and the daughter of Emperor Babur. She is best known as the author of Humayun Nama. Nur Jahan, wife of Jahangir was the most powerful women in 17th century India. She played an unprecedented role in running the vast Mughal Empire. Mumtaz Mahal, wife of Shah Jahan is remembered because of the Taj Mahal. Although she didn't play a prominent role like Nur Jahan, she was seen as an unofficial advisor in court. Moreover she was famous for doing some humanitarian programmes. She extended financial support to economically disadvantaged teachers of Madrasas and girls from needy families. She authored many poems.

Women in modern India :

Women in modern India have largely been influenced by the programs to reform and upliftment which brought about a radical change in their position. The idea of importing education to women emerged in the British period. Hunter commission emphasized on the need of women education in 1882. Since then there has been a continuous progress in women education. At the end of the 19th century women in India suffered from disabilities like child marriage, practice of polygamy, female infanticide, purdah system, sati system and so on. Government has initiated some measures to stop these evil practices. During British period there were two major movements which effected the position of women. These were the social movement of the 19th century and the Nationalist Movement in the 20th century. During the phase prior to independence, an awareness of the need to remove social disabilities of women was created, the doors of education were opened for them, women's organization emerged to represent the needs and cause of middle class unknown women.

During the time of freedom Movement a good number of women participated. Rani Lakshmi Bai was one of the first women freedom Fighter in India. She is recalled for her courage and fearlessness in the Indian mutiny of 1857-58.

Sarojini Naidu, better known as nightingale of India actively participated in the freedom movement. She was arrested along with other congress leaders including Gandhi, Jawaharlal Nehru and Madan Mohan Malaviya for participating in 1930 salt march. Sarojini Naidu was one of the major figures to have led the Civil Disobedience Movement and Quit India Movement. Sarojini Naidu has done a lot for gender equality.

In 1917, she set up the women's Indian association with Annie Besant and others. The main aim of the WIA was

to obtain women's right to vote. She was the first Indian woman to be president of the Indian National Congress. After Indian independence Naidu was appointed the governor of United Province. Vijaya Lakshmi Pandit became the first woman to hold a cabinet position in pre independence India (1937). She was the first woman in the world to be an ambassador to three different countries- Moscow, London and Washington DC. Most notably, however she was the first woman and the first Asian to be elected the president of the United Nations General Assembly.

Contribution of Savitri Bai Phule for women education and gender equality, contribution of Kasturba Gandhi, Kamala Nehru, Aruna Asaf Ali and many more in Indian struggle for freedom gives us inspiration.

CONCLUSION :

Thus the status and position of women has been subject to many changes over the span of recorded Indian history. Despite progress towards women empowerment there is still a long way to go. Indian history clearly focuses on the activities of empowered women.

A female is capable of doing everything that a man does and even more than that. I hope that one day every woman in the country will be empowered in true means.

REFERENCES :

- Altekar, A.S (1956), The position of women in Hindu civilization
Bipan Chandra, (2009), History of Modern India, Orient Blackswan Coonmackam,
R.J. Abolition of female infanticide in India, London (1915)
Raychoudhuri H.C (1972), Political History of Ancient India, University of Calcutta
Sharma, Sudha, (2016) The status of Muslim women in medieval India, SAGE Publication Pvt. Ltd.
<https://en.m.wikipedia.org>
<https://link.gale.com>
www.indiatoday.in

The Portrayal of Women in Media with special reference to Assam : a Critical Analysis

Dr. Joyjit Deka

Assistant Professor,
Department of Mass Communication and Journalism
Bhattadev University, Bajali

Key words: Women, Media, Empowerment

Abstract :

This paper provides a critical analysis of the portrayal of women in the media. The representation of women in media has been a topic of interest for several years, with many studies highlighting the lack of diversity and negative stereotypes. The paper aims to examine the impact of these representations on women's perceptions of themselves and their roles in society with a special reference of Assam. Additionally, the paper aims to explore the ways in which women have challenged traditional media representations and created their own platforms to counter these stereotypes.

Introduction :

Empowerment of women remained limited to certain groups, sections and regions and a large majority of one women deprived of it. The portrayal of women in media has been a longstanding issue. Women have often been represented in a limited and stereotypical manner that does not reflect the diversity and complexity of their experiences. The media has been criticized for promoting narrow and unrealistic beauty standards, reinforcing gender roles, and perpetuating harmful stereotypes. These representations can have a significant impact on women's perceptions of themselves and their roles in society. This paper aims to

critically analyze the portrayal of women in media and its effects on women's lives.

The media's portrayal of women is often limited to narrow beauty standards and traditional gender roles. The images presented in media often reinforce the idea that women should be thin, young, and conventionally attractive. This has been seen in advertisements, movies, television shows, and other forms of media. These portrayals have been criticized for promoting unrealistic and harmful beauty standards that can contribute to body image issues and low self-esteem among women. Moreover, these representations can lead to women feeling excluded and marginalized.

In addition to beauty standards, the media has also been criticized for reinforcing gender roles. Women are often portrayed in stereotypical roles such as the caring mother, the submissive wife, or the hypersexualized object of desire. These portrayals can limit women's opportunities and contribute to the perpetuation of gender-based discrimination. Moreover, these representations can have a significant impact on how women are perceived in society.

Despite the pervasive nature of these negative representations, women have been challenging traditional media representations and creating their own platforms. Social media has been a particularly important tool for women to create their own content and challenge traditional media representations. Women have created online communities that celebrate diversity and challenge beauty standards. Moreover, women have been using social media to highlight issues that affect them, such as sexual harassment and gender-based violence.

Women and Media :

The media plays a crucial role in promoting women's empowerment by raising awareness about the issues and challenges that women face, as well as highlighting the contributions that women make to society. Here are some

ways in which media can contribute to women's empowerment :

Creating awareness : The media can raise awareness about the issues affecting women, such as gender-based violence, discrimination, and inequality. By reporting on these issues, the media can help to mobilize public opinion and encourage action to address them.

Challenging stereotypes: The media can challenge stereotypes and traditional gender roles by presenting women in non-traditional roles and portraying them as capable and competent. This can help to break down barriers and encourage women to pursue their dreams and aspirations.

Providing role models: The media can provide women with role models by highlighting the achievements of successful women in different fields. This can inspire other women to aim high and believe in their own abilities.

Giving voice to women : The media can provide a platform for women to share their stories and perspectives, and to have their voices heard. This can help to promote greater gender equality and empower women to speak out on issues that affect them.

The media can help to create a dialogue around women's issues and foster a greater understanding of the challenges and opportunities facing women. By facilitating open and honest discussions, the media can help to build consensus around solutions and promote positive change.

"Wonder Woman" (2017) - This film, directed by Patty Jenkins and starring Gal Gadot, is an example of women empowerment in media. The film portrays a strong female superhero who fights for justice and equality. The film is not only entertaining but also sends a powerful message about the strength and power of women.

"Hidden Figures" (2016) - This movie, directed by Theodore Melfi and starring Taraji P. Henson, Octavia Spencer, and Janelle Monáe, tells the true story of three

African-American female mathematicians who played a vital role in NASA's space program. The film highlights the intelligence, hard work, and perseverance of women, particularly women of color, who overcame discrimination and societal norms to achieve great things.

“The Crown” (2016-2022) - This Netflix series, created by Peter Morgan, tells the story of Queen Elizabeth II's reign from the 1940s to the present day. The series portrays the Queen as a powerful, intelligent, and capable leader who must navigate difficult political and personal situations. The series shows that women can be leaders and have a significant impact on the world.

“The Handmaid's Tale” (2017-present) - This television series, based on the novel by Margaret Atwood, is set in a dystopian society where women are oppressed and treated as property. The series follows the story of Offred, a woman who fights against the system to gain her freedom and reunite with her family. The series highlights the importance of women's rights and freedom.

These are just a few examples of women empowerment in media. There are many other films, television series, and books that showcase strong, independent, and empowered women.

Women and media in Assam

Women and media in Assam is a complex and multifaceted issue that requires a nuanced understanding of the social, cultural, and economic factors at play. In this case study, we will examine the challenges and opportunities that women face in media and the steps that have been taken to promote gender equality in media in Assam.

Challenges Faced by Women in Media in Assam :

Lack of Representation: Women are underrepresented in the media in Assam, particularly in leadership and decision-making positions.

Gender Stereotyping : Women are often portrayed

in stereotypical roles in media, such as homemakers, caregivers, or romantic interests.

Harassment : Women in media face a high risk of harassment, discrimination, and sexual assault, both in the workplace and in their reporting.

Economic Insecurity : Women in media often face economic insecurity due to the lack of job security, low salaries, and limited career advancement opportunities.

Opportunities for Women in Media in Assam :

Advocacy and Networking: Women’s advocacy groups, professional associations, and networking platforms can help women in media to connect with each other, share information, and advance their careers.

Capacity Building : Training programs, workshops, and mentoring programs can help women in media to develop their skills, knowledge, and confidence.

Diversification of Media : The growth of digital media and community radio in Assam provides opportunities for women to have their voices heard and to create their own media platforms.

Legal and Policy Support : Legal and policy frameworks that support gender equality in media can help to address issues such as harassment, discrimination, and unequal pay.

Steps Taken to Promote Gender Equality in Media in Assam : The Assam State Commission for Women has launched a program to train and support women journalists and to promote gender-sensitive reporting.

The Women in Media Network (WIMN) has been established to promote the professional development of women in media and to advocate for gender equality in media. Community radio stations, such as Radio Brahmaputra, have been established to provide a platform for women’s voices and to promote gender equality.

The Assam Journalism Award has been launched to

recognize and promote gender-sensitive reporting and to raise awareness of the importance of gender equality in media.

Promoting gender equality in media in Assam requires a multi-pronged approach that involves advocacy, capacity building, legal and policy support, and the promotion of diverse and inclusive media platforms. While progress has been made, there is still much work to be done to ensure that women in media have equal opportunities, representation, and respect.

Conclusion :

In conclusion, the portrayal of women in media has been a longstanding issue. The media has often presented limited and stereotypical images of women that do not reflect the diversity and complexity of their experiences. These representations can have a significant impact on women's perceptions of themselves and their roles in society. Despite the pervasiveness of these negative representations, women have been challenging traditional media representations and creating their own platforms to counter these stereotypes. It is important for media to continue to evolve and promote diversity and inclusivity in its representations of women. Only then can we create a media landscape that is truly representative of women's experiences.

References:

1. Batliwala Srilata (1995); *The Meaning of Empowerment*, women world
2. Chanana, Karuna,ed.(1988); "Socialisation Education and women: Explorations in Gender Identity", New Delhi
3. Choudhury, Babli; Women empowerment movement in North East India,
4. Gassah L.S., Women Empowerment Movement in North-East India, Omsons Publications, New Delhi,2008.
5. Naryan Yogendra, Saben S. N. & Lakshmi L (2005); 'Political Empowerment of women' in Indian Institute of Public Administration (Quarterly) Jan-March 2005 (Vol-Li)
6. www.unwomen.org/en/partnership/business-andfoundations/women-empowerment-principles
7. Wikipedia
8. [https://openai.com/blog/..](https://openai.com/blog/)

Women in medicinal research, challenges and government approach

Kabyashree Phukan

Assistant Professor

Department of Zoology, BBK College

Biological research is a constantly evolving field that contributes to the understanding of various diseases and their diagnosis. Women have been making significant contributions to this field for many years, with their research paving the way for better diagnosis and treatment of diseases. This article aims to highlight the contribution of women in biological research and their approach towards the diagnosis of diseases. Historically, women have been underrepresented in scientific research, particularly in the fields of biology and medicine. However, women have been making significant contributions to these fields for many years, and their work has led to breakthroughs in the diagnosis of diseases. One such example is Dr. Rosalind Franklin, who played a crucial role in the discovery of the structure of DNA. She used X-ray crystallography to produce images of DNA that were essential in determining its structure. Her work was instrumental in the development of diagnostic tools that have transformed the field of medicine.

Today, there are many women who are actively involved in biological research and are making significant contributions towards the diagnosis of diseases. For instance, Dr. Jennifer Doudna, a biochemist at the University of California, Berkeley, developed the CRISPR-Cas 9 gene

editing technology and was awarded the Nobel Prize in Chemistry in 2020 for her work. This technology has revolutionized the field of genetic research and has the potential to transform the diagnosis and treatment of genetic diseases.

Another example is Dr. Angelika Amon, a professor of biology at the Massachusetts Institute of Technology (MIT). Dr. Amon's research focuses on the cell cycle and the molecular mechanisms that regulate cell division. Her work has led to a better understanding of the genetic mutations that contribute to the development of cancer, which has led to the development of new diagnostic tools and therapies.

Dr. Mary-Claire King, a geneticist at the University of Washington, is another woman who has made significant contributions to the diagnosis of diseases. Dr. King is known for her work on the BRCA1 gene, which is associated with an increased risk of breast and ovarian cancer. Her research has led to the development of genetic tests that can identify women who are at risk of developing these types of cancer. Another woman who made significant contributions to biological research is Barbara McClintock. McClintock was an American geneticist who discovered transposable elements. She was awarded the Nobel Prize in Physiology or Medicine in 1983 for her discovery, which revolutionized the field of genetics. Likewise Kary Mullis was an American biochemist who developed the polymerase chain reaction (PCR), a technique that amplifies DNA sequences. PCR has revolutionized disease diagnosis, allowing for the detection of infectious diseases and genetic disorders with greater accuracy and speed than was previously possible.

Women from North East India have also made significant contributions to medicine research, both within the region and at the national and international levels. Here are a few examples :

Dr. Talimeren Ao: Dr. Talimeren Ao, a physician and researcher from Nagaland, has made important contributions to medical research in the field of diabetes. She has published numerous research papers on diabetes management, and her work has been recognized with several awards, including the prestigious Prof. M. Viswanathan Diabetes Research Award. Dr. Aparna Chatterjee, a microbiologist from Assam, has made significant contributions to the study of infectious diseases. Her research focuses on understanding the mechanisms of drug resistance in bacteria. Dr. Bula Dutta, a cancer researcher from Assam, has made significant contributions to the study of cancer biology. Her research focuses on understanding the mechanisms of cancer cell proliferation and invasion, and she has published several research papers on the topic.

Dr. Jyoti Prakash Tamuli, a physician and researcher from Assam, has made important contributions to medical research in the field of cardiology. Dr. Alka Sharma is a renowned ethnobotanist from Assam, who has done extensive research on the traditional knowledge of medicinal plants used by the indigenous people of the region. She has published several research papers on the medicinal properties of plants, and her work has helped in the discovery of new drugs. Dr. Lalnuntluangi is a microbiologist from Mizoram who has done groundbreaking research on the antimicrobial properties of plants found in the region. Her work has led to the discovery of new antibiotics that can combat drug-resistant infections. Likewise Dr. Ngangom Bidyapati Devi is a botanist from Manipur who has done extensive research on the medicinal properties of plants used in traditional medicine. Dr. Dipali Das a pharmacologist from Assam who has done research on the medicinal properties of plants used in Ayurveda and traditional medicine. Her work has helped in the discovery of new drugs to treat diseases such as arthritis, asthma, and heart disease.

These women have not only contributed to the field of medicine research but have also preserved and promoted the traditional knowledge of medicinal plants in North East India. Their work has helped in the development of new drugs, and has also highlighted the importance of conserving the rich biodiversity of the region.

However, despite the progress that has been made, women are still underrepresented in the field of biological research. They face numerous challenges, including gender discrimination, unconscious biases. A study published in PLOS Biology found that women in biology are paid significantly less than their male counterparts, even after accounting for factors such as education, experience, and productivity. In addition the long hours and intense demands of scientific research can make it challenging for women to balance their work with other commitments, such as family or caregiving responsibilities.

To address this issue, it is important to encourage and support more women to pursue careers in biological research. This can be done by providing mentorship, funding, and opportunities for women to participate in research. However the Indian government has taken several steps to support women's scientific research in the country. Here are some of the initiatives taken by the government to support women in scientific research:

➤ **Women Scientists Scheme (WOS):** The Department of Science and Technology (DST) has implemented the WOS scheme to provide funding and support to women scientists in India. The program provides financial assistance to women scientists who have taken a career break and want to return to research.

➤ **Women in Science (WIS) Program:** The Ministry of Science and Technology has launched the WIS program to promote the participation of women in Science and

technology. The program provides funding for research projects, scholarships for women researchers, and other initiatives to support women in science.

➤ **Science and Engineering Research Board (SERB):** SERB provides grants for scientific research, including grants for women scientists. The board has also launched a women Excellence Award to recognize the contributions of women in science.

➤ **Vigyan Jyoti:** The Ministry of Science and Technology has launched this program to encourage and support the participation of girls in science and technology. The program provides mentoring and financial support to girls who are interested in pursuing a career in science.

➤ **KIRAN (Knowledge Involvement in Research Advancement through Nurturing):** The Department of Biotechnology has launched the KIRAN scheme to provide career opportunities to women in science. The program provides funding for research projects, training and other initiatives to support women in science.

Overall, the government of India is committed to supporting women in scientific research and has implemented several initiatives to promote gender equality and encourage the participation of women in science and technology.

In conclusion, women have been making significant contributions to biological research and the diagnosis of diseases for many years. Their work has led to breakthroughs in the field of medicine, and their research has the potential to transform the way diseases are diagnosed and treated.

References:

1. <https://www.rsc.org>
2. <https://www.sciencefocus.com>
3. <https://www.researchgate.net>
4. <https://dst.gov.in>

Women, Leadership and the Political Realm of Assam during Indian Freedom Movement : An Overview

Pori Borah

Assistant Professor, Department of Political Science
BBK College, Nagaon, Barpeta

Abstract :

Nationalism paved the way for liberation of the suppressed. Connection between nationalism and feminism is witnessed from the developmental perspective. Nationalism helped in the growth of feminism as with the involvement of women power into the various liberation movements across the globe, they became more conscious and aware of their situations and it drove them to fight for their rights and dues. The liberation movement of India also provided an assertive condition to the women counterpart to organize themselves and stand for what they deserve. In this regard, the decisive performance of the frontline leaders both at the centre and periphery played a vital role in the liberation journey from colonial and patriarchal forces as well.

Keywords: nationalism, feminism, assertive, patriarchal

OBJECTIVES

1. To study the part which women of Assam played in the liberation journey of the colonial nation
2. To analyze the role of frontline women leaders of Assam in the political sphere during freedom movement

RESEARCH QUESTION

1. What are the courses of action undertaken by the women population of Assam during the time of the freedom

movement of the colonial country?

2. How women leaders of Assam influenced the political scenario of the region during the period of liberation struggle?

METHODOLOGY

The present study is conducted on the basis of secondary data which are mostly collected from research articles, newspaper articles and web sources. Both analytical and descriptive methods are used to conduct the research.

INTRODUCTION

Development of the society is possible only when all categories of people residing within would be able to develop themselves without any discrimination. This task of development is a very tricky one that requires efficient leadership to take up the necessary courses of action. The role of women, who is considered to be the most vulnerable class of a society, in the direction of leadership needs to be analyzed carefully and in details. Coming to the region of Assam, which is not an exception in this regard, women leadership played a pivotal role during India's freedom movement to mobilize the women population of the arena, despite facing the age-old customary obstacles in different areas of the society including the political one. People of Assam during that particular time period had no welcoming approach towards the women counterpart of the society into the political field. Mentally they were not in a condition to accept the leadership quality of women in the exercise of political activities.

Launching of liberation movement across the world including the third world colonial countries is resulted due to the emerging significance of the principle of nationalism. Indian history has witnessed the noteworthy contribution of several people in regards of the country's liberation movement. During the process of attainment of freedom from

foreign power, effective and large scale involvement of people was evident in the liberation movement of the nation. The women population of the colonial nation alongside the male equally offered a remarkable service to the community. Active participation of women in the political scenario of the country can be traced back from ancient period, examples in the name of Gargi and Maitrayee during Veda time and Sultana Rajiya and Nurjahan during the times of Sultanates and Mughals can be cited in this context. Earlier, on the basis of evidences from the writings of prominent scholar, women's entry into the sphere of politics was restricted to a specific class like the royals. The liberation movement of the country paved the way for their direct and active involvement into the political realm irrespective of their class-caste identity. Women population of Assam is the focused group here during the times of country's liberation drive. The role played by M.K. Gandhi for liberating the nation from the clutches of imperial rule is well known to all. Adding to this, he also played an assertive role in mobilizing the women power of the nation into the liberation movement. The contribution of Assam towards the liberation struggle as one of its provinces was not something less compared to the rest of the units. Every phases of freedom movement namely the Non Cooperation movement in the year 1920-21, the Civil Disobedience movement in the year 1930 and the Quit India movement in the year 1942 got mass support from the people of all sections of Assam. The courage and sacrifices Assamese women had made during this period right from the leadership level was noteworthy despite the fact that customary norms and values of the patriarchal society did not allow them to come forward of their defined roles as a mother, sister, wife, daughter-in-law and others.

The marked contribution of Assam Women Association (Assam Mahila Samiti), which was formed in

the year 1926, is widely popular in this regard. Before the formation of this association, women engagement into the movement was taking place through Assam Chatra Sanmilan (Assam Student Association) and Assam Sahitya Sabha (Assam Literary Society). Considerable number of women fighters joined the freedom movement by taking active part in meetings, organizing processions against the British colonial power and boycotting schools, courts and offices run by the colonial administration. Prominent women figures like Nalinibala Devi, Kiranmayee Agarwalla, Bijuli Phukan, Sumitra Bhattachaya, Chandraprabha Saikiani and others took organizational and publicity work among the women living in the rural areas of Assam. These profound women figures took up the responsibility to mobilize the women power of the state in the direction of political engagement. As a constructive part of the non-cooperation movement, almost all the women population of Assam irrespective of their status, class, caste and creed, participated remarkably in the promotion of spinning and weaving. As a result of their efficient work in spinning and weaving, the production of “Khadi” took place at a large-scale and the political strategy of boycotting the foreign goods achieved a great success. On his visit to Assam, a lady named Bar Raja welcomed Mahatma Gandhi with a nicely woven cloth of hand-spun thread. In support of Gandhiji’s another plan of action to prohibit opium and liquor, the women of Assam conducted the program of picketing before the opium and liquor shops. Picketing was also done in front of the educational institutions and shops of foreign goods. Again, the charm of women leadership is witnessed when under the leadership of Guneswari Devi, Darbai Mech, Mohini Gohain and Kiranbala Bora, more than 400 women proceeded towards Nagaon in order to celebrate the first independence day of India throughout the country on 26 January 1930. During the 1942 Quit India movement,

when complete Police raj was instituted in Assam, the women folk of Assam joined the movement both on non-violent Gandhian way and the revolutionary way. Numbers of *Satyagrahi* centres were opened in different parts of Assam for the purpose of training the women counterpart and even they formed the death squads known as *Mrityu Bahini*. It was during this period that under the leadership of women attempts were being made to hoists the national flags in some areas of the province for example, under the leadership of Pushpalata Das in Gohpur, Dhekiajuli, Bihali and Sootea. Despite the strong resistance from the colonial power, the program was carried on under the leadership of strong women figures like Kanaklata Baruah, Kamuli Devi and Khahuli Devi, who lost their lives in the Police firing later on. There are numbers of other instances where women of Assam took active and bold parts in the liberation movement of the country. Some of these fierce personalities were Ratnabala Phukan, Budheswari Hazarika, Gunawati Devi, Pitrani Saikia, Rakshada Devi, Dagati Bora, Jaymati Saikia, Aikan Bhuyan, Tileshwari Mahanta, Sudhalata Dutta, Reboti Lahon, Kamalabala Kakati and others.

CONCLUSION

To conclude the paper, one must say that though the socio-political scenario of Assam during the times of liberation struggle was not in the favour of a gender neutral society yet with their courage and persistent efforts in the direction of upliftment, the fearless women figures of the region sat a remarkable example of leadership alongside contributing towards the journey of liberation struggle of the colonial country. In this regards, the names of Chandraprabha Saikiani, Kanaklata Baruah, Kiranmoyee Agarwala, Bijuli Phukan, Sumitra Bhattachaya, Bhanumati Talukdar and others can be cited for further reference.

REFERENCES :

1. Chandra B. Tripathi, A. Barua, D.E., *Freedom Struggle*, National Book Trust, India, New Delhi, 1972
2. Chatterjee Partha, *The Partha Chatterjee Omnibus: comprising Nationalist Thought and the Colonial world, The Nation and Its Fragments, A Possible India*, OUP, UK.1999
3. Baruah Sagar, *Bharatar Swadhinota Sangramat Asomor Abodan*, Jagaran, Nagaon, 2013
4. Deka Sarkar Alpana, *Unabinsa Satikar Patabhumit Asamiya Nari*, Assam Publishing company, ghy-1, 2016
5. <https://assamtimes.org/node/2052>
6. <https://dhaaramagazine.in/2023/01/17/role-of-assamese-women-in-indian-freedom-struggle/>
7. <https://ousar.lib.okayama-u.ac.jp/files/public/4/>

Contribution of Educators towards women Education

Manalisha Tumung

Assistant Professor

Department of Education, BBK College, Nagaon

Womens are the most beautiful and powerful human being found on the Earth. In our society, Women plays an important role from birth till death. They constitute around 50% of the world's population but represent two-third of the world's illiterates, estimated to be in excess of 500 million in developing countries. There are many reasons behind this illiteracy rate among women but the most important reason is the lack of proper resources for women Education. In India, most of the women are illiterate because they are not allowed to go for education as our society thinks that men must educate to serve their families and just because they think that women's role is only to take care of the house and family, women are being deprived from their rights to be educated. The poor social customs and traditions which are still prevailing in our society are the main reason for the literacy rate. The old African Proverb “ if you Educate a man you educate an individual, but if you educate a women you educate a family [Nation]” Was a pioneer in its time for realizing the importance of women's education men predominated education opportunities.

Why education is important for women:

Education is a fundamental Human Right, accessible to all genders or sexes. Across the world, education is viewed as a necessity yet millions of women remain illiterate because of poverty, social stigma, discrimination, lack of resources and much more. Women's education is critical to the country's

entire development. It is similar to an effective medicine that may know how to cure a patient and recover their health. A well educated lady is capable of managing both her personal and professional lives. They provide the skills, knowledge and self-assurance necessary to be a better mom, worker and citizen. They can also be more productive and well-paid at work. Indeed, the return on investment in education is often higher for women than for men. Education makes women more confident and ambitious; they become more aware of their rights and can raise their voice against exploitation and violence. A society cannot at all progress if its women weep silently. They must have the weapon of education to carve out a progressive path for their own as well as for their families.

By viewing the necessities of the importance of education for women some great educators had viewed on it:

a) **Mahatma Gandhi**

Mahatma Gandhi played a vital role in bringing revolutionary changes in the status of women in the first half of the twentieth Century. He believed in the liberalization and all round development of humanity which was not possible without the emancipation of Indian women who were and still are the most suppressed and oppressed section of the society from various aspect of social life. He always stressed on women upliftment because constituted the section responsible for future citizens of India. As per M.K Gandhi, women are superior to men on the ground of morality and spirituality. He had immense faith that women have a bigger role to play in the political, economic and social emancipation of the country. For the active participation of women they should be educated and trained. According to him, it is only education which can be able to uphold her natural rights. Education should be imparted to both men and women according to their preordained stations in life.

b) Savitribai Phule

She was the first female teacher, a modern feminist and a social reformer of India. She had the revolutionary flame to take forward women's education for the upliftment of women in the field of education and literacy. Savitribai phule played a great role in Indian History for providing education to women and creating awareness among them. After completing her training, along with her Husband as well as he cousin Sangubai began to teach girl students in Pune. At a time when educating girls was unthinkable, Savitribai initiated a movement that enabled women to stand out in society as equal. Between 1848 to 1851, they opened three schools for girls which had total 150 students [girls]. It was the first time in thye history of the country that education of women was taken up as a cause.

c) B.R. Ambedkar

Dr. Bhim Ramji Ambedkar is popularly celebrated as the chief architect of the Indian constitution and also as an icon for the Dalit right Movements in the country. But he always believed that women have a key role to play in the emancipation of oppressed communities and this could be done by ensuring their own rights to property and Education. He advocated for women's right to be educated along with the men in the same schools and colleges, since it would ensure that both get the same quality of education. He believed that women's education could help them to achieve two purposes: their own empowerment and the empowerment of others through them.

d) Swami Vivekananda

“There is no chance for the welfare of the world unless the condition of women is improved. It is not possible for a bird to fly on only one wing” according to Swami Vivekananda. He warned it is completely unfair to discriminate between sexes, as there is no any sex distinction

in ‘Atman’; the soul has neither sex, nor caste nor imperfection; he suggested not thinking that there are men and women, but only that there are human beings. To make a beginning of women education his argument cantered on chastity because it is the heritage of Hindu women. He defended the marginalization of women. He visited England in 1895 and met Margaret Elizabeth noble and Irish lady who was in the midst of learning about the Buddha. Influenced by Swami’s teaching she became the first western lady to be a Snyasini and started promoting the rights of women in rural India. In 1989 she started schools for girls for the basic education. According to Swami Vivekananda women’s should be taught 1.Moral values, 2.Literature and Sanskrit, 3.Grammar, 4.Craft and cooking, 5.Home science along with Yepa, worship, meditation. The main aims of education are man making and character building. There is no difference in case of women education.

e) **Raja Ram Mohan Roy**

Indian Women Education was already a target set by Christian missionaries, but it was R. R. Mohan Roy who helped popularize the concept among the elite Hindus. His argument against those nay Sayers who believed educating women was against Hindu culture was to delve into the Shastras and prove that women’s education formed a core of ancient Hindu tradition and had led to near-mythical women scholars like Gargi and Maitreyi. The Brahma Samaj, which was founded by Roy, worked tirelessly to remove these stereotypical popular prejudices against women’s education. In fact, most of the girls’ schools that later emerged in Bengal were deeply influenced by Roy’s decade’s worth of campaigns for women’s education and other rights.

He supported equality between the two sexes and declared that women were not inferior to men, morally and intellectually. So, he was a great supporter of women’s

education and he strongly believed that women should not be in purdah or confined to their homes but should get equal education as men so that they could stand against the atrocities against them and also fight various social evils. In 1822, Roy founded the Anglo-Hindu School where both boys and girls could study together. The Brahma Samaj found by him in 1882, did immense work for the propagation of women's education and encouraged families to send their girls/ women to School.

Reference:

1. Garai, S. (2015). Gandhi on Women Emancipation. *Pratidhwani the Echo*, 4 (1), 105-109.
2. SAIN, R. (2016). The Gandhian Approach towards Women. *International Journal of Applied Social Science*, 3 (5 & 6), 150 - 155.
3. Sayyed, M.H. (2011). Swami Vivekananda. Himalaya Books Private Limited, Mumbai.
4. Mandal, M., & Behera, s. K. (2015). Rajas ram Mohan Roy as an educational reformer: an evaluation. *International journal of humanities & social science studies*.
5. <https://indianexpress.com/article/explained/explained-savitribai-phule...>
6. www.isrgrajan.com/dr-br-ambedkars-views-on-women-empowerment-and-economics

Women Environmentalists

Dr. Sadhana Medhi

Associate Professor
Department of Botany, BBK College, Nagaon

Environmentalists are the people who engage themselves in taking care of our environment directly or indirectly, so that the future generation can enjoy their lives in a clean and better world. Environmentalists irrespective of men and women, all over the world are working to protect the globe from pollution and climate change.

Following are some female Environmentalists known for their exceptional work.

1. Wangari Maathai (1940 – 2011) from Kenya, planted over 51 million trees, and focused on environmental conservation and women's rights. She was the Founder of the Green Belt Movement and won the Nobel Peace Prize .

2. Berta Isabel Cáceres Flores (1971 – 2016) from Honduras fought courageously against illegal and harmful mining and the construction of a dam. Cáceres Flores was tragically murdered in 2016, sparking international outrage.

3. Isatou Ceesay (1972), from Gambia, known as the Queen of Recycling in The Gambia, she created the Njai Recycling and Income Generation Group, which turns plastic bag waste into purses, creating revenue streams for local women.

4. Winona LaDuke (1959), from United States, was the Founder of the White Earth Land Recovery Project and Honor the Earth. LaDuke is an environmentalist and political activist with Indigenous communities. She

focuses on sustainable development, renewable energy, climate change, and environmental justice.

5. Vanessa Nakate (1996), from Uganda, is the founder of The Rise Up Movement against the climate crisis. Recently, she spoke at the COP25 event in Spain (the United Nations Climate Change Conference) and joined dozens of youth climate activists from around the world to publish a letter to attendees of the World Economic Forum in Davos urging them to take immediate steps to prevent further harm.

6. Vandana Shiva (born 5 November 1952) is an Indian scholar, environmental activist and she is often referred to as “Gandhi of grain” for her activism associated with the anti-GMO movement.

7. Sunita Narain (born 1961) is an Indian environmentalist and political activist as well as a major proponent of the Green concept of sustainable development. Narain is director general of the India-based research institute for the Centre for Science and Environment, director of the Society for Environmental Communications, and editor of the fortnightly magazine, *Down To Earth*.

8. Sumaira Abdulali, born 22 May 1961 is an environmentalist from Mumbai, India, founder of the NGO Awaaz Foundation and convenor of the Movement against Intimidation, Threat and Revenge against Activists (MITRA). She was co-chairman of the Conservation Subcommittee and honorary secretary of Asia’s oldest and largest environmental NGO, the Bombay Natural History Society, and was a Governing Council Member between 2008 and 2021.

9. Kinkri Devi (30 January 1925 – 30 December 2007) was an Indian activist and environmentalist, best known for waging a war on illegal mining and quarrying in her native state of Himachal Pradesh. She never knew how to read or

write and learned how to sign her name a few years before her death.

10. Maneka Gandhi (born 26 August 1956) is an Indian politician, animal rights activist, and environmentalist. She is a member of the Lok Sabha, the lower house of the Indian parliament and a member of the Bharatiya Janata Party (BJP). She has been a minister in four governments, most recently in Narendra Modi's government from May 2014 to May 2019. Gandhi inspired many individuals towards social entrepreneurship for example Tree And Human Knot in August 2020 which triggered it become a nationwide movement to plant fruit trees by couples. She also authored a number of books in the areas of etymology, law and animal welfare.

11. The only one Padma Shri (2019) award winner rural female environmentalist was Saalumarada Thimmakka. She was born in 1910 in Tumakuru district of Karnataka, India. She was married to Chikkaiah, a native of Hulikal village in the Magadi taluk of Ramanagara district in Karnataka. She received no formal education and worked as a casual labourer in a nearby quarry. The couple could not have children. It is said that Thimmakka started to plant banyan trees in lieu of children. Saalumarada Thimmakka, also known as Aala Marada Thimmakka, is an Indian environmentalist, noted for her work in planting and tending to 385 banyan trees along a forty-five-kilometre stretch of highway between Hulikal and Kudur. She has also planted nearly 8000 other trees. With the support of her husband, she found solace in planting trees.

Her work has been honoured with the National Citizen's Award of India. A U.S. environmental organisation based in Los Angeles and Oakland, California called *Thimmakka's Resources for Environmental Education* is named after

her. Central University of Karnataka has announced an honorary doctorate for Thimmakka in the year 2020.

For her achievement, the President, Shri Ram Nath Kovind presenting the Padma Shri Award to Saalumarada Thimmakka, at an Investiture Ceremony, at Rashtrapati Bhavan, in New Delhi on 16 March 2019. Thimmakka has been conferred with many awards like National Citizen's award in 1995, Indira Priyadarshini Vrikshamitra Awards in 1997, Veerachakra Prashasthi Award in 1997, Karnataka Kalpavalli Award in 2000, One of BBC's 100 Women in 2016 and many more.

Women role in the environment: An overview of Chipko movement

Serdihun Teronpi

Assistant Professor, Department of Botany
B.B.K College, Nagaon, Barpeta

A woman has an immense part to play in the environment, no less than her male counterpart. The notion that a man's contribution to the society is more important and fruitful than a woman, does not hold good in today's world. If given equal opportunities and support, a woman has reportedly been more successful and thriving than a man. After all, held-back people learn the most, and do the most, for motivation drives them to achieve the unachievable. Struggles and outcries of oppressed women in the past have prompted the society to notice them and realize how quietly and patiently they borne all responsibilities and tortures until they could take no more. And as time passed by, the world realized how wrong they were to ever suppress the ingenious ideas and the latent flair that eventually shone bright and took development to the next level. At the First World Conference on Women held in Mexico-City in the year 1975, Vandana Shiva commenced the discussion of women and the environment. During the conference women's role in agriculture and their extent of contribution began to come to light.

Women in the developing world are predominantly responsible for management and conservation of resources for their families. Women spend vast amounts of time collecting and storing water, securing sources of fuel, food and fodder, and managing land — be it forest, wetlands or

agricultural terrain. As women are primary caregivers to children, the elderly and the sick, whole communities rely on them. Their traditional and generational knowledge of biodiversity, for example, supplies communities with medicines, nutritional balance and crop rotation methods. When drought, erratic rainfall or severe storms affect access to these basic resources, women's lives — and their families' lives — can be intensely affected. In fact, studies have shown that natural disasters disproportionately hit women, lowering female life expectancy rates and killing more women than men, especially where levels of gender equality are low.

Women play a critical role in managing natural resources on family and community levels and are most affected by environmental degradation. In communities around the world, women manage water, sources for fuel, and food, as well as both forests and agricultural terrain. Women produce 60 to 80 percent of food in developing countries, while inheritance laws and local customs often prevent them from owning or leasing land and securing loans or insurance. From the high level to the grassroots, the 1992 UN Earth Summit, India's Chipko movement and Kenya's Green Belt Movement all highlighted the role of women's voices and perspectives in sustainable development.

In the majority of the world, women are responsible for farm work and related domestic food production. An increasing number of women are taking over and expanding their involvement in agricultural tasks, but this has not changed the gender division of labor with regard to reproductive work. Esther Boserup looked into the farming systems of men and women in Africa and found that “in many African tribes, nearly all the tasks connected with food production continue to be left to women”. Schultz et al. (2001), found that “90% of women in the developing world, where most of the planet's biological wealth is found, depend

on their land for survival. Women head 30% of the households in developing countries, 80% of food production in sub-Saharan Africa is done by women, 60% in Asia and 50% in Latin America. Even though women are largely responsible for the actual agricultural work performed, men generally own the land, therefore controlling women's labor upon the land.

Ecofeminism

Ecofeminism postulates that the subordination, oppression, and/or domination of both women and the environment are similar in structure. Ecofeminism encompasses a variety of views but has a focus of patriarchal oppression and the social constructions relating to women and the environment. Some indicate the biology of women as the reason behind the connection between women and environment, while others credit culture and historical factors. This closeness, as understood by some theorists, makes women more nurturing and caring towards their environment. An ecofeminist believes in a direct connection between oppression of nature and the subordination of women. Vandana Shiva, is credited with bringing ecofeminism into public consciousness by her reports of the Chipko movement. The Chipko movement also led to the formation of anti alcoholism.

Chipko movement

One of the first environmentalist movement which was inspired by women was the Chipko movement (Women tree-huggers in India). "Its name comes from a Hindi word meaning "to stick" (as in glue). The movement was an act of defiance against the state government's permission given to a corporation for commercial logging. Women of the villages resisted, embracing trees to prevent their felling to safeguard their lifestyles which were dependent on the forests. Deforestation could qualitatively alter the lives of all village residents but it was the women who agitated for saving the

forests. Organized by a non-governmental organization that Chandi Prasad Bhatt led, the Chipko movement adopted the slogan “ecology is permanent economy”. The women embracing the trees did not tag their action as feminist activism; however, as a movement that demonstrated resistance against oppression, it had all the markings of such.” It began when Indian Government give an order for sport equipments to a local company of Uttarakhand, India Maharajah of Jodhpur wanted to build a new palace in Rajasthan, which is India’s Himalayan foothills. While the axemen were cutting the trees, martyr *Amrita Devi* hugged one of the trees. This is because in Jodhpur, each child had a tree that could talk to it. The axemen ignored Devi, and after taking her off the tree, cut it down. Her daughters are environmentalists like Chandi Prasad Bhatt and Sunderlal Bahuguna.

Chipko movement, also called Chipko andolan, nonviolent social and ecological movement by rural villagers, particularly women, in India in the 1970s, aimed at protecting trees and forests slated for government-backed logging.

Background

With the conclusion of the Sino-Indian border conflict in 1963, the Indian state of Uttar Pradesh experienced growth in development, especially in the rural Himalayan regions. The interior roads built for the conflict attracted many foreign-based logging companies that sought access to the region’s vast forest resources. Although the rural villagers depended heavily on the forests for subsistence—both directly, for food and fuel, and indirectly, for services such as water purification and soil stabilization—government policy prevented the villagers from managing the lands and denied them access to the lumber. Many of the commercial logging endeavours were mismanaged, and the clear-cut forests led to lower agricultural yields, erosion, depleted water resources, and increased

flooding throughout much of the surrounding areas.

The movement

In 1964 environmentalist and Gandhian social activist Chandi Prasad Bhatt founded a cooperative organization, Dasholi Gram Swarajya Sangh (later renamed Dasholi Gram Swarajya Mandal [DGSM]), to foster small industries for rural villagers, using local resources. When industrial logging was linked to the severe monsoon floods that killed more than 200 people in the region in 1970, DGSM became a force of opposition against the large-scale industry. The first Chipko protest occurred near the village of Mandal in the upper Alaknanda valley in April 1973. The villagers, having been denied access to a small number of trees with which to build agricultural tools, were outraged when the government allotted a much larger plot to a sporting goods manufacturer. When their appeals were denied, Chandi Prasad Bhatt led villagers into the forest and embraced the trees to prevent logging. After many days of those protests, the government canceled the company's logging permit and granted the original allotment requested by DGSM.

With the success in Mandal, DGSM workers and Sunderlal Bahuguna, a local environmentalist, began to share Chipko's tactics with people in other villages throughout the region. One of the next major protests occurred in 1974 near the village of Reni, where more than 2,000 trees were scheduled to be felled. Following a large student-led demonstration, the government summoned the men of the surrounding villages to a nearby city for compensation, ostensibly to allow the loggers to proceed without confrontation. However, they were met with the women of the village, led by Gaura Devi, who refused to move out of the forest and eventually forced the loggers to withdraw. The action in Reni prompted the state government to establish a committee to investigate deforestation in the Alaknanda valley

and ultimately led to a 10-year ban on commercial logging in the area.

The Chipko movement thus began to emerge as a peasant and women's movement for forest rights, though the various protests were largely decentralized and autonomous. In addition to the characteristic "tree hugging," Chipko protesters utilized a number of other techniques grounded in Mahatma Gandhi's concept of satyagraha (nonviolent resistance). For example, Bahuguna famously fasted for two weeks in 1974 to protest forest policy. In 1978, in the Advani forest in the Tehri Garhwal district, Chipko activist Dhoom Singh Negi fasted to protest the auctioning of the forest, while local women tied sacred threads around the trees and read from the Bhagavadgita. In other areas, chir pines (*Pinus roxburghii*) that had been tapped for resin were bandaged to protest their exploitation. In Pulna village in the Bhyundar valley in 1978, the women confiscated the loggers' tools and left receipts for them to be claimed if they withdrew from the forest. It is estimated that between 1972 and 1979, more than 150 villages were involved with the Chipko movement, resulting in 12 major protests and many minor confrontations in Uttarakhand. The movement's major success came in 1980, when an appeal from Bahuguna to Indian Prime Minister Indira Gandhi resulted in a 15-year ban on commercial felling in the Uttarakhand Himalayas. Similar bans were enacted in Himachal Pradesh and the former Uttaranchal.

Impacts of the movement

As the movement continued, protests became more project-oriented and expanded to include the entire ecology of the region, ultimately becoming the "Save Himalaya" movement. Between 1981 and 1983, Bahuguna marched 5,000 km (3,100 miles) across the Himalayas to bring the movement to prominence. Throughout the 1980s many protests were focused on the Tehri dam on the Bhagirathi

River and various mining operations, resulting in the closure of at least one limestone quarry. Similarly, a massive reforestation effort led to the planting of more than one million trees in the region. In 2004 Chipko protests resumed in response to the lifting of the logging ban in Himachal Pradesh but were unsuccessful in its reenactment.

One of Chipko's most salient features was the mass participation of female villagers. As the backbone of Uttarakhand's Agrarian economy, women were most directly affected by environmental degradation and deforestation, and thus related to the issues most easily. How much this participation impacted or derived from the ideology of Chipko has been fiercely debated in academic circles.

Despite this, both female and male activists did play pivotal roles in the movement including Gaura Devi, Sudesha Devi, Bachni Devi, Chandi Prasad Bhatt, Sundarlal Bahuguna, Govind Singh Rawat, Dhoom Singh Negi, Shamsher Singh Bisht and Ghanasyam Raturi, the Chipko poet, whose songs are still popular in the Himalayan region. Chandi Prasad Bhatt was awarded the Ramon Magsaysay Award in 1982 and Sunderlal Bahuguna was awarded the Padma Vibhushan in 2009.

References:

- Tiondi, T. (2001). *Women, environment and development: Sub-Saharan Africa and Latin America (Theses and Dissertations)*. Paper 1549.
- <https://www.britannica.com/topic/Chipko-movement>
- Schultz, Irmgard; et al. (2001). "Research on Gender, the Environment and Sustainable Development". Institut für Sozial-ökologische.
- Warren, Karen J.; Center for Environmental Philosophy, The University of North Texas (1990). "The Power and the Promise of Ecological Feminism". *Environmental Ethics*. 12 (2): 125–146. doi:10.5840/enviroethics199012221. ISSN 0163-4275.
- Agarwal, B. (2000). "Conceptualising environmental collective action: why gender matters" (PDF). *Cambridge Journal of Economics*. 24 (3): 283–310. CiteSeerX 10.1.1.137.2479. doi:10.1093/cje/24.3.283
- Chipko Movement – India International Institute for Sustainable Development (IISD). December 2007.
- Mishra, A., & Tripathi, (1978). *Chipko movement: Uttaranchal women's bid to save forest wealth*. New Delhi: People's Action/Gandhi Book House.
- Aryal, M. (1994, January/February). *Axing Chipko*. Himal, 8–23.
- Citation for the 1982 Ramon Magsaysay Award for Community Leadership Archived

- *1 April 2013 at the Wayback Machine Ramon Magsaysay Award website.*
- Grewal, Jyoti (Spring 2008). "Theorizing Activism, Activizing Theory: Feminist Academics in Indian Punjabi Society". *NWSA Journal*. 20 (1): 161–183.
- "Navdanya". Retrieved March 5, 2012.
- *Equalogy.com*". February 9, 2010. Retrieved March 1, 2012.
- "United Nations Environmental Program". *Global 500 Environmental Forum*. 2011. Archived from the original on 19 July 2012. Retrieved March 2, 2012.
- Hoskins, Leigh Ann. "Dr. Vandana Shiva". Davidson College. Retrieved March 5, 2012.
- Jump up to: a b "Vandana Shiva". Archived from the original on 22 September 2006. Retrieved March 5, 2012.
- Agarwal, B. (Spring 1992). "The gender and environment debate: lessons from India". *Feminist Studies*. 18 (1): 119–158. doi:10.2307/3178217. JSTOR 3178217. S2CID 140376507.
- Agarwal, B. (1998). "Disinherited peasants, disadvantaged workers: a gender perspective on land and livelihood". *Economic and Political Weekly*. 33 (13 (Mar. 26 – Apr. 3, 1998)): A2–A14. JSTOR 4406578.
- Jiggins, J. (2004). *Changing the boundaries: Women-centered perspectives on population & the environment*. Covelo, Ca: Island Press.
- Lastarria-Cornhiel, S. (2006). *Feminization of Agriculture: Trends and Driving Forces*. Santiago: RIMISP.
- Boserup, E. (1970). *Woman's Role in Economic Development*. Male and female farming systems (15–65).
- Shiva, Vandana. *The Impoverishment of the Environment: Women and Children Last*. *Environmental Philosophy: From Animal Rights to Radical Ecology (Fourth Edition)*. 2005. Pearson Education Inc. Upper Saddle River, NJ.

Women empowerment in India

Rashmi Rekha Das

Assistant Professor,
Department of Political Science, BBK College

Abstract :

Women Empowerment is a debatable subject. Women Empowerment means promoting women in their social and economic development, providing them equal opportunities of employment, education, economical development and allowing them to socialize, the freedoms and rights that were defined before it is a process which empowers women to know that they too can achieve their aspirations as the men of the society and help them do that. Women empowerment refers to making women powerful to make them capable of deciding for themselves. It refers to the activities undertaken to improve the social, economic, and political status of women in the world. women empowerment simply refers to having the equal rights a men should have. The empowerment of a women can be termed as the ability to become a source of self independence. It gives the self to grow in their ability to move freely within the society. women empowerment helps in improving the standard of life of women in rural as well as urban areas.

Introduction :

The origin of the concept of empowerment go back to the civil rights in the USA in the 1960. Since the mid 1980's the term empowerment has become popular in the field of development, especially in reference to women The word "women empowerment" implies that women are not powerful enough, they need to be empowered. In Indian male dominated society, emphasis is being given on women empowerment to reduce gender discrimination. In modern era, it is very

important for women to be empowered so that women are free from all the shackles of family and society and be the maker of their own decisions.

Key words : women Empowerment, Basic rights, Education, Health, Status, Scheme implementation Historical Background of women Empowerment in India.

The status of Women in India has been subject to many great changes over the past few millenniums. In early Vedic period Women enjoyed equal status with men. Rig ved & Upanishads mention several names of women sages and seers notably Gargi & Maitrey. Later the status of women began to deteriorate approximately from 500 B.C, the situation worsened with invasion of Mughals and later on by European invaders.

The real change came after independence. Constitution of India guarantees equality to women (Article 14). There are other articles too which ensure rights of women e.g. no discrimination by the state [article 15 (1)] equality of opportunity (Article 16) etc. Feminist activism picked up momentum in India during later 1970's. Later on many groups and NGO's have been working for the Empowerment of women . we are proud that Indian women got voting right much before USA and some other European countries.

Need for Women Empowerment

History says that women were abused. The sati pratha in the antiquated times to the young women; kid early termination in the current situation .ladies, for example, assault, corrosive assault, share framework, honor killing, abusive behaviour at home, and so on are as yet occurring in India.

Pandit Jawaharlal Nehru had said "to awaken the people it is necessary to or the women to be awakened".

There are many areas in our society where women are not given proper rights and respect in the society, that is why we need women empowerment. To remove injustice, exploitation and discrimination faced by women. Under this necessary legal protection has also been provided to women.

Objectives of women empowerment –

The aim of the policy of women empowerment is to give shape to the progress, development and empowerment of women. Women should have equal opportunities for participation and decision making in social, political and economic life.

Some objectives of women empowerment are as follow :

1. To ensure equal right to women to make them confident, freely live their life with self respect and dignity.
2. Equivalent exposure to women's engagement and decision making in the country civil, political and economic activities.
3. Growing and fostering partnership with the civil community, specially women's organisation
4. Reducing sexism and other types of abuse against women and girls .
5. Normalising a gender perspective throughout the progress of development

Government efforts :

To empower women many works are being done by the government like Beti bachao, Beti Padhao and Ujjwala Yojana, Mahila Shakti Kendra, reservation in panchayat and also every year 8 th march the world to promote women empowerment.

Conclusion :

In present times women are enjoying freedom more than ever. But even today various kinds of social evils such as child marriage and gender discrimination are still prevalent in India. To overcome these situations and to have an independent role in society, women's empowerment is needed.

References :

- 1 Adams R (2008) Employment participation and social work New York Palgrave Macmillan.
- 2 Zimmerman M.A (2000) Empowerment Theory , Psychological, organisational and community levels of Analysis “ Handbook of community psychology.”

The Need and Importance of Women Education

Azizur Rahman

Assistant Professor, Department of History
B.B.K College, Nagaon

ABSTRACT

In this modern world, education of woman is very necessary for the development, we humans have made a lot of differentiation among the people. In the world all the people should be equal treated. Woman education is a very opportunity for world. To be developer socially and economically. Educated woman are the weapon who yield positive impact on the society through their contribution at home and professional fields. One educated male is will be educated for himself. But one educated woman can educate her own family and the complete society as well .so we should contribute in the education. Its included general education at school and colleges vocational and technical education, professional education, health education etc.

KEYWORD:

Woman, Vocational education, Technical Education, Professional Education, Health Education.

INTRODUCTION:

Woman education refers to every form of education that aims at improving the knowledge, and skill of woman and girls. Education for woman is the single most effective way to improve the lives and health of a family and a society at large. A woman with education is a powerful person, she has the power to educate the children in her family, guide them in taking decision, contribute economically and offer

valuable inputs for improvement on home and social front.

Woman is the backbone of our family, so we have need to be educated mother of every family. Woman education is very important for the proper social and economic growth of the country. Both men and women are like two side of the coin and run equally like two wheels of the society. So, both are important element of the growth and development in the country. require equal opportunity in the education. If anyone of both goes downside, so social progress is not possible.

OBJECTIVE OF THE STUDY:

In this study the main objectives are to find out the need and importance of woman education and its benefit of woman education.

IMPORTANCE OF WOMAN EDUCATION:

Woman education is a catch all term which refers to the state of primary, secondary, tertiary and health education in girl and woman. There are 65 million girls out of school across the globe; majority of them are in the developing and underdeveloped countries. All the countries of the world, especially the developing and underdeveloped countries must take necessary steps to improve their condition of female education; as woman can play a vital role in the nation's development.

If we consider society as tree then men are like its strong main stem which supports the tree to face the elements and woman are like roots are the bigger and stronger the tree will be spreading its branches; sheltering and protecting the needy. Woman are the soul of a society; a society can well be judged by the way its women are treated. An educated man goes out to make the society better, while an educate woman; whether she goes out or stays at home, makes the house and its occupants better. Woman play many roles in society – mother, wife, care taker, nurse etc.

1. Reduce poverty.
2. Choice to choose a profession of her choice.
3. Justice – Educated woman know about their rights. Educated woman fights against injustice like dowry, child marriage, female foeticide.
4. Dignity and honour – Educated woman become a source of inspiration for millions of young girls.
5. Improve health – Educated girls and woman are aware of the importance of health and hygiene

BENEFITS OF WOMAN EDUCATION:

1. Woman education are educated are able to take charge of their future.
2. They earn and contribute to their family income.
3. Woman who are educated help reduce child and maternal mortality.
4. Educated woman are better equipped to take care of their children.
5. They are less likely to be taken advantage of and lowers exposer to domestic abuse.
6. Have great confidence and takes right decisions.
7. Contributes in a positive way to the society and the nation at large.
8. When women are included in key decision – making positions, they take holistic decisions for the development of the society.

CONCLUSION:

Educating woman is integral to the economically and social development of nation. Woman play a responsible role in the house and societies they are responsible for looking after their children, relatives and elders of the house, which makes it mandatory for them to be well information and aware of threats and security. An educated woman can bring some positive changes in her own house as well as in the society. She is more likely to send her children to school, improving

the nation's literacy rate. There are numerous other advantages of educating woman apart from good health and hygiene, raised economy of the nations.

REFERENCES

1. Gupta, N.L. (2003), "Woman Education through ages," Concept Publication Co, New Delhi.
2. Rao, R.K. (2001), "Woman and Education," Kalpaz Publication, Delhi.
3. Ruhee Rashid, Dr. Mamta Kumari, "Need and Importance of Female Education." American Research Journal of Humanities and Science, Volume 2016; pp:1-9.
4. Ministry of Human Resource Development, National Policy on Education (1986) New Delhi.

Bio-Social aspects of Health in Tribal women

HariPriya Das

Assistant Professor,
Department of Anthropology
BBK College, Nagaon, Barpeta

ABSTRACT

Any community's well-being is significantly influenced by its health. One of the key components of human advancement and growth is regarded to be health. Tribal health is a topic that has been the subject of long-term discussion and deliberation. One of the most neglected and vulnerable groups in the nation is the tribal population, which has consistently exhibited ignorance and carelessness. It is more prone to disaster and change due to its socioeconomic situation as well as its poor sanitation and health conditions. Tribal women, despite playing a significant part in the management of their natural, social, and economic resources as well as agricultural development, including crop and livestock production, horticulture, and post-harvest activities, they continue to live in a backward state due to traditional beliefs, illiteracy, and superstitions. Reproductive health of women is also an important indicator for the good health status of women. In tribal societies, women are also at the centre of many social and economic activities that call for reciprocal relationships with the elements that support reproductive health. As a result, the current study concentrates on the reproductive health of tribal women in order to comprehend

the general state of the reproductive health of the tribal women in rural India.

KEYWORDS

Health, Tribe, Reproductive health, Rural India, Women.

INTRODUCTION

India has the world's second largest tribal population. According to the 2011 census, the tribal population accounts for approximately 8.9% of the total population in India. Tribal peoples throughout the country have rich traditions, culture, and heritage, as well as distinct lifestyles and customs. The Ministry of Tribal Affairs is critical in ensuring that other ministries carry out welfare activities, programmes, and schemes that benefit Scheduled Tribes. The health of tribal women is more important because tribal women work harder and family economy and management depends on them. But tribal women are at risk due to health issues and of early child births due to early marriages. Nutritional intake and dietary practices among tribal pregnant women are comparatively very low to the national recommended standards. Tribal population in rural areas mostly rely on traditional practices of healing not just for general health issues but also for reproductive cycle and chronic illness.

OBJECTIVE

The objective of the study was to understand the reproductive health condition of tribal women of rural India particularly the rural areas of Assam.

METHODOLOGY

This study relied on qualitative data. Field study has been done to have general idea about the topic. For collection of secondary data, sources like journal articles, newspapers, reports were analysed.

RESULT

The rural and tribal women in India encounter challenging health issues owing to a range of factors. The

factors include lack of adequate healthcare amenities, illiteracy, poor socio-economic status, nutritional deficiencies and traditional beliefs. Extreme health deprivation is often detrimental to sexual and reproductive health. Women's holistic healthcare, which includes their physical, emotional, and social well-being, is referred to as reproductive health. The majority of tribal women are undernourished, and they continue to consume far less necessary nutrition on a daily basis than is advised. Malnutrition affects most women mainly during reproduction due to inadequate food consumption and lack of a nutrient-enriched diet. The poor health condition of the Indian tribals is reflected in the status of their reproductive health correlated with individual and household social and economic conditions (Middleberg, 2003). Reproductive health also represents the overall health condition of a population. The reproductive role of women all through the process of gestation, birth, breastfeeding, and child-rearing places her at the focal point of a population's reproductive health (Shankar & Thamilarsan, 2003). Moreover, the non-availability of essential drugs and equipment, inadequate infrastructure, difficult terrain and constraints of distance and time (one Auxiliary Nurse Midwife is responsible for scattered villages), and the lack of transport and communication facilities further hinder healthcare delivery. The geographical and infrastructural challenges to public health and the lack of health-related knowledge among tribals are exploited by quacks (unqualified medical practitioners), who are often available at the doorstep.

Tribal's health and hygiene practice can be characterized as a system contributed by their social values, traditional knowledge, religious belief, material culture e.g., tools and techniques, and social organization (Ali, 1994). Reproductive health strongly correlates to health and hygiene practice of tribal population which is comprised of

supernatural beliefs related to illness and treatment, strong role of traditional medicinemen or shamans, community involvement in disease control and treatment, and mixed interventions of traditional and modern health care (Chaudhuri, 1994). Tribal women's nutrition demand primarily is met from the proximate ecology which is currently under threat of deforestation and environmental degradation (Ali, 1980; Menon, 1988; Patel, 1985). This may attribute to the malnutrition or undernutrition of tribal population in India, in general (Basu, 1995; Beck & Mishra, 2011; Tandon, 1994). The WHO International Conference on population and development, held in Cairo in 1994, arrived at a consensus view of health that was endorsed by 165 countries as Reproductive health is “ a state of complete, mental and social well being and not merely the absence of disease or infirmity, in all matters relating to the reproductive system and it's function and process”.

Reproductive health extends into the years before and beyond the years of reproduction and not just the time of reproduction. Reproductive health plays important role in mortality, morbidity and life expectancy. Reproductive health problems are the leading cause of women's health and mortality worldwide. There are several health complications that a woman face between the puberty and menopause which in some way or the others impacts the development of women in all rounds of life. Different communities or Tribal population perceive this differently depending on it's customs and understanding. Tribal women do face quite a number of health issues after menarche and also during its life time, which is out of hygiene, dietary habit, sanitation, extreme level of physical work, such kind of diseases restrict their full growth and development. Mention may be made of few of the diseases, they are anemia, genital discharge, dysuria, dysmenorrhoea, bumps on genital area, hypolactation,

irregular menstruation, infertility, prolapse uterus, miscarriages, abnormal bleeding during menstruation and parturition, post parturition phase where women face psychological challenges. This impacts the overall well being of a woman as they are not taken care of and are bound to perform all the activities of the household. Apart from these health issues superstitions do play a role in restricting the well being of women. The disbelief in family planning and its related contraceptives or surgeries such as tubectomy and vasectomy is common, it is believed to be impure till date in some of the tribal places where people live with their ancestral customs and beliefs. Srinivasan and Ilango (2010) focused on Reproductive health care of tribal women in Kolli Hills at Nammakal District, Tamil Nadu. The objectives were to study the antenatal care practice of tribal women, and delivery related practice of tribal women, to identify misbeliefs regarding food and working status of women during pregnancy. Gaps in knowledge regarding the health of tribal women have been identified and a plan of action has been suggested for improving their health. It has been seen that women take care of the entire house and sometimes work in the field even during gestation period and after child birth. They are supervised by midwives mostly, they lack that proper care during this time as they believe that pregnant women must not consume any kind of allopathy drug besides herbal medicine and work as much as they can to have a normal delivery at home. They too experience still birth, death of both mother and child, miscarriages, premature birth etc. due to inadequate facilities, awareness, communication and transportation. De and Mishra (2000) conducted a study on health service utilization among tribes, Increasing emphasis was being laid on the health needs of either to neglected groups- tribal women. The health services for tribal women and child, during pregnancy, children, after, were inadequate

schedules reveals that round 30% of the health facilities were utilized in rural areas.

Reproductive health disorders are responsible for 5% and 15% of the overall disease burden. These also make a major contribution to the global burden of disability, particularly for women, accounting for 21.9% of DALYs lost for women annually compared with only 3.1% for men (Murray & Lopez, 1998). For not being aware of its physiology, family planning, contraceptive options and lack of that authority to make decision, tribal women are less conscious of their ability to space out children and have a larger than average unmet demand for family planning. More than half of women experience domestic abuse, which limits their access to reproductive healthcare. Also, it compromises the immediate welfare of their kids. Lack of proper menstrual knowledge and lack of proper kit to use during menstruation has pushed them to use used piece of clothes repeatedly , which has it's painful behind the scene, where they somehow wash the used cloth and dry them inside the house to protect it from animals, spirit and hide it from people specially males. This cause them to suffer from urinary or vaginal infections. Economic condition has tremendously influenced the life of tribal women.

The traditional medical practices used by tribal people, such as the use of shamans (traditional medicine men) for disease diagnosis and treatment, are based on their understanding of plants, including herbs and shrubs. Their knowledge of medicinal plants makes them strong in fighting diseases. There are belief and practices about the health care in the tribal community that makes them real custodian of the medicinal plants. The knowledge of medicinal plants is transferred from one generation to other generation through an oral culture. Their dependency on the herbal treatment is due to unavailability of health care services in

the village and nearby areas and their belief and conviction in the herbal treatment for centuries (Negi & Singh, 2018). There are numbers of ethno medicine studies which reflect the tribal people dependency and relationship with the natural medicinal plants which are used. These studies also reveals how tribal population had survived centuries with their knowledge, beliefs and customs, even though it was through trial and error but still they proved that their knowledge do save lives .

CONCLUSION

Reproductive health of women is important indicator for the good health status of women. This research reveals that reproductive health condition of tribal women in rural areas of India and is far below from satisfaction and lack of comprehensive knowledge of reproductive health prevalently noticed. Tribal health care system especially their indigenous knowledge has to be explored and examined in order to know it's properties and how it provide aid to rural tribal communities to treat their diseases and to promote it at every level of health operation and execution. The present paradigm of development needs to be focused more and more on the reproductive health of women and also restoring and rejuvenating the Knowledge of medicinal plants which are in abundance in tribal areas. It is only possible when there is a strong policy at the national level to tackle the issues of tribal health and medicine. Therefore a comprehensive tribal health policy at the national level will surely address the issue and challenges of tribes and their health-related practice. Tribe's indigenous knowledge about the medicine (ethno medicine) needs to be clubbed with the modern scientific ways of medicine system. It is clear that tribal health is in a state continuum. Efforts are being done by the various govt. and non-government organizations to deal with the issues of tribal health.

In the tribal territories, Public Health Centers and Community Health Centers diligently track ANC, PNC through education and medication. Tribal women have overcome traditional attitudes and switched to institutional birthing as a result of the focused efforts. The efforts commence from Anganwadi, covering holistic healthcare aligned with ICDS programmes. Although, though the government has made provisions for the creation of Primary Health Centers (PHCs) in tribal areas for every 20,000 inhabitants and subcenters for every 2,000-3,000 inhabitants, the majority of tribals lack access to high-quality healthcare. Posts of doctors and paramedicals are often vacant. Tribal women are at risk of early child births due to early marriages and extreme physical labor. Nutritional intake and dietary practices among tribal females ,pregnant women are comparatively very low to the national recommended standards. Tribal population in the district rely on traditional practices of healing not just for general health issues but also for chronic illness. Changing lifestyle patterns among tribal people is contributing to triple burden of diseases. Therefore, identifying current health status of tribal women and understanding their health related behaviour is significant in providing insights to policy makers, health officials for improving condition of tribal women in availing access to quality health care services. In this study, the decision about reproductive healthcare is not in the hands of the women. Women lack social and political freedom as a result. Little action has been taken by the respective authorities to advance quality reproductive healthcare and transportation. Also, there is little knowledge on domestic violence prevention in the rehabilitation colonies.

The findings suggest that, though there is low prevalence of chronic illness yet majority of disorders from hypertension, diabetes, arthritis to psychiatric disorders persists among tribal women. Majority of tribal women

belonging to different age groups have in common -body pains, knee pain, dizziness and weakness as general health issues. A major change is seen as drop in tribal women seeking traditional methods of healing and rise in numbers of women seeking services through government health facilities. ASHAs role of dissemination of health information at grassroots level has a significant effect on tribal woman's health condition and knowledge of vector borne diseases like Dengue, Malaria Chikungunya and decision making in family planning is progressing. Such population need assurance and reassurance, respect ,good care and oneness from authorities and here government needs to build that trust-bridge for them to believe in everything that they are being served for their better present and joyful future.

REFERENCES

- Ali. A, (1980). Health and genetic problems of Kutia kondhs of Bulubaru village, Phulbani district, Orissa. Tribal Development Division Newsletter, 1(2), 103-114.
- Ali.A,(1994). Indigenous health practices among tribals: Relationship with prevalent diseases. In S. Basu (Ed.), Tribal health in India (pp. 130-150). New Delhi: Manak Publications Pvt. Ltd.
- Basu, S. K. (1995). Health status of tribal women in India. In B. Sing, & N. Mahanti (Eds.), Tribal health in India (pp. 57-92). New Delhi: Inter-India Publications
- Beck, P., & Mishra, B. K. (2011). Anthropometric Profile and nutritional status of selected Oraon tribals in and around Sambalpur town, Orissa. Studies of Tribes and Tribals, 9(1), 1-9.
- Chaudhuri, B. (1994). Social and environmental dimensions of tribal health. In S. Basu (Ed.), Tribal health in India (pp. 70-83). New Delhi: Manak Publications Pvt. Ltd.
- De Mishra, (2000), A Study on Health Service Utilization among Tribals Journal of Socio-Economic, 2 (2).

Middleberg, M. I. (2003). Promoting reproductive security in developing countries. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers.

Negi & Singh (2019): Tribal health in India : A need for a comprehensive Health Policy; International Journal of Health Science and Research; Vol-9.

Reproductive health in India (1994). Forum for Women's Health. Womens Health Newsl.

Shankar, R., & Thamilarasan, M. (2003). Tribal women and Reproductive health. In R. N. Pati (Ed.) Socio-cultural dimensions of reproductive child health (pp. 33-50). New Delhi: A.P.H. Publishing Corporation.

Srinivasan, Ilango, (2010), Reproductive health care of tribal women in Kolli hills at Nammakal District, Tamil Nadu 2010 Social Science, 2 (3).

Tandon, B. N. (1994). Food practices and nutritional status among tribals of India – An appraisal. In S. Basu (Ed.), Tribal health in India (pp. 106-115). New Delhi: Manak Publications, Pvt. Ltd.

Women Literacy in India : A Study

Ridip Lahkar

Librarian, BBK College,
Nagaon, Barpeta

Introduction:

India is known as the country of goddess where women are worshiped as the goddesses. Even the native name of the country, “Bharat” is considered as the Bharat Mata. But if we go deeper and study the Indian society, we find a contradictory picture. Most of the Indian women are facing a huge gender discrimination and abuse. Be it health or education or the social status, from all the sides women are facing unequal treatments. The picturization of women in our mythology and the real picture we observe in the modern periods are quite opposite. In this article we will discuss the status of women literacy from independence and also observe the improvement in the last decade. The reason behind the poorer statistics of literacy and higher educated women will also be discussed in brief.

History of Women Literacy In India :

During the pre-history and historical period the women education was in a very good state. There are enough mentions in Indian Scriptures like Rig Veda and Upanishads that in the Vedic Period, access to education was not restricted only to men. Both men and women enjoyed equal rights. But with time, esp. After 500 B.C., the gender equality started to vanish. During the Buddhist period from 5th to 13th century, world’s first residential university Nalanda and Takshasila were established. Those universities were open to both men & women. In the 11th century, during the Muslim reign, a

Women Literacy in India : A Study

Ridip Lahkar

Librarian, BBK College,
Nagaon, Barpeta

Introduction:

India is known as the country of goddess where women are worshiped as the goddesses. Even the native name of the country, “Bharat” is considered as the Bharat Mata. But if we go deeper and study the Indian society, we find a contradictory picture. Most of the Indian women are facing a huge gender discrimination and abuse. Be it health or education or the social status, from all the sides women are facing unequal treatments. The picturization of women in our mythology and the real picture we observe in the modern periods are quite opposite. In this article we will discuss the status of women literacy from independence and also observe the improvement in the last decade. The reason behind the poorer statistics of literacy and higher educated women will also be discussed in brief.

History of Women Literacy In India :

During the pre-history and historical period the women education was in a very good state. There are enough mentions in Indian Scriptures like Rig Veda and Upanishads that in the Vedic Period, access to education was not restricted only to men. Both men and women enjoyed equal rights. But with time, esp. After 500 B.C., the gender equality started to vanish. During the Buddhist period from 5th to 13th century, world’s first residential university Nalanda and Takshasila were established. Those universities were open to both men & women. In the 11th century, during the Muslim reign, a

numbers of universities in Delhi, Lucknow and Allahabad were established.

During the British rule up to India's independence in 1947, the female literacy rate was found to be only 2-3% of total female population (Raman, 2006). After independence the literacy rate started to improve but the declination in the gap between male literacy and female literacy percentage was not quite significant. The improvement in literacy rate is shown in the following table and diagram.

Table 1: Literacy rate comparison from 1951-2011.

Year	Literacy Rate			
	Overall	Male	Female	Differential
1951	18.33	27.16	8.86	18.30
1961	28.30	40.40	15.35	25.05
1971	34.45	45.95	21.97	23.98
1981	43.57	56.38	29.76	26.62
1991	52.21	64.13	39.29	24.84
2001	65.38	75.85	54.16	21.69

Source: PIB Press Release, 6th September, 2003. (AIIRD) (archive.pib.gov.in)

Scenario of Women Literacy in India in the last decade: (2011-2021) In the last 10 years the literacy rate of India has improved to a significant level. Also a quite good improvement in female literacy is observed.

Table 2: Literacy rate comparison from 2011-2021.

Year	Male%	Female%	Overall %	Differential
2011	80.89	64.64	72.99	16.25
2021	84.70	70.30	77.7	13.97

Source: Census 2011 and 2022, National Family Health Survey (NFHS-5) and NSO data 2022.

Though we have achieved at a good rate of literacy, there is still a huge gap between the male and female literacy. Additionally it is seen that not all the states have achieved the equal stage while comparing the literacy rate of male and female. In some In some states, the difference is not a matter of concern but in some states like Rajasthan there is still a huge gap between the male and female literacy rates.

Table 3 : State wise Literacy rate (2022):

States/ Territory	Male%	Female%	Overall %	Differential
A&N Island	90.11	81.84	86.27	8.27
Andhra Pradesh	73.4	59.5	66.4	13.9
Arunachal Pradesh	73.69	59.57	66.95	14.12
Assam	90.1	81.2	85.9	8.9
Bihar	79.7	60.5	70.9	19.2
Chhattisgarh	85.4	68.7	77.3	16.7
Chandigarh	90.54	81.38	86.43	9.16
Dadra & Nagar Haveli	86.46	65.93	77.65	20.53
Daman & Diu	91.48	79.59	87.07	11.89
Delhi	93.7	82.4	88.7	11.3
Goa	92.81	81.84	87.4	10.97
Gujarat	89.5	74.8	82.4	14.7
Haryana	88	71.3	80.4	16.7
Himachal Pradesh	92.9	80.5	86.6	12.4
Jammu & Kashmir	85.7	68	77.3	17.7
Jharkhand	83	64.7	74.3	18.3
Karnataka	83.4	70.5	77.2	12.9
Kerala	97.4	95.2	96.2	2.2
Lakshadweep	96.11	88.25	92.28	7.86
Madhya Pradesh	81.2	65.5	73.7	15.7
Maharashtra	90.7	78.4	84.8	12.3
Manipur	86.49	73.17	79.85	13.32
Meghalaya	77.17	73.78	75.48	3.39
Mizoram	93.72	89.4	91.58	4.32
Nagaland	83.29	76.69	80.11	6.6
Odisha	84	70.3	77.3	13.7
Puducherry	92.12	81.22	86.55	10.9
Punjab	88.5	78.5	83.7	10
Rajasthan	80.8	57.6	69.7	23.2
Sikkim	87.29	76.43	82.2	10.86
Tamil Nadu	87.9	77.9	82.9	10
Telangana	80.5	65.1	72.8	15.4
Tripura	92.18	83.15	87.75	9.03
Uttarakhand	94.3	80.7	87.6	13.6
Uttar Pradesh	81.8	63.4	73	18.4
West Bengal	84.8	76.1	80.5	8.7

Source: Survey by National Statistical Office.

It is seen from the *table 3* that Kerala has almost achieved the gender neutrality in literacy rate with a differential of only 2.2 percentage points. Where as in the state of Rajasthan the gap is quite big, 23.2.

Reason behind the poorer literacy rate among Indian women: There are multiple social and economic reasons behind the poorer rate of literacy in women. Some of them are:

1. The Marriage System: There are some negatives in the Indian Society regarding the marriage, which may be a root cause of poorer educational achievement among women.

A. Marriage at younger age: A huge part of the Indian parents thinks girls should get married at younger age. Due to which the drop out rate in Higher Education among women is higher.

B. Dowry: Dowry is another root cause for lower literacy rate in women. Because of this bad practice often the parents of the girl child starts focusing more on saving finance for the marriage rather than for her education.

C. Paraya Dhan: This is a typical mindset of Indian family that girls are “*paraya dhan*”. Which means, since the girl leaves her parent’s house after marriage, so she would not be able to support her parent family like the male child do. This mindset discourages the Indian parents not to invest much on the education and career of the female child. Rather they saves for the marriage and dowry.

2. Gender Discrimination: As a result of the deeply rooted patriarchy, there is a typical discriminatory mindset among Indian people (which includes women too), that women are less capable in professional field where different technical skill is required. Due to this mindset often the women themselves become reluctant towards the technical skill based education. Also there is a visible gender discrimination in Indian Society regarding work force. Women

are considered to be good at household work rather than outside work. It is considered that cooking, cleaning and taking care of the babies are the work of ladies only. Due to which most of their time gets invested on those household work. So the values of education for the women often get ignored.

3. Inadequate Menstrual Hygiene Management:

There is almost nil menstrual hygiene management in Indian schools. During the periods, this often prevents the female students to go to school. Due to poverty and lack of accessibility, the female students in many remote places does not get enough supplies of menstrual hygiene pads and other tools. So this also bars them to go to schools during those days.

Again in many rural region of India, women are thought to be impure during their period days. They becomes untouchable. Due to which they are not allowed to go to school during those days.

4. Financial Reason: In country like India, there are not enough career opportunities for women as compared to men. Most of the work places are mostly occupied by male work forces. Due to which getting higher education or technical education among women gets less importance. In most of the cases it is easy for men to get a job to support his family. So proving education to the male child gets more importance.

5. Health Reason: As from generation to generation women are getting less education, less importance in the work force their health is quite often ignored. Due to the lack of the proper knowledge they themselves often ignores their health and hygiene. Also in the patriarchal Indian family, malnutrition among women is quite common. Which directly affect the education in women.

Solutions to improve the literacy among women:

1. Strict implementation of “Prohibition of Child Marriage Act”
2. Initiative by both Govt. And social organization to create awareness about women education.
3. Strict law implementation against Dowry System.
4. Proper Menstrual Hygiene Management System in all institutions.
5. Reservations for women in the educational institutions and workforce.
6. Creation of Social awareness and law against gender discrimination.
7. Fiancial Support by the govt. for girl education. Etc.

Conclusion: Women education plays the most important role in the advancement of a country. Since mother is the first teacher of a child, so educating the women should be one of the most prior goal of a country. Our mythological background regarding women is very strong. To get back the glory we must focus on eliminating the social barriers, that are only implemented on women just to satisfy our patriarchy. Even after the 75 years of independence, the everyday news of women getting killed in the name of dowry, home violence is a matter of shame. To eradicate all of those evils deeply rooted in our society, we must educate the women of our country. So that they become financially independent and occupy the work force equally as men do. In the recent years we observe a quite impressive improvement and good participation of women in all field. But this is not enough to eradicate all the discrimination. We should all advocate strongly in favour of educating the girl child not the marriage.

References:

1. Raman, S. A. (2006). “Women’s education. In Wolpert, S. (Ed.)”, *Encyclopedia of India*, 4 (pp. 235–239). New York, NY: Charles Scribners Sons/Reference.
2. PIB Press Release (2003). “Literacy in India : steady march over the years.” Retrieved from: <http://www.archive.pib.gov.in/archive/releases98/>

- [lyr2003/resp2003/06092003/r060920031.html](#)
3. Nair, Nisha (2010). "Women education in India : a situation analysis." *IMJ*, 1(4) (pp. 100-114). Indore.
 4. Census report 2011.
 5. Census report 2022.
 6. <https://www.statista.com/statistics/271335/literacy-rate-in-india>
 7. Khan, Golam Sarwar (2012). "Child Marriage in India," Routledge Handbook of World-Systems Analysis, Retrieved from: https://doi.org/10.4324/9780203863428.ch14_4.
 8. Jethmalani, Rani and Dey, P. K. (1995). "Dowry Deaths and Access to Justice," Pennsylvania State University. Retrieved from: <http://citeserx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.607.2055&rep=repl&type=pdf>.
 9. Sivakami, Muthusamy et al. (2019). "Effect of Menstruation on Girls and Their Schooling, and Facilitators of Menstrual Hygiene Management in Schools: Surveys in Government Schools in Three States in India" *Journal of Global Health* 9, no. 1, <https://doi.org/10.7189/jogh.09.010408>.
 10. Thakur, Harshad et al. (2014). "Knowledge, Practices, and Restrictions Related to Menstruation among Young Women from Low Socioeconomic Community in Mumbai, India," *Frontiers in Public Health* 2 : 72, <https://doi.org/10.3389/fpubh.2014.00072>.
 11. Parmar, Nikita (2022). "Women's Education In India" Retrieved from <https://www.collegesearch.in/articles/womens-education#:~:text=The%20national%20literacy%20rate%20is,initiatives%20to%20encourage%20women's%20education>.

1. Strict implementation of “Prohibition of Child Marriage Act”
2. Initiative by both Govt. And social organization to create awareness about women education.
3. Strict law implementation against Dowry System.
4. Proper Menstrual Hygiene Management System in all institutions.
5. Reservations for women in the educational institutions and workforce.
6. Creation of Social awareness and law against gender discrimination.
7. Fiancial Support by the govt. for girl education. Etc.

Conclusion: Women education plays the most important role in the advancement of a country. Since mother is the first teacher of a child, so educating the women should be one of the most prior goal of a country. Our mythological background regarding women is very strong. To get back the glory we must focus on eliminating the social barriers, that are only implemented on women just to satisfy our patriarchy. Even after the 75 years of independence, the everyday news of women getting killed in the name of dowry, home violence is a matter of shame. To eradicate all of those evils deeply rooted in our society, we must educate the women of our country. So that they become financially independent and occupy the work force equally as men do. In the recent years we observe a quite impressive improvement and good participation of women in all field. But this is not enough to eradicate all the discrimination. We should all advocate strongly in favour of educating the girl child not the marriage.

References:

1. Raman, S. A. (2006). “Women’s education. In Wolpert, S. (Ed.)”, *Encyclopedia of India*, 4 (pp. 235–239). New York, NY: Charles Scribners Sons/Reference.
2. PIB Press Release (2003). “Literacy in India : steady march over the years.” Retrieved from: <http://www.archive.pib.gov.in/archive/releases98/>

- [lyr2003/resp2003/06092003/r060920031.html](#)
3. Nair, Nisha (2010). "Women education in India : a situation analysis." *IMJ*, 1(4) (pp. 100-114). Indore.
 4. Census report 2011.
 5. Census report 2022.
 6. <https://www.statista.com/statistics/271335/literacy-rate-in-india>
 7. Khan, Golam Sarwar (2012). "Child Marriage in India," Routledge Handbook of World-Systems Analysis, Retrieved from: https://doi.org/10.4324/9780203863428.ch14_4.
 8. Jethmalani, Rani and Dey, P. K. (1995). "Dowry Deaths and Access to Justice," Pennsylvania State University. Retrieved from: <http://citeserx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.607.2055&rep=repl&type=pdf>.
 9. Sivakami, Muthusamy et al. (2019). "Effect of Menstruation on Girls and Their Schooling, and Facilitators of Menstrual Hygiene Management in Schools: Surveys in Government Schools in Three States in India" *Journal of Global Health* 9, no. 1, <https://doi.org/10.7189/jogh.09.010408>.
 10. Thakur, Harshad et al. (2014). "Knowledge, Practices, and Restrictions Related to Menstruation among Young Women from Low Socioeconomic Community in Mumbai, India," *Frontiers in Public Health* 2 : 72, <https://doi.org/10.3389/fpubh.2014.00072>.
 11. Parmar, Nikita (2022). "Women's Education In India" Retrieved from <https://www.collegesearch.in/articles/womens-education#:~:text=The%20national%20literacy%20rate%20is,initiatives%20to%20encourage%20women's%20education>.

Common Health Concerns and Solutions for Health Problems among Indian Women

Sanjeeb Mallick

Assistant Professor, Department of Anthropology
B.B.K.College, Nagaon, Barpeta

Abstract :

It has been claimed that a happy woman is a healthy woman, however women tend to ignore their physical changes. A woman's physique experiences significant changes during her lifetime. The lifestyle of an Indian woman primarily requires that she focus on her family rather than on herself. There are various risks to women's health; breast cancer, heart disease, depression, obesity, osteoporosis, diabetes, dementia, and other conditions are some of the most common health problems that affect women in India. In this article, the researcher makes an effort to concentrate in on some of the more prevalent health problems that affect Indian women and to investigate the factors that lead to these health difficulties.

Keywords: *Health Issues, Woman, Lifestyle, India.*

Introduction

Indicators used to assess women's health in India range widely according to factors like location, socioeconomic status, and cultural norms. If we are serious about making a difference in women's health in India, we need to compare how they are doing across a variety of parameters with both national and international norms and with males in India. To put it simply, health is a determinant of both happiness and financial success.

In India, women are experiencing a wide range of health issues that have a trickle-down effect on the country's GDP. The production of high-quality human capital and increasing levels of savings and investment can all help to economic growth if the gender, class, or ethnic gaps in healthcare are reduced and health outcomes are improved. By looking at how resources are allocated in the domestic and public spheres, it is possible to establish the role that gender plays in gaining access to health care. The most prevalent sex to be aborted in India is a female, hence gender inequality starts even before birth. Due to her family's preference for a son, a mother's pregnancy may be stressful if a female foetus is not aborted. When compared to men, daughters often receive less food after birth, especially in families with several other girls. The low status of women and girls in Indian society, particularly in the rural and poor areas, is a major cause of the obstacles that adult women face in obtaining comparable levels of health.

Women in India suffer from low status and resultant discrimination due to a variety of cultural customs. Indian gender norms are influenced by patriarchy, hierarchy, and multigenerational families in society. Men exploit superior rights and more privileged status to establish an uneven society where women have little to no authority. The low representation of women in both the national parliament of India and the labour force serves as an example of this social structure.

Women in India currently deal with a variety of health challenges, which eventually have an impact on the production of the whole economy. By producing high-caliber human capital and raising levels of savings and investment, addressing the gender, class, and ethnic gaps in healthcare and improving health outcomes can help the economy.

Objective of the Study

The primary objective of this study is to investigate several prevalent health problems that are experienced by Indian women as well as the factors that lead to their genesis.

Findings and Discussion

It is common knowledge that a healthy woman is a happy woman, but do we really pay attention to the changes that occur in our bodies? The female body goes through significant changes throughout the course of a woman's lifetime, but because we are so preoccupied with living, we rarely pay attention to these changes. The typical way of life for an Indian woman requires her to focus the majority of her attention on her family rather than on herself. There are various risks to women's health, so let's take a look at some issues affecting women's health in India.

1. Breast Cancer

Breast cancer is caused by a variety of factors, including hormonal and environmental changes. Breast cancer is caused by DNA damage in a cell. BRCA1 and BRCA2 gene mutations can raise your risk of breast cancer and are likely to be transferred on from parent to child.

Breast cancer can be avoided by maintaining a healthy weight. Limit overall alcohol consumption and get frequent exercise. Patients with a family history of cancer should consult their doctor about this.

2. Heart Disease

It is the most prevalent illness in people. One of the vital parts of the human body is the heart. It begins working when the embryo is developed and keeps doing its function till the person dies. Heart disease is a common condition, and women are especially susceptible. Several heart diseases include:

Atherosclerosis - is caused by artery hardening and causes to heart attacks and strokes.

Heart Arrhythmias - Arrhythmias occur when the

heart's rhythm is aberrant. It might be either too slow or too fast.

Dilated Cardiomyopathy - The heart muscles thicken and stiffen; symptoms include fatigue, leg irritation, bloating, and shortness of breath.

Heart disease can be caused on by:

- Diabetes plaque accumulation in the arteries
- Obesity
- Smoking
- Heart disease runs in the family
- Depression

Heart disease is more likely to affect people who have diabetes, kidney illness, or hypertension.

Remedies for illness:

- Major lifestyle adjustments are required to control heart disease.
- Limit excessive salt and fried food intake.
- Exercising three to four days a week optimum.
- Limit overall alcohol intake.
- Give up smoking.
- Taking prescription drugs on time.

Precautions:

- Maintain a healthy cholesterol level.
- Regular blood pressure checks are necessary.
- In control of stress
- Management of Diabetes
- Dietary Control

3. Depression

It is natural for people to feel sad or gloomy at times. If these feelings persist, they can have an impact on the person and those around them. Depression is becoming prevalent among women of all ages.

Depression is induced by a variety of factors, some of which are listed below:

- Genetics
- Stress
- lack of nutrition
- Inconsistent brain chemistry
- Traumatic occurrences
- Problems with Physical Health
- Imbalance of Hormones

Depression treatment consists of two components: individual effort and communal effort.

- Depression sufferers require a sufficient quantity of sleep.
- They must exercise frequently.
- They must eat well-balanced meals.
- Social networking assists in preventing isolation, which is another factor in depression.

4. Obesity

Polycystic ovarian syndrome has been linked to obesity in females. A woman who is fat has a higher risk of acquiring heart disease and diabetes.

There are numerous factors that might lead to obesity, some of which are

- Genetics
- Stress
- Inactivity
- Food intake
- A few medications
- Depression
- Heart Problem
- Cancer

BMI, or body mass index, can be used to assess for obesity. The person's height and weight are taken into account while calculating body mass index. Men and women have different BMI standards.

The treatment for obesity includes the following

measures:

- Exercise
- Diet
- Lifestyle changes
- Medicine
- Surgery

The following are precautions for obesity:

- Avoid sweets
- Avoid fried products
- Avoid overeating.
- Perform some physical exercise

5. Osteoporosis

Osteoporosis is caused by bone weakening and can lead to fractures. Osteoporosis is frequent in women over the age of 35.

Some of the causes of osteoporosis are as follows:

- Alcohol consumption in old age
- Using cigarettes
- Lack of calcium
- A woman's hormonal imbalance
- Lack of vitamin D
- Size of the body frame

Osteoporosis can be treated with

- Physical activity and calcium supplementation.
- Oral Vitamin D3 Supplement
- Stay away from the booze.

Osteoporosis Precautions include

- No smoking
- Not lifting things that are too heavy
- Reduce exercise intensity
- Reduce caffeine intake
- Stay away from twisting and bending motions in the

torso

6. Diabetes

Diabetes is a metabolic condition that occurs when the body is unable to produce sufficient amounts of the hormone insulin. Gestational diabetes and types 1 and 2 diabetes are the forms of diabetes that are most common.

Diabetes in women can develop for a variety of reasons.

- Getting old
- Overweight
- Hereditary
- The Effects of Not Exercising
- Causes of Excessive Cholesterol
- Hypertension
- Diabetes Mellitus during Pregnancy
- Hyperthyroidism
- POS refers to polycystic ovary syndrome.

Treatment of diabetes:

- Exercise
- Diet
- Avoid gaining weight.
- Reduce Alcohol
- Stop smoking

Diabetes precaution:

- A patient should not skip meals.
- Drink plenty of water.
- Avoid eating fried foods.
- Keep an eye on blood pressure and cholesterol levels.

7. Dementia

Dementia is an illness marked by decline of memory, thinking, and ability to do daily tasks.

There are numerous potential causes of dementia:

- Hypertension
- Stress
- Genetics
- Lifestyle
- Inflammation

- Tumors affecting the brain

Dementia Treatment:

- Medicine
- Music
- Antioxidants
- Environmental Change
- Exercise
- Maintain a timetable.

Conclusion

The preceding explanation makes it very evident that Indian women face a great deal of difficulty in terms of their health for a variety of reasons. It should come as no surprise that engaging in physically challenging activities plays a significant part in defining one's level of overall health. The prior studies make it abundantly evident that gender inequality is another significant contributor to the prevalence of health problems in women.

Bibliography

1. Chatterjee, A, and VP Paily (2011). "Achieving Millennium Development Goals 4 and 5 in India". *BJOG*. **118**: 47–59. doi:10.1111/j.1471-0528.2011.03112.x. PMID 21951502. S2CID 31000506.
2. Ariana, Proochista and Arif Naveed. An Introduction to the Human Development Capability Approach: Freedom and Agency. London: Earthscan, 2009. 228-245. Print.
3. Pandey, Aparna; Sengupta, Priya Gopal; Mondal, Sujit Kumar; Gupta, Dharendra Nath; Manna, Byomkesh; Ghosh, Subrata; Sur, Dipika; Bhattacharya, S.K. (2002). "Gender Differences in Healthcare-seeking during Common Illnesses in a Rural Community of West Bengal, India". *Journal of Health, Population, and Nutrition*. **20** (4): 306–311. JSTOR 23498918.
4. Patel, Vikram; Rodrigues, Merlyn; et al. (2002). "Gender, Poverty and Postnatal Depression: A Study of Mothers in Goa India". *Am J Psychiatry*. **159** (1): 43–47. doi:10.1176/appi.ajp.159.1.43. PMID 11772688. S2CID 6479675.
5. Raj, Anita (2011). "Sex selected abortion in India". *Lancet*. **378** (9798): 1217–1218. doi:10.1016/s0140-6736(11)61535-3. PMID 21962555. S2CID 20124955.
6. United Nations. "Sustainability and Equity: A Better Future for All." Human Development Report 2011. (2011): n. page. Web. 12 April 2013.

Prevalence and Awareness of Polycystic Ovarian Syndrome (PCOS) Among Women Living in Assam, India : A Quantitative Survey

Ilorá Narzary

Assistant Professor, Department of Zoology
BBK College, Nagaon

Abstract

Polycystic ovary syndrome (PCOS) is a common endocrine disorder in women of reproductive age, causing hyperandrogenism and oligo-anovulation. It is associated with 75% of all ovulatory disorders, with 90% of women with oligomenorrhoea, more than 90% with hirsutism and more than 80% with persistent acne. The ESHRE/ASRM Rotterdam Consensus Conference (2003) presented the definition of PCOS, which indicates that two of the three criteria, oroglossia/hyperandrogenism, and polycystic ovaries on ultrasound examination, are adequate to confirm the diagnosis. PCOS prevalence in India ranges from 3.7-22.5% depending on population and diagnostic criteria. The main objective of the study was to understand PCOS knowledge and awareness among women, the incidence of PCOS among women in the studied region, and the therapies used by the cases with successful outcomes. Methods- a quantitative survey was conducted using an online questionnaire during the period between August, 2021- January, 2022. The age of menarche, the usual monthly cycle, having heard of PCOS previously, if suffering from PCOS, and if so, stating symptoms were all part of the knowledge and perspective. Result- a total of 741 forms were issued to email addresses

obtained from the study area, with 329 responding to the required online survey. Conclusion- only 329 people replied and filled out the supplied form out of 741 forms distributed. This study attempted to comprehend the underlying PCOS awareness, common symptoms, prescribed medications with effective outcomes, and prevalence value in the study region, but due to a lack of responses from respondents, the study could not stand on the ground of comprehending prevalence among women in the studied region.

Key words- PCOS, symptoms, awareness, prevalence and India

Introduction :

Polycystic ovary syndrome is a common endocrine disorder in women of reproductive age, causing hyperandrogenism and oligo-anovulation [1-3]. The most widely accepted clinical definition of polycystic ovary syndrome is the coexistence of hyperandrogenism and prolonged anovulation in women without specific adrenal or ovarian abnormalities [4]. Stein and Leventhal presented a report on their findings in seven women with amenorrhea, hirsutism, obesity, and polycystic ovaries in 1935 which was one of the earliest descriptions of a complex phenotype of polycystic ovarian syndrome [5]. The specific cause and pathology of PCOS are unknown, however several explanations have been offered ranging from hereditary, vulnerability to environmental exposure [6]. It is associated with 75% of all ovulatory disorders, with 90% of women with oligomenorrhoea, more than 90% with hirsutism and more than 80% with persistent acne [7, 8]. PCOS prevalence in India ranges from 3.7-22.5% depending on population and diagnostic criteria [9]. The ESHRE/ASRM Rotterdam Consensus Conference (2003) presented the definition of PCOS, which indicates that two of the three criteria, oroglossia, hyperandrogenism and polycystic ovaries on

ultrasound examination, are adequate to confirm the diagnosis [10]. Pathophysiology of PCOS involving six to eight times more pre-antral and tiny antral follicles, a sluggish rate of atresia, an expanded stromal volume and a total ovarian volume more than 10 cc. Excess androgens are important in the etiology. Androgens stimulate primary follicle growth to the level of pre-antral and micro antral follicles, and this process is accelerated in the presence of excess androgens compared to the normal ovary [11]. Every enzymatic step that increases androgen production within the polycystic ovary is boosted. Insulin and LH, both alone and together, stimulate androgen production [12]. Insulin resistance causes hyperinsulinaemia which is frequent in women with PCOS and central obesity, but also in lean women. Insulin resistance is a critical role in the etiology of anovulation, hyperandrogenism and pancreatic beta-cell function abnormalities have been observed [13]. The link between obesity, hyperandrogenaemia, reduced glucose tolerance, monthly irregularities and infertility emphasizes the need of addressing lifestyle concerns in women with polycystic ovary syndrome [14]. Weight loss that is realistic and doable can enhance reproductive and metabolic indices with a slight reduction in bodyweight sufficient to restore ovulation and boost insulin sensitivity [15]. Short-term studies have shown evidence-based dietary methods, however calorie restriction is more essential than macronutrient composition. Long-term weight maintenance is uncommon and rapid weight reduction can be harmful to reproduction [16-23]. An antiestrogen is the primary choice for inducing ovulation in polycystic ovarian syndrome, but treating the 20 to 25% of women who are resistant to clomiphene offers special challenges [24-26]. A low-dose gonadotropin regimen has been implemented with a low beginning dosage followed by minor incremental increments to achieve a follicle-stimulating hormone threshold level. Pulsatile injection of gonadotropin-releasing

hormone is another means of generating monofollicular ovulation [27-34].

Thus, the major purpose of the study is to better understand PCOS knowledge and awareness among women, the incidence of PCOS among women in the studied region and therapies used by the cases with successful outcomes.

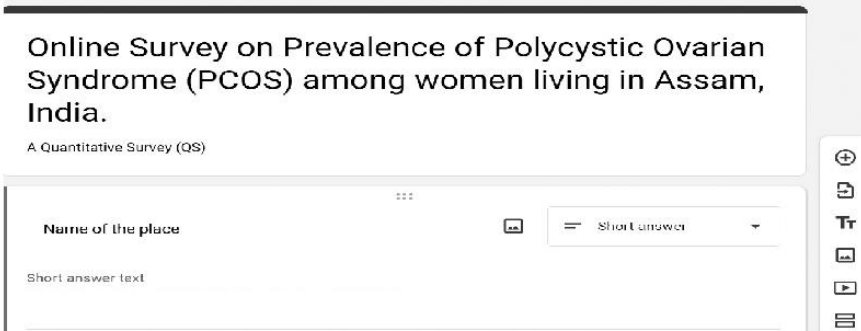
Methodology

Quantitative Survey

To determine the prevalence, awareness and perception of PCOS, a quantitative survey was conducted using an online questionnaire during the period between August, 2021- January, 2022. The age of menarche, the usual monthly cycle, having heard of PCOS previously, if suffering from PCOS, and if so, stating symptoms were all part of the knowledge and perspective. In the questionnaire, there were 38 questions for the responders to answer. The survey was purely internet based. Figure 1 offers a preview of the Google form used during the PCOS prevalence survey.

Distribution strategy

Email addresses of reproductive aged women (18-45 years) from the research region (Colleges, Girls' Hostels, University) carefully acquired for data collection. After gathered, the google form for the survey was mailed to each of the respondents. The respondents' identities were concealed in order to maintain the confidentiality. This survey mainly identifies the awareness and cases of PCOS.

Online Survey on Prevalence of Polycystic Ovarian Syndrome (PCOS) among women living in Assam, India.

A Quantitative Survey (QS)

Name of the place

Short answer

Short answer text

Figure 1: Google form sheet for online survey on the prevalence of PCOS

Results

A total of 741 forms were issued to email addresses obtained from the study area (Bodo Community dominant) with 329 responding to the online survey.

Age of the respondents- The respondents' ages varied from 20 to 43 years old, with the 23-year age group receiving the most responses and the 40+ age group receiving the fewest.

Community of respondents- The online survey was completed by a diverse group of community women. The Bodo community had the most responses, followed by the Assamese, Rajbongshi, Santhal, and Muslim communities.

Marital status- Figure 2 depicts the marital status of the respondents, which reveals that about 96.8% respondents were unmarried.

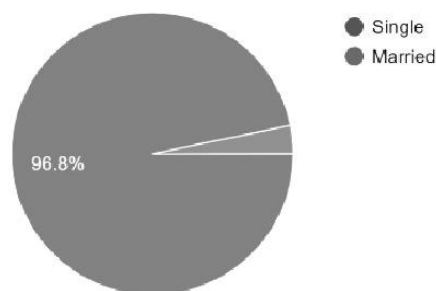

Figure 2: Shows the pie chart of marital status of the respondents.

Age of menarche (first period)- From the survey, it was revealed that 12-13 years of menarche is the highest among respondents (about 27.9% each), followed by 14, 11, 10 and 16 years of age.

Average menstrual cycle (time from the first day of one period to the first day of the second period)- The figure 3 shows 62.6% (highest) of respondents shared that their menstrual cycle is between 25-34 days, and the least 2.4% more than 60 days of menstrual cycle.

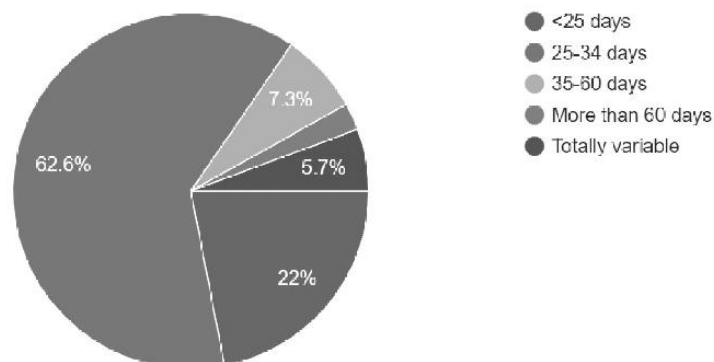

Figure 3: Showing the period of menstrual cycle among respondents.

Obesity- 75.4% of respondents mentioned they had never been obese between 16-40 years of age, while the rest of the responses were unclear.

Awareness on PCOS- 41.5% of respondents stated that they had never heard of PCOS, 41.5% stated that they had heard of it, and the remaining 17.1% could not offer a meaningful response.

Those who heard about was mainly from friends and internet platforms.

Tested for PCOS- 5.3% of the respondents agreed of having tested with PCOS. The complaints they suffered from were, irregular menstrual cycle (57.71%), facial acne (7.1%), thyroid (7.1%) and others (28.6%).

Tests prescribed by the doctor- 58.3% respondents undergone ultrasonography tests, followed by blood test. Myo-iositol, contraceptive pills and metformin were the common medications prescribed by their doctors.

Current status- Except for 9.1%, 72.7% of the respondents have stopped their prescribed medication for PCOS and the rest responded suffered from no symptoms.

Discussion

The study revealed the common menarche period among the respondents that was 12-13 years of age. The status quo technique was used to collect menarcheal age data on 709

females from an urban Punjabi population in Chandigarh. The median age of menarche, according to Probit analysis, was 13.2 ± 0.04 years, with a standard deviation of 1.09. Menarche occurred between the ages of 10 and 16 in all cases. Those at higher elevations and in Peninsular India mature later than the other Indian communities [35]. Wilson and Sutherland discovered that the mean menarcheal age in Indian women was 14.65 ± 1.55 years [36]. Foll received identical testimonies from women in Digboi, Upper Assam, Burma [37]. Omidvar and Begum in their study found that the mean age of the subjects at menarche was 13.36 ± 1.25 years [38]. The average menstrual cycle of the respondents was 25-30 days. According to Seth *et al.*, the average length of menstrual cycle last between 20-30 days among North Indian women [39]. Respondents did not mention obesity throughout the menstrual cycle or PCOS. Few people described not being obese until they were 40 years old. Other people stated that they were obese but had no signs of PCOS. Study by Ganie *et al.*, revealed that PCOS women from Delhi had significantly higher BMI (26.99 ± 5.38 versus 24.77 ± 4.32 kg/m²; $P = 0.01$). Clear phenotype- obese hyperinsulinaemic dysglycemic among women from Delhi was recorded [40].

The study showed 41.5% of respondents had preliminary information about PCOS, while the remaining respondents were unclear and had not heard about it. In a study by Bharathi *et al.*, it was discovered that knowledge about PCOS, particularly among the rural Indian people, was quite low, and hence they were not unaware of the diagnosis [41]. The investigation by Pramodh, revealed that students had little understanding about reproductive health and were unaware of PCOS [42]. The common diagnostic method prescribed by the Gynaecologist was ultrasonography, followed by blood test. For PCOS diagnosis, India uses the Rotterdam criteria, which include biochemical, hormonal, and ultrasonographic

assessment [43]. The medicines prescribed by the physicians to respondents were mainly Myo-inositol, contraceptive pills and metformin. Gupta *et al.*, investigated the effect of customised homoeopathy on clinical and hormonal profiles in 38 PCOS patients. The number of cysts in both ovaries decreased statistically significantly. *Calcarea carbonica* (38.24%) and *Lycopodium* (26.47%), accounting for 64.71% of all drugs, were the most often given [44].

Conclusion

According to the results of a survey conducted using Google forms, only 329 people replied and filled out the supplied form out of 741 forms distributed. According to the findings of this survey, just roughly 42% of the respondents were aware of PCOS, while the remainder had never heard of it. 5.3% of those polled said they have been tested for PCOS. They had irregular menstrual cycles (57.71%), facial acne (7.1%), thyroid (7.1%), and other problems (28.6%). Ultrasonography tests were performed on 58.3% of respondents, followed by blood tests. The frequently prescribed medication were myo-inositol, contraceptive pills, and metformin. Except for 9.1%, 72.7% of respondents had stopped using their PCOS medication, while the remainder reported no symptoms. This study attempted to comprehend the underlying PCOS awareness, common symptoms, prescribed medications with effective outcomes, and prevalence value in the study region, but due to a lack of responses from respondents, the study could not stand on the ground of comprehending prevalence among women in the studied region.

Limitation and Future aspects

The first obvious limitation of this study is the small sample size. When there are fewer replies, the gathered results become biased. Consequently, in the future, a proper face-to-face interaction and survey with the respondents might complete the study's core aim. The survey might identify the most

prevalent causes and symptoms of PCOS among women of Indian descent in order to tackle the cause in the future.

References

- [1] Carmina, E., Rosato, F., Janni, A., Rizzo, M., & Longo, R. A. (2006, January). Relative Prevalence of Different Androgen Excess Disorders in 950 Women Referred because of Clinical Hyperandrogenism. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 91(1), 2–6. <https://doi.org/10.1210/jc.2005-1457>.
- [2] Ehrmann, D. A. (2005, March 24). Polycystic Ovary Syndrome. *New England Journal of Medicine*, 352(12), 1223–1236. <https://doi.org/10.1056/nejmra041536>.
- [3] Azziz, R., Marin, C., Hoq, L., Badamgarav, E., & Song, P. (2005, August). Health Care-Related Economic Burden of the Polycystic Ovary Syndrome during the Reproductive Life Span. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 90(8), 4650–4658. <https://doi.org/10.1210/jc.2005-0628>.
- [4] Zawadzki, J. K. (1992). Diagnostic criteria for polycystic ovary syndrome (a rational approach). *Polycystic ovary syndrome*, 377-384.
- [5] Stein, I. F., & Leventhal, M. L. (1935). Amenorrhea associated with bilateral polycystic ovaries. *American journal of obstetrics and gynecology*, 29(2), 181-191.
- [6] Goodarzi MO, Dumesic DA, Chazenbalk G, Azziz R. Polycystic ovary syndrome: etiology, pathogenesis and diagnosis. *Nature reviews endocrinology*. 2011 Apr;7(4):219-31.
- [7] Adams J, Polson DW, Franks S. Prevalence of polycystic ovaries in women with anovulation and idiopathic hirsutism. *Br Med J (Clin Res Ed)*. 1986 Aug 9;293(6543):355-9.

- [8] Homburg R. Polycystic ovary syndrome—from gynaecological curiosity to multisystem endocrinopathy. *Human Reproduction*. 1996 Jan 1;11(1):29-39.
- [9] Ganie MA, Vasudevan V, Wani IA, Baba MS, Arif T, Rashid A. Epidemiology, pathogenesis, genetics & management of polycystic ovary syndrome in India. *The Indian journal of medical research*. 2019 Oct;150(4):333.
- [10] Eshre R, ASRM-Sponsored PCOS Consensus Workshop Group. Revised 2003 consensus on diagnostic criteria and long-term health risks related to polycystic ovary syndrome (PCOS). *Human Reproduction (Oxford, England)*. 2004 Jan;19(1):41-7.
- [11] Webber LJ, Stubbs S, Stark J, Trew GH, Margara R, Hardy K, Franks S. Formation and early development of follicles in the polycystic ovary. *The Lancet*. 2003 Sep 27;362(9389):1017-21.
- [12] Homburg R. Polycystic ovary syndrome. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*. 2008 Apr 1;22(2):261-74.
- [13] Dunaif A. Insulin resistance and the polycystic ovary syndrome: mechanism and implications for pathogenesis. *Endocrine reviews*. 1997 Dec 1;18(6):774-800.
- [14] Moran LJ, Brinkworth G, Noakes M, Norman RJ. Effects of lifestyle modification in polycystic ovarian syndrome. *Reproductive biomedicine online*. 2006 Jan 1;12(5):569-78.
- [15] Huber-Buchholz MM, Carey DG, Norman RJ. Restoration of reproductive potential by lifestyle modification in obese polycystic ovary syndrome: role of insulin sensitivity and luteinizing hormone. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*. 1999 Apr 1;84(4):1470-4.
- [16] Kiddy DS, Hamilton Fairley D, Bush A, Short F, Anyaoku V, Reed MJ, Franks S. Improvement in endocrine and ovarian function during dietary treatment of obese women

with polycystic ovary syndrome. *Clinical endocrinology*. 1992 Jan;36(1):105-11.

[17] Pasquali R, Gambineri A, Biscotti D, Vicennati V, Gagliardi L, Colitta D, Fiorini S, Cognigni GE, Filicori M, Morselli-Labate AM. Effect of long-term treatment with metformin added to hypocaloric diet on body composition, fat distribution, and androgen and insulin levels in abdominally obese women with and without the polycystic ovary syndrome. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*. 2000 Aug 1;85(8):2767-74.

[18] Crosignani PG, Colombo M, Vegetti W, Somigliana E, Gessati A, Ragni G. Overweight and obese anovulatory patients with polycystic ovaries: parallel improvements in anthropometric indices, ovarian physiology and fertility rate induced by diet. *Human reproduction*. 2003 Sep 1;18(9):1928-32.

[19] Moran LJ, Noakes M, Clifton PM, Tomlinson L, Norman RJ. Dietary composition in restoring reproductive and metabolic physiology in overweight women with polycystic ovary syndrome. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*. 2003 Feb 1;88(2):812-9.

[20] Knowler WC, Barrett-Connor E, Fowler SE, Hamman RF, Lachin JM, Walker EA, Nathan DM, Watson PG, Mendoza JT, Smith KA, Caro J. Reduction in the incidence of type 2 diabetes with lifestyle intervention or metformin.

[21] Stamets K, Taylor DS, Kunselman A, Demers LM, Pelkman CL, Legro RS. A randomized trial of the effects of two types of short-term hypocaloric diets on weight loss in women with polycystic ovary syndrome. *Fertility and sterility*. 2004 Mar 1;81(3):630-7.

[22] Moran LJ, Noakes M, Clifton PM, Wittert GA, Williams G, Norman RJ. Short-term meal replacements followed by dietary macronutrient restriction enhance weight

loss in polycystic ovary syndrome. *The American journal of clinical nutrition*. 2006 Jun 1;84(1):77-87.

[23] Tsagareli V, Noakes M, Norman RJ. Effect of a very-low-calorie diet on in vitro fertilization outcomes. *Fertility and sterility*. 2006 Jul 1;86(1):227-9.

[24] FRANKS S, ADAMS J, MASON H, POLSON D. Ovulatory disorders in women with polycystic ovary syndrome. *Clinics in obstetrics and gynaecology*. 1985 Sep 1;12(3):605-32.

[25] Hull MG. The causes of infertility and relative effectiveness of treatment. *Infertility*. 1992:33-62.

[26] Franks S. Polycystic ovary syndrome. *New England Journal of Medicine*. 1995 Sep 28;333(13):853-61.

[27] Lunenfeld B, Insler V, Glezerman M. *Diagnosis and treatment of functional infertility*. Wiley-Blackwell; 1993.

[28] Wang CF, Gemzell C. The use of human gonadotropins for the induction of ovulation in women with polycystic ovarian disease. *Fertility and Sterility*. 1980 May 1;33(5):479-86.

[29] Hamilton-Fairley D, Franks S. 12 Common problems in induction of ovulation. *Baillière's clinical obstetrics and gynaecology*. 1990 Sep 1;4(3):609-25.

[30] Kamrava MM, Seibel MM, Berger MJ, Thompson I, Taymor ML. Reversal of persistent anovulation in polycystic ovarian disease by administration of chronic low-dose follicle-stimulating hormone. *Fertility and Sterility*. 1982 Apr 1;37(4):520-3.

[31] Polson DW, Mason HD, Saldahna MB, Franks S. Ovulation of a single dominant follicle during treatment with low dose pulsatile follicle stimulating hormone in women with polycystic ovary syndrome. *Clinical Endocrinology*. 1987 Feb;26(2):205-12.

[32] Sagle MA, Hamilton-Fairley D, Kiddy DS, Franks S. A comparative, randomized study of low-dose human

menopausal gonadotropin and follicle-stimulating hormone in women with polycystic ovarian syndrome. *Fertility and Sterility*. 1991 Jan 1;55(1):56-60.

[33] Hamilton-Fairley D, Kiddy D, Watson H, Sagle M, Franks S. Low-dose gonadotrophin therapy for induction of ovulation in 100 women with polycystic ovary syndrome. *Human Reproduction*. 1991 Sep 1;6(8):1095-9.

[34] Shoham Z, Patel A, Jacobs HS. Polycystic ovarian syndrome: safety and effectiveness of stepwise and low-dose administration of purified follicle-stimulating hormone. *Fertility and sterility*. 1991 Jun 1;55(6):1051-6.

[35] Sharma K. Age at menarche in northwest Indian females and a review of Indian data. *Annals of Human Biology*. 1990 Jan 1;17(2):159-62.

[36] Wilson DC, Sutherland I. The age of the menarche in the tropics. *British Medical Journal*. 1953 Sep 9;2(4836):607.

[37] Foll CV. The age at menarche in Assam and Burma. *Archives of Disease in Childhood*. 1961 Jun;36(187):302.

[38] Omidvar S, Begum K. Menstrual pattern among unmarried women from south India. *Journal of natural science, biology, and medicine*. 2011 Jul;2(2):174.

[39] Seth B, Arora S, Singh R. Association of obesity with hormonal imbalance in infertility: a cross-sectional study in north Indian women. *Indian Journal of Clinical Biochemistry*. 2013 Oct;28:342-7.

[40] Ganie MA, Marwaha RK, Dhingra A, Nisar S, Mani K, Masoodi S, Chakraborty S, Rashid A. Observation of phenotypic variation among Indian women with polycystic ovary syndrome (PCOS) from Delhi and Srinagar. *Gynecological endocrinology*. 2016 Jul 2;32(7):566-70.

[41] Bharathi RV, Swetha S, Neerajaa J, Madhavica JV, Janani DM, Rekha SN, Ramya S, Usha B. An epidemiological survey: Effect of predisposing factors for PCOS in Indian

urban and rural population. Middle East Fertility Society Journal. 2017 Dec 1;22(4):313-6.

[42] Pramodh S. Exploration of lifestyle choices, reproductive health knowledge, and polycystic ovary syndrome (Pcos) awareness among female emirati university students. International Journal of Women's Health. 2020 Oct 28:927-38.

[43] Nidhi R, Padmalatha V, Nagarathna R, Amritanshu R. Prevalence of polycystic ovarian syndrome in Indian adolescents. Journal of pediatric and adolescent gynecology. 2011 Aug 1;24(4):223-7.

[44] Gupta G, Gupta N, Singh S, Roja V, Deepti D. Homoeopathic treatment of women with polycystic ovarian syndrome: A prospective observational study. Indian Journal of Research in Homoeopathy. 2021;15(1):12-23.

PHOBIA - A Mental Disorder

Dr. Manalisha Deka

Assistant Professor
Dept of Zoology, BBK College

A mental disorder is characterized by a clinically significant disturbance in an individual's cognition, emotional regulation, or behaviour. It is usually associated with distress or impairment in important areas of functioning. There are many different types of mental disorders. Mental disorders may also be referred to as mental health conditions. There are many different categories of mental disorder such as anxiety disorder, Mood disorder, Psychotic disorders, personality disorders, Eating disorders, Sleep disorder, Sexual disorders etc.

In 2019, 1 in every 8 people, or 970 million people around the world were living with a mental disorder, with anxiety and depressive disorders the most common. In 2020, the number of people living with anxiety and depressive disorders rose significantly because of the COVID-19 pandemic. Initial estimates show a 26% and 28% increase respectively for anxiety and major depressive disorders in just one year. While effective prevention and treatment options exist, most people with mental disorders do not have access to effective care. Many people also experience stigma, discrimination and violations of human rights (WHO report).

A phobia is a type of anxiety disorder that causes an individual to experience extreme, irrational fear about a situation, living creature, place, or object. When a person has a phobia, they will often shape their lives to avoid what they consider to be dangerous. The imagined threat is greater than

any actual threat posed by the cause of terror. Phobias are diagnosable mental disorders. The person will experience intense distress when faced with the source of their phobia. This can prevent them from functioning normally and sometimes leads to panic attacks. In the United States, approximately 19 million people have phobias. There are three types of phobia recognized by the American Psychiatric Association (APA). These include:

Specific phobia: This is an intense, irrational fear of a specific trigger. Specific phobias are known as simple phobias as they can be linked to an identifiable cause that may not frequently occur in the everyday life of an individual, such as snakes. These are therefore not likely to affect day-to-day living in a significant way.

Social phobia or social anxiety: This is a profound fear of public humiliation and being singled out or judged by others in a social situation. The idea of large social gatherings is terrifying for someone with social anxiety. It is not the same as shyness.

Agoraphobia: This is a fear of situations from which it would be difficult to escape if a person were to experience extreme panic, such as being in a lift or being outside of the home. It is commonly misunderstood as a fear of open spaces but could also apply to being confined in a small space, such as an elevator, or being on public transport. People with agoraphobia have an increased risk of panic disorder.

A person with a phobia will experience the various symptoms as a sensation of uncontrollable anxiety when exposed to the source of fear, a feeling that the source of that fear must be avoided at all costs, not being able to function properly when exposed to the trigger, acknowledgment that the fear is irrational, unreasonable, and exaggerated, combined with an inability to control the feelings etc. A person is likely to experience feelings of panic and intense anxiety when

exposed to the object of their phobia. The physical effects of these sensations can include sweating, abnormal breathing, accelerated heartbeat, trembling, hot flushes or chills, a choking sensation, chest pains or tightness, butterflies in the stomach, pins and needles, dry mouth, confusion and disorientation, nausea, dizziness and headache.

A feeling of anxiety can be produced simply by thinking about the object of the phobia. In younger children, parents may observe that they cry, become very clingy, or attempt to hide behind the legs of a parent or an object. They may also throw tantrums to show their distress. Below is a list of some of the most common phobias.

Phobia Prevalence and facts

Acrophobia (fear of heights)	Another name for acrophobia is “visual height intolerance.” According to the DSM-5, 6.4% Trusted Source of adults will experience acrophobia at some point in their lives. The authors add that women are slightly more likely to experience this type of phobia than men.
---------------------------------	---

Aerophobia (fear of flying)	Another name for aerophobia is “pteromerhanophobia.” Aerophobia is among the most common phobias. A 2019 study Trusted Source of flight anxiety in Norwegian adults found that aerophobia is more common among women than men. The study also pointed to several sources of severe flight anxiety, including odd sounds, turbulence, and a fear of terror attacks.
--------------------------------	--

Agoraphobia (fear of public spaces or crowds)	Agoraphobia often causes avoidance behaviors that significantly impact a person's life. People with agoraphobia may avoid a variety of social situations. According to the National Institute of Mental Health, around 1.3% Trusted Source of adults in the U.S. experience agoraphobia at some point in their lives.
Arachnophobia (fear of spiders)	A 2010 study reports that spiders are among the most common sources of phobias in the world.
BII phobias	BII phobias include Aichmophobia and hemophobia. Aichmophobia is a fear of needles or sharp-pointed objects. Hemophobia is a fear of blood. BII phobias are very common, affecting around 3–4% Trusted Source of the general population. People with BII phobias may avoid certain medical appointments and procedures. This can significantly affect their health.
Claustrophobia (fear of tight or crowded spaces)	According to a 2020 article Trusted Source, between 7.7% and 12.5% of people will experience claustrophobia at some point in their lives. Several situations may cause anxiety for people with claustrophobia. For example, elevators and MRI machines pose a problem for people who are fearful of tight spaces.

Dentophobia (fear of dentists)

Extreme dental anxiety affects around 10% of people in the United Kingdom. Dentophobia is a common phobia in Western countries and seems to affect men and women equally. A 2014 study found that people avoid the dentist for a variety of reasons. These include previous traumatic experiences at the dentist and learned fear through other people. People who avoid dental appointments due to dentophobia may experience poor oral health. This can have a direct impact on a person's overall health and quality of life.

Driving phobia (fear of driving a car)

As with other phobias, driving phobia exists on a spectrum. Some people are reluctant to drive, while others avoid driving altogether. A 2017 study found that around 6% of adults aged 55–70 years experience moderate-to-severe driving anxiety. The study linked driving anxiety to poorer mental and physical health and a lower quality of life.

Entomophobia (fear of insects)

Entomophobia is also known as "insectophobia." A 2018 study investigated the prevalence of entomophobia and arachnophobia in school-aged Iranian children. Of the 260 children who took part in the study, 4.5% had a severe phobia of insects and arachnids, 33.3% had a moderate phobia, and 62.2% had a mild phobia. The study also found that increasing knowledge of insects helped reduce entomophobia.

Glossophobia (fear of public speaking)	Glossophobia falls under the category of social phobias. People with glossophobia avoid public speaking for fear of judgment, embarrassment, or humiliation.
Hypochondria (fear of illness)	Hypochondria involve excessive worrying about medical conditions. Other names for hypochondria include “somatic symptom disorder” and “health anxiety.”
Mysophobia (fear of dirt and germs)	Mysophobia, or “germaphobia,” is a fear of microorganisms such as bacteria, parasites, or viruses. This type of phobia often occurs alongside obsessive-compulsive disorder.
Sociophobia (fear of social judgment)	Sociophobia is a common type of anxiety disorder. It affects more than 1 in 8 people at some point in their lives. Social fears vary widely, from fear of speaking in public to fear of using public restrooms.
Zoophobia (fear of animals)	A person who experiences a fear of animals will usually fear a specific type of animal, such as dogs, reptiles, or birds. Such fears usually start at an early age <small>Trusted Source</small> . A 2019 study investigated the prevalence of zoophobia in school-aged children in India. Of the 2,743 students who took part in the study, 20.6% of males and 32.8% of females reported having zoophobia.

Most phobias are treatable, and many are curable. In some cases, avoiding the source of a phobia is relatively easy. However, treatment may be necessary for people who cannot easily avoid the source of their phobia. The sections below discuss some possible treatment options in these cases.

Self-help techniques: Self-help techniques may combine different types of therapy, such as:

Relaxation techniques: These include breathing exercises that help a person relax during times of heightened stress or anxiety.

Visualization techniques: These are exercises that allow a person to mentally visualize how they will successfully cope with a situation that could trigger anxiety.

Self-help groups: Meeting other people with phobias and sharing coping strategies for dealing with phobias and anxiety can help.

Cognitive behavioral therapy: Cognitive behavioral therapy (CBT) is a type of talking therapy that is usually very successful in treating phobias. CBT aims to help people identify irrational thinking patterns and behaviors that maintain or exacerbate their phobia. A CBT therapist will then teach a person some strategies for dealing with the phobia in a more rational and adaptive way. These strategies can ultimately reduce feelings of fear around the source of the phobia. CBT typically involves exposure therapy.

Exposure therapy: Exposure therapy, or “desensitization therapy,” involves gradually exposing a person to their fear until they learn to become less fearful of it. For example, if a person has a fear of spiders, their exposure therapist may recommend that they read a book about spiders. Once the

person is comfortable doing this, their therapist may suggest that they hold a picture of a spider. The therapist may then arrange for a person to view some spiders at a zoo. The final stage of the exposure therapy may involve holding a spider.

Medications: Since talking therapies are usually effective at treating phobias, medications are rarely necessary. However, a healthcare provider may sometimes prescribe tranquilizers, beta-blockers, or antidepressants to help control the anxiety that accompanies a phobia.

In a report published in **Behaviour Research and Therapy** by Fredrikson and his colleagues it was reported that in total, 21.2% women and 10.9% men met criteria for any single specific phobia. Multiple phobias were reported by 5.4% of the females and 1.5% of the males. Animal phobia had a prevalence of 12.1% in women and 3.3% in men. In any cases it has been reported that females are more prone to Phobia than men.

References

1. Hans-Peter Kapfhammer, Werner Fitz, Doreen Huppert, Eva Grill, and Thomas Brandt Visual height intolerance and acrophobia: distressing partners for life, *Journal of Neurology*, 2016; 263(10): 1946–1953.
2. Tine K Grimholt, Tore Bonsaksen, Inger Schou-Bredal, Trond Heir, Anners Lerdal, Laila Skogstad, Øivind Ekeberg. Flight Anxiety Reported from 1986 to 2015. *Aerosp Med Hum Perform.* 2019 Apr 1;90(4):384-388
3. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/list-of-phobias#treatment>
4. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/249347#symptoms>
5. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/249347>
6. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/249347#what-is-a-phobia>

Invisible Barriers

Kanchita Talukdar

Assistant Professor

Department of Economics

B.B.K.College, Nagaon, Barpeta

INTRODUCTION :

“Women are the builder and molder of a nation’s destiny. Though delicate and soft as lily, she has a heart, far stronger and bolder than that of a man. She is the supreme inspiration of man’s onward march”

— *Rabindranath Tagore.*

In the history of human development, women have been as important as men. In fact, the status, employment and work performed by women in society are the indicator of a nation’s overall progress. Without the participation of women in national activities, the social, economic or political progress of a country will stagnate.

“The glass ceiling metaphor has often been used to describe invisible barrier (Glass) through which women can see Elite positions but cannot reach them (Ceiling)”

The norms of our patriarchal society are harsh on women and hence there are numerous barriers to empowerment of women specially in India. One of the biggest barriers in women empowerment is the general mindset of our society, according to which women are expected to take care of their family and household chores. When we speak of gender equality, it’s not easy to be optimistic. Women are regarded as the “better half” of the society and at par with the men.

But unreality, our society is still male dominated and women are not treated as equal partners both inside and outside the four walls of the house. In fact they are treated as weak and dependent on men.

Keywords: Barriers, Society, Equality, Empowerment.

METHODOLOGY :

The data for the present paper was collected from the secondary sources like journals, books, magazines and websites.

DISCUSSION :

In every country around the world women face multiple barriers and gender-based discrimination in the workplace. The discrimination sets in early—from the kind of education girls get or till which age, to the kind of work they are channeled into. In both private and public spheres, women face occupational segregation, and multiple barriers—such as *lack of access to land, capital, financial resources and technology, as well as gender-based violence*—due to cultural mindsets and stereotypes. These obstacles make it harder for women to get on an equal footing with men in the world of work. Legal barriers further compound gender inequalities.

While legal frameworks covering sexual harassment in employment do exist in 114 economies, enforcement and access to justice is still slow and challenging. Additionally, in 155 out of 173 economies, at least one gender-based legal restriction exists on women’s employment and entrepreneurship.

THE BIGGEST OBSTACLE :

“What do you think is the biggest challenge facing women internationally today?”

Here’s the answer.

- ❖ The lack of women in positions of power.
- ❖ Patriarchy.
- ❖ Not enough women at the table.
- ❖ Sexism, racism and economic inequality.
- ❖ Access to equal opportunity.
- ❖ The lack of respect for caregiving.
- ❖ Navigating career and motherhood.
- ❖ Increasing rates of maternal mortality.

Even though there’s progress, the gender gap won’t close for a few more decades. But the change is happening for sure.

The ‘*CHANGE*’ we speak of happens due to efforts of some women like these -

MALALA YOUSAFZAI

Malala Yousafzai is a Pakistani female education activist

and the 2014 Nobel peace prize laureate.

On 10 October 2014, Yousafzai was announced as the co-recipient of the 2014 Nobel Peace Prize for her struggle against the suppression of children and young people and for the right of all children to education. Having received the prize at the age of 17, Yousafzai is the youngest Nobel laureate and the second Pakistani to receive a Nobel Prize after 1979. She is known for human rights advocacy, especially the education of women and children in her native homeland, Swat, where the Pakistani Taliban have at times banned girls from attending school. She along with two other girls were shot by a Taliban gunman in an assassination attempt, on 9 October 2012, while they were on a bus in Swat district after taking an exam. After her recovery, Yousafzai became a prominent activist for the right to education.

On 12 July 2013, Yousafzai's 16th birthday, she spoke at the UN to call for worldwide access to education. The UN dubbed the event "*Malala Day*". Yousafzai wore one of Benazir Bhutto's shawls to the UN. It was her first public speech since the attack, leading the first ever Youth Takeover of the UN, with an audience of over 500 young education advocates from around the world. Yousafzai received several standing ovations.

SAVITRIBAI PHULE

Savitribai Phule was an Indian social reformer, educationalist, and poet from Maharashtra. She played an important and vital role in improving women's rights in India. She is considered to be the pioneer of India's feminist movement. Savitribai and her husband founded one of the early modern Indian girls' school in Pune in 1848. She worked to abolish the discrimination and unfair treatment of people based on caste and gender. Together with her husband, she taught children from different castes and had opened a total of 18 schools. The couple also opened a care centre called '*BALHATYA PRATIBANDHAK GRIHA*' for pregnant rape victims and helped deliver and save their children.

In the 1850s, Savitribai and Jyotirao Phule established two educational trusts. They were entitled: the Native, Male School, Pune and the Society for Promoting the Education of

Mahars, Mangs, and Etceteras. These two trusts ended up encompassing many schools which were led by Savitribai Phule and later, Fatima Sheikh.

SANJUKTA PARASHAR

A woman, a mother, an IPS officer, by whose very name the extremist are in awe. We are talking about Sanjukta Parashar, popularly known as *IRON LADY* of Assam. IPS Sanjukta Parashar roams in the forests of Assam with an AK-47. She has encountered many militants and has also arrested many. IPS Sanjukta Parashar of Meghalaya-Assam cadre has done her graduation from Indraprastha College, Delhi. Sanjukta Parashar secured all India 85th rank in the civil services examination. She is also a thinker and a blogger and spends most of her time helping people in relief camps after getting a break from work. An IPS officer of 2006 batch, Parashar was first posted as the Assistant Commandant of Mukum in 2008. Soon after this, she was sent to control the violence between Bodos and Bangladeshis in Udalguri.

Although women have been successful in all categories of life, this has mostly been seen in the upper class and middle class whereas the women in lower class families are still dominated by the men. Women are often denied their freedom of choice or desire. Her role is confined to the conventional roles that the society has decided for her. To make this country a free and enjoyable place for women, empowerment of the police and government is required in order to provide a safe ambience to women so that they can travel wherever and whenever they want to. Police patrols should be increased in areas so that women feel secured and can go anywhere in the country without any fear of being stared at or molested. Improvement of law and order should be focussed on and seriousness should be shown in investigation, prosecution and trials. More investment needs to be made in promoting equality and improving ways for the women to take a stand for themselves. All these measures, if followed properly can lead a way in making the life of women safer and better.

CONCLUSION :

Today, women around the world still continue to face systemic barriers and frustrations at the workplace. While the

phenomenon is universal, the details differ from country to country, shaped by cultural and economic forces. Numerous invisible barriers still keep women at home and limit their access to good career options. These invisible barriers are real. Together we can create a new normal for girls.

REFERENCES :

1. Women Empowerment in India: A Brief Discussion By Dhruba Hazarika International
Journal of Educational Planning Administration. ISSN 2249 3093
Volume1,
Number3(2011), pp.199 202
2. Hasnain, Nadeem Indian Society and Culture, Jawahar Publishers and Distributors,
2004.NewDelhi.
3. Kar,P.K Indian Society, Kalyani Publishers, 2000,Cuttack.
4. <https://www.indiatoday.in/>
5. <https://en.m.wikipedia.org>
6. <https://feminisminindia.com>

Girls : A boon not a Burden

Munmuni Chetry

Assistant Professor, Department of Philosophy
BBK College, Nagaon, Barpeta

“She is a daughter, she is a sister, she is a friend, and then she holds a hand. She is a wife, she is a mother, she is the one who struggles, and she suffers from the plight”

Introduction :

An epitome of BEAUTY, totem of RESPONSIBILITIES, Richness of LOVE, and synonym of SACRIFICES, the word ‘woman’ is the combination of these all. One of the most beautiful creations of Mother Nature is a Girl who thrives to grow up as a woman.

When talking about gender preferences, most of the people in the past did want sons as their successor coining as valuable assets for the family whereas daughters as the unwanted liabilities due to gender discrimination and deep-rooted societal norms but time has taken a great leap. It’s time to live in equality and lead the world together! Girls of today are the women of tomorrow. To achieve true women empowerment it is important, to begin with, a girl child.

In rural areas and many backward societies, being born as a daughter is often termed as a burden for the family. From the beginning, women were assigned to unpaid care work including household chores around the homes such as cleaning, cooking, washing clothes, fetching water and firewood, providing care to children and elderly and sick of the family. There has been a stricken stigma across societies and cultures that the responsibility of care work is considered to be of women and girls only.

Education is as important as air, food and housing for both men and women. Girls in India are considered a burden on parents by some people. People think that girls must first be raised, then married and sent to another house, while boys are considered the legal heirs of the family. They are considered the guardians of parents in their old age. People think that investing in a boy's education would be beneficial rather than a girl's, since they will go to another house. People think that women are sent to Earth just to cook, clean and give birth to children. Because of this thought, girls suffer and they are ignored. Things have got so much worse that some of the girls are killed before birth in the mother's womb and if they have given birth; they are despised by the family. Some are killed after birth too.

Society desires for ideal mother, wife, sister, and daughter, but how it can be possible if the girl child is killed in mother's womb, and if they are born they are discriminated lifetime, not given good nutritious food, and even not provided with necessary education that fuels their overall physical & psychological growth and development.

The fundamental problem with this is that in India, a lot of importance is attached to marriage. People will not be bothered to spend so much on a wedding as on a girl's education. For this reason, all girls must give up their dreams. One person cannot be blamed but the entire society is responsible for the fate of the girls. People do not realize that educating a girl is as important as educating a boy. Whenever a girl has the opportunity to prove her abilities, she has always proven herself.

India is now a leading country on the basis of women education. Since 2010, India has a good female literacy rate. In 2010, the female literacy rate was 80.35%. With time eventually, the rate has increased. Between 2010-2021, the female literacy rate in India has increased by 14.4%. In 2021,

the rate was 91.95%. On a year-on-year basis, the literacy rate increased by 0.6% in 2021.

Bring the change :

Now times have changed, we have moved into a new era, where we have achieved and developed in a long way. Thanks to the flourishing educational system and change in conservative thoughts of negative-minded people, such conceptions are being erased at the rabbit's pace now. To sum up, now people understand that girls and boys, men and women are the two sides of a coin. With the absence of one's participation, there will always be chaos in the world. Despite the ill-minded thoughts of society, the positive "change" has immersed and now women are the ones who can run this world.

On this land where so many goddesses are worshipped, on this very same land thousands of baby girl are rejected, they are consider a burden.

Of course it is super happiness having a baby boy but at the same time even if it is a baby girl, NOTHING is going to change.

Sex determination, illegal abortions this is inhuman & this needs to end. Beti Bachao, beti padhao is an initiative taken by the government.

Legend of Mother Sita from Ramayana, a tale of Mahadurga Bhawani, and many more ancient stories also depict how many sacrifices women can make, a woman can be fierce at a time, how much countless love and affection she can deliver. It is a true blessing to be born as a girl child and being a woman with uncountable peculiarity is a real boon.

A girl today is forward in everything. She is no more limited to the four walls of her house. She is Pilot, Chef, Doctor, Teacher, Minister name any filed and she has achieved it today. Indeed a girl today is not only a house maker but one

who can run the country. She is a person who is filled with enormous talent of multi-tasking, patience, understanding, hard work and determination. She is a complete package of Perfection but yet simplicity.

One of the most inspired example: 5 daughters became a boon not a burden: 3 became officers together, 2 have already been selected. Ever five sisters read in the government school of the village and then the parents went to the city and studied in private school. Parents who want sons should also learn from these parents. Those who did not explain the daughters, but they like diamond. Today, three daughters of a small village in Hanumangarh district have come together and have realized the dream of the parents and have prouded the whole country.

Even research admits that women are great at certain things which exhibits that being a woman is a real boon. Some of the facts presented are:

- Women have excellent communication skills
- Women are better leaders and learners
- Women have higher IQ scores than men
- Women are great multi-taskers
- Women are naturally more social and helpful to those around them
- Women can educate everyone around them so there's a saying "You educate a woman, you educate a generation"

There is a saying "*You educate a man, you educate a man. You educate a woman, you educate a generation.*"

Save the gild child initiate is taken by many NGOs and institutions to create awareness in safeguarding, educating, supporting, and protecting the girl's child and every individual must take steps along with these organizations to help the society in doing so.

Some Reforms For Saving Girl Child :

- Beti Bachao Beti Padhao

- Sukanya Samriddhi Yojana
- Balika Samriddhi Yojana
- CBSE Udaan Scheme

Conclusion :

Everyone is equal. It is important that girls get access to quality education, just like boys. A daughter is not a burden. Look around us, see how girls are bringing pride and glory to our nation. From classroom to sports, they shine everywhere. Today, let us pledge to create an atmosphere of equality for the girl child. There is no question of any discrimination based on gender.

Let's take the first step to save a girl child and start this from our own home. Encourage your family, friends, and relatives to save the girl child and cheer and encourage them to have a girl child. Children's are a blessings whether it is baby boy or a girl. If a baby boy is Lord Krishna, then baby girl is Goddess Lakshmi. STOP discriminating between them. Love them equally & they will bring lots & lots of happiness in your life.

Reference :

- 1.<https://timesofindia.indiatimes.com/>
- 2.<https://www.orchidsinternationalschool.com/>
- 3.<https://www.zoomnews.in/en/news-detail>
- 4.<https://theirworld.org/resources/girls-education/>
- 5.<https://www.zoomnews.in/en/news-detail/5-daughters-became-a-boon-not-a-burden>.

Kamala Sohonie

First Indian woman to get a PhD in the sciences at a British university

Dr. Mrinal Kumar Mishra

Assistant Professor
Department of Physics, BBK College

Kamala Sohonie was an Indian biochemist. She was the first Indian woman to get a Ph.D in a scientific discipline at a British university. She was born in 1912 in Indore, Madhya Pradesh as Kamala Bhagwat. Her father Narayanrao Bhagwat and his brother Madhavrao were distinguished chemists. They were among the first to pass out from (Tata) Institute of Science, Bangalore. Kamala graduated in 1933 with a B.Sc degree in chemistry (honors) and physics (general) from Bombay University and stood first class first in the exam. She then applied to the Indian Institute of Science for a research fellowship, but her application was turned down by the then Director Prof. C V Raman, Nobel Laureate. He thought that women were not competent enough to pursue research.

Kamala refused to accept this refusal based on gender bias. A firm believer in Mahatma Gandhi, she decided to do Satyagraha in Raman's office, till she was admitted. Prof. Raman granted her admission on condition that for one full year she would be on probation; meaning that she could work but that work would not be recognized until the director was satisfied about its quality and also that her presence did not distract his male researchers from their work. Kamala accepted these terms, but one can only imagine her indignation at them.

At the Institute of Science, Bangalore, she worked

very hard under her teacher, Shri Sreenivasayya. He was very strict, demanding and at the same time eager to impart knowledge to deserving students. After observing her for a year, Raman was satisfied about her sincerity and discipline. She was allowed to do regular research in Bio-chemistry. He was impressed enough to admit lady students to the institute from then on. This was another victory for Kamala, and through her for other aspiring Indian women scientists.

Here she worked on proteins in milk, pulses and legumes, which in fact had important implications for nutritional practices in India. She submitted her research to Bombay University and received her MSc degree in biochemistry.

She was invited to Cambridge University to work under Dr. Derek Richter in the Frederick G. Hopkins laboratory. She then worked under Dr. Robin Hill, and discovered the cellular enzyme cytochrome. She earned a PhD degree from the Cambridge University for her studies on cytochrome c. Her research and writing of the thesis was done in less than 14 months since arriving at Cambridge. It consisted only of 40 typewritten pages.

She returned to India in 1939 and started work at Lady Hardinage College, New Delhi, 1939 as professor and head of the newly opened Department of Bio-chemistry. Later, she worked at the Nutrition Research Lab, Koonoor. After marrying Mr. M.V Sohoni in 1947, she moved to Mumbai.

At that time, the Govt of Maharashtra invited applications for the post of Professor of Bio-chemistry in the newly opened Biochemistry Department at their (Royal) Institute of Science, Bombay. Kamala applied and was selected. During her tenure at the Royal Institute, she worked with her students on nutritional aspects of Neera, pulse and legume proteins as well as Dhan (paddy). All the subjects of her research were very much of relevance to Indian Societal

needs. In fact, her work on Neera (palm nectar) was started on a suggestion from the then Rashtrapati Dr Rajendra Prasad. Her work conducted by her students showed that introduction of Neera in the diet of tribal malnourished adolescent children and pregnant women, caused significant improvement in their overall health. She made her students (different batches) do this work on samples of neera taken from all over the country. Neera is healthy and therapeutic drink since it is rich in Vitamin C, has more food calories than milk, fights diabetes, cancer, electrolyte deficiency and even hair fall. Neera is rich in sugar, essential elements such as N, P, K, Mg, micronutrients, minerals and a good source of ascorbic acid. She was presented with the Rashtrapati Award for her work on the drink 'Neera', which is an important food for malnourished children.

Later, she also became the director of Institute of Science, Bombay.

In the year 1998, Kamala was invited by the Indian Council of Medical Research, New Delhi and felicitated her but she collapsed and died shortly after being honored at the age of 84.

Source: 1. <https://scientificwomen.net>
2. <https://www.ias.ac.in>

Celebrating Sisterhood in Christina Rossetti's *Goblin Market*

Dr. Kishor Kumar Deka

Associate Professor, Department of English
B.B.K. College, Nagaon, Barpeta

Dr. Bhupen Rabha

Assistant Professor, Department of English
B.B.K. College, Nagaon, Barpeta

INTRODUCTION:

Christina Rossetti (1830-1894) was born in London. Her father, Gabriel Rossetti, was a poet and a political exile from Italy. She belongs to a family of artists. Her brother Dante Gabriel was an artist and a painter, William Michael and her sister Maria was a writer. She had a very deep faith in religion like her father and mother. Rossetti's father died in 1854 and Rossetti was in ill health at that time and she was also poor. The same condition prolonged till her death in 1894. She fell very sick in 1892 and could never recover the illness till her death. Rossetti was an inspiration to almost all the paintings of Dante Gabriel. She was also a good friend of Lewis Carol. Rossetti's major works are *Goblin Market* (1862), *The Prince Progress and Other Poems* (1866), *Sing Song: A Nursery Rhyme Book* (1872), *New Poems* (posthumously, 1896) etc. The poem *Goblin Market* is a narrative poem written in 1859, London, and was published in 1862. The setting of the poem is an unidentified rural area most likely to be present in England. The point of view of the poem is third person omniscient. It has twenty-eight stanzas which consist of five hundred fifty-six lines in total. The use of language is simple and erotic and it does not have a regular rhyme and meter. The poem is full of imageries, metaphors and similes. The trace of different kinds of imageries can be

found in almost all the stanzas. The use of imageries carries the reader away with it to a totally different world, a world full of supernatural beings and supernatural element. The new world is magical as well as mysterious to the reader.

EXPOSITION:

"Goblin Market" opens with a goblin cry that only maids seem to hear and that will become a refrain in the poem: "Come buy our orchard fruits, / Come buy, come buy" (Rossetti, 1862) followed by a long list of exotic fruits. A very common interpretation draws parallels between the goblins trying to attract the sisters' attention to buy their fruit and the "original sin" in the Bible: the Devil tempting Adam and Eve to eat the forbidden fruit. Furthermore, the concept of fruit is commonly associated with women, from fruit as something that promises pleasure to the concept of the womb and its fruit; it can also refer to the profits drawn in any kind of enterprise economic, sexual or spiritual (Carpenter, 1991). The poem introduces then the two sisters, Laura and Lizzie, and the reader can already see how different they are from one another. Laura is instantly drawn by the goblins and the exotic fruits they offer, while Lizzie appears more hesitant, careful and somewhat ashamed of her sister's actions. As Mary Wilson Carpenter explains in *Victorian Poetry* (1991), when talking about the two sisters there are two different interpretations: on one side, Laura is interpreted as the "fallen woman" and Lizzie the "pure woman," Laura as Eve and Lizzie as Mary; on the other side, they argue that the poet never actually situates one sister as morally superior to the other. This last argument seems more reasonable since both sisters are "redeemed" at the end of the story and the text excludes any suggestions of hierarchical difference between the two sisters.

There are mainly two themes in the poem. The first theme is of sisterhood and another is the self-sacrifice. The

poem indeed affirms the theme of sisterhood and instances of sisterhood can be found in the dialogue of Laura:

*“For there is no friend like a sister
In calm or stormy weather;
To cheer one on the tedious way,
To fetch one if one goes astray,
To lift one if one totters down,
To strengthen whilst one stands.”* (Rossetti, 562-566)

The above lines are the closing lines of the poem and it sums up the theme of sisterhood. It depicts the importance of a sister in one's life and simultaneously glorifies the sister. This poem can be read in a feminist perspective as well as it doesn't have any male characters who are humans. In fact, the narrative doesn't have the depiction of parents of our protagonist Laura and Lizzie. There are few male supernatural characters in the poem and they are the goblins, and goblins in the poem are depicted as cruel and unjust. The Goblins in the 'Goblin Market' are symbol of a patriarch. They were portrayed as evil and cunning. Laura seems more reckless than her sister and falls prey to the goblins' advances; she does not suspect anything foul when the goblins tell her that she needs no money to purchase their fruit, they will be happy with just a "golden curl." She hands over "this emblem of her virginity with only a single tear, [...] her naivité about the marketplace has condemned her to a loss far greater than she knows (Carpenter, 1991). After taking the goblins fruit, Laura comes back home excited and restless, it seems like she cannot wait for another taste of the fruit. Not knowing it was already too late for Laura, Lizzie is worried about her and proceeds to tell her the story of Jennie, a girl who suffered severe consequences after falling for the promises made by the goblins. Laura can no longer hear the goblins' chant and she becomes more and more anxious for the fruit, so much so that sickness overcomes her. After learning about her

sister's bargain with the goblins, Lizzie, who can still hear the chant, decides to take action and save Laura.

Lizzie is now looking and taking everything in, but she still proves to be a worthy opponent against the goblins. She is aware of what happened to Jennie and her sister Laura. Even though she indulges in the pleasures the goblins offer, she refuses to fully lose herself. The goblins respond by harassing her, tearing down her gown and bruising her skin, they "Held her hands and squeez'd their fruits / Against her mouth to make her eat" (Rossetti, 1862). However, Lizzie keeps her mouth closed and comes out victorious, with the penny still in her pocket. When Lizzie returns home, she is excited and laughing, she offers Laura a taste of her juices "Squeez'd from goblin fruits for you, / Goblin pulp and goblin dew" (Rossetti, 1862). Laura loathes the feast at first but then she lights up "like a caged thing freed" (Rossetti, 1862). She falls into a deep sleep "pleasure past and anguish past" (Rossetti, 1862) and wakes up as innocent and healthy as ever. Both sisters here seem to have gone through a learning process that has freed and redeemed them: "Prudent Lizzie has learned that caution must sometimes give way to bold action and that physical love is both beautiful and integral to the human experience; [...] Laura discovers that daring should be tempered with prudence and that erotic love is empty without emotional commitment" (Casey, 1991). They both act as redeemed and redeemer for each other. The sisters represent the dangerous line that women were forced to walk in during Victorian society: take risks and become ruined or never step out of place and never discover the taste of desire.

CONCLUSION:

The importance of alliance and women supporting other women through the path of sexual liberation becomes apparent in this poem, especially when one considers the lack of a male figure that saves the sisters from the goblins. As

Janet G. Casey explains in *Victorian Poetry* (1991), the role of the saviour was reserved exclusively to the male, while the females were relegated to the supporting role (Mary) or the person in need of salvation (Eve); in both cases their role is inferior to the man. “Goblin Market” demonstrates how the female can act as both the redeemer and the redeemed. The poem ends with both sisters grown up with little children who hear their mothers’ story and learn from them.

References:

Carpenter, M. W. (1991). “Eat Me, Drink Me, Love Me”: The Consumable Female Body in Christina Rossetti’s “Goblin Market.” *Victorian Poetry*, 29. <http://www.jstor.org/stable/40003006>

Casey, J. G. (1991). The Potential of Sisterhood: Christina Rossetti’s “Goblin Market.” *Victorian Poetry*. <http://www.jstor.org/stable/40002055>

Roe, D. (2014). An introduction to ‘Goblin Market’. British Library. <https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/an-introduction-to-goblin-market>

Rossetti, Christina. “Goblin Market by Christina Rossetti.” Poetry Foundation, Poetry Foundation, <https://www.poetryfoundation.org/poems/44996/goblin-market>.

A Critical Study of the character of Rani in Girish Karnad's play *Naga-Mandala*

Dr. Pranjyoti Deka

Assistant Professor, Deptt. of English
B.B.K.College, Nagaon, Barpeta

Girish Karnad's play, *Naga-Mandala*, is a masterpiece of Indian theatre that explores themes of gender, identity, and power dynamics through its complex characters and their interrelationships. It has been widely acclaimed for its themes, plot, and characters. The play is an amalgamation of folk tales, myths, and legends. Karnad skillfully uses these elements to weave a complex story of love and redemption. The character of Rani is one of the most significant characters in the play. The character of Rani, the protagonist, is central to this exploration, as she embodies the struggles and conflicts faced by women in patriarchal societies. This paper aims to examine the character of Rani in *Naga-Mandala* and the ways in which she negotiates the power dynamics of her world. By exploring Rani's struggles and conflicts, this study hopes to shed light on the broader issues faced by women in patriarchal societies and the ways in which they seek to assert their agency and autonomy.

In the play *Naga-Mandala*, Rani, the protagonist, is portrayed as a woman who challenges the patriarchal norms of her society. The play is set in a village in India, and explores the themes of gender roles, sexuality, and identity. Through Rani's character, Karnad portrays the struggles of women in a male-dominated society and their efforts to gain agency and autonomy. She is introduced as a young woman who is

forced into marriage with Appanna who is often subject to the abuse and neglect of her husband. She is trapped in a loveless marriage and is forced to endure the ridicule and disdain of her husband.. Appanna is unable to satisfy Rani's emotional and physical needs, and their marriage is devoid of any passion or intimacy. He is an alcoholic and a womanizer who neglects his wife and spends most of his time outside. Rani remains lonely and dissatisfied with her life.

The play explores the theme of desire in a complex and nuanced manner. Rani's desire for a man is shown as both natural and taboo, reflecting the contradictions inherent in Indian society's attitudes towards sex and sexuality. Her relationship with her husband Appanna is one of submission and servitude. Rani is forced to accept her husband's dominance over her, and she is expected to perform her duties as a wife without any questions asked. Appanna is portrayed as a selfish and egoistic character who is more concerned with his own desires than his wife's happiness. Rani's relationship with Appanna is symbolic of the patriarchal society she lives in, where women are expected to be subservient to men. The play also explores the relationship between desire and power, highlighting how Rani's lack of power in her marriage leaves her vulnerable to exploitation and abuse.

Rani becomes infatuated with the shape shifting cobra named Naga, who takes the form of her husband Appanna and visits her during the night. The serpent represents Rani's desire for a fulfilling sexual relationship and the freedom to express her sexuality. Through her relationship with the Naga, Rani discovers a new sense of freedom and self-discovery. She becomes more confident in her own sexuality and desires, and is able to confront the societal taboos that have previously held her back. Rani's relationship with the naga is a powerful metaphor for the transformative power of love and the

potential for personal growth that lies within each of us. Despite her newfound independence, Rani is not immune to the pressures and prejudices of her society. She faces criticism and ostracism from her community. Rani's strength and courage are tested as she must navigate these challenges and confront the prejudices that hold her back. One of the most striking aspects of Rani's character is her resilience and ability to adapt to new situations.

The relationship between Rani and the snake is complex and multi-layered. It highlights the role of gender in Indian society. Women are expected to be submissive and obedient in their relationships with men, and any deviation from this norm is seen as a threat to the established order. Rani's desire for a man who can fulfill her emotional and physical needs challenges this norm, and the snake's transformation into a man can be seen as a manifestation of Rani's desire to find a partner who is her equal. This transformation is symbolic of the transformation of Rani's desires and her quest for a fulfilling relationship with a man. Naga's wilful transformation into a man also highlights the theme of identity in the play. The snake, as a creature that can change its form, represents the fluidity of identity and the potential for transformation. Rani's relationship with the snake and her subsequent relationship with her husband highlight the ways in which individuals can reinvent themselves and challenge the constraints imposed by tradition and society. The play also explores the theme of love and its transformative power. The play highlights the potential for love to transcend the boundaries of tradition and society, offering hope for individuals who seek to find meaning and purpose in their lives.

The play can also be seen as a treatise on marriage that explores various themes related to societal norms, love and attraction, and power dynamics within traditional Indian

marriages. It offers a critical commentary on the patriarchal nature of such marriages, while also highlighting the importance of individual will and desire in any marital relationship. Rani is expected to obey her husband and live a life of domesticity, despite her desires for something more. Appanna, on the other hand, is shown as a domineering figure who expects Rani to submit to his will. This reflects the patriarchal nature of traditional Indian marriages, where the husband is often seen as the head of the household.

Karnad also explores the theme of chastity through the character of Rani by challenging the traditional Indian societal norms that dictate women's behavior and sexuality. The play explores the idea that chastity is a myth and that sexual desires and passions are a natural part of human existence. Through Rani's relationship with Naga, Karnad challenges the societal notion of chastity as an essential virtue for women. Rani's sexual desires and passions are presented as natural and healthy, rather than as something shameful or taboo. The play celebrates the transformative power of love and passion, and the ways in which they can liberate individuals from the constraints of tradition and societal norms. Karnad also challenges the traditional notions of male dominance and female submission that underpin the myth of chastity. The play challenges the traditional notions of gender roles and societal norms that have long restricted women's sexuality and autonomy. Through the character of Rani, Karnad presents a powerful vision of liberation and self-discovery that is both empowering and subversive.

Through the decision to prove her chastity by going through the snake ordeal, she is taking control of her own destiny and trying to prove her innocence in the face of social stigma and ostracism. This can be seen as a positive aspect of her decision, as it shows her courage and determination to challenge the patriarchal norms of her society. It also

perpetuates the idea that a woman's worth and purity are tied to her sexual activity, and that she must prove her chastity in order to be considered a respectable member of society. This reinforces the idea that women's bodies are objects to be policed and controlled by men, which is a harmful and regressive notion. Instead of relying on evidence and due process to prove her innocence, Rani is forced to subject herself to a dangerous and potentially deadly ordeal. This highlights the shortcomings of a legal system that relies on superstition and tradition rather than reason and logic. While Rani's decision to go through the snake ordeal in *Naga-Mandala* may be seen as a bold act, at the same time, it also perpetuates harmful social norms and highlights the failures of the justice system. Therefore, it is a complex and controversial issue that requires critical reflection and analysis.

In conclusion, it can be said that Rani is a multifaceted and dynamic character in *Naga-Mandala*, whose development over the course of the play is both complex and profound. Throughout the play, she undergoes significant transformation, both in terms of her personal growth and her relationships with others. From a timid and submissive wife, she transforms into a strong and independent woman who is willing to challenge societal norms and pursue her dreams. Rani's story is a testament to the power of love and the transformative potential that lies within each of us, regardless of our circumstances or social standing.

Reference:

Karnad, Girish. *Naga-Mandala*. Delhi: Oxford University Press. 2020.

Deconstructing patriarchy: Body as a Site of Female Resistance in Mahashveta Devi's "Draupadi"

Anupama Devi

Assistant Professor, Department of English
BBK College, Nagaon, Barpeta

Abstract :

Mahashveta Devi, an eminent figure in Indian literature has written numerous books to her credit, including novels, plays and collection of short stories. As a female social activist and a writer, her works are mostly dedicated to the lives and struggles of the underprivileged Indian tribal women and questions the atrocities inflicted upon them. The paper titled: "Deconstructing Patriarchy: Body as a Site of Female Resistance in Mahashveta Devi's Draupadi" attempts to discuss the character of a Santhal tribal woman, Dopdi Mejhen in Mahashveta Devi's short story, "Draupadi" who is vulnerable to certain patriarchal injustices of the people in power yet, boldly resists and deconstructs the brunt of violence with impregnable will and courage. The paper discusses how a marginalized subaltern female character uses her body to silently rebel in a non-violent and terrifying manner by walking naked towards the oppressive forces. It signifies a woman's rejection of stereotypical binary structures of patriarchal discourses which are sight of the political, social and ideological forces of racism in the society. Through the story of "Draupadi", the paper further analyses the way Mahashveta Devi emphasizes the importance of the upliftment of the subaltern identities as the sole purpose of her social activism.

KEYWORDS: Subaltern, patriarchal, deconstructs, body, silently

Despite the challenges of being trapped within a patriarchal culture where women's voices are often suppressed, there are some outstanding female writers in the field of Indian literature who have made a significant mark in giving equal recognition to female identity and experiences. Mahashveta Devi (1926-2016) is one such remarkable author writing in Bengali language and a social activist who fought against the injustices suffered by the marginalized Indians. She uses fiction as a tool to give voice to the neglected and silenced realities of subaltern people's struggles and incorporates the sense of the 'other' in her writings. Instead of addressing the common concerns of the so-called elite classes, she writes an alternative history of the subaltern people such as tribals, dalits, peasants, women etc. whose existence have been pushed to the periphery of an undocumented history."Everything in her narrative, she underlines is both individual and communal" (151 Nayar).

Mahashveta Devi's writings originate from certain grounding realities of the subalternised eastern Indians ranging from issues such as deprivation and degradation of life and environment, exploitation and struggles of the laboring poor and the underprivileged classes of the people residing in West Bengal, Bihar, Jharkhand etc. Her contribution to the field of writing ranges from short stories to novels to dramas to protest writing. Some of her works such as *Hajar Churashir Maa*, *Bashai Tudu*, *Aranyer Adhikar*, *Rudali*, *The Queen of Jhansi*, *Choti Munda and His Arrow*, *Breast Stories*, *Titu Mir*, *Bitter Soil*, *Old Women*, *Imaginary Maps* exemplify the way she thoughtfully delves into the psyche of the deprived marginalised communities and tries to give justice and equality to their identities.

Her works predominantly contains the narratives of the discrimination suffered by the tribal communities, especially women and questions the issues of rape and female

exploitation as represented in her short story like “Draupadi”. “Draupadi” was first published in Mahashveta Devi’s collection of short stories titled *Agnigarbha* which was later translated by Gayatri Chakraborty Spivak and included in her collection of stories, *Breast Stories*. This story which is considered to be the retelling of a powerful and captivating female character, ‘Draupadi’ from the epic, *The Mahabharata* recreates her role as a new rebel heroine who fearlessly challenges the male gaze.

“What is interesting to note here is the way Draupadi has functioned as the source of numerous queries relating to womanhood, identity, cultural hierarchy and thus made possible the examination of social paradigms that are situated as givens. Many of the registers that Mahashveta Devi taps for the representation of the social and identity politics in her story draw from the tradition of the Draupadi cult in Indian literature”(Choudhury 308).

Through Dopdi, Mahashveta Devi also brings into light the issue of the Naxalbari Movement and attempts to make readers understand the circumstances that lead to the revolutionary act of Dopdi . Gayatri Spivak explains how, “In the spring of 1967, there was a successful peasant rebellion in the Naxalbari area of the northern part of West Bengal. According to Marcus Franda, “unlike most other areas of West Bengal, where peasant movements are led almost solely by middle-class leadership from Calcutta, Naxalbari has spawned an indigenous agrarian reform leadership led by the lower classes” including tribal cultivator. This peculiar coalition of peasant and intellectual sparked off a number of Naxalbaris all over India. The target of these movements was the long-established oppression of the landless peasantry and itinerant farm worker, sustained through an unofficial government-landlord collusion that too easily circumvented the law. Indeed, one might say that legislation seemed to have an eye

to its own future circumvention” (385 Spivak).

Dopdi and her husband, Dulna Mejhen represent the group of anguished tribals leading the Naxalite Movement and become the central targets of the police forces that represent the state’s dominating apparatus. The couple confronts the revolutionary movement using primitive and homely weapons such as hatches, scythes, bows and arrows and remains dedicated to the cause of the Naxalites by disguising themselves within the Jharkhani belt. Their resistance is aimed at achieving a new social order and economic freedom of their tribal identity. As Spivak comments how:

“The story is a moment caught between two deconstructive formulas: on the one hand, a law that is fabricated with a view to its own transgression, on the other, the undoing of the binary opposition between the intellectual and the rural struggles” (Spivak 386).

The most interesting part of the story is that Dopdi is portrayed as an illiterate, uneducated Santhal tribal woman. Yet she boldly leads the politicized life amongst all as she is engaged in an armed struggle for the rights and freedom of the tribal people. Dopdi’s representation acts as a sign of resistance who raises her voice against extreme tortures and atrocities inflicted on the tribals. She seems to be an ordinary tribal woman but in reality, she is the primary subject who has created stir among military authorities who are on massive hunt for her.

“Dopdi’s becoming the leading figure in a movement contesting the state machinery almost provides Senanayak the licence to brutalize her, to be inhuman, for she is perceived to be part of a resistance that engages in similar acts”(311 Choudhury).

In the epic of *The Mahabharata*, Draupadi is treated as an object and is used to demonstrate male power and glory.

Her eldest husband puts her stake in a game of dice and she does not protest. The eldest of their enemies' son, Dhritarashtra tries to dishonour her by pulling off her sari but she is saved by the divine Krishna. In Mahashveta Devi's story, the Indian forces succeed in capturing the long wanted Dopdi with the tactics of the Bengali army officer, Senanayak and she is cross interrogated for an hour but she remains firm and does not utter a word. Then Senanayak commands the soldiers: "Make her. Do the needful" (303 Devi).

Finally apprehended by the army, Dopdi is tortured and raped throughout an endless night and mutilated by infinite lustful men. After this tragic incident, Dopdi does not howl or behave like a helpless victim. To one's surprise, she rather refuses to put on her clothes and walks off bare body. Her behaviour is incomprehensible, rather strange. In refusing to obey the command, she appears bigger than life to the all too calculating Senanayak, the army commander. She walks naked towards Senanayak and questions:

".....what's the use of clothes? You can strip me, but how can you clothe me again? Are you a man? She looks around and chooses the front of Senanayak's white bush-shirt to spit the bloody gob at and says, There isn't man here that I should be ashamed. I will not let you put my cloth on me. What more can you do? Come on, counter me come on, counter me...? Draupadi pushes Senanayak with her two mangled breasts and for the first time Senanayak is afraid to stand before an unarmed target, terribly afraid" (304-305 Devi).

As a story of brutal rape and excruciating torture suffered by a tribal woman, Dopdi dares to confront the oppressive system represented by Senanayak. Unlike the Draupadi of *The Mahabharata* who was saved from dishonour and humiliation through divine intervention, Mahashveta Devi's protagonist, Dopdi does not find any such miraculous

instance that could save her modesty. But the inhuman tortures to which she is subjected to resurrects her as the rebel woman and emerges as the most eloquent voice against patriarchal oppression. The story is therefore very intense and shocking. Senanayak feels absolutely powerless and totally shaken by her act.

“The men easily succeed in stripping Dopdi-in the narrative it is the culmination of her political punishment by the representatives of the law. She remains publicly naked at her own insistence. Rather than save her modesty through the implicit intervention of a benign and divine (in this case it would have been godlike) comrade, the story insists that this is the place where male leadership stops” (Spivak 388).

One wonders whether the story interrogates the lofty patriarchal traditions of Indian culture and what kind of identity is created for Draupadi. In Mahashveta’s story, a miracle does not happen and divine Krishna does not appear to save her honour unlike the epic of *The Mahabharata*. She rather represents Dopdi as a savior of her own self. The story very successfully portrays what actually happens to women when they are treated as the objects. Dopdi presents her mutilated body to Senanayak and stresses on the materiality of what women are for men; literally a ‘target’ of sexual violence on which they can exercise their power. It also needs to be highlighted that,

“The gangrape of Dopdi is not perpetrated by miscreants or social outcasts but by the state’s protective apparatus. As such an event would go unrecorded, an experience that would find no reference in public memory or history. This is what Mahashveta Devi focuses on in the story” (312 Choudhury).

Dopdi does not let her nakedness shame her, torture her, intimidate her, or let the rape diminish her. As a sign of protest, she remains naked at her own insistence: “The guard

pushes the water pot forward. Draupadi stands up. She pours the water down on the ground. Tears her piece of cloth with her teeth” (304 Devi). Male sexual violence is defeated by Dopdi’s act and she acquires a new self-definition by becoming the active maker of her own meaning. She refuses to remain the object of a male narrative, asserts herself as ‘subject’ and emphasizes on the truth of her own presence. She constructs a meaning which Senanayak finds it difficult to comprehend. She becomes the feminist heroine who boldly resists the so-called ‘counter’ male knowledge, power and glory. Dopdi defies the patriarchal egotism of her perpetrators by simply refusing to accept the semiotics of her multiple rapes.

The recreation of Draupadi thus deconstructs the traditional idea of the subaltern and rewrites a new incarnation of a strong, bold and rebellious tribal heroine of the story. The nakedness of Dopdi becomes her weapon of resistance and her silent action destabilizes the power of the state. The corporeal body which is wounded later becomes a threat that resists patriarchy. The sudden shocking awakening of Dopdi’s brutal and stark act of using her body as a site of resistance in a non-violent way strongly challenges patriarchal conventions without any movement and without any noise. She rages war in her own silent manner that terrifies the male oppressors.

Mahashveta Devi insists and emphasizes at the point of the story where the male leadership ceases to exist and Dopdi no longer remains the unheard and unrecognized voices of the subalterns. The silence at the end of the story is not peaceful but is rather represented as a powerful action to defeat the controlling forces of the state over the marginalized. The formation of the nation which has been imitated from the West is deconstructed and challenged through the silence of Dopdi.

“Dopdi transforms her body into a mode of attack,

confronting Senanayak with the very instrument that constituted her weakness. In the story, the ending is the key- it revisits the oppressor with the memory of the event in all its starkness- and forces a frightened Senanayak into submitting that resistance need not always be brutal, forceful or physically driven” (Choudhury 312).

Works Cited:

- Choudhury, Bibhash. *August Cravings: An Anthology*. Papyrus, 2015.
- Devi, Mahashveta . “Draupadi”. *August Cravings: An Anthology*, edited by Bibhash Choudhury, Papyrus, 2015, pp.289-312.
- Nayar, Pramod K. *Postcolonial Literature: An Introduction*. Pearson, 2019.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. “Draupadi by Mahashveta Devi”. *Critical Inquiry*, vol. 8, no. 2, 1981, pp.381-402. JSTOR, www.jstor.org/stable/23259549

Part - II

নাৰী মুক্তি : পুৰুষ প্ৰধান সমাজত সমমৰ্যাদা

ড^{শ্ৰী} ৰণজিৎ সভাপণ্ডিত
সহযোগী অধ্যাপক, ইতিহাস বিভাগ
বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

মানৱ সমাজৰ সভ্যতা, প্ৰগতি, উৎকৰ্ষ সাধনত নাৰী-পুৰুষ উভয়ে সমান সমান অংশীদাৰ। নাৰীৰূপী জন্মদাত্ৰী আমাৰ মাতৃ, ভগ্নী, স্ত্ৰীসকলৰ অবিহনে সভ্যতা, প্ৰগতিৰ কথা বাদেই মানৱ পৃথিৱীৰ অস্তিত্বই বিলুপ্তি ঘটিব। ধৰি ল'লো সৃষ্টিকৰ্তাৰ সৃষ্টি আঁচনিত নাৰীজাতি বুলিবলৈ একো প্ৰাণীৰেই অস্তিত্ব নাই। তেতিয়া এই সুন্দৰ পৃথিৱীখন চন্দ্ৰ-মঙ্গলৰ দৰে মানৱ শূন্য উকা গ্ৰহত পৰিণত নহ'ব জানো? মহান সৃষ্টিকৰ্তাৰ সৃষ্টি শৃংখলাত নাৰীৰ আছে সৃষ্টিৰ অতুলনীয় অৱদান। সেইবাবেই খ্ৰীষ্টিয়ান ব'ভীয়ে কৈছে 'Next to God we are indebted to women, first for life itself and then for making it worth living' কিন্তু পৃথিৱীখনক সভ্যতা আৰু প্ৰাপ্তিৰে উপচাই তোলাৰ পিছতো নাৰীৰ বিপক্ষে প্ৰৱৰ্তিত বৈষম্য, উৎপীড়ন, লাঞ্ছনাৰ অন্ত পৰা নাই কিয়?

আগৰ ঋষি-মুনিসকলে নাৰীৰ কামত সন্তুষ্ট হ'লে আশীৰ্বাদ দিয়ে 'পুত্ৰৱতী ভবঃ' কিন্তু ভুলতো নকয় 'পুত্ৰীৱতী ভবঃ'। এতিয়াও আশীৰ্বাদ দিয়া সকলে নাৰীগৰাকীক পুত্ৰীৱতী হ'বলৈ নকয়।^১ এই কথাই প্ৰমাণ কৰে মহাকাব্য যুগৰে পৰা নাৰী বৈষম্যৰ বলি হৈ আহিছে। এইখিনিতে কেইগৰাকীমান নাৰী চৰিত্ৰ আমাৰ মানস পটত জিলিকি উঠে, যি কেইগৰাকীয়ে পুৰুষপ্ৰধান সমাজত প্ৰবল প্ৰত্যাহ্বান নেওচি এককভাৱে নিজকে বিদুষী হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰি যাব পাৰিছে — ৰ। বিদুষী নাৰী গাৰ্গীৰ লগত মহামুনি যজ্ঞবাল্কৰ জ্ঞান সম্পৰ্কীয় যুক্তি তৰ্ক হয়। গাৰ্গীৰ লগত যুক্তি তৰ্কত তিষ্ঠিব নোৱাৰা যজ্ঞবাল্কই অগ্নিশৰ্মা হৈ গাৰ্গীক সাৱধান বাণী শুনাতে - 'সাৱধান গাৰ্গী তুমি সীমা পাৰ হৈ গৈছা, তুমি

ৰ। মনুৰ মতে 'পুত্ৰাৰ্থে ত্ৰি যতে ভাৰ্যা'। তেওঁৰ মতে নাৰী শিশুকালত পিতৃৰ, যৌৱনত পতিৰ আৰু পতিৰ মৃত্যুৰ পিছত পুত্ৰৰ অধীনত থাকিব।

মৌন হোৱা, নহ'লে মই তোমাৰ মুণ্ডচ্ছেদ কৰিম।' চ। ৰজা দক্ষৰ জীয়ৰী সতী পাৰ্বতী। পিতৃৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে গৈ তেওঁ চন্দ্ৰশেখৰক পতিবৰণ কৰাত ৰজা দক্ষই জীয়েকৰ লগত সম্পৰ্ক ছেদ কৰিলে। দক্ষই আয়োজন কৰা বিৰাত যজ্ঞ অনুষ্ঠানলৈ সকলোকে নিমন্ত্ৰণ কৰিলে কিন্তু নিমন্ত্ৰণ নকৰিলে জীয়েক পাৰ্বতীক। জীয়েকে বৰ লাজ পালে। পৰচৰ্চাৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ যজ্ঞ চলি থকা অৱস্থাতে পাৰ্বতীয়ে পিতৃ গৃহত উপস্থিত হোৱাত যজ্ঞস্থলীতে দক্ষই জীয়েকক বেয়া ব্যৱহাৰ কৰিলে। জীয়েকে দুখ আৰু অপমান সহ্য কৰিব নোৱাৰি যজ্ঞকুণ্ডত জাপ দিবলৈ গ'ল। কিন্তু উপস্থিত থকা ঋষি-মুনি, সন্ত-জ্ঞানীসকলে কোনেও পাৰ্বতীক বাধা দিবলৈ আগবাঢ়ি নাছিল। এয়া নাৰী নিৰ্যাতনৰ এক শোক লগা কাহিনী য'ত পুৰুষ সমাজখন উদাসীন হৈ থাকিল। দশাৱতাৰৰ এজন আছিল পৰশুৰাম। পিতৃ যমদগ্নি আৰু মাতৃ ৰেণুকা। পিতৃ ব্ৰাহ্মণ আৰু মাতৃ ক্ষত্ৰিয়। এদিনৰ কথা। ৰেণুকাই নদীত স্নান কৰিবলৈ গৈ আঁতৰৰ পৰা দেখিলে ৰজাই ৰাণীৰ সৈতে জলকেলি কৰি আছে। ৰজাক দেখি ৰেণুকা ভোল গ'ল। মানৱ অন্তৰ বুজি পোৱাৰ ক্ষমতা থকা ৰেণুকাৰ স্বামী যমদগ্নি খঙত অগ্নিশৰ্মা হৈ পুতেক পৰশুৰামক মাতৃহত্যা কৰিবলৈ আদেশ কৰিলে। পিতৃৰ আজ্ঞা পালন কৰি পৰশুৰামে হাতত কুঠাৰ তুলি মাতৃ ৰেণুকাক হত্যা কৰিলে। পিছে ৰেণুকাৰ দোষ ক'ত? সিমানেই নহয়, ব্ৰাহ্মণ যমদগ্নিক ক্ষত্ৰিয়ই হত্যা কৰাত পোতক তুলিবলৈ পৰশুৰামে হাতত কুঠাৰেৰে একৈশটা ক্ষত্ৰিয় প্ৰজন্ম নিধন কৰিলে। কোনো ক্ষত্ৰিয় নাৰীকো পৰশুৰামে বেহাই নিদিলে। ছু। সত্যকামৰ কথা কোনে নেজানে। গৌতম মুনিৰ টোলত নাম লগাবলৈ গৈ তেওঁ মাতৃ জবলাৰ পৰিচয় নিদিলে। কাৰণ জবলাৰ নাম ল'লেই সত্যকামে ছাত্ৰ হিচাপে নাম ভৰ্তি কৰিব নোৱাৰে। জবলাৰ দোষ ক'ত? বহুতক পৰিচৰ্যা কৰি জবলাই পুত্ৰধন সত্যকামক লাভ কৰিছিল। জবলাৰ কথা স্পষ্ট— 'তোমাৰ গোত্ৰ মই নিচিনো, আনকি মোৰ গোত্ৰও মই নেজানো^৮।' কি নিদাৰুণ স্বীকাৰোক্তি। পুৰুষৰ হাতত নাৰীৰ অত্যাচাৰৰ কথাকে প্ৰতিপন্ন কৰিলে।

আমি মানি ল'বলৈ বাধ্য যে ব্ৰাহ্মণ্যবাদে নাৰী সমাজক বৰ্জিত কৰি অহাই নহয়, প্ৰতি পদে পদে অপমানো কৰি আহিছে। ব্ৰাহ্মণ্যবাদ আমাৰ সমাজখনত সতীদাহ, বৰ্ণপ্ৰথা, যৌতুক প্ৰথা, বাল্যবিবাহ, দেবদাসী প্ৰথাৰ প্ৰচলন, চ। মহাৰথী, পৃষ্ঠা-চপ্ত।

কৰোতা। এই প্ৰথাবোৰৰ জৰিয়তে সমাজৰ উচ্চ শ্ৰেণীটো আৰ্থিক দিশত লাভান্বিত হৈছিল। ব্ৰাহ্মণে কায়িক শ্ৰম কৰা নাছিল অথচ বহু বিবাহৰ পক্ষপাতী আছিল। পতিৰ মৃত্যুৰ পিছত ফুলকুমলীয়া পত্নীক পুনৰ বিবাহত বাধা দি বৈধব্য জীৱন পাৰ কৰিবলৈ বৈশ্যাবৃত্তিত লিপ্ত কৰাইছিল। আশ্বেদকাৰৰ কথাত স্পষ্টতা প্ৰকাশ পাইছে — ‘Manu not only allows a man to abandon his wife but he also permits him to sell her’। বাল্যবিবাহ নাৰী অত্যাচাৰৰ আন এক ৰূপ, যি আজিও আমাৰ সমাজখনত শিপাই আছে। বাল্যবিবাহৰ সপক্ষে থকা সকলৰ যুক্তি — ‘to contain and channelise their strong sexuality before it created mayhem, girls must be married off before attaining puberty’ বৃটিছ সমাজে বাল্যবিবাহ ৰোধ কৰিবলৈ আইন তৈয়াৰ কৰিও ব্ৰাহ্মণ্যবাদৰ লগত থকা হালিগলিৰ বাবে আইন কাৰ্যকৰী কৰিব নোৱাৰিলে। আশাৰ বতৰা যে স্বাধীনতাৰ পিছত ভাৰতীয় ন্যায়ালয়ে নাবালিকা বিবাহক অপৰাধ বুলি গণ্য কৰিলে।

আমাৰ সমাজব্যৱস্থাত শক্তিৰ অধিষ্ঠাত্ৰী হিচাপে দুৰ্গাদেৱীক, বিদ্যাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী সৰস্বতীক, ধন-সম্পত্তিৰ অধিষ্ঠাত্ৰীৰূপে লক্ষ্মীক পূজা অৰ্চনা কৰা হয় অথচ এইখন সমাজত নিৰাপদ নহয় মহিলাসকল। কন্যা শিশুৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বৃদ্ধাসকলৰ সুৰক্ষাৰ বাবে দেশজুৰি কঠোৰ আইন বলবৎ কৰিবলগীয়া হৈছে। অথচ মহিলাৰ ওপৰত অত্যাচাৰ-অপৰাধৰ ঘটনা দিনক দিনে বৃদ্ধি হ’ব লাগিছে। শিক্ষিত সমাজখনত সঘনে উচ্চাৰিত হয় ‘নাৰী পুৰুষৰ দৰে সমমৰ্যাদাৰ অধিকাৰী’, কিন্তু দুখৰ বিষয় যে নাৰীসত্বক পুৰুষ সমাজে হয় আৰু অৱমাননা কৰি আহিছে। পুৰুষ প্ৰধান সমাজখনত মহিলাই শোষণ আৰু গোড়ামীৰ পৰা আঁতৰত থাকি সমমৰ্যাদা বিচৰাটোৱেই নাৰী মুক্তি আন্দোলন।

। দুগৰাকী পুৰুষ দাৰ্শনিকৰ প্ৰচেষ্টাতহে নাৰীমুক্তি ধাৰণাৰ বিকাশ ঘটে। ইয়াৰ প্ৰথমগৰাকী আছিল জন লক (John Locke)। লকে তেওঁৰ গ্ৰন্থ ‘The Second Treaties of Govt.’ নামৰ কিতাপত তেওঁ নাৰীৰ অধিকাৰৰ কথা প্ৰতিপন্ন কৰে। তেওঁ উল্লেখ কৰিছে পুৰুষ নাৰী দেশৰ সম-নাগৰিকপ্ৰাপ্ত ব্যক্তি। বিবাহ এখন চুক্তি য’ত স্বামী-স্ত্ৰী সম অধিকাৰী আৰু পৰস্পৰৰ সংগী। প্ৰায় এশ বছৰৰ পিছত ফৰাচী দাৰ্শনিক নিকলাছ ডি কঁডৰ্চেই (condorcet) ‘Admission of Women to Full Citizenship’ নামৰ গ্ৰন্থত প্ৰতিপন্ন কৰিছিল পুৰুষৰ দৰে নাৰীও সকলো ক্ষমতাৰ অধিকাৰী। কঁডৰ্চেই এই গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশৰ প্ৰায় দুবছৰৰ পিছত মেৰি উল্ষ্টোন ৱাফ্ৰে (Mary Wollston Craft) ‘A Vindicatim of the Rights of Women’ নাৰীমুক্তি আন্দোলন সূচনা কৰাইছিল। এইখিনিতে বৃটিছ দাৰ্শনিক জন ষ্টুৱাৰ্ট মিলৰ নামটো নল’লেও নহ’ব।

বৃটিছৰ হাতৰ পৰা ৰাজনৈতিক ক্ষমতা আজুৰি অনাৰ অৰ্থে জাতীয় আন্দোলনৰ প্ৰত্যেকটি কাৰ্যসূচীতে গান্ধীজীয়ে মহিলাক পুৰুষৰ দৰে সমানে অংশগ্ৰহণৰ কামনা কৰিছিল। ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰখনত নাৰী উপযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰাৰ লগতে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ সকলো পৰ্যায়তে নাৰীক সমমৰ্যাদা দিব খুজিছিল। স্বাধীনতাৰ পিছত ভাৰতীয় আইন পৰিষদত জাতিগত সংৰক্ষণৰ দিশতো বিবেচনা কৰা হ'ল কিন্তু নাৰীৰ স্বার্থৰ হকে সদনত মহিলা জনপ্ৰতিনিধিৰ বাবে আসন সংৰক্ষণৰ দিশটোত মনোযোগ দিয়া নহ'ল। ৰঞ্জাঞ্জাছ চনত নাৰীক জনপ্ৰতিনিধিত্ব দিয়াৰ বাবে, শতাংশ আসন সংৰক্ষণৰ বিধেয়ক (প্ৰধানমন্ত্ৰী দেৱগৌৰাৰ কাৰ্যকালত) সংসদত উত্থাপন কৰাৰ সময়ত সূচনা হৈছিল প্ৰবল বাদ-প্ৰতিবাদ। এটা পক্ষই নাৰীৰ বাবে জনপ্ৰতিনিধিত্বৰ আসন সংৰক্ষণ মানি ল'ব খুজিছিল যদিও আনটো পক্ষই নাৰীৰ বাবে আসন সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাটো নস্যাত্ কৰি কেৱল লোকসভাত আসন বৃদ্ধিৰহে প্ৰস্তাৱ আগবঢ়ালে। ইউ পি এ-ৰ অধ্যক্ষা ছোণীয়া গান্ধী আৰু বিৰোধী দলপতি সুষমা স্বৰাজ – দুয়োগৰাকী নেত্ৰীৰ ঐক্যৰ সাঁকোডাল গঢ়ি নঠিল। এক কথাত উচ্চ ক্ষমতাত থকা দুগৰাকী মহিলাই বলিষ্ঠ পদক্ষেপ ল'ব নোৱাৰিলে। চঞ্জৰঞ্জ চনৰ জ্বা মাৰ্চত ৰাজ্যসভাত বিধেয়কখন গৃহীত হোৱাৰ পিছতো লোকসভাত কিন্তু সহমতৰ অভাব ঘটিল। এই পৰ্যন্ত উনত্ৰিশটা বছৰ অতিবাহিত কৰিলে কিন্তু বিধেয়কখনে আইনৰ ৰূপৰ পৰা বঞ্চিত হৈ ৰ'ল। দেশৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণকাৰী পত্ৰি যাত নাৰীৰ অংশগ্ৰহণ – আমাৰ পুৰুষপ্ৰধান ব্যৱস্থাটোক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা শক্তি সমূহে নিবিচাৰে। তাৰ স্পষ্ট প্ৰমাণ পোৱা গ'ল। 'বেটী বচাও, বেটী পঢ়াও'ৰ ফুলজাৰি মৰা চৰকাৰে নাৰীক ক্ষমতা দিয়াৰ বেলিকা মৌনতা অবলম্বন কৰি আহিছে।

আইনী পৰিষদ সমূহত, শতাংশ মহিলা জনপ্ৰতিনিধিত্ব দূৰতে থাকক মুঠ প্ৰাৰ্থীৰ, শতাংশ প্ৰাৰ্থীত্বৰ পৰাও নাৰী বঞ্চিত হৈ আছে। ৰঞ্জাপুচ চনৰ প্ৰথম লোকসভাত নাৰীৰ জনপ্ৰতিনিধি পু শতাংশৰ পৰা চঞ্জাচ চনৰ নিৰ্বাচনত মাত্ৰ ৰু শতাংশলৈ উন্নীত হৈছে। আনহাতে ইংলেণ্ডৰ ক্ষেত্ৰত ৰঞ্জাপুচ চনত ৰঞ্জ গৰাকী মহিলা সাংসদৰ পৰা বৰ্তমান (চঞ্জাচ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী) চঞ্জ গৰাকীলৈ বৃদ্ধি হ'ল। একেদৰে মাৰ্কিন চিনেটটো মহিলা জনপ্ৰতিনিধিৰ সংখ্যা চকুতলগা ধৰণে বৃদ্ধি হ'ব লাগিছে। তুলনামূলকভাৱে যোৱা জঞ্জ টা বছৰত আমাৰ দেশত মহিলা জনপ্ৰতিনিধিৰ সংখ্যা চাৰিগুণ বৃদ্ধি হোৱাৰ বিপৰীতে পাশ্চাত্য দেশসমূহত

দহুগুণ অতিব্ৰম কৰিছে। চাবলৈ গ'লে বৃহৎ গণতান্ত্ৰিক দেশ ভাৰতৰ কাৰণে এয়া এক চিন্তাজনক বিষয়। জাৰ্মানিত ৰঞ্জাজ্জ্বল্প চনৰ পৰা ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিষদত গুৰু শতাংশ আসন মহিলাৰ বাবে সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰি অহা হৈছে। একেদৰে নৰ'ৱে, বলিভিয়া কষ্টাৰিকা আদি দেশতো মহিলাৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰতিনিধিত্বৰ নিৰিখ ধাৰ্য কৰা হৈছে। বাংলাদেশৰ সদনৰ সৰ্বমুঠ পুছ খন আসনৰ পুছ খন আসন মহিলাৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰি অহা হৈছে আৰু বাকী জ্বল্প খন আসনত পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়কে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰা হৈছে। আৰ্থউন্নয়ন গৱেষণা বিভাগৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সংস্থাৰ এক প্ৰতিবেদনত সুন্দৰভাৱে দেখুৱাই গৈছে যে নাৰী সাংসদ আৰু বিধায়িকাসকলে তুলনামূলকভাৱে নম্ৰ ব্যৱহাৰপূৰ্ণ, তেওঁলোক দেশ আৰু সমাজৰ প্ৰতি অধিক দায়বদ্ধ, অপৰাধমূলক কামৰ অভিযোগ পুৰুষৰ তুলনাত নাৰীৰ তিনিগুণ কম আৰু পুৰুষৰ তুলনাত নাৰীৰ কাৰ্যদক্ষতা ৰঞ্জ শতাংশ বেছি। দুখৰ বিষয় যে, আমি মহিলাসকলৰ কাৰ্যক্ষমতাক মূল্যায়ন দিবলৈ ইচ্ছা কৰা নাই।

আমাৰ সমাজৰ এচামে নাৰীসত্বাক পুৰুষৰ পৰা পৃথক বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিব বিচাৰে। দেশ তথা সমাজৰ কাৰণে এনে নেতিবাচক ধাৰণা ত্যাগ কৰাতো দৰকাৰ। ইয়াৰ বিপৰীতে নাৰীয়ে নিজকে কেবল নাৰী বুলি জ্ঞান নকৰি পুৰুষ-নাৰী উভয়ৰে মাজত সমতাৰ ধাৰণা জগাই তুলিছে। নাৰীয়ে সমাজখনত আত্মমৰ্যদাৰে, স্বাধীন চিন্তাৰে আৰু সকলোবোৰ বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হ'ব পৰাকৈ নিজকে গঢ়ি তুলিব বিচৰাটোৱেই নাৰীমুক্তি।

উপন্যাসত চৰিত্ৰ নিৰ্মাণ, উত্তৰণঃ ‘কনচাৰী’ আৰু ‘প্ৰভা’ ৰ বিশেষ উল্লেখসহ

ড[‡] বিনীতা বৰা দেৱচৌধুৰী
মুৰব্বী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
ভট্টদেৱ বি বিদ্যালয়, পাঠশালা

যিকোনো একোটা কাহিনী সম্পূৰ্ণ হ’বলৈ হ’লে তাত চৰিত্ৰৰ ভূমিকা অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয়। চৰিত্ৰ অবিহনেও কাহিনী আগবঢ়াই নিয়াৰ বিভিন্ন পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আধুনিক সাহিত্যত চলিছে যদিও চৰিত্ৰক কেন্দ্ৰ কৰি কাহিনী গঢ়ি উঠিলেহে তাত আবেদন বা আকৰ্ষণ সৃষ্টি কৰিব পাৰি। কাহিনীৰ গতিশীলতা বৃদ্ধিত চৰিত্ৰই মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। লেখকে কাহিনীৰ মাজেৰে কি ক’ব বিচাৰে বা কাহিনীকাৰৰ জীৱন আদৰ্শ কি সেয়া স্পষ্টভাৱে চৰিত্ৰৰ মাজেৰেহে ফুটাই তুলিব পাৰি। সাহিত্য সমালোচক সকলৰ মতে চৰিত্ৰক দুটা ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি- স্থিতিশীল চৰিত্ৰ আৰু গতিশীল চৰিত্ৰ। চৰিত্ৰ একোটা নিৰ্মাণ কৰিবলৈ যাওঁতে লেখকে বিভিন্ন দিশৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখিব লগা হয়। নহ’লে চৰিত্ৰটোৱে কাহিনী আগবঢ়াই নিয়াত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিবলৈ অসমৰ্থ হয়। যিবোৰ চৰিত্ৰ কাহিনীয়ে দাবী কৰা অনুসৰি আগবাঢ়ি গৈ থাকে, নিজস্ব কোনো ভূমিকাৰে কাহিনীৰ বিকাশ ঘটাব নোৱাৰে সেইবোৰ চৰিত্ৰক স্থিতিশীল চৰিত্ৰ বুলি কোৱা হয়। যিবোৰ চৰিত্ৰই নিজৰ বিকাশ ঘটাই কাহিনীক নিজস্ব ধৰণে আগবঢ়াই নিয়ে সেইবোৰ চৰিত্ৰক গতিশীল চৰিত্ৰ বুলি ক’ব পাৰি। একোটা চৰিত্ৰ নিৰ্মাণ কৰি তাৰ উত্তৰণ ঘটাই সম্পূৰ্ণ চৰিত্ৰ কৰি গঢ়ি তোলাত লেখকৰ যথেষ্ট ভূমিকা থাকে। যিবোৰ চৰিত্ৰক লেখকে নিজে নিৰ্মাণ কৰিব পাৰে আৰু উত্তৰণ ঘটাব পাৰে, সেইবোৰ চৰিত্ৰইহে পাঠকক অধিক আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে। উপন্যাসত এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সুবিধা থাকে। পৰিসৰ বহল হোৱাৰ বাবে উপন্যাসৰ কাহিনীৰ মাজত চৰিত্ৰৰ উত্তৰণ ঘটোৱাৰ সুবিধা বেছি। এই আলোচনাত দুখন অসমীয়া উপন্যাস ৰীতা চৌধুৰীৰ ‘দেওলাংখুই’ ৰ ‘কনচাৰী’ আৰু ৰত্নিম শৰ্মাৰ ‘কালদিয়া পাৰৰ গোঁসানী’ৰ ‘প্ৰভা’ এই দুটা নাৰী চৰিত্ৰ ঔপন্যাসিকে কিদৰে নিৰ্মাণ কৰিছে আৰু উত্তৰণ ঘটাইছে তাক আলোচনা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

কনচাৰী : ‘দেওলাংখুই’ ৰীতা চৌধুৰীৰ এখন বুৰঞ্জী মূলক উপন্যাস।

তিৰাসকলৰ ৰাজ্য, গোভাৰজা, অৰিমন্ত, জোঙালবলহু, গংগাৱতী, প্ৰতাপসিংহ, চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ কাহিনী 'দেওলাংখুই'ৰ বিষয় বস্তু। কাহিনীৰ আৰম্ভণি হৈছে প্ৰতাপসিংহ আৰু চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ পৰা। এই চন্দ্ৰপ্ৰভা চৰিত্ৰটো উপস্থাপন কৰি তাক নিৰ্মাণ কৰি কেনেকৈ কনচাৰীলৈ ৰূপান্তৰ ঘটাইছে সেয়াই উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ আধাৰত চাবলৈ চেষ্টা কৰা হ'ল। চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ পৰা কনচাৰীলৈ উত্তৰণ ঘটাই চৰিত্ৰটোক ঔপন্যাসিকে এক সম্পূৰ্ণ নাৰী চৰিত্ৰৰ মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিছে। উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ কথক হৈছে এই চন্দ্ৰপ্ৰভা যি পিছলৈ আৰি 'কনচাৰী' ৰূপে পৰিচিত হয়গৈ। ধৰ্মপালৰ বংশৰ ৰজা প্ৰতাপসিংহৰ অপৰূপ সুন্দৰী মহিষী কিশোৰী চন্দ্ৰপ্ৰভা। অৱস্থাৰ পাকচত্ৰ ত প্ৰতাপসিংহই চন্দ্ৰপ্ৰভাক গটাই দিলে গোভাৰজা সাধুকুমাৰৰ হাতত। নিৰ্বাসিতা চন্দ্ৰপ্ৰভাই বাস কৰিবলৈ লয় গোভাৰাজ্যত আৰু সেই মুহূৰ্তটোৰ পৰাই আৰম্ভ হয় চৰিত্ৰটোৰ ৰূপান্তৰ। এই ৰূপান্তৰ প্ৰতি যাটোৱেই উপন্যাসখনৰ মূল উপজীব্য। এজনী চঞ্চলা ষোড়শীৰ এগৰাকী সম্পূৰ্ণ নাৰীলৈ ৰূপান্তৰ ঘটাইছে আৰু চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ ঠাইত থিয় হৈ উঠিছে এগৰাকী সম্পূৰ্ণ নাৰী কনচাৰী। এয়া যেন এক পুনৰ্জন্ম। এক ধৰণৰ Metamorphosis এটা চৰিত্ৰৰ।

পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতাৰ অধিকাৰী প্ৰতাপসিংহৰ বাবে চন্দ্ৰপ্ৰভা আছিল যেন এক খেলৰ পুতলা। যাৰ সৌন্দৰ্য্যত মুগ্ধ হৈ ৰাজকাৰ্য্য এৰিও বাৰে বাৰে চপলিয়াই আহিছিল প্ৰতাপসিংহ - সেই চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ কিশোৰী সুলভ চপলতাক কিন্তু পুৰুষৰ অহমিকাৰে তেওঁ ক্ষমা কৰিব নোৱাৰিলে। অথচ চন্দ্ৰপ্ৰভাই জনাই নাছিল তাইৰ দোষ কি। একো দোষ নকৰাকৈয়ে নিৰ্বাসন দি চন্দ্ৰপ্ৰভাক গটাই দিয়া হ'ল গোভাৰজা সাধুকুমাৰৰ হাতত। এজনী সহজ সৰল, স্বপ্নবিভোৰ কিশোৰী আছিল চন্দ্ৰপ্ৰভা যাৰ অন্তৰত নাছিল কোনো কপটতা, স্বার্থ অথবা ঈৰ্ষা। কিশোৰী সুলভ সৰলতাৰে ভৰা সেই চন্দ্ৰপ্ৰভাই বাৰে বাৰে বিস্ময় বিমুগ্ধ হৈ পৰে প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যত আৰু উচ্ছাসিত হৈ আগবাঢ়ি যায় তাক আকোঁৱালি ল'বলৈ। - সেয়ে "প্ৰতাপচন্দ্ৰৰ নিৰ্দেশ পাহৰি আনন্দৰ দোলা লাগি উচ্চল হৈ উঠিব খুজিছে ভিতৰখন। ৰাজমহিষীসুলভ গাভীৰ্য্য ৰক্ষা কৰিবৰ চেষ্টা কৰিলেও মাজে মাজে জিলিক মাৰি উঠিছে কৈশোৰ-যৌৱনৰ সন্ধিস্থলৰ স্বাভাৱিক উচ্চলতা। জীৱনমুখী উজ্বলতা।" (পৃঃ পুঙ্খ) এই উচ্চলতাৰ বাবেই সাধুকুমাৰে উপহাৰ দিয়া শিলপছটো পাই চন্দ্ৰপ্ৰভাই উচ্ছাসিত হৈ কৈ উঠিছে - "মোকেই শিকাই দিব। ময়েই লম। ইমান ধুনীয়া শিলপছ। দেখাও নাছিলো। নামো শুনা নাছিলো" এমুখ হাহিঁৰে মুখ উজ্বলাই চন্দ্ৰপ্ৰভাই কৈ উঠিল"। (পৃঃ পুচ্) এই মুহূৰ্তটোৰ

পৰাই যেন আৰম্ভ হ'ল চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ ৰূপান্তৰৰ প্ৰস্তুতি। বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ৰূপত মুঞ্চ চন্দ্ৰপ্ৰভাই পানী যুঁৱলিলৈ যোৱাৰ পৰত অসাৱধানতা বশত পানীত পৰাত সাধুকুমাৰে তুলি আনি তেওঁৰ জীৱন ৰক্ষা কৰিলে। প্ৰতাপসিংহ কৃতজ্ঞ হওক চাৰি জিঘাংসাত বিকৃত, ঈৰ্ষাত অস্থিৰ আৰু ত্ৰেণিত উন্নত হৈ পৰিল। প্ৰতাপসিংহৰ শব্দ আৰু শাৰীৰিক আঘাতে চন্দ্ৰপ্ৰভাক ক্ষত- বিক্ষত কৰি তুলিলে। নিৰ্বাসিত চন্দ্ৰপ্ৰভাক সসন্মানেৰে মূৰত তুলি ৰাখিম। তোমাৰ ৰাজ্যত পোৱা শোক মই মোৰ ৰাজ্যত পাহৰাই পেলাম। প্ৰতাপপুৰ আৰু মায়াপুৰৰ ৰাজ ঐ ধৰ্য্য গোভাত নাথাকিব পাৰে। কিন্তু গোভাত মৰম আছে। সৰলতা আছে। বিয়াস আছে। আস্থা আছে। তাত মানুহ আছে।” (পৃঃ ৬৬) এই বিয়াস আস্থা আৰু মানুহৰ মাজত আৰম্ভ হৈছে চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ জীৱনৰ দ্বিতীয় পৰ্য্যায়। এই পৰ্য্যায়ৰ আৰম্ভণি চন্দ্ৰপ্ৰভাই নিজৰ মনতো কৰিছে সেই মুহূৰ্ততে যি মুহূৰ্তত ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰই নিৰ্বাসন দণ্ড গুণাইছে। চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ কিশোৰী মনতো যেন নাৰীৰ স্বকীয় মৰ্যাদাৰ কথা ধ্বনিত হৈছে যেতিয়া তেওঁ উপলব্ধি কৰিছে - “মহামন্ত্ৰী ডাঙৰীয়াই জানো কোৱা নাই, - এখন ৰত্নান্ত যুদ্ধতকৈ এজনী সুন্দৰী নাৰী অধিক ভাল। সত্য-অসত্যৰ ধূলি ধুমুহাত সোমাই বাট ভুল কৰাৰ প্ৰয়োজন কি গোভাৰজা? উচ্চ বংশ, উচ্চ ক্ষমতা, উচ্চ বৈভৱৰ গৌৰৱেৰে গৰ্বিত আৰ্য নৰপতিৰ ৰাজগৃহত মই বাস কৰিলো। দেখিলো কেনেকৈ তাত নাৰীৰ মৰ্যাদা সামান্য কাৰণত পদানত হয়। মই এই মৰ্যাদাহীন জীৱনৰ পৰা নিজেই মুক্তি বিচাৰিছো গোভাৰজা - মোক লৈ যাওঁক।” (পৃঃ ৬৬)

এই চন্দ্ৰপ্ৰভাই গোভা ৰজালৈ আহি পৰিণত হৈছে এক জীৱন্ত কিংবদন্তীৰ নায়িকা হিচাপে। সমাজৰ হিতাৰ্থে নিজক উচৰ্গা কৰা এগৰাকী মমতাময়ী, দয়াশীল আৰু জ্ঞানী নাৰী হিচাপে। মুখামুখি হৈছে প্ৰতিটো সংঘাত, প্ৰতিটো যন্ত্ৰণাদায়ক মুহূৰ্ত নিৰ্মোহ গান্ধীৰ্য্যৰে, ধৈৰ্য্যৰে। অন্তৰাত্মাৰে চন্দ্ৰপ্ৰভা মিলি গৈছে লালুং সকলৰ পৰম আত্মীয় হৈ। সেয়ে সোণজিৰাই যেতিয়া বানাত- বাথু অৰ্থাৎ তিৱাসকলৰ কাপোৰ-কানি পিন্ধাৰ কাৰণে একেবাৰে মেকজ যেন নালাগি লালুং যেন লগা বুলি কৈছে তেতিয়া কনচাৰী চন্দ্ৰপ্ৰভাই উত্তৰ দিছিল - “বানাথ-বাথু পিন্ধিলেই নহ'ব সোণজিৰা - মাত কথাও শিকিব লাগিবষ তোৰ পৰাই শিকিম।” অৰ্থাৎ, চন্দ্ৰপ্ৰভাই নাৰী বা ব্যক্তি হিচাপে নিজৰ পৰিচয় গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে। মেকড'ৰ পৰা লালুং হৈ পৰিছে - যেনেকৈ চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ পৰা হৈ উঠিছে কনচাৰী। পুত্ৰ মৃগাংকৰ জন্মৰ পিছত কনচাৰীয়ে সেইখন সমাজৰ

প্ৰতি আৰু অধিক দায়বদ্ধতা অনুভৱ কৰিছে। আনকি পুত্ৰ মৃগাংকক চিনাকীও দিছে গোভা ৰজাৰ কুলেৰে। প্ৰতাপচন্দ্ৰৰ কুলেৰে নহয়। তিনিটা প্ৰজন্মৰ লগত সাঙোৰ খাই পৰা আৰু কনচাৰী সিদ্ধান্ত দিব পৰা আৰু ল'ব পৰা এগৰাকী পূৰ্ণাঙ্গ নাৰীলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। চন্দ্ৰপ্ৰভাই দুখন সমাজ দেখিছে। এখনত নাৰী সামান্য কথাতে লাঞ্ছিত হয় আৰু আনখনত নাৰীৰ অসীম মৰ্যাদা। দুয়োখন সমাজত অভিজ্ঞতাই ৰূপত চন্দ্ৰপ্ৰভাক নতুন নাৰী কৰি গঢ় দিছে। স্ত্ৰী-পুৰুষৰ সমান মৰ্যাদাত বি ৱাসী সমাজখন ওচৰৰ পৰা দেখাৰ পিছত এগৰাকী নাৰীবাদত বি ৱাসী ব্যক্তি ৰ দৰে চন্দ্ৰপ্ৰভাই কৈছে- “মই ক্ষমা নুখুজিলো। কিয় খুজিম? ক্ষমা খোজা হ'লে তেওঁ মোক আকৌ বুকুত সাৱতি ল'লেহেতেন। তেনেকৈ ওভতাই পোৱা ভালপোৱা আৰু পৰিচয়ৰ মূল্য কি মই বুজি গৈছিলো গোভাৰজা। সেয়ে মই নিৰ্বাসন দণ্ড মানি লৈছিলো। এই সমাজলৈ আহিছে মই নাৰীৰ নিজৰো যে অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদা থাকিব পাৰে সেই কথা উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিলো।” (পৃঃ ৰঞ্জিত)

ঘাত-প্ৰতিঘাতে চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ দৰে আলসুৱা মহিষীগৰাকীক আৰু কনচাৰীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে। কিন্তু ইমান সহজ আছিলনে এই ৰূপান্তৰৰ পৰ্ব? লালুং সমাজৰ আস্থা, বি ৱাস, সততা আৰু নিস্বার্থ ভালপোৱাই চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ এই ৰূপান্তৰৰ যাত্ৰা সহজ কৰি তুলিছিল। “ৰজা প্ৰতাপচন্দ্ৰৰ ওচৰত ক্ষমাপ্ৰাৰ্থিনী হৈ, অনুগ্ৰহপ্ৰাৰ্থিনী হৈ, কেতিয়াও আঁঠু ল'ব নোৱাৰে চন্দ্ৰপ্ৰভাই। তাতকৈ ইয়াতেই ভাল।

এই সমাজেই ভাল। এই সমাজে, এই ৰাজ্যই বহুত দিছে চন্দ্ৰপ্ৰভাক। প্ৰতাপপুৰৰ ৰাজগৃহতো নোপোৱা নাৰীত্বৰ মৰ্যাদা এই ৰাজ্যত লাভ কৰিছে চন্দ্ৰপ্ৰভাই। পাইছে ভৰিৰ তলৰ কঠিন মাটি।” তেওঁ ইয়াতেই থাকিব। এই সমাজৰ সূতাৰ চলচালৈ নতুন ৰূপেৰে জন্ম হ'ব চন্দ্ৰপ্ৰভা, গঢ়ি তুলিব অৰিমন্তক”। (পৃঃ ৰঞ্জিত) নতুন জন্ম হ'ল চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ। আৰু কনচাৰী হ'ল পৰিচয়। যাৰ পৰিচয় কোনো পত্নী, মাতৃৰ মাজত সোমাই নপৰি হৈ পৰিল এক স্বতন্ত্ৰ ব্যক্তিৰূপে, চাৰিটা প্ৰজন্মৰ উত্থান পতন, সংঘাতৰ সাক্ষী হ'ল আৰু কনচাৰী। এক সম্পূৰ্ণ নাৰী। সেই স্বয়ংসম্পূৰ্ণ নাৰীয়ে সেয়ে জীৱনৰ শেষ বয়সতো জোঙাল আৰু সুকোমলাৰ প্ৰেমৰ স্বাক্ষৰ বুবাউক ডিমাপুৰৰ বডোছাৰ হাতত গটাই নিদি অকলে ডাঙৰ কৰিবলৈ লৈ যোৱাৰো শক্তি বহন কৰে, কাৰণ বডোছাৰ হাতত বুবাউক দিবলৈ কোনো উত্তৰ নাই। চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ পৰা কনচাৰীলৈ উত্তৰণ এক নাৰীত্বৰ উত্তৰণ, স্ব-পৰিচয়ৰ উত্তৰণ।

প্ৰভাঃ ৰঞ্জিত ম শৰ্মাৰ ‘কালদিয়া পাৰৰ গোঁসানী’ৰ এটা মুখ্য চৰিত্ৰ হ'ল

প্ৰভা। কাহিনীৰ কথাক প্ৰভা এগৰাকী ব্ৰাহ্মণ বিধৱা। বক্ষণশীল এখন সমাজ আৰু পৰিয়ালত থাকিও, বিভিন্ন প্ৰতিকূল পৰিস্থিতিত প্ৰভাই কেনেকৈ নিজৰ স্বকীয় পৰিচয় নিৰ্মাণ কৰিছে ঔপন্যাসিকে নকলেও পাঠ্যৰ আধাৰত পাঠকৰ দৃষ্টি তাতেই কেন্দ্ৰীভূত হয়। পোনপটীয়াকৈ নাৰীবাদী চৰিত্ৰ হিচাপে গঢ়ি নুতুলিলেও প্ৰভাৰ প্ৰতি উত্তৰণতেই যেন প্ৰকাশ পাইছে নাৰীবাদী চিন্তা। অথচ বক্ষণশীল সমাজৰ পৰম্পৰা মানি চলা প্ৰভা প্ৰথম অৱস্থাত আছিল স্থিতিশীলতাৰ প্ৰতীক। কিছুমান কথা অপৰিৱৰ্তিত ৰাখিও প্ৰভাই নিজকে উত্তৰণ ঘটাইছে এক স্বয়ং সম্পূৰ্ণ নাৰীলৈ। কাৰণ অৱসৰৰ পিছতো তেওঁ একেই পৰম্পৰা বহন কৰাৰ ইংগিত পোৱা যায়। “প্ৰভাই সমাজখনক কেতিয়াও তাইৰ ওপৰত আঙুলি টোঁৱাবলৈ সুযোগ দিয়া নাই। পঁচিশ বছৰ বয়সতেই তাইৰ শিৰৰ সেন্দূৰ মচা গৈছিল। বিগত পঞ্চাশটা বছৰে এগৰাকী সন্ন্যাসিনীৰ দৰে জীৱন অতিবাহিত কৰিছে তাই। স্বামীৰ মৃত্যুৰ পিছত তাই স্বেচ্ছাই ত্যাগ কৰিছে জীৱনৰ সমস্ত ৰং। শুধ বগা কাপোৰযোৰেই হৈ পৰিছিল তাইৰ পৰিচয় আৰু ব্যক্তি ত্ব।” (পৃঃ ৬৬) কিন্তু তাৰ মাজতো প্ৰভাই গঢ়ি তুলিছিল নিজস্ব পৰিচয়। কেৱল বাহ্যিক অৱস্থান আৰু আড়ম্বৰ দেখুৱাই নাৰীবাদী চিন্তা প্ৰকাশ নকৰিলেও নিজৰ কামেৰে প্ৰভাই তেনে চিন্তাৰ উত্তৰণ ঘটাইছিল। প্ৰভাৰ মাক অমৃতপ্ৰিয়াতে প্ৰোথিত হৈছিল সেই উত্তৰণৰ বীজ। ককায়েক ধৰ্মে ৰূপে অমৃতপ্ৰিয়াক শিক্ষিত কৰিব বিচাৰিছিল সমাজৰ পৰম্পৰাগত প্ৰথাৰ পৰা আঁতৰি গৈ। কিন্তু শেষত হাৰ মানিব লগা হ’ল যদিও তেওঁৰ বন্ধু প্ৰাণে ৰূপে পিতৃয়ে অমৃতপ্ৰিয়াক বোৱাৰী কৰি নি শিক্ষা অব্যাহত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। সেই অমৃতপ্ৰিয়াৰ সন্তানেই প্ৰভা। দুটা ল’ৰা আৰু দুজনী ছোৱালীৰ পিছত অহা কন্যা সন্তান প্ৰভা। প্ৰাণে ৰূপে প্ৰথম কন্যা উৰ্বশীয়ে ভনীয়েকৰ নাম কি হ’ব বুলি সোধাত উচ্ছাসেৰে ক’লে “মই ভাবিছোঁ প্ৰভা হ’লেই ভাল হ’ব। প্ৰভা মানে পোহৰ। সম্পূৰ্ণ নাম হ’ব প্ৰভাৱতী দেৱী”। (পৃঃ ৬৬) পৰম্পৰাৰ বশৱৰ্তী হৈ প্ৰাণে ৰূপে উৰ্বশীৰ বিয়া দিবলৈ ওলাল যদিও পঢ়াৰ বাবে আগ্ৰহী উৰ্বশী বিয়াত মান্তি নহৈ দৰাঘৰৰ মানুহৰ সন্মুখলৈ ওলাই নাছিল। সন্মান হানি হোৱাৰ খঙত অমৃতপ্ৰিয়াই উৰ্বশীক এনেকৈ পিতিলে যে ৰাতিৰ ভিতৰতে তীৰ কঁপে জ্বৰ উঠি বমি কৰি উৰ্বশী এই পৃথিৱীৰ পৰাই আঁতৰি গ’ল। এই ঘটনাই যেন সকলোকে এক শিক্ষা দিলে। প্ৰাণে ৰূপে সিদ্ধান্ত ল’লে- “প্ৰভাক উৰ্বশীৰ দৰে জোৰকৈ বিয়া দিবলৈ নাযাওঁ। পিছত যি হয় হ’ব। “ককায়েক দীপেন্দ্ৰক অনুসৰণ কৰি প্ৰভাই শিক্ষাত গুৰুত্ব দিয়ে। ককায়েকে বিভিন্ন বিষয়ৰ

কিতাপ আনি দিয়ে আৰু প্ৰভাই সেইবোৰৰ মাজতে বিচৰণ কৰি থাকে- “ভূগোল-বিজ্ঞানৰ বহু নজনা কথা ককায়েকৰ পৰা শুনে তাই। বুৰঞ্জী আৰু কল্পবিজ্ঞানৰ নানা কাহিনীৰ মাজত তাই বিচৰণ কৰি ফুৰে। লাহে লাহে তাই পঢ়িবলৈ লয় দীপেন্দ্ৰই আছুতীয়াকৈ থোৱা কিতাপবোৰ। সেইবোৰ আছিল স্বদেশপ্ৰেমমূলক আৰু সমাজ সংস্কাৰ বিষয়ক নানা গ্ৰন্থ আৰু পুস্তিকা।” (পৃঃ গুজ্জ) দীপেন্দ্ৰই তাইক বুজায় গান্ধীজীৰ আদৰ্শৰ কথা। সংস্কাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথা। ককায়েকে যেতিয়া তাইক কয়- “তই ভালদৰে পঢ়া-শুনা কৰি তিৰোতাবোৰক বুজাব লাগিব। তেওঁলোকৰ মাজত থকা পুৰণি চিন্তা আৰু আভ্যাসবোৰ আঁতৰাব লাগিব।” (পৃঃ ছ) দীপেন্দ্ৰক আদৰ্শক সৰোগত কৰি লয় প্ৰভাই। তাই সকলো জানিব লাগিব। সেয়ে সকলো জানিবলৈ ককায়েকৰ লাইব্ৰেৰীৰ কিতাপ বোৰৰ মাজলৈ সোমাই গৈ থাকে তাই। ছাত্ৰবৃত্তি পৰীক্ষা দিয়াৰ পিছতে প্ৰভা ডাঙৰ হ’ল। সাহস দেখুৱালে অমৃতপ্ৰিয়াই। প্ৰানে ৰৰে আকাঙ্ক্ষা কৰিলেও অমৃতপ্ৰিয়া সাহস হৈ ৰ’ল। “বাকী কাকো একো ক’ব নালাগে। ঘৰতে নীতি নিয়মখিনি কৰি থ’ম।” (পৃঃ জ্জ) প্ৰবীন মাষ্টৰে প্ৰভাক এম. ভি স্কুলত পঢ়াৰ প্ৰস্তাৱ দিবলৈ ঘৰলৈ আহোঁতেও অমৃতপ্ৰিয়াই সহাঁৰি জনালে আৰু প্ৰভায়ো কল্পনা কৰিবলৈ ধৰিলে যেন ঈ ৰচন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰ, ইয়ং বেংগল আদিৰ সংস্কাৰমূলক কথাবোৰ যেন তাইৰ জীৱনতো সঁচা হৈ পৰিব। ককায়েক দীপেন্দ্ৰক অনুকৰণ কৰি প্ৰভা স্বাধীনতা আন্দোলনৰ মনে প্ৰাণে সমৰ্থক হৈ পৰে। তেনে সময়তে স্কুললৈ যাওঁতে কোনোবাই জোকোৱা বুলি শুনি ডাঙৰ ককায়েক ফনীন্দ্ৰই লক্ষ্মন ৰেখা টানি দিলে। প্ৰধান শিক্ষকেও ঘৰতে পঢ়িবলৈ উপদেশ দিয়াত আন কোনো বাট নাথাকিল।

দীপেন্দ্ৰৰ লগৰ মাধৱ শৰ্মা যাক দীপেন্দ্ৰই গুৰুজী বুলি মাতে তেওঁৰ লগত এক বিশেষ পৰিস্থিতিত প্ৰভাৰ বিবাহ হ’ল। আগতে এবাৰ বিয়া কৰোৱা মাধৱ শৰ্মাৰ আদৰ্শত প্ৰভা মুগ্ধ। সেয়ে ঘৰৰ সকলোৱে যেতিয়া এই বিয়াৰ বিৰোধিতা কৰিলে আনকি অমৃতপ্ৰভায়ো, তেতিয়া প্ৰভাই দৃঢ়তাৰে নিজৰ মত দাঙি ধৰিছে।” মাধৱ বাবুৰ বাহিৰে অন্য কাৰো লগত মই বিয়াত নবহো, আৰু মোৰ বিয়াত নাউদাদা থাকিবই লাগিব।” সেই সময়ৰ সামাজিক প্ৰেক্ষাপটত ছোৱালীয়ে বিয়া সম্পৰ্কত নিজৰ মত প্ৰকাশ কৰাটো এক প্ৰকাৰ সাহসৰেই কাম আছিল। মাধৱ শৰ্মাৰ লগত বিয়া হৈ যোৱাৰ পিছতো প্ৰভাই এক শিকাৰ পৰিৱেশ পাইছে। সেই গাঁৱত বাল্য বিবাহৰ ফলত ফুলতে বিধৱা হোৱা ব্ৰাহ্মণ বিধবাসকলৰ

অৱস্থা দেখি প্ৰভাৰ অন্তৰে হাঁহাকাৰ কৰি উঠিছে। প্ৰভাৰ মনত নাৰীবাদী চিন্তাৰ উদয় হৈছে বৈষম্য দেখি- “বিধবা হেনো কুযাত্ৰা, বিধৱাই মাছ-মাংস খোৱা নিষিদ্ধ, চকুত লগা সাজ-পাৰ পিন্ধা, প্ৰসাধন কৰা আনকি উৎসৱ পাৰ্বনত আনন্দ কৰাও নিষিদ্ধ।

বিধৱাই সকলো সহ্য কৰিব লাগিব। দুখ-দাৰিদ্ৰতা, যন্ত্ৰণা সকলো। তাৰ অন্যথা কৰা মানেই পাপ। সেই পাপৰ শাস্তি গুৰুতৰ। পুৰুষৰ একোৱেই সলনি নহয়। পত্নীৰ মৃত্যুৰ পিছতো মন গ'লেই আনন্দ কৰিব পাৰে.... মনে মনে ক্ষোভিত হয় প্ৰভা।” (পৃঃ৮৮) প্ৰভাই কৰ্তব্য থিক কৰি লয়। মহিলা সমিতিৰ জৰিয়তে এনে নাৰীসকলক স্ব-উপাৰ্জনৰ বাট দেখুৱায়। মহিলা সকলক সংগঠিত কৰি নতুন সমাজৰ শিক্ষা দিয়ায়। দুৰাৰোগ্য ৰোগত মাথৰ শৰ্মাক হেৰুৱাই সন্তানসহ প্ৰভা অথাই সাগৰত পৰাৰ দৰে হৈছিল যদিও গুৰিয়াল হৈ থিয় দিলে ককায়েক দীপেন্দ্ৰই। পুনৰ শিক্ষা আৰম্ভ কৰি প্ৰথম বিভাগত মেট্ৰিক পাছ কৰি প্ৰভা শিক্ষয়িত্ৰী হ'ল। মাকন আৰু ইৰা দুয়োগৰাকী ছোৱালীক শিক্ষিত কৰি তুলিলে। অসম আন্দোলনৰ সময়ত বাওপত্নী ইৰাৰ বাবে সমাজৰ পৰা অপমান পালে। কিন্তু স্থিৰ নক্ষত্ৰৰ দৰে বৈ থাকিল প্ৰভা। কিতাপো লিখিলো ইৰাকো ছাঁ দিলে সংগ্ৰামে। এক ৰক্ষণশীল পৰিবেশত জন্ম গ্ৰহণ কৰিও নিজৰ মানসিক দৃঢ়তাৰে প্ৰভাই নিজক উত্তৰণ ঘটালে এক সম্পূৰ্ণ নাৰীলৈ। কিন্তু এই যাত্ৰা বৰ সহজ নাছিল প্ৰভাৰ বাবে। শৈশৱ-কৈশোৰৰ সেই সোণালী দিনবোৰ, সংগ্ৰামৰ মাজেৰে পাৰ হোৱা তাইৰ আধৰুৱা শিক্ষা আৰু সপোনবোৰ, বিয়া হৈ অহাৰ পিছত নতুন পৰিবেশত তাইৰ যৌৱনৰ সুবাসবোৰ আৰু ত্ৰ মশঃ এগৰাকী স্বামীহীনা তিৰোতাৰ বিৰতীহীন সংগ্ৰাম। তাই যেন সঁচাকৈয়ে হাৰি হাৰি জিকি গৈছে জীৱনৰ প্ৰতিটো খোজত।” (পৃঃ ৯৯)

দুয়োখন উপন্যাসৰ কাহিনী কথনত কথকৰ ভূমিকা লোৱা কনচাৰী আৰু প্ৰভাৰ সম্পূৰ্ণ নাৰীলৈ নিজকে উন্নীত কৰাৰ যাত্ৰাপথ তেনেই সুগম নাছিল। খোজে প্ৰতি বাহ্যিক আৰু মানসিক বাধা, দ্বন্দ্ব আঁতৰাই ভাঙি পিটি নিজকে গঢ় দিবলৈ কোনো কোনো সময়ত নিজৰ লগতে যুদ্ধত অবতীৰ্ণ হ'ব লগা হৈছিল। সমাজৰ লগত বহিঃযুদ্ধ আৰু নিজৰ মনৰ লগত অন্তঃযুদ্ধৰে দুয়োটা চৰিত্ৰই জীৱন অতিক্ৰম কৰি নিজক ৰূপান্তৰ ঘটাবলৈ সক্ষম হৈছে। পোনপতীয়াকৈ নাৰীবাদৰ লোগান আওৰোৱা নাই যদিও জীৱনৰ, সমাজৰ প্ৰত্যাহ্বান গ্ৰহণ কৰি নিজক সম্পূৰ্ণ নাৰীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰা দুয়োটা চৰিত্ৰকে নাৰীবাদী চৰিত্ৰ বুলি আখ্যা দিব পাৰি।

অসমীয়া সমাজত নাৰীবাদৰ উন্মেষ আৰু অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীবাদী চিন্তাৰ ত্ৰ মবিকাশ

টুনটুন দাস

অৱসৰপ্ৰাপ্ত সহযোগী অধ্যাপক
বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

নাৰীবাদনো কি? মূল বিষয়টোলৈ যোৱাৰ আগতে আমি। নাৰীবাদ বুলিলে কি বুজো তাক ফহিয়াই চাব লাগিব। নাৰীবাদী ভাৱধাৰাৰ উন্মেষ ঘটাব আগতে সমগ্ৰ পৃথিৱীতে নাৰীৰ স্থান কেৱল ঘৰৰ ভিতৰতে আৱদ্ধ আছিল। ঘৰুৱা কাম-কাজ যেনে বন্ধাবঢ়া, পৰিয়ালৰ সকলো পুৰুষ সদস্যৰ আলম্বন, পৰিচৰ্যা কৰা আৰু নিজ স্বামীৰ দৈহিক কামনা বাসনা তৃপ্ত কৰি সন্তান জন্ম দিয়াতেই নাৰীৰ জীৱনৰ লক্ষণ ৰেখা আঁকি দিয়া হৈছিল।

আদিম যুগত মানুহ যেতিয়া চিকাৰ জীৱী আছিল পৰ্বতৰ গুহাত বাস কৰিছিল নাৰী সকলে সন্তান লালন-পালন কৰি কৃষি পদ্ধতিৰ আৱিষ্কাৰ কৰিছিল। এই কৃষিয়েই কাল- ত্ৰ মত আদিম সমাজ, গাওঁ আদিৰ ত্ৰ মবিকাশত অৰিহণা যোগালে আৰু নাৰীৰ দুৰ্ভাগ্য এই ত্ৰ ম বিকাশে সমাজত উৎপাদিকা শক্তিৰ এহাতে বিকাশ ঘটালে আৰু পুৰুষৰ প্ৰভুত্ব বৃদ্ধি কৰিলে। মাতৃ প্ৰধান সমাজ- ধ্বংসৰ মুখত পতিত হ'ল। নাৰী হৈ পৰিল পুৰুষৰ পদানত শৃংখলিত পুৰুষৰ লালসাৰ সামগ্ৰী, সন্তান জন্মৰ যন্ত্ৰ কেৱল।

নাৰীৰ অধিকাৰ বাবে সোচ্চাৰ বি এৰ প্ৰথম গৰাকী নাৰী হৈছে ইংৰাজ কবি ষ্বেলীৰ শাহুৱেক মেৰী উলষ্টোন ত্ৰ ফট্ ৰজ্জ্ৰাচ চনত তেওঁ (A vindication of the rights of woman) ৰচনা কৰে। ইয়াত ইয়াত তেওঁ মত দাঙি ধৰে যে নাৰী যৌনসত্তা নহয় মানৱ সত্তাহে। পুৰুষৰ দৰে নাৰীও যুক্তি বাদী জীৱ।

এনে মতবাদৰ আধাৰতেই ব্যক্তি বাদী নাৰীবাদ গঢ়লৈ উঠিছে। ব্যক্তি বাদী নাৰীবাদী সকলে পুৰুষৰ দৰে নাৰীকো মানৱীয় গুণ সম্পন্ন বুলি মানিলেও নাৰীৰ পৰম্পৰাগত দায়িত্ব পত্নীত্ব আৰু মাতৃত্বক স্বীকাৰ কৰি লৈছে।

কাৰ্লমাৰ্ক্সৰ সহযোগী এংগেলছে তেওঁৰ গ্ৰন্থ (Origin of the family, Private Property and the state) তত আন এক নাৰীবাদৰ সূত্ৰ আৱিষ্কাৰ কৰে। তেওঁৰ মতে সমাজবাদী সমাজব্যৱস্থাত হে নাৰীমুক্তি সম্ভৱ। শিশুৰ লালন পালনৰ ভাৰ ৰাষ্ট্ৰই গ্ৰহণ কৰিব ফলত নাৰীয়ে পুৰুষৰ দৰে সামাজিক কৰ্মত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ব। এই মতবাদটোক সমাজবাদী নাৰীবাদ বোলা হয়।

ষাঠি সত্তৰ দশকত ইউৰোপত আন এক নাৰীবাদে প্ৰচাৰ লাভ কৰে। এই মতবাদক মৌল নাৰীবাদ বা চৰমপন্থী নাৰীবাদ বুলি কোৱা হয়। এই মতবাদে নাৰীক দাসত্বৰ পৰা মুক্ত কৰিবলৈ অৰ্থাৎ সম্পূৰ্ণ স্বাধীন কৰিবলৈ প্ৰয়োজন সাপেক্ষে বিবাহ-স্বামী, সন্তান আদি পৰিহাৰ কৰিবও দ্বিধা গ্ৰস্ত নহয়।

ব্যক্তিবাদী নাৰীবাদী সকলে নাৰীৰ পত্নীত্ব আৰু মাতৃত্বক অস্বীকাৰ নকৰি এই দায়িত্ব সমূহৰ পৰা অব্যাহতি লোৱাটো নিবিচাৰে।

বি ঐত নাৰীমুক্তি ৰ যি জাগৰণৰ সৃষ্টি ওঠৰশ খ্ৰীষ্টাব্দত প্ৰস্ফুটিত হৈছিল সেই জাগৰণ অসমলৈ বিংশ শতিকাতহে প্ৰবাহিত হোৱা বুলি কব পাৰি।

ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ ৰহদৈ লিগিৰী (ৰঞ্জুজু) এখন ঐতিহাসিক উপন্যাস। ৰহদৈ চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে বৰদলৈয়ে এক স্বাধীন চিতীয়া দৃঢ় মনৰ নাৰীক অংকন কৰিছে। ইয়াত ৰহদৈয়ে কালত্ৰ মত কৃষ্ণ দাসীলৈ ৰূপান্তৰিত হৈ অসম ত্যাগ কৰি পশ্চিমলৈ যাত্ৰাকৰে ; কাৰণ নাৰীৰ স্থান অসমত অতি তল খাপত।

সমসাময়িক অইন এখন উপন্যাস দণ্ডিনাথ কলিতাৰ সাধনা (ৰঞ্জুজু)। ইয়াত লেখকে নাৰীৰ স্থান উন্নত হোৱা কামনা কৰিলেও এক বিশেষ ধৰণৰ নাৰী স্বাধীনতাৰ হে পোষকতা কৰিছে। সমসাময়িক অসমীয়া সামাজ্যখনে নাৰীক যৌনসন্তা হিচাপে জ্ঞান কৰাৰ বাবে যিদৰে ৰহদৈ লিগিৰীয়ে নিজক বৃদ্ধালৈ ৰূপান্তৰিত কৰিলে তেনেদৰে সাধনাত প্ৰভাৱতীয়ে নিজৰ নিৰাপত্তাৰ বাবেই বিবাহ অগ্নিত জাপ দিবলৈ সাজু হ'ল।

আমাৰ নাৰীবাদী আন্দোলনৰ নেত্ৰী চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীয়ে পোন প্ৰথমে তেওঁৰ উপন্যাস 'পিতৃ ভিঠা' (ৰঞ্জুজুত নতুন উদাহৰণ দাঙি ধৰে যে কন্যাও পুৰুষৰ সমানে পিতৃৰ দায়িত্ব লবলৈ সক্ষম। কবলৈ গলে এই উপন্যাস দণ্ডিনাথ কলিতাৰ 'সাধনাত' উত্থাপিত সীমিত নাৰী স্বাধীনতাৰ উত্তৰ।

অসমীয়া সাহিত্যত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (ৰজ্জুহুজ্জু-ৰজ্জুহুজ্জু) কেৱল সাহিত্যৰ নায়ক নহয়, আধুনিক মানুহৰ বৌদ্ধিক চেতনাৰো তেও নায়ক আছিল। তেওৰ “ললিতা কাকতী” গল্পত ললিতাৰ দ্বাৰা তাইৰ গিৰিয়েকলৈ লিখা চিঠিত আমি যেন নাৰী মুক্তিৰ শংখ ধ্বনি হে শুনিবলৈ পাওঁ— তিব্বোতাৰ ওপৰত অত্যাচাৰ আৰু দুৰ্ব্যৱহাৰ কৰিবলৈকে মাক-বাপেকে সন্তানক বুকুৰ পৰা ছিৰি পুৰুষৰ তিৰতা কৰি দিয়ে নে? পুৰুষে তিৰতাৰ স্বভাৱ-চৰিত্ৰ নিৰ্মল হৈ থাকিবৰ নিমিত্তে দেখোন বৰ কটকটীয়া বিধি-বিধান দিয়ে, কিন্তু তেওঁলোকৰ নিজৰ ফালে তেনে বিধি-বিধানৰ বান্ধোন বোৰ টিলা-শোলোকা কৰি লয় কিয়?

...আপুনি মোক যমৰ যাতনা দি অপমান কৰি পৰিত্যাগ কৰি, ভৱিষ্যৎ মিলনৰ বাট পৰ্যন্ত মাৰিও আকৌ এগৰাকী বিয়া কৰিলে। কিন্তু আপুনি ঘিউ ঠোলা চেৰেক জুইত দি কিবা নুবুজা মন্ত্ৰ, গোটাচেৰেক, মাটি, মোৰ সৈতে নকৰিবলগিয়া বিয়া খন কৰিছিল দেখি, মোৰ আপুনাৰ হাতৰ পৰা ইহকালত যে উদ্ধাৰ নাইয়েই পৰকালতো নাই !!!

ললিতীৰ বেষত এয়াযেন সমগ্ৰ নাৰীজাতিয়ে পুৰুষৰ অবিচাৰৰ প্ৰতি কৰা তীৰ্থক কটুভিত্তি। ললিতীয়ে তাইৰ পাৰ্শ্ব গিৰিয়েকক এই বুলিও প্ৰ. কৰিছে - কোনো পশু প্ৰকৃতিৰ দুশ্চৰিত্ৰ পুৰুষে বিয়া পাতি কোনো নাৰীৰ জীৱন অসহনীয় কৰিলেও তিব্বোতাই লাঠি, চৰ, গোৰ খাইও তেওক পতিসেৱা কৰি থাকিব লাগিবনে? কাৰণ সেই পশুটি তিব্বোতাজনীৰ স্বামী। আনসকলো ভুলৰ শুধৰনি আছে কিন্তু দৈৱাৎ ঘটনা এনে ঘটনাৰ শুধৰনি নাই, এৰণ নাই, ইহকাল পৰকাল দুই কালতে এনে তিব্বোতাই নৰকযন্ত্ৰণা ভুগিবই লাগিব নে?

ই বৰ ইচ্ছাৰ গইনা লৈ পুৰুষে সদাই নাৰীক এনে নিৰ্যাতন কৰি থাকিব পাৰেনে?

ললিতীয়ে সামাজিক নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে এই বুলি বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰিছে - “ তিব্বোতা হলেই যে তাইক বিয়া দিবই লাগিব, বা তাইক বিয়া কৰাবই লাগিব, নহলে তাই জাত গ’ল, কুল গ’ল, জীৱন ব্যৰ্থ হ’ল এই কথা মই নামানো, কাৰন সি ভুল, ভুল, সম্পূৰ্ণ ভুল। যোগ্য, ধাৰ্মিক, মনুষ্যত্বৰ মূল বুজা স্বামী আৰু সংগী হবৰ উপযুক্ত লোক পালে অৱশ্যে তিব্বোতা ছোৱালীৰ বিবাহত মংগল।

ললিতীৰ ব্যক্ত ব্যৰ আলোক পাত কৰিলে ইয়াত বুজা যায় যে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা দেৱে ব্যক্তি নাৰীবাদৰ প্ৰৱৰ্ত্তা আছিল।

সমসাময়িক উপন্যাস বহুদৈ লিগিৰি বা সাধনাত এনে স্পষ্ট নাৰীবাদৰ স্ফুৰন নাই। বেজবৰুৱা দেৱ এই ক্ষেত্ৰত অতি নিৰ্ভিক।

অসমীয়া সমাজ জীৱনত এই সময়তে নাৰীমুক্তিৰ প্ৰথম গৰাকী প্ৰৱৰ্ত্তা তথা আদৰ্শ নেত্ৰি চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়াৰ আবিৰ্ভাৱ ঘটে। তেওঁৰ চৰিত্ৰায়ন কৰি নিৰূপমা বৰগোহাঞিয়ে অভিযাত্ৰী (ৰঞ্জাজ্জাচ) আৰু ইয়া দ্বিতীয় খণ্ড (ৰঞ্জাজ্জা) চনত লিখি উলিয়ায়। ইয়াত চন্দ্ৰপ্ৰভাই নাৰীক পুৰুষৰ সমানত আশনত বহুৱাবলৈ কৰা আকুল প্ৰচেষ্টা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ইয়াত চন্দ্ৰ প্ৰভাই দণ্ডিনাথ কলিতাৰ সৈতে হোৱা এটা আলোচনাত কৈছে :

“ আমি নাৰীজাতি যে পিছ পৰি আছো তাৰ এটা কাৰণ এই সাহৰ অভাৱ। সাহ কৰিব নোৱাৰিলে সকলো বিষয়তে আমি পিছপৰিয়ে থাকিব লাগিব।”

চাইকেল চলাই ঘূৰি ফুৰা প্ৰথমজনী নাৰীৰ প্ৰতি সমাজৰ তীৰ্ক মন্তব্য আছিল -

“ এই বাপাহঁত চা চুন চা সেই তিৰিটু কেনকে চাইকেলত উঠি গৈছি, লাজ নালগে না?... সকলো তিৰিয়ে এনাই কাম কৰবা নৰে নহয়। এই চন্দ্ৰাই মদে এৰা তিৰি বুলি হি এনাইকে চাইকেল চলাবা পাৰছি। মৰদ থাকলি ইমান নিলাজ কেনকে নু হবা পাৰলাক হৈ, চাইকেলত উঠলি ঠেং ভাঙি নথলাক হৈ না?...”

চন্দ্ৰপ্ৰভাই সামাজিক নাৰী পুৰুষৰ বাবে থকা সকলো অসমান পৰম্পৰা ভংগ কৰি নাৰীবাদী ৰূপে বাস্তৱ ক্ষেত্ৰতেই প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল।

সমালোচক সকলে কব খোজে আজিলৈকে অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীবাদী চিন্তাৰে গল্প বা উপন্যাস লিখিবলৈ লোৱা সকল মহিলা হে। কিন্তু সাহিত্যৰথী এই দিশত বাটকটীয়া। তেওঁৰ ললিতা গল্পটোৱে তাৰ জন্ম জন্ম পট্ পট্ প্ৰমাণ।

নাৰীবাদী চিন্তাৰে আন বহুটো অসমীয়া লেখকে ইয়াৰ পিছৰ পৰা বহুতো গল্প আৰু উপন্যাসৰ সৃষ্টি কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে লুস্মেৰ দাইৰ কইনাৰ মূল্য; ইয়াত বাল্যবিবাহ আৰু বলপূৰ্বক ভাৱে কইনাক কেইটামান মেথোনৰ বিনিময়ত দৰা ঘৰলৈ পঠিয়াই দি আধাতে শিক্ষা-দীক্ষাৰ সমাপ্তি ঘটাবলৈ বাধ্য কৰা, ছোৱালী অমান্তি হলে প্ৰয়োজন হলে নগ্ন অৱস্থাত ৰাখি কৰা নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছে (ৰঞ্জাজ্জাচ)।

তিলোত্তমা মিশ্ৰৰ আন এক উপন্যাস স্বৰ্ণলতাত (ৰঞ্জাৰ) বিষুগ্ৰপ্ৰিয়া স্বৰ্ণলতা, তৰা, লক্ষ্মী, আদিয়ে সমাজক ভয় কৰি অন্ধ পৰম্পৰাৰ আঙাৰাহী হৈ থকা নাই। এই উপন্যাসত ৰক্ষণশীল সমাজৰ প্ৰতিভূ দেবে এৰীয়ে বিধবাই পুনৰ বিবাহ কৰা বাবে বিষুগ্ৰপ্ৰিয়াক বিয়া এখনত আন সখৰা বা বিধৱাৰ লগত বহুওৱাত আপত্তি দৰ্শাইছে। ইয়াতে লেখিকাই নাৰীবাদৰ দৃষ্টি ভংগীৰে সমাজক প্ৰ. কৰিছে - প্ৰথমা পত্নীৰ মৃত্যুৰ পিছত পুৰুষে বিনা বাধাই দ্বিতীয় বিবাহত বহিব পাৰে, তেওঁলোকৰ বাবে সমাজে আপত্তি নোতোলে কিন্তু একে কামকে কৰি নাৰী সমাজত অস্পৃশ্য হৈ কৰিব লাগে কিয়? স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কালছোৱাত যি সমূহ সাহিত্যৰ সৃষ্টি হৈছিল তাত নাৰীৰ অধিকাৰৰ বিষয়ে উল্লেখ থাকিলেও চিন্তাধাৰাত নাৰীবাদী দৃষ্টি ভংগি নাছিল এক সীমিত পৰিসৰত পুৰুষে আঁকি দিয়া পথ হে নাৰীৰ বাবে উপলব্ধ আছিল। ব্যতিক্ৰম কেবল লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা দেৱৰ গল্প ললিতী আৰু চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়াৰ পিতৃ ভিঠা।

ষাঠিৰ দশকৰ পৰা লিখিত হোৱা উপন্যাস সমূহত নাৰীবাদৰ এক ক্ষীণ অংকুৰণ হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। বিৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ “মৃত্যুঞ্জয়ত” ডিমি, ক’লীবাইৰ চৰিত্ৰই নাৰী হৈও ৰাজনৈতিক সংগ্ৰামত যোগ দিছিল। সেয়া সময়ৰ দাবী, গোটেই ভাৰততে তেনে হৈছিল। কিন্তু তাৰ পিছৰ পৰ্যায়ত নাৰীৰ স্থান সমাজত সলনি নহল। বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ চিনাকী সুঁতি (ৰঞ্জাৰ) আৰু ডাইনীত নাৰী চৰিত্ৰই প্ৰাধান্য পাইছে। এই দুই উপন্যাসৰ নাৰী চৰিত্ৰ দুটা উপন্যাসত বৰ্ণিত আন পুৰুষ চৰিত্ৰ বোৰটো কৈ বহু ওপৰৰ পৰ্যায়ৰ। উপন্যাসিকে ইয়াত দেখুৱাইছে শান্তি ময় বিবাহিত জীৱনৰ বাবে শান্ত সবল মতি নাৰীৰ হে প্ৰয়োজন বীৰেন ভট্টাচাৰ্যৰ এই দুই উপন্যাসত মহিলাৰ অ-সাধাৰণত্ব মানিলেও তেওঁলোকৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট কৰিছে হিমালয়ৰ পথ, সন্ন্যাসৰ পথ।

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ প্ৰতিপদ (ৰঞ্জাৰ) উপন্যাস খন ডিগবৈ শোধনাগাৰৰ বনুৱা ধৰ্মঘটক (ৰঞ্জাৰ) কেন্দ্ৰ কৰি লিখা। এই উপন্যাসৰ চৰিত্ৰ শ্ৰমিক নাৰী পানুৰ দ্বাৰা ভট্টাচাৰ্য দেৱে নাৰীবাদী চেতনাৰ প্ৰকাশ কৰিছে উপন্যাসত চাহাবৰ ৰক্ষিতা জেৰুনিচাই ইছমাইলক ভাল পালেও সি বিয়া কৰাব নোখোজাত পানুয়ে প্ৰ. কৰিছে “পুৰুষৰ ভিতৰত জানো যুথা গিলাছ নাই?” পানুৰ এই প্ৰ. ইছমাইললৈ নহয়, এয়া যেন সমগ্ৰ পুৰুষ জাতিৰ প্ৰতি কটাক্ষ। আন এটা চৰিত্ৰ লচমীৰ মুখৰ বাক্য “মাইকী মানুহ মতা মানুহৰ যে সমান তাকে দেখুৱাব খুজিছোঁ।”

নাৰীবাদৰ মূল সূত্ৰটোকেই লচমীয়ে কৈছে।

ষাঠীৰ দশকৰ পৰাই মামণি ৰয়ছম গোস্বামী, নিৰুপমা বৰগোহাঞি, চিত্ৰলতা ফুকন, অৰুপা পটংগীয়া কলিতা, ৰীতা চৌধুৰী আদি ঔপন্যাসিকে নাৰীৰ সমস্যা নাৰীবাদী দৃষ্টিকোণেৰে তেওঁলোকৰ উপন্যাসত বিশ্লেষণ কৰা দেখা যায়।

চঞ্জলু চনত হোমেন বৰগোহাঞি দেৱে এগৰাকী নাৰীৰ আত্ম জীৱনী মূলক এখন উপন্যাস প্ৰকাশ কৰে। তেওঁ উপন্যাস খনৰ পাতনিত এইদৰে লিখিছে - আট্টে কুৰিত কৈ বেছি বছৰৰ আগতে বাণীকান্ত কাকতিয়ে কৈছিল যে পুৰুষে ৰচনা কৰা সাহিত্যত আমি নাৰীৰ হৃদয়ৰ যি পৰিচয় পাপুঁ সেইটো তেওঁলোকৰ প্ৰকৃত পৰিচয় নহয়... তিবোতাই নিজৰ মনৰ কথা খুলি নোকোৱালৈকে তিবোতাৰ অন্তৰ্জীৱনৰ প্ৰকৃত ৰহস্য পুৰুষে কেতিয়াও জানিব নোৱাৰিব।... পুৰুষ শাসিত সমাজত তিবোতাই সকলো সময়তেই পুৰুষৰ অনুমোদন পাবলৈ চেষ্টা কৰি থাকিব লগা হয় যাৰ ফলত তিবোতাই নিজৰ প্ৰকৃত কামনা-বাসনা আৰু আবেগ-অনুভূতি গোপন কৰি বেছিভাগ সময়তে অভিনয় কৰি থাকিব লগা হয়।

হোমেন বৰগোহাঞিদেৱে নিজৰ মতামতো এনেধৰণে দাঙি ধৰিছে- পুৰুষ- শাসিত সমাজৰ নৈতিক অনুমোদন বিচৰা মানসিকতাৰ পৰা বেছিভাগ তথাকথিত আধুনিক আৰু উচ্চশিক্ষিতা তিবোতা এতিয়াও মুক্ত হ'ব পৰা নাই। এনেকুৱা ঘটনাও বিৰল নহয় যে পুৰুষৰ লগত সমানে পাল্লা দি যৌন- স্বাধীনতা দাবী কৰা লেখিকাইও পুৰুষ শাসিত সমাজৰ অনুমোদন লাভ কৰাৰ আশাত নিজৰ ৰচনাত শাস্ত্ৰ-সন্মত সতীত্বৰ বন্দনা কৰিবলৈ বাধ্য হৈছে।

গোহাঞি দেৱৰ নিঃসঙ্গতা নামৰ সৰু কলেবৰৰ উপন্যাসখন এনে ভণ্ডামিৰ পৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত এগৰাকী সাহসী পুৰুষ শাসিত সমাজৰ অৱদমনৰ পৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত নাৰীৰ জীৱন ভিত্তিক উপন্যাস এইখন।

অনুপমা এগৰাকী প্ৰতিষ্ঠিত কবি। যাৰ কবিতা বোৰ দৰাচলতে তেওঁৰ বাস্তব জীৱনৰ সুখ, দুখ, আশা, হতাশা, প্ৰত্যাশা, প্ৰেম, বিচ্ছেদ, বি ৱাস আৰু বি ৱাস ভংগ আদি বিভিন্ন ঘটনা কাব্যিক প্ৰকাশ। গোহাঞি দেৱে প্ৰথম পুৰুষত বৰ্ণনা কৰা কিতাপ খনত আমি অনুপমাৰ শৈশৱ, যৌৱন, প্ৰেম, বিবাহ, তেওঁৰ প্ৰেমৰ পৰকাষ্ঠা পংগু পতিক কৰা যত্ন, চিকিৎসা সাহচৰ্য আদিত দেখা পাপুঁ। কিন্তু হতভগীয়া নাৰী হৃদয় খনে পতিৰ প্ৰেম পাবলৈ সক্ষম নহল। ইয়াতে

অনুপমাৰ জীৱনৰ মূল আধাৰটোৱেই যেন বিধ্বস্ত হৈ পৰিল। এক শূণ্যতা বোধে হতাশাৰ অতল তলিলৈ অনুপমা নিষ্ক্ষেপ কৰিলে। তাপ পৰা পৰিত্ৰাণ বিচাৰি অনুপমা বাউলি হ'ল। কিন্তু সাধাৰণ নাৰীৰ দৰে হতাশাই তেওক ধ্বংস কৰি পেলাব নোৱাৰিলে তেওঁৰ সেই যত্নগা বোৰ বিভিন্ন কবিতাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে। তেওঁ নাৰীৰ জীৱন যত্নগা চাই লিখা এটা কবিতাৰ কেইটামান পংক্তি পঢ়িলে তেওঁৰ প্ৰতিবাদী মনটোৰ ৰং-ৰূপ অনুধাৱন কৰিব পাৰি।

... হেৰ' দুভগীয়া নাৰী
ছিঙি দে তোৰ দুহাতৰ শৃংখল
মুৰ তুলি চা
আকাশ খনে ৰৈ আছে তোলৈ
থিয় হ তই
কাৰো অনুকম্পা নোহোৱাকৈ
তোৰ বাবেও আছে পৃথিৱীত
জীয়াই থকাৰ অধিকাৰ
স্বাধীনতাৰ অধিকাৰ।

অনুপমাই এক মাত্ৰ হৃদয়ৰ প্ৰেম আৰু পাৰস্পৰিক বি াসক মূলধন কৰি পংগু শয্যাশায়ী বসন্তক বিয়া কৰাইছিল। তেওঁৰ নিজৰ ভাষাত “ বসন্তৰ সতে মই জীৱন আৰম্ভ কৰিছিলো জীৱনক এটা বেলেগ ৰূপত আৱিষ্কাৰ কৰিবলৈ। জীৱনৰ সৰ্ব পৰিচিত ৰূপটোৰ বাহিৰেও তাৰ এটা বেলেগ ৰূপ থাকিব পাৰে বুলি মই বি াস কৰিছিলো। বেছিভাগ মানুহে জীৱনৰ পৰা যি বিচাৰে তাতকৈ বেলেগ কিবা এটা যে মই বিচাৰিছিলো — বসন্তক বিয়া কৰাটোৱে তাৰ প্ৰমাণ।”

বসন্তৰ প্ৰেমত অনুপমাই কৰা কৃষ্ণ সাধনত সকলো অবাগ হৈছিল। ৰাতিপুৱা টিউছন, দিনত অফিচ, গধূলী টিউচন, ভাত ৰন্ধা, কাপোৰ-ধোৱা , ঘৰ-চাফাই তাৰ মাজত বসন্তৰ পৰিচৰ্যা।

কিন্তু আচৰিত ধৰণে বিয়াৰ ছমাহ পাৰ নৌহওঁতেই অনুপমাই আৱিষ্কাৰ কৰিলে বসন্তৰ জীৱনত বহুতো সুন্দৰী ৰমণী আছে। যি সকলে তেওঁৰ সংগ পাবলৈ আকুল আৰু বসন্তইও সিহঁতক প্ৰশ্ৰয় দিয়ে।

এই খিনিতে অনুপমা আন হতাশাগা নাৰীৰ দৰে সৰ্বস্বান্ত হ'ব পাৰিলে

হেতেন বা বসন্তক ত্যাগ কৰিব পাৰিলে হেতেন। কিন্তু তেনে নহল। জীৱন চলি থাকিল একেদৰেই বসন্তৰ পৰিচৰ্যা, চিকিৎসা লগতে অনুপমাৰ বিষন্ন হৃদয়ৰ পৰা নিগৰা আত্ম জীৱনীৰ দৰেই কবিতা সমূহ।

মানুহৰ সংগই যেতিয়া মানুহক বেছি নিঃসঙ্গ কৰি তোলে তাত কৈ যন্ত্ৰণাময় অৱস্থা আন একোৱেই নহয়। অনুপমাৰ জীৱনলৈ এই হিম শীতল নিসংগতাক আতৰাই আন এটা কাহিনীৰ প্ৰৱেশ ঘটিল। এখন কবি সন্মিলনত লগ পোৱা অভিজিৎ নামৰ ইতিমধ্যে কিছু বিখ্যাত হৈ পৰা কবি এজনৰ লগত অনুপমাৰ চিনাকী তথা ত্ৰ মে গভীৰ বন্ধুত্বৰ সম্পৰ্ক ঘটিল। তেওলোকৰ মাজত সঘন লগালগি হৈ থাকিল অনুপমা বসন্তৰ আৱাসত। বসন্ত ঈৰ্ষাৰ যন্ত্ৰণাত জৰ্জৰিত হ'ল। অনুপমাই বসন্তৰ আপত্তিক সম্পূৰ্ণ ভাৱে উপেক্ষা কৰি চলিবলৈ ধৰিলে- ঠিক ইমানদিনেই বসন্তই কৰি অহাৰ দৰে। বেছ কিছুদিন এই প্ৰেমৰ সম্পৰ্কই অনুপমাক এক স্বৰ্গীয় অনুভূতিৰ সোৱাদ দিলে। সেই সময়ত অনুপমাই ৰচনা কৰা সকলো কবিতাতেই তেওঁৰ হৃদয়ৰ সত্য আৰু অকৃত্ৰিম অনুভূতিৰ অভিব্যক্তি দেখা যায়। সেইবোৰৰ মাজত ধ্বনিত হৈছিল প্ৰেমৰ যাদু স্পৰ্শত প্ৰাণ পাই উঠা এখন নাৰী হৃদয়ৰ জাগৰণৰ কলৰৱ। কিন্তু অভিজিতৰ কবিতাবোৰ আছিল কেতবোৰ শব্দৰে প্ৰকাশ কৰা চালাকি মাত্ৰ। হৃদয়ৰ আন্তৰিকতা তাত অনুপস্থিত। বাইৰনে কৈছিল নাৰীৰ কাৰণে প্ৰেমেই জীৱনৰ সৰ্বস্ব কিন্তু বহু পুৰুষে দিয়া স্বীকাৰোক্তি ৰ পৰা এইটো বুজা যায় যে পুৰুষে তিবোতাৰ লগত প্ৰেমৰ অভিনয় কৰে কেৱল দৈহিক লালসা চৰিতাৰ্থ কৰিবৰ কাৰণেহে। অভিজিতৰ অনুপমালৈ লিখা চিঠি বোৰ পুৰুষৰ সু-চয়িত আৰু সু-বিন্যস্ত শব্দ মালা আচলতে কামাতুৰ পুৰুষৰ মিলন আহান। অভিজিতৰ শব্দৰ ইন্দ্ৰজালে ইতিমধ্যে অনুপমাক চেতনাহীন ভাৱে বশীভূত কৰি পেলাইছিল। তাত বসন্তৰ ব্যৱহাৰেও ইফল যোগাইছিল। অনুপমাৰ মনত প্ৰেমৰ ইন্দ্ৰজাল তৰি অৱশেষত অভিজিতে প্ৰস্তাৱ দিলে “অনুপমা, মই বিচাৰো তোমাৰ গৰ্ভত মোৰ এটা সন্তান হওক। ই হ'ব আমাৰ প্ৰেমৰ জীৱন্ত সাক্ষী।” অনুপমাই নিজেও স্বভাৱজাত নাৰীৰ কামনাৰে এটা সন্তান বিচাৰিছিল আৰু তাৰ সুযোগ অভিজিতে পুৰা মাত্ৰাই গ্ৰহণ কৰিলে। একোকে কাৰো পৰা গোপন নকৰা অনুপমাই বসন্তক অভিজিতৰ প্ৰস্তাৱৰ কথা জনালে। বসন্ত মৌন হৈ ৰ'ল। সাহসী অনুপমাই জগতে শুনাকৈ ঘোষণা কৰিলে

I want to live on my own terms.

সময় বাগৰিল অনুপমাৰ গৰ্ভত অভিজিতৰ সন্তান একলা দুকলাকৈ বাঢ়ি আহিল। কিন্তু অনুপমাই আৱিষ্কাৰ কৰিলে অভিজিতে লাহে লাহে তেওঁৰ পৰা দূৰত্ব বৃদ্ধি কৰিছে। আন কি অনুপমাক সাক্ষাৎ কৰিবলৈকে অভিজিতে বাদ দিলে। চিঠিৰ সূত্ৰও লাহে লাহে পাতলি কিছুমান নীৰস আবেগহীন শব্দৰে কেৱল নিয়ম মাফিক কাৰ্যত হে পৰিণত হ'ল। য'ত কেৱল অনুপমাৰ প্ৰতি আছিল কাল্পনিক অভিযোগ কিছুমান। অভিজিতৰ প্ৰতাৰণাই অনুপমাৰ বুকু ভাঙি গুড়ি কৰি দিলে একমাত্ৰ আশা জন্ম পোৱা সন্তানটোৱেও কেৱল চৌৱিশ ঘণ্টাৰ পিছত মৃত্যু মুখত পৰিল। অনুপমাৰ দুখত এযাৰ সান্তনাৰ বাণী দিবলৈ কাষত অভিজিত নাথাকিল। ইমানৰ পিছতো অনুপমা জীয়াই থাকিল। তেওঁৰ ভাষাতেই “জীৱনৰ প্ৰতি মোৰ উদ্যম আৰু উৎসাহ ইমান কম নহয় যে দুৰ্ভাগ্যক অতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰিম।” অনুপমাৰ জীৱনৰ প্ৰতিটো আঘাতে তেওঁক আৰু অধিক উদ্যমী অধিক সাহসী হে কৰি তুলিছে। ভাগ্যৰ আঘাতে তেওঁক বোবা কৰি তোলা নাই বৰঞ্চ যন্ত্ৰণাক কবিতালৈ ৰূপান্তৰিত কৰি তেওঁ যেন নিয়তিৰ বিৰুদ্ধে তেওঁৰ বিদ্ৰোহ বা প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছে।

হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাস নিঃ সংগতা পঢ়ি নাৰীবাদৰ বিৰুদ্ধে বত্ৰে বত্ৰি কৰা সকলে নিশ্চয় অনুভৱ কৰিব পাৰিব ইমান নিশ্চয়, কাকো আঘাত নিদিয়াকৈ এযাৰি কটু বাক্য নোকোৱাকৈও কি প্ৰবল ভাৱে সমাজত নাৰীবাদৰ এক সুস্থ আদৰ্শ দাঙি ধৰিব পাৰি।

প্ৰসংগ পুথি সমূহঃ

- ৰ) এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস । সম্পাদনা : ড^শনগেন ঠাকুৰ।
- প্ৰবন্ধঃ অসমীয়া উপন্যাসত নাৰীবাদী চিন্তা : ড^শ মীৰা দেৱী।
- চ) বেজবৰুৱা সাহিত্য চয়ন সম্পাদনা : ড^শ কৰবী ডেকা হাজৰিকা।
- ২) বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ উপন্যাস : ড^শ গোবিন্দ প্ৰকাশ শৰ্মা।
- ছ) হোমেন বৰগোহাঞিৰ দেৱৰ উপন্যাস : নিঃ সংগতা।

যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী জীৱনৰ প্ৰতিফলন (ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ গল্পৰ বিশেষ উল্লিখনেৰে)

ড[ঃ] জ্ঞানদা ডেকা তালুকদাৰ
সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

আৰম্ভণি :

চুটিগল্প আধুনিক সাহিত্যৰ এটি বিশিষ্ট বিভাগ। ঊনবিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণিতে পশ্চিমীয়া দেশত চুটিগল্পই জন্ম লাভ কৰে। এই পশ্চিমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰভাৱৰ ফলতেই অসমীয়া সাহিত্যক ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষ দশকত চুটিগল্পৰ জন্ম হয়।

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ বচনাৰ মাজেৰে আৰম্ভ হৈছে অসমীয়া চুটিগল্পৰ ধাৰাটোক তিনিটা স্তৰত ভগাব পাৰি- ‘জোনাকী’ যুগৰ পৰা ‘আৱাহন’ ৰ সময়লৈকে (১৮৮৯-১৯২৯) প্ৰথম স্তৰ, ‘আৱাহন’ৰ জন্মৰ পৰা দ্বিতীয় বি ঋযুদ্ধ সংঘটিত হোৱা সময়লৈকে (১৯৩০-৪০) দ্বিতীয় স্তৰ আৰু দ্বিতীয় বি ঋযুদ্ধৰ পাছৰ পৰিৱৰ্তিত পৰিস্থিতিত নতুন ৰূপত অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ যি বিকাশ তাক তৃতীয় স্তৰত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰি। এই তৃতীয় স্তৰটোক যুদ্ধোত্তৰ যুগ বুলিও কোৱা হয়।

দ্বিতীয় বি ঋযুদ্ধৰ পৰৱৰ্তী কালছোৱাৰ পৰা অসমীয়া সাহিত্যত এক বিশেষ ধৰণৰ পৰিৱৰ্তন সাধিত হয়। এই পৰিৱৰ্তন যুদ্ধই আনি দিয়া পৰিবৰ্তন। সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক, মনঃস্তাত্বিক এই সকলো দিশৰে পৰিৱৰ্তন অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰতিটো শাখাৰ মাজতেই পৰিলক্ষিত হয়। যুদ্ধোত্তৰ যুগত অসমীয়া চুটি গল্পত নাৰী জীৱনৰ প্ৰতিফলন এটি মন কৰিবলগীয়া দিশ। সাহিত্যত নাৰী জীৱন বা নাৰী হৃদয়ৰ আনুভূতিক দিশৰ প্ৰকাশৰ এক বিশেষ ভূমিকা আছে। অসমীয়া চুটিগল্পৰ জনক লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ ‘পাতমুগী’, ‘ভদৰী’ আদি গল্পৰ মাজেৰেই নাৰী জীৱনৰ এক সুন্দৰ প্ৰকাশ ঘটিছিল যদিও যুদ্ধোত্তৰ

যুগৰ অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী জীৱনৰ প্ৰকাশে এক বিশেষ স্তৰলৈ গতি কৰিছে। পূৰ্বৰ প্ৰচলিত ৰীতি নীতি, ধ্যান-ধাৰণাৰ পৰা মুক্তিৰ প্ৰয়াস এই যুগৰ প্ৰায়খিনি গল্পতে লক্ষ্য কৰা যায়। যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ প্ৰায়খিনি গল্পকাৰৰ গল্পতেই নাৰী জীৱনৰ সুখ-দুখ, আশা-নিৰাশা, প্ৰাপ্তি-অপ্ৰাপ্তিৰ চিত্ৰ প্ৰকাশিত হৈছে। তদুপৰি, নাৰী হৃদয়ৰ অৱদমিত মৌলিক আকাংক্ষাক প্ৰায়খিনি লেখক লেখিকাই তেওঁলোকৰ গল্পত এক বিশেষ মৰ্যাদাৰে উপস্থাপন কৰিছে।

বিষয়টো নিৰ্বাচনৰ উদ্দেশ্যঃ

যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ গল্পলেখক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ গল্পৰ মাজতো নাৰী জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰকাশিত হৈছে। ঈশ্বৰৰ অপূৰ্ব সৃষ্টি পুৰুষ আৰু প্ৰকৃতি, যেন এটা মুদ্ৰাৰ ইপিঠি সিপিঠি। এই প্ৰকৃতিয়ে যেন নাৰীৰ ৰূপত পৃথিৱীখন মহিমামণ্ডিত কৰিছে, নিৰস ভূমিকা বাৰিষাৰ বন্যাৰে উৰ্বৰা কৰি ৰাখিছে। সেয়ে, সমাজ জীৱনত নাৰীৰ ভূমিকা অনস্বীকাৰ্য। সাহিত্য সমাজৰেই দাপোণ। গতিকে সমাজ জীৱনৰ পূৰ্ণাংগ প্ৰতিফলনৰ বাবে নাৰী জীৱনৰ প্ৰকাশ অনস্বীকাৰ্য। পৃথিৱীৰ সকলোবোৰ সাহিত্যতেই নাৰী জীৱনে এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আহিছে। যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া চুটিগল্পতো নাৰী জীৱনৰ প্ৰভাৱ মনকৰিবলগীয়া। বিশেষকৈ এই যুগৰ লেখক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ গল্পত নাৰী জীৱনৰ সুন্দৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে। যদিও, এই দিশটোৰ বিশেষ চৰ্চা সূচল ৰূপত পোৱা হোৱা নাই। সেইবাবেই এই দিশটোৰ বিচাৰ্যৰ বাবেই এই ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা পত্ৰখন যুগুতাবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

সমল সংগ্ৰহৰ পদ্ধতি :

গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোতে মুখ্য উৎস আৰু গৌণ উৎসৰ সহায় লোৱা হৈছে। ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ গল্পসংকলন সমূহেই হৈছে এই গৱেষণাপত্ৰখনৰ মুখ্য উৎস। তদুপৰি গৌণ উৎস সমূহ হ'ল- বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী আৰু বাতৰি কাকতত প্ৰকাশ পোৱা বিভিন্ন প্ৰবন্ধসমূহ উক্ত গৱেষণা পত্ৰখন মুখ্যত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে (Analytical Method) আগবঢ়াই নিয়া হৈছে যদিও প্ৰয়োজন সাপেক্ষে সমীক্ষাত্মক (Critical) আৰু তুলনাত্মক (Comparative) পদ্ধতিকো গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

বিষয়বস্তুৰ উপস্থাপন :

অসমীয়া সমাজত নাৰী ৰমণীয়। নাৰীৰ কছৱা কোমল অনুভূতি আৰু

সহৃদয়তাৰ চিত্ৰণ অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰাক্ শংকৰী যুগৰে পৰা পোৱা যায়।
মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণত সীতাৰ অনুভূতি প্ৰকাশ হৈছে এনেদৰে —

“কমন অংগত মোৰ হীনদেখিলাহা।

কি কাৰণে প্ৰভু মোক উপক্ষ্যেয়া যাহা।”

অৱশ্যে শংকৰী সাহিত্যত নাৰীৰ শাৰীৰিক সৌন্দৰ্যক কামনাৰ দৃষ্টিৰে প্ৰকাশ কৰা হোৱা নাই। কিন্তু, বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ পৰিমণ্ডলৰ বাহিৰত থকা কবি পীতাম্বৰ, দুৰ্গাবৰে নাৰীৰ সাধাৰণীকৃত মানসিকতাকে প্ৰকাশ কৰিছে। কবিৰাজ চন্দ্ৰ বৰ্তীৰ ‘শকুন্তলা কাব্য’ত নাৰীৰ কামনাদক্ষ মনৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। বাৰমাহী গীততো নাৰীৰ পুৰুষৰ প্ৰতি থকা বাসনাৰ প্ৰীতিময় প্ৰকাশ আছে। এনেধৰণে প্ৰাচীন অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীৰ মনোজগতৰ চিত্ৰণ আছিল যদিও সেয়া বাহ্যিকতাৰহে প্ৰকাশ আন্তৰিকতা নাছিল। ব্যক্তিৰ মানসিক জগতৰ চিত্ৰন আধুনিক কালতহে সম্ভৱ হৈছে।

নাৰী জীৱন আৰু নাৰী মনঃস্তৰক সহানুভূতিৰে স্পৰ্শ কৰি সন্মান সহকাৰে উপস্থাপন কৰা সকলৰ ভিতৰত আমি যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ বিশিষ্ট গল্পলেখক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ নাম নিঃসন্দেহ উল্লেখ কৰিব পাৰোঁ। প্ৰকৃততে ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ প্ৰায়ভাগ গল্পতে বিচিত্ৰ নৰ-নাৰীয়ে ভিৰ কৰে যদিও তেওঁৰ গল্পৰ নাৰী চৰিত্ৰ সমূহ বেছি প্ৰকট। ‘প্ৰহৰী’, ‘বৃন্দাবন’, ‘গহুৰ’, ‘সেন্দূৰ’, ‘শৃংখল’, ‘এই বন্দৰৰ আবেলি’, ‘উপকণ্ঠ’, ‘সাক্ষ্য ভ্ৰমণ’ আদি তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য চুটিগল্প সংকলন। এই গ্ৰন্থ সমূহত সন্নিবিষ্ট ভালেকেইটা চুটি গল্পত নাৰী জীৱনৰ চিত্ৰ অতি সহজ-সলৰ ৰূপত গল্পকাৰে উপস্থান কৰিছে। ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ গল্পৰাজিৰ ভিতৰতে ‘সেন্দূৰ’ এটি শ্ৰেষ্ঠ গল্প। দৈনন্দিন জীৱনত সদায়ে ঘটি থকা সৰু সৰা ঘটনাৰ সুক্ষ্ম আৰু সৰল বৰ্ণনাৰে গল্পকাৰে গল্পটিৰ কথাবস্তু ভাগ সজাইছে। প্ৰভাকৰ ৰায় চৌধুৰী ঘৰ আৰু নন্দহতৰ ঘৰ গাতে গা লাগি থকা দুখন প্ৰতিবেশী ঘৰ। নন্দৰ মাক আজলী বুঢ়ীয়ে গল্পটোত এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। তদুপৰি গল্পটোৰ মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ দুটা হ’ল নন্দৰ পত্নী ললিতা আৰু ৰায় চৌধুৰীৰ পত্নী মনিকা। ললিতাৰ মাজেৰে গাৱলীয়া সহজ সৰল নাৰীৰ সংগ্ৰামী জীৱনৰ ছবি ফুটি উঠিছে। গল্পকাৰৰ ভাষাত ‘কেতিয়াবা ভুলতে আকাশৰ তৰা দুটা মান খহি পৰিলেও ললিতাৰ গাৰ এতিলমানো মঙহ নখহে। ৰামধেনুখন শেতা পৰিলেও ললিতাৰ গাৰ ৰং শেতা নপৰে।’ ললিতাৰ ক্ষেত্ৰত কৰা এনে

বৰ্ণনাই পূৰ্ণ যৌৱনা এগৰাকী গাঁৱলীয়া বোৱাৰীৰ ছবি দাঙি ধৰে। কিন্তু এই ললিতাৰ প্ৰতি কৰা সহজ আন্তৰিকতাৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰভাকৰ ৰায় চৌধুৰী পত্নী মনিকাৰ ৰোষৰ বলি হ'ল লগা হৈছে। ললিতাৰ চৰিত্ৰটোত সৰল নাৰী মনঃস্তম্ভৰ প্ৰকাশ ঘটাব বিপৰীতে মনিকাৰ চৰিত্ৰত জটিল মনঃস্তম্ভৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। জ্যোতি প্ৰসাদৰ 'ৰূপালীম' নাটকৰ ইতিভেন চৰিত্ৰটোৰ দৰেই নাৰীৰ সহজাত প্ৰকৃতিৰ ইচ্ছাৰ পৰা এই মনিকা চৰিত্ৰটোও উৰ্ধত উঠিব পৰা নাই। এই দুই নাৰী চৰিত্ৰৰ বিপৰীত ধৰ্মী প্ৰকাশে গল্পটোক মোহনীয় কৰি তুলিছে। সেইদৰে শইকীয়াৰ আন এটি অনুপম গল্প 'উপগ্ৰহ'ত আন এক মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ কল্যাণীৰ মাজেৰে আন এটি দিশ প্ৰতিফলিত হৈছে। কল্যাণীয়ে নিজৰ নব্বৌয়েকৰ সৰু ভায়েক অৰুণক মনে-প্ৰাণে ভাল পায়, বিচাৰে। অৰুণৰ ভনীয়েক ৰত্নাৰ বিয়াৰ উলহ-মালহৰ মাজত এই গল্পটো ৰূপায়িত হৈছে। অৰুণৰ উপস্থিতি আৰু কথা বাৰ্তাৰ আদান-প্ৰদানে কল্যাণীক ৰঙীন কৰি তুলিছে। গল্পকাৰৰ ভাষাত "গোসাঁইঘৰত কোনোবাই ধূপ জ্বলাইছিল। ধূপৰ গোকটো এটা সুন্দৰ জীৱনৰ সুৰভি হৈ তাইৰ বুকুৰ মাজলৈ সোমাই গ'ল আৰু বুকুৰ তলীত যেন অপূৰ্ব তৃপ্তিৰ ৰূপ লৈ জমা হৈ থাকিল।" কিন্তু, কল্যাণীৰ জীৱনৰ এই সুৰভি ম্লান হ'বলৈ বেছি পৰ নালাগিল। তেতিয়া তাই অৰুণৰ বিয়া পতাৰ অসমৰ্থ ককায়েক অনিলৰ সৈতেহে তাইৰ বিয়াৰ কথা চলা বুলি গম পালে, তাইৰ মূৰত সৰগ ভাঙি পৰিল। এক ভগ্ন হৃদয়েৰে বিয়াঘৰৰ পৰা কল্যাণীয়ে প্ৰত্যাৱৰ্তন কৰিলে। গল্পটোৰ মাজেৰে নাৰী হৃদয়ৰ চেপা উত্তেজনা আৰু অব্যক্ত বেদনা মূৰ্ত্ত হৈ উঠিছে কল্যাণীৰ জীৱনৰ, সপোনৰ মোহভংগতাৰ মাজেৰে।

ভৱেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ প্ৰায়বোৰ গল্পই বাস্তৱধৰ্মী বৰ্ণনাৰ আধাৰত নিৰ্মিত। 'দেওবাৰ' গল্পটোও ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। দেওবাৰটো যেন মানুহৰ জীৱনৰহে এক প্ৰতীক। গল্পটোৰ নায়িকা আভাৰ জীৱন পৰিত্ৰ মাৰ মাজেৰে এগৰাকী পিতৃ গৃহত থকা অথচ পিতৃ-মাতৃৰ অৱৰ্তমানত ককায়েক-বৌয়েকহঁতক নিজৰ চাকৰি উপাৰ্জনৰে ভৰণ-পোষণ দি থকা নাৰীৰ বাস্তৱ চিত্ৰ ৰূপায়িত হৈছে। প্ৰাণভৰি ভালপোৱা প্ৰতাপৰ চিঠিবোৰেই আছিল আভাৰ জীৱন। কিন্তু হঠাতে প্ৰতাপে চিঠি দিয়া বন্ধ কৰি নিৰুদ্দেশ হোৱা ঘটনাটো যেন সাপ্তাহিক ব্যস্ততাৰ অন্তৰ দেওবাৰটোহে" এটা দীঘল দেওবাৰৰ বেলি পশ্চিমৰ ফালে বৰ লাহে লাহে আঙুৰাই গ'ল। এই দেওবাৰৰ যেন শেষ নাই। যেন অনন্তকাললৈ

ব্যাপ্ত হৈ পৰিব এই দেওবাৰ প্ৰতাপৰ সৈতে বিলীন হৈ যোৱা আভাৰ জীৱনৰ উত্তাপখিনি যেন অনন্তকাললৈ ব্যাপ্ত হৈ পৰিছে এই দেওবাৰটো নিচিনা।

একেদৰে, 'নীলাম' গল্পটোৰ মাজেৰে নাৰী জীৱনৰ অন্য এটি দিশ প্ৰতিভাত হৈছে। অসমীয়া সমাজত নাৰীয়ে অভিনয় জগতখনত সোমালে প্ৰকৃত মৰ্যাদাৰ পৰা যেন বঞ্চিত হ'বলগীয়া হয়, তাৰ এক নিখুঁত চিত্ৰ গল্পকাৰে উপস্থাপন কৰিছে। 'নীলাম' গল্পৰ নায়িকা শান্তি। তাই দেখিবলৈ বেছি ধুনীয়া নহয় যদিও, দক্ষতাৰ বাবে নাটকত অভিনয় কৰাৰ সুযোগ পায়। দুখীয়া পৰিয়ালৰ ছোৱালী শান্তিয়ে ঘৰখনক অকণমান সকাহ দিবৰ বাবে, পিয়ন পিতৃৰ অৱস্থাৰ উন্নতিৰ বাবে অভিনয়ত নামে। কিন্তু অভিনয় চাবৰ দিনা নিজৰ পিতৃয়েই বৰচাহাবৰ আগত নিজৰ ছোৱালীৰ পৰিচয় নাটকত অভিনয় কৰা নায়িকাৰ পৰিবৰ্তে চাকৰীজনী বুলিয়ে কয়- "হয়, চাহাব। কৰিছে। সেই যে চাকৰীৰ ভাও লৈছে ছোৱালীজনী, সেইজনী।" ইয়াৰ কাৰণ কি? বিশ্লেষণত আমি পাওঁ যে, শান্তিৰ দেউতাকৰ পিছফালে বহি থকা উচ্ছৃংখল যুৱসমাজখন। শান্তিয়ে নাটকত কোৱা প্ৰতিটো সংলাপৰ বিপৰীতে দিয়া অসহজ অশ্লীল উত্তৰ যাৰ বাবে নায়িকাৰ পিতৃয়ে নীলাম কৰিবলৈ বাধা হৈছে নিজৰ জীৱনৰ অস্তিত্বক। গল্পটোৰ মাজেৰে বৰ্তমানৰ আধুনিক শিক্ষিত সমাজখনত নাৰীৰ মূল্য নিৰূপিত হৈছে। এগৰাকী নাৰীৰ মুক্ত মনে অভিনয় কৰাৰো যেন অধিকাৰ নাই। অভিনয় কৰিলেই যেন নাৰীৰ সামাজিক মৰ্যাদা লাঘব হয়। এনে এক অতি মৰ্মস্পৰ্শী সামাজিক সমস্যা, যিটো নাৰী জীৱনৰ এক প্ৰধান দিশ গল্পটোত অতি ঠিকঠিকৰূপত প্ৰকাশ্যমান হৈছে। ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ বহুবোৰ সাৰ্থক সৃষ্টিৰ ভিতৰত 'শৃংখল'গল্পটো অন্যতম। গল্পটোৰ বিষয়বস্তু গভীৰ। তেখেতৰ সূক্ষ্ম বিশ্লেষণ আৰু ৰচনা-কৌশলৰ নৈপুণ্যই এক সাধাৰণ ঘটনাক চুটি গল্প আকাৰে উপস্থাপন কৰিছে। এখন ৰাজহুৱা মিটিঙত পাৰ চৰাই এৰি দিয়া ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি কাহিনীটো গঠিত হৈছে। কাহিনীটোৰ মুখ্য চৰিত্ৰ অম্বিকা গাঁৱলীয়া সমাজৰ এগৰাকী বিধবা নাৰী। আনৰ ঘৰত কাম-বন কৰি পাঁচটা ল'ৰা-ছোৱালীৰে কেনোমতে সংসাৰ চলাই আছে। এদিন ৰাজহুৱা মিটিঙত ৰাইজৰ মংগলৰ নিমিত্তে পাৰ চৰাই উৰোৱাই দিয়া হয়। ইয়াৰে চাৰিটা পাৰ অম্বিকাই ধৰি আনি বজাৰলৈ বেচিবলৈ নিয়ে। যিকেইটা পাৰ ৰাইজৰ 'মংগলৰ প্ৰতীক', অম্বিকাৰ কাৰণে সি হৈ পৰিছে দৰিদ্ৰ জীৱনৰ চৰম সত্য ক্ষুধা নিবাৰণ আহিলা। সেয়েহে তাই নিজৰ সন্তানকো পাৰৰ মাংস

খাবলৈ নিদি বিত্ৰি কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছে। পাৰ বিত্ৰী কৰি পোৱা টকা কেইটাৰে অন্ততঃ পৰিয়ালটোৰ কেইসাজমান ভাতৰ অভাৱ দূৰ হ'ব। মাহটোৰ তেল নিমখখিনিৰ দাম ওলাব। এয়া এক বাস্তৱ চিত্ৰ। সমাজৰ দৰিদ্ৰ বিধবা নাৰীৰ সংগ্ৰামী জীৱনৰ জীৱন্ত ছবি। এই গল্পটোত শইকীয়াই অম্বিকাৰ ঘটনাৰ লগতে কালিদাসৰ ঘটনা সংযোগ কৰি গল্প কাহিনী অতি সাৱলীল কৰি তুলিছে। কালিদাস অম্বিকাৰ স্বৰ্গগামী স্বামী নীলকান্তৰ বন্ধু। এই কালিদাসৰ সহানুভূতিভৰা সহায়খিনিয়েই যেন অম্বিকাৰ জীৱনৰ বাবে এক সকাহ। গল্পকাৰৰ ভাষাত— “অম্বিকাৰ কলীয়া ডাৱৰে আৱৰা জীৱন আকাশত কালিদাস হৈ পৰিছে এচপৰা শুধ বগা মেঘ।” বৈধৱা যন্ত্ৰণাৰে দৰিদ্ৰ সংসাৰৰ সমস্ত বোজা বহন কৰা এগৰাকী নাৰীৰ পক্ষে কিমান যন্ত্ৰণাদায়ক কথা, সেয়া কেৱল নাৰী হৃদয়েহে অনুভৱ কৰিব পাৰে। সেয়ে কালিদাসে কোৱা —

“অম্বিকা, কিনো আৰু ঘৰলৈ যাম? থৈলা এখন দে ইয়াতে পৰি থাকোঁ।” এনেবোৰ কথাই অম্বিকাৰ হৃদয়ত তোলপাৰ লগায়। নাৰী জীৱনৰ এটি হৃদয়স্পৰ্শী ৰূপ এই গল্পটোত বাৎময় হৈ উঠিছে।

অনুৰূপ ধৰণেই শইকীয়াৰ ‘সন্ধ্যাতৰা’, ‘এন্দুৰ’, ‘বান্ধৱ’, ‘ঢোৰাসাপ’ আদি গল্পৰ মাজতো নাৰী জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ তথা মনঃস্তম্ভ প্ৰকাশিত হৈছে। ‘সন্ধ্যাতৰা’ গল্পটোত বিমলা আৰু ৰমলা দুই মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ। এৰাবাৰীৰ নিচিনা ঠাই এখনত ৰমলা বায়েক বিমলা আৰু ভিনিহিয়েক পদ্বৰ লগত এটি সৰু জুপুৰী ঘৰত থাকে। ফাকুৱা উৎসৱৰ দিনা সিহঁত দুয়ো বাই-ভনীয়ে গোটেই দিনটো হাতত ফাকু লৈ বৈ আছে আন ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ লগত ফাকুৱা খেলাৰ হেঁপাহত। কিন্তু গোটেই দিনটো ৰোৱাৰ অন্তত যেতিয়া কোনোবোৰে সিহঁতৰ লগত আনন্দ উৎসৱ কৰিবলৈ নাছিল। সিহঁতে হতাশ নহৈ নিজৰ মাজতে ফাকু খেলি বাই-ভনী বিলীন হৈ পৰিছে। শেষত যেতিয়া ৰমলা বিয়া পাতিব বিচৰা পদ্বৰ বন্ধু কংসই আহি এন্ধাৰৰ সুযোগত তাইৰ গোটেই গাতে হাত ফুৰাই ফাকু সানিছে, তেতিয়া তাইৰ দুচকুৱে পানী বৈ আহিছে আৰু চিঞৰি চিঞৰি তাইৰ সুধিবৰ মন গৈছে —

“তহঁত দিনত ৰং খেলিবলৈ আহিব নোৱাৰনে?” “এই কথাষাৰৰ মাজত নাৰী হৃদয়ত অব্যক্ত বেদনা পঞ্জীভূত হৈ আছে। দিনৰ পোহৰত সমাজক ভয় কৰি আনন্দ কৰিব নোৱাৰে, অথচ ৰাতিৰ আন্ধাৰত ফাকু খেলে। এনেধৰণৰ

স্বকৃতিক ৰমলাৰ নাৰী সত্ৰাই কোনোপধ্যেই যেন মানি ল'ব নোৱাৰে।

‘এন্দুৰ গল্পটোত ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ এক বিশেষ ধৰণৰ দক্ষতা প্ৰকাশিত হৈছে। মতিৰ মাক এই গল্পটোৰ নায়িকা। ট্ৰাকৰপৰা চাউল বুটলিবলৈ যাওতে মতিৰ দুৰ্ঘটনাত মৃত্যু হয়। যিটো বস্ত্ৰাৰ চাউলে হেঁচি ধৰি মতিৰ মৃত্যু ঘটাইছে, সেই তেজ লগা বস্ত্ৰাটোৰ চাউলখিনিও ক্ষুধাৰ তাড়নাত এদিন মতিৰ মাকে খাবলগীয়া হৈছে। এয়াই দৰিদ্ৰ জীৱনৰ চৰম সত্য। ক্ষুধা যেন পৃথিৱীৰ জীয়া ছবি। পেটৰ ক্ষুধা, দেহৰ ক্ষুধা। এই দুই ক্ষুধাৰ নিৰাপত্তাৰ বাবে অৱশেষত মতিৰ মাকে বিচাৰিছে দুৰ্ঘটনাটোত জড়িত থকা ট্ৰাকৰ সেই হেণ্ডিমেণ জনৰ সান্নিধ্য। যিজন হেণ্ডিমেণে তাইৰ দুখৰ দিনৰ এযাৰ মাতৰ যোগান ধৰিছিল। তাইৰ এই সান্নিধ্যস্পৃহা কেৱল অন্ততঃ এটা মতিৰ কাৰণে’। মাত্ৰ এযাৰ কথাতেই নাৰীৰ মাতৃ হৃদয়ৰ ললনাৰ মায়া মূৰ্ত্ত হৈ উঠিছে। কণাৰ লাখুটি স্বৰূপ মতি হেৰাই যোৱাত মাকে অন্য এক মতিৰ সন্ধান কৰিছে।

সেইদৰে চোৰাসাপ গল্পটোৰ মাজেৰেও শইকীয়াই এক বিশেষ নাৰী মনঃস্তত্ব ফুটাই তুলিছে। জানেকী আৰু চন্দ্ৰিকা গল্পটোৰ দুই মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ। চন্দ্ৰিকা লীলাকান্তৰ পত্নী। আনহাতে চানেকী হ’ল গাঁৱলীয়া কবিৰ ‘মদাৰ ফুল’ৰ দৰে পিতৃগৃহত অভুত যৌৱনা হৈ থকা এগৰাকী অবিবাহিতা নাৰী। জানেকীৰ জীৱনলৈ বহু পুৰুষ ওচৰ চাপি আহিছিল যদিও কোনোৱে তাইক বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ নিদিলে। ইয়াৰ ভিতৰত নীলাকান্তও এটা। নৱ পৰীণীতা চন্দ্ৰিকাৰ সৈতে ফটো উঠিবলৈ যাওঁতে লীলাকান্তই জানেকীক সি আগতে দিয়া চাদৰখন খুজি নি ফটো উঠে। এই ক্ষেত্ৰত জানেকীৰ হৃদয়ত কোনো বেদৰ সৃষ্টি হাৰা নাই। কিন্তু যেতিয়া ঘূৰাই দিওঁতে তাই চাদৰখনত এটি সেন্দূৰৰ দাগ দেখিলে, তাইৰ অনুভৱ হ’ল — যেন ওচৰৰ মানুহ ঘৰত ভোজ পাতিছে, তাইক ভোজলৈ মতা নাই। অথচ খাই এৰা চুৱা পাতবোৰ জেওৰা পাৰ কৰি তাইহঁতৰ ফালে দলিয়াই পেলাইছে। জানেকীৰ এনে অনুভৱৰ জৰিয়তে নাৰী মনৰ চিৰন্তন আকুলতাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে স্বাভাৱিকভাৱে। ইয়াৰ পিছত সেই আকুলতাৰ তাড়নাত তাই চাদৰখন ওভতাই দিছে লীলাকান্তক। ইয়াৰ বিপৰীতে, চন্দ্ৰিকা চৰিত্ৰটোত নাৰী মনঃস্তত্বৰ প্ৰকাশ আন এক ধৰণৰ। কোনো বিবাহিতা স্ত্ৰীয়ে নিজৰ স্বামী অন্য নাৰীৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হোৱাতো সহ্য কৰিব নোৱাৰে। সেয়ে চন্দ্ৰিকায়ো লীলাকান্তই জানেকীক মৰমৰ উপহাৰ স্বৰূপে দিয়া চাদৰখন সহজভাৱে ল’ব পৰা নাই।

তাইৰ ফটোখনত চাদৰখন যেন এডাল ঢোৰাসাপলৈ পৰ্যবসিত হৈছে। এই ঢোৰাসাপডাল হ'ল জানেকী। অসহ্য হৈ চন্দ্ৰিকাই হাতত লাগি থকা ছাইখিনি ফটোখনত নিজৰ ওপৰেদি ঘাই নিজে জানেকীৰ স্মৃতি মচি পেলোৱাৰ কামনাৰে। গল্পটোত দুই নাৰী চৰিত্ৰৰেই মনঃস্তম্বক দিশটো অত্যন্ত প্ৰোজ্বল ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। শইকীয়া ৰূপটোৰ লগতে বৃদ্ধাৰ মনঃস্তম্ব সুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। আমাৰ গাঁৱলীয়া জীৱনত এটি পৰিচিত কাম হ'ল ওকণি চোৱা মেল। কেইগৰাকীমান নাৰীয়ে একেলগে মেল বহিলেই ওকণি চোৱা কাৰ্য আৰম্ভ হয় স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱেই। এই গল্পটোৰ মাজেৰেও তেনে এখন ছবি ৰূপায়িত হৈছে। কুস্তী বুঢ়ী এই গল্পটোৰ মুখ্য আকৰ্ষণ। বোৱাৰীয়েক আৰু নাতিয়েকহঁতে ওকণি চোৱা মেলত বহিলে বুঢ়ীৰ মূৰতো পিৰপিৰণি উঠে। বুঢ়ীয়ে সিহঁতৰ লগত ভাগ ল'বলৈ আহিলে উপেক্ষিতহে হ'বলগীয়া হয়। দুখ-বেজাৰত কুস্তী বুঢ়ীৰ মন ভৰি পৰে। বৃদ্ধ হোৱাৰ পাছত মানুহৰ যেন বিলাই নোহোৱা হয়। আশা হেঁপাহৰ যেন কোনো মূল্য নোহোৱা হয়। অৱশ্যে বুঢ়ীয়ে যেতিয়া বজাৰ কৰি কল, বিস্কুত আদি আনে, সেইখিনি খাবলৈ কিন্তু নাতি-নাতিনীহঁতৰ গাত তত নোহোৱা হয়। কুস্তী বুঢ়ীৰ যেন সকলোৰে প্ৰতি বিতৃষ্ণা আছিল। সকলোৰে ওকণি চালে বুঢ়ীৰ মূৰটোও ওকণিয়ে পিৰপিৰাই বাবেহে তাই চুলি কেইডাল মেলি সকলোৰে আগত মূৰটো পাতি দিয়ে। কিন্তু সকলোৰে পৰা লেই-লেই ছেই-ছেই পায়, অৱশেষত তাই প্ৰকৃতিৰ বুকুতেই নিজৰ শাস্তি আৰু অস্তিত্বক বিচাৰিছে। বুঢ়ীৰ ঘৰলৈ অহা বান্দৰ এটি লাহে লাহে তাইৰ আপোন হৈ পৰিছে। নাতিয়েকহঁতক কল, বিস্কুত নিদি কুস্তীবুঢ়ীয়ে বান্দৰটোকে খুৱাইছে। শেষত এই বান্দৰটোৱেই যেন বুঢ়ীৰ আত্মীয়ত পৰিণত হৈছে। গল্পকাৰৰ ভাষাত 'পিচদিনা বান্দৰটো আকৌ আহিল। বুঢ়ীয়ে তাক আকৌ কল খাবলৈ দিলে।' পিচত এদিন বান্দৰটোৱে বুঢ়ীৰ হাততে কল খাই গ'ল। পিচলৈ সি বুঢ়ীৰ ওচৰতে বহি থকা কৰিলে।

শেষত এদিন আঙুলিৰে বুঢ়ীৰ চুলিবোৰ লিৰিকি-বিদাৰি টপ্-টপ্‌কৈ ওকণি বাচিবলৈ ধৰিলে। পৰম তৃপ্তিত কুস্তী বুঢ়ীয়ে চকু দুটা মুদি দিলে। গল্পটোৰ মাজত এক মানৱীয় আবেদন নিহিত থকাৰ লগতে এক শিক্ষণীয় দিশো গল্পকাৰে আমাক অৱগত কৰাইছে। মানুহৰ পৃথিৱীৰ পৰা এলাগী হোৱা কুস্তীবুঢ়ীৰ অনুভৱখিনিক প্ৰকৃতিজগতৰ উপাদান বান্দৰ এটাই সহৃদয়তাৰে স্বীকৃতি দিছে। কুস্তীবুঢ়ীৰ বৃদ্ধ মনঃস্তম্বৰ মাজেৰে গল্পকাৰে সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ বৃদ্ধ মনঃস্তম্বক

প্ৰতিফলিত কৰিছে।

সামৰণি :

ভবেন্দ্রনাথ শইকীয়া যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ এগৰাকী অন্যতম অনুভূতি প্ৰৰণ গল্পলেখক। তেওঁৰ গল্পত দৈনন্দিন জীৱনৰ তুচ্ছাতিতুচ্ছ খুটি-নাতিবোৰ জীৱন্ত হৈ উঠে। মানৱীয় আবেদন তেওঁৰ গল্পৰ মন কৰিবলগীয়া বিশেষত্ব। নাৰী হৃদয়ৰ প্ৰতিটো দিশৰ চিত্ৰণ তেওঁৰ গল্পবোৰত মূৰ্ত্ত হৈ উঠিছে। নাৰীৰ প্ৰাত্যহিক জীৱনৰ চিত্ৰৰপৰা বিভিন্ন সমস্যা জৰ্জৰিত আনুভূতিক দিশবিলাককো তেওঁ গল্পবোৰৰ মাজত অত্যন্ত সহৃদয়তাৰে উপস্থাপন কৰিছে। নাৰী জীৱনৰ ঐ বত প্ৰকাশে ভবেন্দ্র নাথ শইকীয়াৰ গল্পসমূহক এক বিশেষ জেউতি প্ৰদান কৰিছে।

পাদটীকা :

- ১। দাস, অমল চন্দ্ৰ (সম্পাঃ) : 'ভাষা সাহিত্য সম্ভাৰ' পৃ-৩
- ২। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথ : 'সেন্দূৰ' গল্প সংকলন; গল্প 'সেন্দূৰ'; পৃ-৮
- ৩। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প 'উপগ্ৰহ', পৃ-২৩
- ৪। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প-'দেওবাৰ', পৃ-৯২
- ৫। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প-'নীলাম', পৃ-১০৬
- ৬। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প-'সন্ধ্যাতৰা', পৃ-৭৯
- ৭। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প-'ঢোৰাসাপ', পৃ-৩৬
- ৮। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ গল্প-'বান্ধৱ', পৃ-১৩৮

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১। শইকীয়া, ভবেন্দ্র নাথঃ 'সেন্দূৰ', গল্প সংকলন, ২০১২
- ২। দাস অমৰ চন্দ্ৰ (সম্পাঃ) : ভাষা সাহিত্য সম্ভাৰ, ২০০৫
- ৩। বৰুৱা প্ৰা দ কুমাৰঃ অসমীয়া চুটি গল্পৰ অধ্যয়ন, ১৯৯৫
- ৪। ভট্টাচাৰ্য্য বসন্ত কুমাৰঃ অসমীয়া চুটিগল্প সুবাস, ২০০৩
- ৫। শৰ্মা শৈলেনজিৎ (সম্পাঃ) : অসমীয়া চুটি গল্প আলোচনা ২০১০

জ'ছেলিন বেল বাৰ্ণেল : বিংশ শতিকাৰ মহিয়সী জ্যোতিৰ্বিদ

হাৰুণ অল ৰছিদ

সহকাৰী অধ্যাপক, পদাৰ্থ বিজ্ঞান বিভাগ

বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও

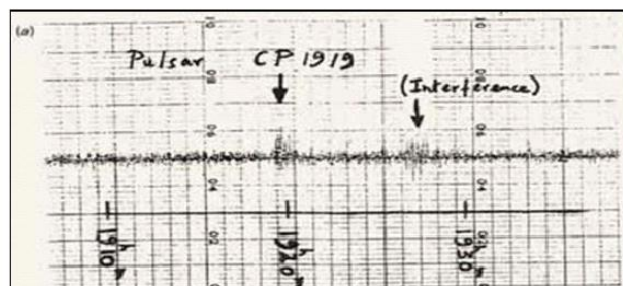
আগকথা :

ব্ৰিটিছ জ্যোতিৰ্বিদ জ'ছেলিন বেল বাৰ্ণেলৰ জন্ম হৈছিল আয়াৰলেণ্ডৰ বেলফাষ্ট চহৰত ৰপ্ত জুলাই, ৰঞ্জাছ চনত। ৰঞ্জাছ চনত গ্লাচগ' বি এবিদ্যালয়ৰ পৰা পদাৰ্থ বিজ্ঞানত স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰাৰ পিছত জ'ছেলিন কেন্স্ৰিৰ্জ বি এবিদ্যালয়ৰ পৰা ৰঞ্জাছ চনত ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰে। ৰেডিঅ' জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানত গৱেষণা কৰি পৰ্যাবৃত্তীয় পালচাৰ (এক বিশেষ শ্ৰেণীৰ নক্ষত্ৰ)ৰ আৱিষ্কাৰ কৰি জ'ছেলিনে বিজ্ঞানৰ জগতত নতুন যুগৰ আৰম্ভণি ঘটাইছিল।

শৈশৱৰপৰা জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ পৰা আগ্ৰহী জ'ছেলিনে নিজৰ পিতৃয়ে জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ ওপৰত লিখা কিতাপবোৰ পঢ়ি বি এ-ব্ৰহ্মাণ্ডখনক বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। উল্লেখ্য যে, জ'ছেলিনৰ পিতৃ পেছাত এজন শিল্পী (architect) আছিল আৰু তেওঁ নৰ্থ-আয়াৰলেণ্ডৰ বিখ্যাত তাৰকাগৃহ 'আৰ্মঘ প্লেনেটৰিয়াম'ৰ নক্সা তৈয়াৰ কৰিছিল। সেই সময়ৰ পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ ধাৰণা আছিল যে- ল'ৰাই বিজ্ঞান আৰু গণিত পঢ়িব আৰু ছোৱালীসকলে খাদ্য-ৰন্ধন তথা সাজ-পোচাক তৈয়াৰৰ বিষয়ে পঢ়িব। জ'ছেলিন এই নিয়ম মানি ল'বলৈ টান পাইছিল আৰু প্ৰায়ে নিজৰ পিতৃক এই লৈ কৈফিয়ৎ দিছিল। অৱশেষত পিতৃৰ চেষ্টাত, স্কুলত জ'ছেলিনে বিজ্ঞান শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। ৰঞ্জাছ চনৰ পৰা ৰঞ্জাছ চনলৈ জ'ছেলিন লুৰ্গান বি এবিদ্যালয়ত অধ্যয়ন কৰিছিল। অতি বুদ্ধিমান জ'ছেলিন প্ৰথমটো বৰ্ষতেই শ্ৰেণীৰ ভিতৰত প্ৰথম স্থান দখল কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। গ্লাচগ' বি এবিদ্যালয়ত পঢ়িবলৈ যোৱা সময়ত জ'ছেলিনেই একমাত্ৰ ছাত্ৰী আছিল যি পদাৰ্থ বিজ্ঞানত স্নাতক শাখাত নামভৰ্তি কৰিছিল। বি এবিদ্যালয়ত যোৱাৰ সময়ত ল'ৰাবোৰে জ'ছেলিনক প্ৰায়ে ঠাট্টা-মস্কৰা কৰিছিল। অৱশ্যে জ'ছেলিন কোনোদিনে তাৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিয়া নাছিল। তেও বি বাস কৰিছিল যে যদি নিশ্চুপ হৈ থকা যায়, তেন্তে সেইসকল ল'ৰাই আৰু বেছিকৈহে কষ্ট কৰিব লাগিব যাতে আৰু বেছি ঠাট্টা-মস্কৰাৰে তেওঁক উত্তেজিত কৰিবলৈ। যি নহওক, জ'ছেলিনে কেন্স্ৰিৰ্জৰপৰা ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰে। কেন্স্ৰিৰ্জৰ পৰাই জ'ছেলিনৰ গৱেষণাৰ নতুনৰ পাতনি হয়।

অজ্ঞাত নক্ষত্ৰটিৰপৰা প্ৰায় এক ছেকেণ্ডৰ অন্তৰালত বিকিৰণ নিৰ্গত হৈ আছিল। এই অজান নক্ষত্ৰটিক 'Little Green Man' আখ্যা দিয়া হৈছিল। বজ্জ্বছজ্জ্ব চনৰ জানুৱাৰী মাহত জ'ছেলিনে এটা সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ল যে এই বিকিৰণ নিৰ্গত কৰি থকা নক্ষত্ৰটি (নক্ষত্ৰটিৰ জ্যোতিৰ্বৈজ্ঞানিক নাম CP 1919) এক বিশেষ ধৰণৰ নিউট্ৰন নক্ষত্ৰ যাক পালচাৰ বুলি কোৱা হৈছিল। পালচাৰ নো কি? পালচাৰ এক প্ৰকাৰৰ তৰা বা নক্ষত্ৰ, কিন্তু সাধাৰণ নক্ষত্ৰতকৈ অলপ পৃথক। বৃহত আকাৰৰ নক্ষত্ৰ এটাৰ জীৱন কালৰ শেষ সময়ত এক ভয়ানক বিস্ফোৰণ হয়, যাক আমি নিহাৰিকা বা চুপাৰনোভা বুলি কও। চুপাৰনোভা বিস্ফোৰণৰ পিছত নক্ষত্ৰটোৰ অন্তঃভাগ সংকুচিত হয় যাৰ ফলত ইয়াৰ ঘনত্ব বৃদ্ধি পায়। নক্ষত্ৰ এটাৰ এই অৱস্থাত নিউট্ৰন কণিকাৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পায় যাৰ বাবে ইয়াক 'নিউট্ৰন স্তাৰ' বুলিও কোৱা হয়। পালচাৰো এই নিউট্ৰন নক্ষত্ৰৰ এক ৰূপান্তৰ য'ত অতি উচ্চ মানৰ চৌম্বিক ক্ষেত্ৰ থকাৰ ওপৰিওঁ ইহত নিজৰ অক্ষত ঘূৰি থাকে। পালচাৰ ভৰ সূৰ্য্যৰ ভৰৰ প্ৰায় সমান আৰু ইহঁতৰ ব্যাসাৰ্ধ মাত্ৰ দহ কিঃমিঃ। অতি উচ্চ ঘনত্বৰ হোৱা বাবে পালচাৰৰ চাৰিওফালে থকা 'স্থান-সময়' জালিৰ বত্ৰ তা বেছি যাৰ বাবে পোহৰৰ ৰিমিও বেকা হ'বলৈ বাধ্য হয়। গ্ৰেভিটিয়ে সৃষ্টি কৰা বত্ৰ তাৰ বাবেই পোহৰৰ তৰংগ দৈৰ্ঘ্য বৃদ্ধি পায়। অন্য অৰ্থত সেউজীয়া ৰঙৰ পোহৰ ৰঙা ৰঙলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। এয়াই ৰঙা সৰণ।

জ'ছেলিনে এক নতুন নক্ষত্ৰৰ সন্ধান দিলে। যাক পালচাৰ বুলি নামাকৰণ হ'ল- Pulsar: Pulsating Star! পিছে এইখিনিতে জ'ছেলিনে এক দুৰ্ভাগ্যৰ সন্মুখীন হ'ব লগীয়া হ'ল।

চিত্ৰ-চঃ জ'ছেলিনে পালচাৰ পৰা লাভ কৰা সংকেতৰ ডাটা

কৰ্মজীৱন আৰু স্বীকৃতি :

বজ্জ্বছজ্জ্ব চন ডক্টৰেট ডিগ্ৰী সমাপ্তিৰ পূৰ্বেই জ'ছেলিনে চাউথ হেম্পটন বি বিদ্যালয়ত শিক্ষকতা আৰম্ভ কৰিছিল। বজ্জ্বছজ্জ্বচনৰ পৰা বজ্জ্বছজ্জ্বচনলৈ এই বি বিদ্যালয়ত কাম কৰাৰ পিছত ইউনিভাৰ্চিটি কলেজ লণ্ডনত বজ্জ্বছজ্জ্ব চনৰ পৰা বজ্জ্বছজ্জ্ব চনলৈ কাম কৰে। পিছত জ'ছেলিন এডিনবাৰ্গৰ ৰয়েল অবছাৰভেটৰীত

ৰঞ্জাৰ চনলৈ কৰ্মৰত হৈ আছিল। ৰঞ্জাৰ চনৰ পৰা ৰঞ্জাৰ চনলৈ তেওঁ জেমছ্ ক্লাৰ্ক মে'ৰেল টেলিস্ক'পৰ প্ৰজেক্ট সমন্বয়ক হৈ আছিল। ৰঞ্জাৰ চনৰ পৰা চঞ্জাৰ চনলৈ ব্ৰিটেইনৰ 'Open University'ৰ পদাৰ্থ বিজ্ঞানৰ প্ৰফেছৰ পদত অধিস্থিত হৈ আছিল। অক্সফ'ৰ্ড বি বিদ্যালয়, প্ৰিন্সটন বি বিদ্যালয়, ইউনিভাৰ্চিটি অব বাথ ইত্যাদি বি বিদ্যালয়তো জ'ছেলিনে অতিথি অধ্যাপক হিচাপে কাম কৰিছিল। চঞ্জাৰ চনৰ পৰা চঞ্জাৰ চনলৈ জ'ছেলিনে 'ইনষ্টিটিউট অব ফিজিক্সৰ সভানেত্ৰী পদটিও শূৰনি কৰি গৈছে। চঞ্জাৰ চনত ৰয়েল ছ'চাইটিৰ প্ৰথম গৰাকী মহিলা সভানেত্ৰী হোৱাৰো স্বীকৃতি লাভ কৰে।

ৰঞ্জাৰ চনৰ জ'ছেলিনে 'ৰবাৰ্ট অপেনহেইমাৰ মেম'ৰিয়েল' বটাৰে সন্মানিত হৈছিল। চঞ্জাৰ চনত লণ্ডনৰ ৰয়েল ছ'চাইটিয়ে 'মাইকেল ফেৰাডে' বটাৰেও জ'ছেলিনক সন্মানিত কৰিছে। চঞ্জাৰ চনত ৰয়েল এষ্ট্ৰন'মিকেল ছ'চাইটিয়ে জ'ছেলিনক সোণৰ পদকৰে সন্মানিত কৰে। উল্লেখযোগ্য যে, চঞ্জাৰ চনত জ'ছেলিনে 'Special Breakthrough Prize in Fundamental Physics' বটাৰে সন্মানিত হৈছিল আৰু এই বটাৰ সমুদায় ধনবাশি (ছ মিলিয়ন ডলাৰ) 'ইনষ্টিটিউট অব ফিজিক্স'ক দান কৰে। উদ্দেশ্য এটাই — "to fund women, under-represented ethnic minority and refugee students to become physics researchers"।

পালচাৰ আৱিষ্কাৰ কৰাৰ পিছত জ'ছেলিনে এক দুৰ্ভাগ্যৰ সন্মুখীন হয়। ৰঞ্জাৰ চনত যেতিয়া ন'বেল বিজয়ীসকলৰ নাম ঘোষণা কৰা হয়, পদাৰ্থ বিজ্ঞানৰ বিজয়ী হয় জ'ছেলিনৰ ড'ৰেট থেচিছৰ চুপাৰভাইজৰ এণ্টনি হিৰিছ আৰু এজন ব্ৰিটিছ জ্যোতিৰ্বিদ ছাৰ মাৰ্টিন ৰাইল। ন'বেল কমিটিয়ে ঘোষণা কৰে যে তেওঁলোকক এই সন্মান আগবঢ়োৱা হৈছে ৰেডিঅ' জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানৰ ওপৰত কৰা দিগ-দৰ্শক গৱেষণা তথা পালচাৰৰ আৱিষ্কাৰৰ বাবে। গোটেই বি বি আচম্বিত হৈ ৰ'ল। পালচাৰ আৱিষ্কাৰৰ অন্যতম সহযোগী জ'ছেলিনে বেলক উপেক্ষিত কৰা হ'ল। একমুখে Nobel বটা "No-Bell" বটা বুলি বিদ্বান মহলে স্বীকাৰ কৰি ল'লে! ন'বেল কমিটিয়ে এগৰাকী গ্ৰেজুৱেট ছাত্ৰীক ন'বেল বটাৰে সন্মানিত নকৰাটো চৰম দুৰ্ভাগ্যজনক আছিল। জ'ছেলিনে শুউৰ সম্ভৱত পুৰুষতান্ত্ৰিক অহমিকাৰ বলি হ'ব লগীয়া হৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে, পালচাৰ আৱিষ্কাৰ সম্পৰ্কীয় গৱেষণা পত্ৰিকাত হিৰিছ প্ৰথম আৰু জ'ছেলিনে দ্বিতীয় লেখক আছিল। যি নহওক, এইখনিৰ পিছতো জ'ছেলিনে থমকি ৰোৱা নাছিল আৰু আজিও বিজ্ঞান আৰু ছাত্ৰী-শিক্ষাৰ হৈ কাম কৰি গৈ আছে।

নাৰী আৰু সৱলীকৰণৰ এক নতুন দৃষ্টিৰে

পুষ্পাঞ্জলি শিৱম শৰ্মা
লেখিকা, গুৱাহাটী

আৰম্ভণি :

নাৰীৰ পুৰুষৰ সমানে সমস্থান অৱস্থান সম্পৰ্কে দ্বিমত ধাৰণা পোষণ কৰা আৰু পুৰুষতান্ত্ৰিক ভাবাদৰ্শনত বিশ্বাসী একাংশৰ বাবে সমাজ এতিয়াও বহুত বেছি সলনি হোৱাটো পৰিলক্ষিত হোৱা নাই।

ব্যতিক্ৰম ফলাফল এটা পোৱাৰ স্বার্থত সমাজত নাৰীৰ সৱলীকৰণৰ যুঁজখন এতিয়াও সম্পূৰ্ণ হোৱা নাই। 'পুৰুষ মাত্ৰেই শ্ৰেষ্ঠ'- এনেকুৱা মানসিকতাৰ বিশ্বাসী খোলাটোৰ পৰা যেতিয়ালৈকে সমাজ ওলাই আহিব নোৱাৰে নাৰী সদায় নিৰঞ্জয়্যাতিতা হৈয়ে থাকিব। পুৰুষৰ সহযোগিতা নিতান্তই দৰকাৰ এই দিশত। অৱশ্যে বহুক্ষেত্ৰত লক্ষ্য কৰা হয় যে একাংশ নাৰীও কিন্তু ইয়াৰ বাবে দায়ী হয়। নাৰী পুৰুষৰ উভয়ৰ সহযোগিতা লাগিব নহলে ই সম্পূৰ্ণ নহয়।

নাৰীক দুৰ্বল বুলি ভবাটো বৰ্তমানৰ প্ৰেক্ষাপটত এক অযুক্তি কৰ ধাৰণাৰ বাদে অইন একো নহয়। কিন্তু নাৰীয়েই যেতিয়া একাংশ নাৰীৰ শত্ৰু হৈ পৰে কথাবোৰৰ দিশটো অইনপিনে গতি কৰিব লয়। গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিলে ইয়াৰ যুক্তি যুক্ত তা বিচাৰি পোৱা যাব।

সাম্প্ৰতিক সময়ত নাৰী সৱলীকৰণৰ দিশত কিছুমান সৰু সৰু কথা অথচ অতিকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ, তেনেকুৱা দিশ কিছুমান আলোচনা কৰিলে দেখা যাব যে প্ৰকৃততে ইয়াৰ সাৰ্থকতা কত লুকাই আছে। যেনে, সময়ৰ দ্ৰুতগতিত গাঞ্জী বা দুচকীয়া বাহন চলাব পৰাটো আজিৰ নাৰীৰ বাবে যুগসাপেক্ষ পৰিৱৰ্তনৰ পৰিচায়ক হৈ পৰিছে আৰু তাক সময়ে আদৰিও লৈছে। ই আধুনিকতাবাদৰো প্ৰভাৱ। কিন্তু গাড়ী চলাব পৰাটো আধুনিকতাৰ সূচক হোৱাৰ বিপৰীতে দৈনন্দিন জীৱন ধাৰনৰ যে এক সুবিধাজনক কৰ্মহে তাক সমাজে মানি লব আৰম্ভ কৰিছে।

আজিৰ পৰা কিছু বছৰ আগতে কিন্তু কোনো মহিলাই গাড়ী চলালে বাটৰ মানুহে ৰ লাগি চাইছিল বিভিন্নজনৰ বিভিন্ন মতামত আৰু প্ৰায়ে বিয়োগাত্মকে

দেখা গৈছিল। মানুহে কৈছিল আচৰিত, মাইকী মানুহে গাড়ী চলাইছে, কম কথা নে ইত্যাদি। পৰিতাপৰো কথা আছিল যে পৰিবাৰৰ লগত মিলিজুলি ঘৰুৱা কাম ভগাই লোৱাটো একপ্ৰকাৰৰ ঠাট্টাসূচক মন্তব্যৰে তেনে পুৰুষক তিবোতাসেৰুৱা বুলি ইতিকিং কৰা হৈছিল। এতিয়া সেয়া কিন্তু 'Sharing is Caring' বুলি অভিহিত কৰে। কামৰ ভাগ বতোৱাৰা হ'ব ধৰিছে। ল'ৰাৰ কাম আৰু ছোৱালীৰ কাম বুলি চলি অহা তথাকথিত ধাৰণাবোৰো পৰিৱৰ্তন হৈছে। যেনে আগৰ দিনত কেঁচুৱাৰ সমস্ত দায়িত্ব মাকজনীৰ বুলি ভবা হৈছিল, সময় পালেহে মাজে মাজে একোলা লৈ দিয়ে দেউতাকজনে নিজৰ সন্তানৰ পৰা নিৰ্দিষ্ট দূৰত্বতহে অৱস্থান কৰিছিল যাৰবাবে প্ৰায়ে মাক আৰু সন্তানৰ মানসিক নিবিঞ্জতাৰ পৰা দেউতাকজন বঞ্চিত হৈ ৰৈছিল এক বুজাব নোৱাৰা দূৰত্ব বাটি গৈছিল।

কিন্তু এতিয়া সময় সলনি হৈছে নতুনকৈ মাক-দেউতাক হোৱাসকলৰ বেছিভাগেই বুজাবুজি আৰু দায়িত্ববোধেৰে সন্তানৰ কামবিলাক ভগাই লয়। 'পেংগুইন পিতৃ'ৰ ধাৰনা এতিয়া চৌদিশে শিপাব ধৰিছে আৰু ইয়াক কোনোপধ্যে বেয়া বুলিও কব নোৱাৰি। দেউতাকজনে কেৱল পত্নীৰ অকলে সন্তানৰ দায়িত্ব লোৱাৰ বা লালন পালনৰ কষ্ট লাঘৱ কৰা নাই বৰঞ্চ তাৰ ফলত দেউতাকৰ এনে আন্তৰিকতাই সন্তানটিৰ লগতো সম্পৰ্ক গাঢ় কৰি মানসিক বান্ধনো কটকটীয়া কৰে। সৱলীকৰণত এই সৰু সৰু অথচ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাবোৰে যথেষ্টখিনি তাৎপৰ্য বহন কৰে সাম্প্ৰতিক সময়ত। সৱলীকৰণৰ এই শক্তি শালী দৃষ্টিভঙ্গীৰ গ্ৰহণে সমাজক এক প্ৰগতিশীল দিশলৈ উত্তোলিত কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

বৈদিক ভাৰতীয় ইতিহাসত নাৰী :

বৈদিক ভাৰতীয় ইতিহাসৰ পৃষ্ঠাত সন্নিবিষ্ট আছে যে ত্ৰেতা যুগত বাল্মীকিৰ ৰামায়ণত সীতাক অগ্নি পৰীক্ষা দিবলৈ বাধ্য কৰোৱা হৈছিল তেওঁৰেই সঞ্জৰামী শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ দ্বাৰা। এহাল ধোবা-ধুবুনীয়ে সীতাৰ পৰিত্ৰতাক লৈ কৰা কিছুমান সন্দেহযুক্ত অভিযোগ তথা পাৰস্পৰিক বাৰ্তালাপৰ ভিত্তিত এই নিৰ্যাতনৰ বলি হবলগীয়া হৈছিল মহিয়ষী নাৰী "সীতা"। নিশ্চয়কৈ মানুহৰ ওপৰত থকা সমাজৰ একছত্ৰী আধিপত্যৰে স্বাক্ষৰ আছিল এয়া। সমাজে কি কব কি ভাবিব এয়া আজিও আমাৰ বিচাৰ্য বিষয়। যিমনেই আমি প্ৰবোধ নিদো কিয় যে সমাজ আমাৰ বাবে গুৰুত্বহীন আমি সমাজক উলাই কৰোঁ কিন্তু বাস্তৱত মনে-প্ৰাণে

কিন্তু এই সমাজৰ অস্তিত্বতেই নিজক সকলোৱে বিচাৰে। এয়াই সত্য।

যদি দ্বাপৰ যুগত ভুমুকি মাৰোঁ, মহাভাৰত যেন আৰু এখেপ চাৰ। কাৰণ অতিমাত্ৰা নাৰী আতিশয্যৰ উদাহৰণ তাতেই প্ৰতক্ষ্য কৰা যায়। আৰ্য্যৱৰ্তৰ কুলবধু ৰজঃস্বলা দ্ৰৌপদীক ৰাজসভাত সমগ্ৰ কুৰুবংশৰ আগত বস্ত্ৰহৰণ সকলোতকৈ ডাঙৰ উদাহৰণৰ ভিতৰত এটি যিয়ে নাৰী নিৰ্যাতনৰ চৰম সীমা পাৰ কৰিছিল। এই ক্ষেত্ৰত অৱশ্যে এটা উল্লেখ কৰিবলগীয়া যোগাত্মক দিশো আছিল আৰু সেয়া হৈছে দ্ৰৌপদীৰ কৃষ্ণৰ প্ৰতি থকা অগাধ বি াস আৰু ভক্তি ৰ দ্বাৰা নিজেই নিজক চৰম সংকটৰ পৰা ৰক্ষা কৰা কথাটো।

দুঃশাসনে যেতিয়া ৰজঃস্বলা দ্ৰৌপদীক ৰাজসভালৈ টানি আনি বিবস্ত্ৰা কৰিবলৈ উঠি পৰি লাগিছিল তেতিয়া তাত পিতামহ ভীষ্ম, দ্ৰোণাচাৰ্য, কৃপাচাৰ্য, মহামন্ত্ৰী বিদূৰকে ধৰি দ্ৰৌপদীৰ পাঁচজনকৈ স্বামী নিস্তদ্ধ হৈ বহি থকাত দ্ৰৌপদী ত্ৰো াধ আৰু ঘৃণাত থকথককৈ কঁপি উঠিছিল আৰু কম্পিত কণ্ঠেৰে কৈছিল — ‘স্তদ্ধ হোৱা দুঃশাসন। মোৰ অঙ্গ স্পৰ্শ নকৰিবা। মই নাৰী; লাজ, নাৰীৰ ভূষণ। পুৰুষেই নাৰীৰ লাজ। আকৌ সেই পুৰুষেই নাৰীৰ লাজ হৰণকাৰী। ইয়াত কোনো পুৰুষ নাই। আছে কেৱল ক্লীৰ আৰু নৰপশু’।

দ্ৰৌপদীয়ে অন্তৰেৰে ধিহুাৰ দিছিল পঞ্চপাণ্ডৱক। কিয়নো হিয়াভগা কৰুণ বিননিয়ে তেওঁলোকৰ অন্তৰ স্পৰ্শ নকৰিলে। কেৱল স্পৰ্শ কৰিলেগৈ কৃষ্ণকহে। দ্ৰৌপদীৰ অন্তৰৰ একান্ত ভকতিৰ বাবেই জগতৰ স্বামী কৃষ্ণই বস্ত্ৰৰূপ ধাৰণ কৰি দ্ৰৌপদীৰ লাজ নিবাৰণ কৰিছিল। দ্ৰৌপদীৰ এই কৃষ্ণ ভক্তি য়ে তেতিয়া ৰাজসভাত থকা সকলোকে স্তম্ভিত কৰি তুলিছিল। সেয়েহে আধ্যাত্মিক দিশত ভাৰতীয় নাৰী সমাজক আগবঢ়াই নি সকলো নাৰীৰে আদৰ্শনীয় আৰু অনুকৰণীয় নাৰী হিচাপে খ্যাতি লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল পুণ্যলোকা দ্ৰৌপদীয়ে।

নাৰী নিৰ্যাতন এনে এক ধাৰনা যি অতীজৰে পৰাই এটা সামাজিক ব্যাধি হিচাপে প্ৰচলন হৈ আহিছে বুলি কলেও অতু্যক্তি কৰা নহব। মহাকাব্যৰ কথাতেই জ্বলজ্বল পটপটকে সঞ্জৰাঙ্কৰিত আছিল নাৰী নিৰ্যাতনৰ বিবিধ উদাহৰণ। সঞ্জৰীকাৰ্য এইটোও যে আৰ্যসকলৰ সময়তে বিদুষী মহিলাৰো জন্ম হৈছিল। উদাহৰণস্বৰূপে লীলাৱতীয়ে তৰ্ক শাস্ত্ৰত, গাৰ্গীয়ে অংক শাস্ত্ৰত, খনাই জ্যোতিষ শাস্ত্ৰত বিশেষ পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাইছিল।

কিন্তু পণ্ডিত মনুৰ কথা যদি উল্লেখ কৰা হয় তেওঁ যোৰ নাৰীবিৰোধী

আছিল। মনুসংহিতাত কিন্তু স্পষ্টকৈ নাৰী চৰিত্ৰটিক কেৱল দাসী হিচাপেহে বৰ্ণনা কৰিছিল। “হয়তো এই বাবেই ৰজ্জ্বাচ্ছকনৰ চপ্ত ডিচেম্বৰত বাবাচাহেব ড° ভীমৰাও আশ্বেদকাৰৰ নেতৃত্বত মনুস্মৃতি জ্বলাই দিয়া হয়। এই বহি উৎসৱৰ উদ্দেশ্য সম্বন্ধে বোলা হয় যে, “মনুস্মৃতি শ্ৰদ্ধাৰ উপযোগী নহয় আৰু এই গ্ৰন্থখনক পৱিত্ৰ গ্ৰন্থ বুলিব পৰা নাযায়। সেইয়ে গ্ৰন্থখনিৰ প্ৰতি ঘৃণা ভাৱ দেখুৱাৰ উদ্দেশ্যেই সেই সন্মিলনী সভাৰশেষত ইয়াৰ এক প্ৰতিলিপি দাহ কৰাৰ মনস্থ কৰে। কাৰণ তেওঁ সামাজিক অপৰাধ জীয়াই ৰখা এনে যিকোনো প্ৰত্ৰি যাৰ বিৰোধিতা কৰিব বিচাৰে”।^{১৭}

নাৰীয়ে কোনো সম্পত্তিৰ ভাগ পাব নোৱাৰে ইত্যাদি যাতীয় অনেক কথাৰ উল্লেখ মনুসংহিতাত আছে। কিন্তু সেই নাৰীয়েই সেইসময়ত আৰ্য সমাজত সমানে খেতি—বাতি কৰি ঘৰ—সংসাৰ চলাই স্ত্ৰী শিক্ষাৰ প্ৰচলন নথকা সত্ত্বেও বহু বিষয়ত ব্যুৎপত্তি লাভ কৰাৰ উদাহৰণো পোৱা যায়।

শাস্ত্ৰত দশপুত্ৰ, সমকন্যাৰ কথা লিখা থাকিলেও বাস্তৱত সেই সুবিচাৰ পোৱা দেখা নাযায় এতিয়াও। এইবোৰ বাক্য যেন কেৱল শাস্ত্ৰতেই সীমাবদ্ধ হৈ আছে আজিকোপতি। বহু অঞ্চলত ইয়াৰ ওলোটা স্বৰূপটোহে দেখা যায় আৰু ভুক্ত ভোগী হৈ পৰে অৱলা নাৰীসকল।

সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰীৰ অৱস্থান :

বহু পিতৃ—মাতৃয়ে শিক্ষা—দীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতো ছোৱালীতকৈ ল’ৰাকহে বেছি গুৰুত্ব দি ঘৰৰ পৰাই এক বৈষম্যমূলক পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি কৰি আহিছে। অৱশ্যে তাৰ ভিতৰতো বহুতো ছোৱালীয়ে শিক্ষাৰ জগতত নিজকে আগবঢ়াই নি নিজৰ দায়িত্ব বহন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। কিন্তু বিভিন্ন ধৰণে সাংসাৰিক—সামাজিক আদি নিৰ্যাতনৰ পৰা হাত সাৰিব পৰা নাই।

ৰাজা ৰামমোহন ৰায় আৰু ঈশ্বৰ চন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰে বিধৱা বিবাহ প্ৰচলন, বাল্য বিবাহ প্ৰথা আৰু সতীদাহ প্ৰথা বন্ধ কৰাত অগ্ৰাধিকাৰ লৈছিল। লাহে লাহে বাল্য বিবাহ আৰু সতীদাহ প্ৰথা বন্ধ হ’ব ধৰিছিল। সমাজত ই এক যোগাত্মক উদাহৰণ হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল আৰু সমাজৰ বিকাশত ই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল। কিন্তু আজিও আমাৰ সমাজত এজন পুৰুষে যিকোনো ছোৱালীক যেতিয়াই তেতিয়াই বিয়া কৰাব পৰাৰ নিদান পোৱা যায়। তাৰ বিপৰীতে কিন্তু বিধৱা এগৰাকীৰ ক্ষেত্ৰত বিবাহপাশত আবদ্ধ হোৱাটো সমাজখনে সহজভাৱে

নলয়। সমাজত এজন পুৰুষৰ কোনো নাৰী সম্পৰ্কীয় কেলেংকাৰিৰ কথা ওলাই পৰিলে পুৰুষজনৰ সপক্ষে তাক বক্ষণাবেক্ষণ দিবলৈ মানুহৰো অভাব নঘটে। গাভৰু এগৰাকী কেনেবাকৈ পতিতা হ'লে, সেই গাভৰুগৰাকীৰ বিপক্ষে হেজাৰজনে সামাজিকভাৱে তাইক বৰ্জন কৰিবলৈ উঠিপৰি লাগে। কিন্তু পতিতা সজায় কোনে? নাৰী স্বয়ম্ভু পতিতা হ'ব পাৰে জানো?

এগৰাকী পুৰুষ যদি ইয়াৰ বাবে দায়ী নহয় তেনেহ'লে আন কোন হব পাৰে? কিন্তু বৈদিক যুগতেই দেখোন নাৰীৰ স্থান অতি উৰ্ধত ৰখা হৈছিল। 'ত্বং স্ত্ৰী, ত্বং পুমানপিঃ শ্চতুমিয়ে নাৰী তুমিয়ে পুৰুষগ্ন স্বেতাস্বতৰ উপনিষদৰ এই বাণীয়ে আমাক এই কথাৰ প্ৰমাণ দিয়ে। তথাপিও এইসকল মহান মনিষীৰ বাণীক উলাই কৰি বাৰে বাৰে নাৰীক নিৰ্যাতিত কৰে সমাজৰে একাংশই। কেনেকুৱা মানসিকতাক বহন কৰে এইসকল লোকে যিয়ে নাৰীক কেৱল ভোগ আৰু ব্যৱহাৰৰ সামগ্ৰী বুলিহে গণ্য কৰে। তিনিমহীয়া কেঁচুৱাটিৰ পৰা যাঠি বছৰীয়া মহিলাগৰাকীলৈকে কোনোৱে সুৰক্ষিত বুলি কবৰ থল নোহোৱা হৈছে। কিছুমানৰ এনেকুৱা মানসিকতাৰ লোক চৌপাশে আজিও সদন্তে সমাজত বাস কৰি আছে আৰু অনায়াসে বেলেগৰ ঘৰৰ ছোৱালীজনীক জোকাব পাৰে বা অলীল ইংগিত দিব পাৰে। যিটো ল'ৰাই নিজৰ ভনীয়েকৰ সুৰক্ষাৰ দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে পালন কৰাত অতিকৈ সজাগ, সেইজনে কিন্তু অচিনাকি ছোৱালী এজনীৰ দুপাটাত ধৰি টান মাৰিবলৈ এপলক নাভাবে। কিন্তু কোৱা আছে যে 'চাপৰিলে জানো মেঘ আঁতৰিব'! আমি আচলতে এনে এখন সমাজত বাস কৰো য'ত 'সংস্কাৰ' শব্দটোৰ অপপ্ৰয়োগে আমাক বাৰে বাৰে বিভ্ৰান্ত কৰে। জন্মৰে পৰা শিকোৱা হয় যে ছোৱালীৰ তুলনাত ল'ৰাৰ জীৱন বহু পৰিমাণে স্বাধীন। ল'ৰাবোৰে যেন সৰ্বস্ব সৰ্বোপৰি। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীৰ স্থান সদায় অৱহেলাৰ শাৰীতেই নিহিত হৈ আছে।

জন্মসূত্ৰে পুৰুষে এতিয়াও সমাজত অগ্ৰাধিকাৰ পায় বা আগস্থান পায়। ছোৱালীৰ জন্মত এতিয়াও একাংশই বিৰক্তি সূচক মন্তব্য প্ৰদান কৰে। ল'ৰা হৈ জন্ম হোৱাটো সৌভাগ্য বুলি গণ্য কৰা হয়। এই মানসিকতাৰ কিন্তু বৰ্তমানৰ সময়তো খুউব বিশেষ এটা পৰিৱৰ্তন হোৱাগৈ নাই। সৰুৰে পৰা এটি ল'ৰাক এনেদৰে প্ৰতিপালন কৰা হয় যে কম সময়ৰ ভিতৰতে সি তাৰ ক্ষমতা আৰু তাৰ একনায়কত্বৰ কথা অনুভৱ কৰি উঠিব পৰা হয়। ঘৰৰ বা সামাজিক বাতাবৰণত

সি যে বায়েক-ভনীয়েকৰ তুলনাত শ্ৰেষ্ঠতৰ, সেই ধাৰণাই তাক লাহে লাহে বিয়োগাত্মক দিশৰ পিনে ধাৰিত কৰোৱাব ধৰে তাক অহংকাৰী কৰি তোলে। শিশু সদায় অনুকৰণপ্ৰিয়। ,দেখি শুনি শিকে। যি দেখে তাকে শিকে আৰু সেইমতে কাৰ্যও কৰে। মানুহৰ জীৱনৰ সকলো প্ৰয়োজনীয় কথা স্কুল কলেজত শিকিব পোৱা নাযায়। সমাজ আৰু অভিজ্ঞতাই যি শিকায় সেয়া নিঃসন্দেহে অতুলনীয়।

গতিকে শিশু অৱস্থাৰ পৰাই যদি সমাজে লিংগবৈষম্যৰ এই বিষান্ত ধাৰণাক নিজ নিজ ঘৰৰ পৰাই উঘালি পেলাবলৈ সক্ষম নহয় ভৱিষ্যতে ই কাইটীয়া গছলৈ পৰ্যবেসিত হৈ সমাজৰে অহিত সাধন কৰিব।

মনিষীৰ দৃষ্টিত নাৰীৰ অৱলোকন :

“এগৰাকী নাৰী হৈছে এটা জাতিৰ ভাগ্যৰ নিৰ্মাতা আৰু গঞ্জগতা। শেৰালিৰ দৰে সুকঞ্জস্ব আৰু কোমল হ’লেও পুৰুষতকৈ বহু বেছি শক্তি শালী নাৰীৰ এখন হৃদয় আছে।” — বি একবি ৰবিদ্ৰনাথ ঠাকুৰে কৈছিল। প্ৰজ্ঞগতিকে তেওঁৰ উদ্ধৃতিৰ পৰা কব পাৰি যে নাৰী’ কেৱল এটি মাথো শব্দতেই সীমাবদ্ধ থকা ধাৰণা নহয়। নাৰী শব্দৰ মাজত অৰঞ্জন্তুনিহিত হৈ আছে কোমলতাৰ প্ৰতীকৰ লগতে মমতা, সৌন্দৰ্য, সাহস আৰু ত্যাগৰ চৰম নিদৰ্শন। এগৰাকী নাৰী কাৰোবাৰ জীয়ৰী, কাৰোবাৰ বোৱাৰী, কাৰোবাৰ পত্নী, কাৰোবাৰ মাতৃৰ ৰূপত নিজৰ ভূমিকা অতি দৃষ্টিতৰে পালন কৰি আহিছে।

মহান মনিষী পণ্ডিত সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণনেও 'Woman in Hindu Society' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে - “অতীতত ভাৰতীয় নাৰীৰ স্থান আছিল। নাৰীৰ বাবে শিক্ষা অতি আৱশ্যকীয় বুলি গণ্য কৰা হৈছিল ব্ৰাহ্মণ সমাজত ছোৱালীক বৈদিক শিক্ষা দিয়া হৈছিল আৰু ক্ষত্ৰিয় সমাজৰ ছোৱালীক ধনু-কাঁড়ৰ ব্যৱহাৰ শিকোৱা হৈছিল। মেগেস্থেনিছৰ টোকাত সপ্ৰাট চন্দ্ৰগুপ্তৰ নাৰী দেহৰক্ষীৰ উল্লেখ পোৱা যায়। অৱশ্যে সেই নাৰী ভাৰতীয় নাছিল। প্ৰাচীন ভাৰতৰ মুকলি বি এবিদ্যালয়ত লক্ষৰা ছোৱালীয়ে একেলগে শিক্ষা লাভ কৰিছিল। অত্ৰেয়ীয়ে বাৰ্মিকীৰ অধীনত ৰামৰ পুত্ৰদ্বয় লব কুশৰ সৈতে একেলগে অধ্যয়ন কৰিছিল। ছোৱালীৰ ক্ষেত্ৰত সংগীত, নৃত্য, চিত্ৰকলাৰ দৰে সুকুমাৰ কলাৰ শিক্ষাদান বিশেষ উৎসাহিত কৰা হৈছিল।”^{১৯} গতিকে মহান মনিষীসকলে নাৰীক চিত্ৰায়িত কৰিছে জীৱন দায়িনী, সৃষ্টি কৰ্মৰ বাহকৰ প্ৰতিনিধি ৰূপে।

বংকিম চন্দ্ৰ চট্যোপধ্যায়ে এষাৰ কথা কৈছিলে, নাৰীৰ হেনো আঠোটা ভূমিকা — ঘৰত দাসী, শয্যাৰত অঙ্গৰা, বিপদত বন্ধু, ৰোগত বৈদ্য, কাৰ্যত মন্ত্ৰী, ত্ৰীড়াত সখী, বিদ্যাৰত শিষ্য, ধৰ্মত গুৰু। সমাজত এই আটাইকেইটা ভূমিকা নাৰীয়ে অতি সুন্দৰকৈ পালন কৰি আহিছে, কিন্তু সমাজৰ কিছু লোকৰ নিঃকিন মানসিকতাৰ বাবে সামাজিক, ৰাজনৈতিক আদি ক্ষেত্ৰত অনেক বাধাও পাইছে আৰু সেইকাৰণে নাৰী সবলীকৰণতো সিমান অগ্ৰগতি লাভ কৰিব পৰা নাই। তেওঁলোকে কৈ গৈছে, নাৰী অবিহনে সৃষ্টি কৰ্ম আধৰুৱা, নাৰী আৰু পুৰুষৰ মাজত থকা সম্পৰ্কৰ বাবেই আজি পৃথিৱীখন জীয়াই আছে। সেয়ে নাৰীক পুৰুষৰ অৰ্দ্ধাংগিনী বুলি কোৱা হয় আৰু পুৰুষক নাৰীৰ। নাৰীয়েই হৈছে সৃষ্টিৰ আধাৰ, নাৰীয়ে শক্তিৰ স্বৰূপ। এখন দেশৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশত পুৰুষৰ সমানেই নাৰীৰ ভূমিকা আছে, যদিও কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত বৰ্তমান অৱস্থাত নাৰী আজিও অৱহেলিত হৈ থকাটো পৰিলক্ষিত হয়। এইবোৰৰ মুক্ত কৰি নাৰী সকলক সবলীকৰণ কৰা প্ৰতি য়াটো এটা মনঃস্তাত্বিক জাগৰণ প্ৰতি য়া। যাৰ জৰিয়তে নাৰী সকলক ৰাজনৈতিক সামাজিক অৰ্থনৈতিক দিশত জাগ্ৰত কৰি তোলাত গুৰুত্বতা প্ৰদান কৰি আহিছে মনিষীসকলে।

নাৰী আৰু সামাজিক অৱহেলা :

সমাজত নাৰীৰ স্থান বা গুৰুত্বতা সম্পৰ্কত এতিয়াও বহুসংখ্যক স্থিতিয়েই থকা বুলি কলেও অত্যাধিক কৰা নহব।

কাৰণ আজিৰ এই দিনতো নাৰীক যদি কৰবাত পূজা হৈছে দেৱীৰূপে, কৰবাত আকৌ ষঞ্জয়ন্ত্ৰ আৰু অক্ষয়ী ঈশ্বৰ বাবে মৃত্যু বিহা হৈছে ডাইনীৰূপে। বৈদিক যুগৰ পৰা মধ্য যুগলৈ এই সময়চোৱাত নাৰীৰ স্থান তথা সন্মান আছিল অপৰিসীম। লাহে লাহে যেতিয়া মনু স্মৃতি যুগৰ সময় আহিল তেতিয়া নাৰীৰ স্থান সমাজত নিম্নগামী হৈ পৰিছিল।

সেই সময়ত ৰচিত এষাৰী বাক্য হেনো এয়া — “পিতা ৰক্ষতি কৌমাৰে, ভৰ্তা ৰক্ষতি যৌৱনে, ৰক্ষান্তি স্থৰিৰে পুত্ৰা, ন স্ত্ৰী স্বাতন্ত্রম অৰ্হতি” অৰ্থাত কুমাৰী অৱস্থাত ছোৱালীৰ পিতাকে, যৌৱন কালত স্বামীয়ে, বৃদ্ধ কালত পুতেকে ৰক্ষা কৰে।

গতিকে নাৰীৰ নিজস্ব স্বাধীনতাত অংকুশ যেন তেনেকুৱা কিছুমান ধাৰণাৰ পৰাই লোপ পাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। সেই তেতিয়াই নাৰীৰ স্থান যি

নিম্নগামী হ'ল সি এতিয়াও ঠিকমতে সবল হৈ উঠিব পৰা নাই বুলি ক'ব পাৰি। সেই যুগতেই আৰম্ভ হৈছিল বাল্যবিবাহ, সতীদাহ প্ৰথা, বিধৱাৰ যন্ত্ৰনাময় জীৱন। নাৰীক হেনো কোৱা হয় অৱলা, কাচৰ লেখীয়া ঠুনুকা, দৰাচলতে তেওঁলোকক অৱলা ঠুনুকা কৰি ৰাখিছে আৰু ইয়াৰ বাবে দায়ী পুৰুষ প্ৰধান সমাজখনেহে। আৰ্থ-সামাজিক তথা সাংস্কৃতিক দিশত আজিও নাৰীয়ে ন্যয্য বিচাৰৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে।

প্ৰকৃত নিৰ্যাতনৰ ক্ষেত্ৰত এইবোৰৰ পৰা পৰিত্ৰাণৰ হেতু নাৰী সৱলীকৰণ অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয়। অপ্ৰিয় হলেও কবই লাগিব যে হয়তোবা কিছুমান অন্ধবি ঠাসৰ বাবেই আমাৰ অসমীয়া সমাজৰ সংস্কৃতিৰ সম্পদস্বৰূপ সত্ৰত আজিকোপতি নাৰী প্ৰৱেশৰ পৰা বঞ্চিত।

কথাবোৰ অলপ বেলেগকৈ পুনঃ চিন্তাচৰ্চা কৰাৰ সময় আহি পৰিছে। দেশত নাৰীৰ সাক্ষ্যৰতাৰ হাৰ পুৰুষৰ তুলনাত এতিয়াও কমি আছে, দেশত নাৰী এতিয়াও ধৰ্ষণৰ বলী বাবে বাৰে হোৱাৰ পিছতো কোনো চৰম দৃষ্টান্তমূলক শাস্তিৰ ব্যৱস্থা নাই বুলি কলে ভুল নহ'ব, যাৰ পৰিনতিত দুদিন মান সেই অমানুহবোৰেই মুক্ত বিচৰণ কৰি থকা দেখা যায়। পুত্ৰ সন্তানক কন্যা সন্তানতকৈ বেছি গুৰুত্ব দিয়া, কিছুমানে আজিও কন্যা ভ্ৰূণ হলে নষ্ট কৰি দিয়া এনেধৰণৰ নিকৃষ্টমানৰ কাম চলিয়েই আছে। কন্যা তথা নাৰীৰ প্ৰতি এনেকুৱা অৱহেলিত স্বাৰ্থপৰতাৰ ফলতেই নাৰী সমাজত পুতৌৰ পাত্ৰ হৈ পৰে।

সৱলীকৰণ আৰু নাৰীঃ

তমসো মা জ্যোতিৰ্গময়

অৰ্থাৎ অন্ধকাৰৰ পৰা পোহৰলৈ গতি কৰাই হৈছে সৱলীকৰণৰ মূল স্থিতি।

সাম্প্ৰতিক নাৰী আৰু তাৰ লগত জাতি সৱলীকৰণৰ ধাৰণাই আজি বি এব্যাপী এক পৰিসৰলৈ গতি কৰিছে। যিদিনাখনেই এই নিৰ্যাতনৰ অন্ধকাৰৰ কৰাল গ্ৰাসৰ পৰা মুক্ত হৈ 'আত্মানাং বিধু' অৰ্থাৎ সঞ্জৰ পৰিচয়ৰ দ্বাৰা উপলব্ধিৰ দ্বাৰা পোহৰলৈ যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ব সৱলীকৰণৰ যুগান্তকাৰী স্বাক্ষৰ তেতিয়াই সূচনা হ'ব। এইক্ষেত্ৰত শিক্ষাক আমাৰ প্ৰধান মাধ্যম হিচাপে ল'ব লাগিব। ই প্ৰতিগৰাকী নাৰীৰ আত্মবি ঠাস বঢ়াই এক সুস্থ লক্ষ্যৰ পিনে ধাৰিত কৰোৱাত সহায়ক হয়।

সামাজিক শক্তি আৰু সম্পদ নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে, মহিলাৰ হিতাৰ্থে পুনৰ বিতৰণ কৰাৰ প্ৰত্নি যাই নাৰীক সবলীকৰণৰ মূল বস্তু ব্য। মহিলাসকলে সমাজৰ আৰ্থ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট অৰিহণা যোগোৱা দেখা যায়। গতিকে তেওঁলোকক উপযুক্ত শিক্ষাৰে পৰিপুষ্ট কৰাটো দৰকাৰ কিয়নো শিক্ষাৰ এক মহান লক্ষ্য আছে আৰু যি লক্ষ্যই নিৰ্ধাৰণ কৰে এজন ব্যক্তিৰ অস্তিত্ব বা স্বকীয়তাৰ সৰ্বাধিক বিকাশৰ ধাৰণাক, লগতে অৰ্থনৈতিক আত্মনিৰ্ভৰশীলতাকো। নাৰীসকলক শিক্ষাৰে সমৃদ্ধ কৰিলে এওঁলোকে দেশক সমৃদ্ধিশালী কৰি তোলাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লব পাৰিব।

উল্লেখ কৰিব পাৰি যে ৰাষ্ট্ৰসংঘই বি এক আৰু অধিক উন্নত স্থান হিচাপে গঢ়ি তুলিবলৈ সহায়তাৰ লক্ষ্যত টেকচই উন্নয়ন লক্ষ্য বা এচ.ডি.জি নামেৰে এটা লক্ষ্য লৈ আহিছিল। বৰ্জ্জন দেশৰ মাজত নাৰীসকলৰ শিক্ষাৰ উন্নতিৰ বাবে স্কুলসমূহত নাৰীসকলক অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবৰ বাবে এখন বিশাল প্ৰচেষ্টা কৰা হৈছে।

নাৰী সবলীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ আঁচনি কেইখনমান :

চৰকাৰৰ দ্বাৰা এই দিশত উল্লেখ কৰিবলগীয়া এটি আঁচনি হৈছে

ব. মহিলা সমৃদ্ধি যোজনা আঁচনি :

এই আঁচনিখনৰ উদ্দেশ্য হৈছে যে চৰকাৰে আত্ম সহায়ক গোটবোৰক আৰ্থিক সাহায্য প্ৰদান কৰা আৰু ক্ষুদ্ৰ ঋণ প্ৰদান কৰি গ্ৰাম্য মহিলা সকলক স্বাৱলম্বী কৰি গ্ৰাম্য অৰ্থনীতিৰ বিকাশ সাধনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া।

চ. কনকলতা মহিলা সবলীকৰণ আঁচনি :

এই আঁচনি অসমৰ প্ৰান্তৰ মুখ্যমন্ত্ৰী সৰ্বানন্দ সোণোৱালে সৰুসজাই ষ্টেডিয়ামত ৰ এপ্ৰিল চম্বৰজ্জ চনত আৰম্ভ কৰে। এই আঁচনিখনৰ অধীনত এক লাখ আত্মসহায়ক গোট গঠন কৰি বহু লাখ মহিলাক আত্মনিৰ্ভৰশীল কৰি তুলিবলৈ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছিল।

২. মহিলা-ই-হাত আঁচনি :

এই আঁচনিখন গৃহিণী সকলৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখি ৰূপায়ন কৰিছিল। যিসকল গৃহিণী সকলো দিশত নিপুণ কিন্তু তেওঁলোক স্বাৱলম্বী হ'ব পৰা নাই, সেইসকল গৃহিণীৰ বাবে এই আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল।

ছ. বান ষ্টপ চেণ্টাৰ আঁচনি-

এই আঁচনিখনৰ মূল লক্ষ্য হৈছে মহিলাক সুৰক্ষা প্ৰদান কৰা। এই আঁচনিৰ যোগেদি ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন নগৰ-গাঁও অঞ্চলত অত্যাচাৰৰ বলি হোৱা মহিলা সকলক সুৰক্ষা প্ৰদান কৰা।

প্ত. নাৰীশক্তি পুৰস্কাৰ আঁচনি :

এই আঁচনি ৰঞ্জাজ্জাজ্জা চনত গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। মানসিক আৰু শাৰিৰীক ভাৱে দুৰ্বল মহিলা সকলক যিসকল মহিলাই বা বিভিন্ন সংস্থাই উৎসাহ সাহস প্ৰেৰণ কৰি আহিছে, তেনে লোকৰ বাবে এই আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল।^{৩৪}

নাৰীৰ ওপৰত সঘনাই হৈ থকা সামাজিক বিভিন্ন অবিচাৰ অন্যায়ে আদিৰ উচিত তদন্তৰে সম্পূৰ্ণ সজাগতা আৰু সতৰ্কতাৰ যোগেদিহে নাৰীৰ অন্তৰ্নিহিত ব্যক্তিত্ব আৰু নাৰী সত্ত্বাৰ প্ৰতি প্ৰকৃত সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰা হব।

নাৰীৰ প্ৰতি যেতিয়ালৈকে বিদ্বেষমূলক ধাৰণা গ্ৰহণ কৰি সমাজে নাৰীক লাঞ্ছিত কৰি থাকিব তেতিয়ালৈকে দেশৰ গণতান্ত্ৰিক চেতনা সমৃদ্ধ হৈ উঠাটো অসম্ভৱ। দেশৰ বিকাশ আৰু অগ্ৰগতিত ই হেঙাৰ হৈ থাকিব।

কাৰণ দেশ এখনৰ প্ৰকৃত সংস্কৃতিক বুজি পাবলৈ সেই সমাজৰ নাৰীৰ সঞ্জহিতিক অধ্যয়ন কৰিলেই জলজলপটপটকৈ ওলাই পৰে। সত্য এয়া যে নাৰীয়েহে হৈছে সমাজৰ কলাসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনৰ দাপোণ স্বৰূপ।

যদি কোনো সমাজৰ নাৰীৰ জীৱন সচ্ছল, তেন্তে সেই সমাজখনো বিকশিত হোৱাটো নিশ্চিত। সমাজ এখনৰ ভাৰসাম্য নিৰ্ভৰ কৰে দয়া মমতা কৰুণা ক্ষমা ধৈৰ্য আদিৰ দৰে উপাদানৰাজিক সন্নিবিষ্ট কৰি গতিকে এই সকলো গুণ এগৰাকী নাৰীৰ মাজতেই একত্ৰিত হৈ থাকে আৰু এওঁলোকে ইয়াৰ উপযুক্ত প্ৰয়োগৰে বিকাশৰ দিশত অৰিহণা যোগাব পাৰে। নাৰীৰ অস্তিত্বঅবিহনে মানৱ জীৱন আধৰুৱা আৰু সমাজো অসম্পূৰ্ণ হৈ পৰিব।

বি ায়ন আৰু নাৰী :

“গোলকীকৰণে মহিলাৰ সম অধিকাৰৰ লক্ষ্যত নতুন প্ৰত্যাহ্বান কঢ়িয়াই আনিছে। লিংগ বৈষম্যৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ সম্পূৰ্ণ মূল্যায়ন কৰা হোৱা নাই। কিন্তু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ মন্ত্ৰালয়ে কৰা তৃণমূল পৰ্যায়ৰ সমীক্ষাত দেখা গৈছে যে মহিলাৰ জীৱিকাৰ সুযোগ আৰু জীৱিকাৰ উন্নতিৰ বাবে নতুন পদক্ষেপ লোৱাৰ প্ৰয়োজন। বি া অৰ্থনৈতিক বৃদ্ধিৰ

সুবিধাসমূহৰ বিতৰণৰ বৈষম্যৰ ফলত অৰ্থনৈতিক বৈষম্য বৃদ্ধি পাইছে, দৰিদ্ৰতাত মহিলাৰ অংশ বৃদ্ধি পাইছে, আৰু অনানুষ্ঠানিক অৰ্থনীতিত বিশেষকৈ গ্ৰাম্য অঞ্চলত, অসুৰক্ষিত কৰ্ম পৰিৱেশ আৰু কৰ্ম পৰিস্থিতিত লিংগ বৈষম্য বৃদ্ধি পাইছে। বিয়াৰ নেতিবাচক সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক প্ৰভাৱ প্ৰতিহত কৰিবলৈ মহিলাসকলক সবলীকৰণ আৰু সবলীকৰণৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হ'ব।”

গতিকে সময়ৰ আহানত এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষাৰ ভূমিকা অতি দৰকাৰী শিক্ষাৰ বহুল প্ৰচাৰ আৰু সম্প্ৰসাৰণে এই দিশত সমস্যাবোৰৰ সমাধানত যোগাত্মক প্ৰভাৱ পেলাবলৈ সক্ষম হ'ব।

সামৰণি :

নাৰী হৈছে এগৰাকী জননী আৰু মাতৃ হৈছে নাৰীৰ সকলোতকৈ ডাঙৰ সাধনা নাৰীৰ জৰিয়তেই প্ৰতিটো জীৱ জন্ম সম্ভৱ। নাৰী অৰ্ধআকাশো। দেশৰ মুখাফুটা লোকসকলে নাৰী দিৱসৰ শুভেচ্ছা প্ৰদান কৰি কেৱলমাত্ৰ সভাত গৈ ডাঙৰ ডাঙৰ বক্তব্যৰে বাহ বাহ লোৱাৰ মানসিকতাক এৰি কেৱল মাত্ৰ নাৰীৰ বাবে নহয়, বৰঞ্চ সমতা ভাবাপন্ন মানসিকতাক বহন কৰা প্ৰতিগৰাকী ব্যক্তিক উপযুক্ত সন্মান দিব জানিলেহে দেশৰ অগ্ৰগতি সম্ভৱ হৈ উঠিব। কিয়নো মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে তৰুমূলৰ শ্লোকত কৈছে —

“বৃক্ষৰ মূলত যেন আনি দিলে জল।

হোৱয় তৃপ্তি তাৰ পাত পুষ্প ফল।”

অৰ্থাৎ গছজোপাৰ গুৰিত পানী দিলে গছজোপাৰ প্ৰতিটো অংশই পুষ্টি পায়, আহাৰ হয় আৰু সেই আহাৰেই আমি জীৱন নিৰ্ধাৰণ কৰো। নাৰীৰ ক্ষেত্ৰতো একে কথাই প্ৰযোজ্য। নাৰীয়েই মূল আৰু নাৰীৰ সন্মান মানে সমগ্ৰ মানৱজাতিটোৰ কল্যাণ। কিন্তু প্ৰকৃত সত্যটো হ'ল নাৰীক ক্ষমতাৰ পদবীতো ৰাখিব লাগে যাতে তেওঁলোকে নিজৰ সমস্যা নিজে নিজে সমাধান কৰিব পাৰে। নাৰীৰ অৱস্থাৰ উন্নতিৰ ওপৰত বিলাক কল্যাণ নিৰ্ভৰশীল। নিখুঁত নাৰীত্বৰ ধাৰণাটোৱেই হৈছে নিখুঁত স্বাধীনতাৰ মূল কথা।

নাৰী জাতিয়ে যেতিয়াই সম্পূৰ্ণভাৱে শিক্ষিত আৰু প্ৰগতিশীলতাক প্ৰকৃতভাৱে অৱগাহন কৰি পুৰুষৰ সহযোগিতাবে বিকাশ আৰু প্ৰগতিৰ দিশত খোজ দিবলৈ সমৰ্থৱান হ'ব তেতিয়াই সমাজৰ লগতে দেশ দহো উন্নয়নৰ শীৰ্ষত দোপতদোপে আগবাঢ়ি যাব পাৰিব।

প্ৰসংগ পুথি :

ৰ। মনুস্মৃতিত ব্ৰাহ্মণ, নাৰী আৰু শূদ্ৰৰ স্থান, প্ৰথম খণ্ড, ৰঞ্জন ভূঞা

চ। Woman and Home ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ প্ৰবন্ধ শচপ্ৰকাশঃ বজ্জাচ গ্ৰ

। “Women in hindu society” সৰ্বপল্লী বাধাকৃষ্ণণ।

ছ। ৱেব লিংক :SDG-gmc.assam.guwahati.in.

প্ত। সূত্ৰ : বৰ্তমান সময়ত নাৰী সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা-প্ৰিয়ংকা চমুৱা

‘অসমীয়া সাহিত্যৰ চানেকি’, দুফেব্ৰুৱাৰী

ছ। সূত্ৰঃ Women S&T (Department of Biotechnology) "নাৰীদেৰ ক্ষমতায়ন”।

জ্জ দীননাথ বৰাদেৱৰ ‘বৰচৰিত’ আৰু সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ

“মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ আৰু মহাপুৰুষ শ্ৰী মাধৱদেৱ”।

নাৰীবাদী সমালোচনা আৰু অসমীয়া চুটিগল্প

ড^{শ্ৰী} অংকুমণি দাস

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

কুমাৰ ভাস্কৰ বৰ্মা সংস্কৃত আৰু পুৰাতন অধ্যয়ন বি বিদ্যালয়।

নাৰীবাদী সমালোচনা বৃহৎ নাৰীবাদী আন্দোলনৰ এক অংগ যিয়ে লিংগ বৈষম্য আৰু অসমতাৰ ওৰ পেলাব খোজে। নাৰীৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অবদমনেই হৈছে নাৰীবাদী সমালোচনাৰ উদ্ভৱৰ মূল কাৰণ। সাহিত্যত নাৰীক প্ৰায়ে উপেক্ষা তথা গৌণভাৱে উপস্থাপন কৰা দেখা যায়। নাৰীবাদী সমালোচনাই নাৰীক ভিন্ন প্ৰেক্ষাপটৰ পৰা বিচাৰ কৰাৰ লগতে নাৰীৰ অৱদানকো স্বীকৃতি দিয়াত অৰিহণা যোগায়। পুৰুষৰ আধিপত্যৰ পৃথিৱীত প্ৰায়েই উপেক্ষিত নাৰীৰ সৃষ্টি আৰু অৱদানক গুৰুত্ব দিয়াত নাৰীবাদী সমালোচনাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লোৱা দেখা যায়। নাৰীবাদী তত্ত্ব আৰু সমালোচনাই যৌন উপস্থাপন, পৰম্পৰাগত ধাৰণা আদিক নাকচ কৰি লিংগ আৰু যৌনতাক গুৰুত্ব দি সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ বৈপ্লৱিক পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনিলে।

নাৰীবাদী সমালোচকসকলে নাৰীৰ নিজা ভাৱ-আদৰ্শ, শৈলী প্ৰকাশ পোৱাকৈ নিজা এক সাহিত্যৰ পোষকতা কৰে। নাৰীবাদী সমালোচনাৰ দ্বিতীয় তৰংগৰ প্ৰৱৰ্ত্তা Elaine Showalter এ নাৰীবাদী সমালোচনাক দুটা স্তৰত ভগাইছে। প্ৰথম স্তৰত নাৰী এগৰাকী পাঠক-য'ত পুৰুষ প্ৰধান সাহিত্যৰ নাৰী এগৰাকী উপভোক্তা। দ্বিতীয় স্তৰত নাৰী এগৰাকী লেখক-য'ত নাৰী এগৰাকী উৎপাদক, নিজৰ ভাৱ-অনুভূতিক নাৰীয়ে নিজেই লিপিবদ্ধ কৰিব। পুৰুষকেন্দ্ৰিক সাহিত্যৰ নাৰীৰ বিকৃতকৰণ, অৱহেলা আৰু অবদমনৰ বিৰোধিতা কৰি নাৰীয়ে নিজৰ দৃষ্টিৰে সাহিত্যত নিজৰ ভাৱ-অনুভূতিক উপস্থাপন কৰিব।

Judith Fetterly 'The Resisting Reader A Feminist Approach to American Fiction [1978]ত কৈছে নাৰী আৰু পুৰুষৰ পঢ়াৰ ধৰণ ভিন্ন। তেওঁ Irving ৰ পৰা Hemingway লৈকে ক্লাচিক আমেৰিকান উপন্যাসৰ এটি আলোচনা আগবঢ়াই দাঙি ধৰিছিল যে এইবোৰ সাৰ্বজনীন নহয়

পুৰুষকেন্দ্ৰিক সাহিত্যহে, য'ত নাৰী পাঠকসকলক পুৰুষ লেখকসকলৰ দৃষ্টিৰে চাবলৈ বাধ্য কৰোৱা হৈছিল। এনে সাহিত্যই নাৰী অভিজ্ঞতাক তুলি ধৰাৰ কোনো প্ৰয়াস কৰা নাছিল। তাৰ বিপৰীতে এইবোৰ সাহিত্যই নাৰীক পুৰুষৰ দৃষ্টিভংগীৰে পুৰুষকেন্দ্ৰিক নীতি আদৰ্শক গ্ৰহণ কৰাৰ লগতে যৌন নিৰ্যাতন, অবদমনক সহি থাকিবলৈ উৎসাহিত কৰে। এনে ক্ষেত্ৰত নাৰীয়ে এগৰাকী প্ৰভাৱশালী পাঠক (Resisting Readers) হিচাপে নাৰীবাদী সমালোচনাক ব্যৱহাৰ কৰি পুৰুষ আধিপত্যৰ বিৰোধ কৰাৰ লগতে সাহিত্য আৰু সমাজলৈ এক পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনিব পাৰে।

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'সেউতী' ৰে আৰম্ভ হোৱা অসমীয়া চুটিগল্পৰ ইতিহাসলৈ মন কৰিলে দেখা যায় নাৰী সদায় পুৰুষৰ দৃষ্টিৰে উপস্থাপিত হৈ আহিছে। অৱশ্যে আৱাহন যুগত লক্ষ্মীনাথ শৰ্মাৰ 'ব্যৰ্থতাৰ দিন' আৰু 'বিদ্ৰোহিনী' গল্পত সৰল নাৰী চৰিত্ৰৰ উপস্থিতি দেখা গ'ল। ৰামধেনু যুগত কেইগৰাকীমান শক্তি শালী নাৰী গল্পকাৰৰ উন্মেষ ঘটিল। স্নেহ দেৱী, নিৰুপমা বৰগোহাঞি, মামনি ৰয়ছম গোস্বামী, প্ৰবীণা শইকীয়া আদি গল্পকাৰসকলৰ কথা ক'ব পাৰি। এওঁলোকৰ ভিতৰত নিৰুপমা বৰগোহাঞি, মামনি ৰয়ছম গোস্বামীয়েহে নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগীৰে নাৰী মনৰ ভাৱ অনুভূতিক ফুটাই তুলিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। সাম্প্ৰতিক যুগত আমি বহুকেইগৰাকী শক্তি শালী গল্পকাৰ পাওঁ যিসকলে পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ গুণীৰ পৰা আঁতৰি আহি এক নতুন পৰিকাঠামোৰ মাজেৰে নিজৰ ভাৱ- অনুভূতিক প্ৰকাশ কৰিছে। আমাৰ এই আলোচনাটোত নাৰীয়ে নিজৰ ভাৱ- অনুভূতিক কিদৰে লিপিবদ্ধ কৰিছে তাকে চোৱা হ'ব।

ৰত্না ভৰালী তালুকদাৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ এগৰাকী শক্তি শালী গল্পকাৰ। সাংবাদিক হিচাপে আহৰণ কৰা বিভিন্ন অভিজ্ঞতাই তেওঁৰ গল্পৰ বিষয়বস্তুক সমৃদ্ধ কৰিছে। তেওঁৰ বিভিন্ন গল্পৰ চৰিত্ৰ প্ৰান্তীয় সমাজখনৰ পৰা অহা। 'কুস্তী বানজাৰাৰ সাধু' নামৰ গল্পটোত মেহেন্দী আঁকি ফুৰা এগৰাকী নাৰীৰ কথা পোহৰলৈ আনিছে। কুস্তী দিল্লীৰ জুগুগিবোৰত বাস কৰা এগৰাকী নাৰী যিয়ে ইণ্ডিয়া গেটলৈ সাক্ষ্যভ্ৰমণ কৰিবলৈ অহা মহিলাবোৰৰ হাতত মেহেন্দী আঁকি দিয়াৰ লগতে গ্ৰাহকৰ সন্ধান কৰে। কুমাৰীতে কুস্তীয়ে দেউতাকৰ মদৰ প্ৰয়োজন পূৰাবলৈ মদৰ মালিকৰ ওচৰত নিজৰ শৰীৰ সপি দিবলগীয়া হৈছিল।

মহাভাৰতৰ কুস্তীৰ দৰেই যমুনা নদীৰ তীৰৰ জুগুগিৰ আমাৰ কণমাণি কুস্তী

বানজাৰাও

তেতিয়া আছিল কুমাৰী। অৱশ্যে মদৰ দোকানৰ মালিকে যি মন্ত্ৰে তাইৰ ওচৰত বশীভূত হৈ ৰ'ল তাৰফলত কুস্তী বানজাৰাৰ কৰ্ণেৰে কৰাচ কুণ্ডলধাৰী দেৱপুৰুষ কৰ্ণৰ জন্ম নহ'ল। কিন্তু সেই ক্ষণটো কুস্তী বানজাৰাৰ বাবেও এটা টাৰ্নি পইণ্টেই আছিল। তেৰ বছৰীয়া কুস্তীয়ে বিশেষ হাল্লা-গোল্লা নকৰাকৈ মালিকক গাটো পাতি দিলে। কিন্তু পিছদিনাই এটা কঠিন হেস্ত-নেস্ত কৰি পেলালে। তাই পুৰা দমে মেহেন্দীৰ ধাঙা কৰা ছোৱালীৰোৰ সৈতে একাকাৰ হৈ পৰিল।

কুস্তীৰ দৰে নাৰীসকলৰ জীৱনৰ আঁৰত যে পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনেই দায়ী সেইয়া গল্পকাৰৰ বৰ্ণনাত শ্ৰৌজ্জল হৈ উঠিছে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ দাবী পূৰণ কৰিবলৈ গৈ এই নাৰীসকলেই বদনামী হৈ পৰিব লগা হয়। কিন্তু গল্পৰ নায়িকাই সেই সুযোগ দিয়া নাই। বৰঞ্চ তাই যৌনতাক শক্তি শালী মাধ্যম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছে। গল্পটোৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য দিশ হৈছে কুস্তী বানজাৰাৰ নামকৰণৰ প্ৰসংগটো :

তাই মোক ক'লে যে তাইৰ নামটো মাক-দেউতাকে সীতাহে ৰাখিছিল। কিন্তু সেইয়ে কুমাৰী হৈ থাকোঁতেই মদৰ দোকানৰ মালিকক দেউতাকে জুৰ্গিলৈ লৈ আহিছিল। কথাটো জনাজনি হোৱাৰ পিছত বস্তিৰ সকলোৱে তাইক কুস্তী বুলি মাতিবলৈ ল'লে। মহাকাব্যিক চৰিত্ৰৰ প্ৰসংগৰে গল্পকাৰে বিষয়টোৰ এক অন্য ব্যাপ্তি দিছে। ঠিক তেনেকৈ তেওঁৰ 'অনুনাৰ্দ' গল্পটোত সমাজৰ প্ৰান্তস্তৰত বাস কৰা হৰবালা, মাধৱী দৰে চৰিত্ৰসমূহৰ শক্তি শালী স্থিতি দেখা গৈছে। হৰবালাৰ গিৰিয়েক সৰিয়হৰ পেৰাৰ মিলৰ মেচিনত কাম কৰিছিল আৰু তাতে দুৰ্ঘটনাত ভৰি এখন কটা গৈ মৃত্যুমুখত পৰিছিল। হৰবালাৰ সৈতে বিধবাৰ বোৱাৰীয়েক আৰু গিৰিয়েকে এৰি দিয়া ছোৱালী মাধবীও ল'ৰা দুটাৰ সৈতে থাকিব লৈছিল। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ প্ৰতিনিধিয়ে হৰবালা মাধবীহঁতৰ দৰে চৰিত্ৰসমূহক প্ৰায়েই কণ্ঠৰুদ্ধ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰে। কিয়নো সমাজৰ নিম্নস্তৰত বাস কৰাৰ উপৰিও তেওঁলোক নাৰী, সমাজৰ দুৰ্বল অংশ। সেয়েহে গল্পটোত দেখা গৈছে অপু মাৰ্দাংগী নামৰ সিন্ধী পাঞ্জাৰীটোৱে সিহঁতৰ মাটিখিনি দখল কৰিবলৈ বিভিন্ন উপায়েৰে সিহঁতক সন্ত্ৰাসিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।

ফাঁচীৰজাৰত গাদী থকা অপু মাৰ্দাংগীয়ে প্ৰথমে হুমকি, ভাং-চুৰ পৰ্যায়লৈ নামি যোৱা নাছিল।

বুটিক সি নিজৰ ড্ৰয়িং ৰুমলৈকে মাতি নিছিল। উতলি থকা ভাতৰ ফেনৰ দৰে কোমল চৌফাত বহুৱাই লৈ সি হৰবালাক ফুলুলাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। এজাক বৰষুণে গেলাই পেলোৱা চলাবিলৰ পাৰৰ এই মাটি তাই তাক দি দিয়ক। বিনিময়ত সি বুটিক পাহৰত, বৰষুণত পোত নোযোৱা মাটিত মজবুত ঘৰ বান্ধি দিব। হৰবালাক ভুৰুকিয়াবলৈ সি সক্ষম হৈছিলেই, কাৰণ কথাৰ তালি ভুলি পাকত বুটীয়েও মাটি এৰোঁ এৰোঁ হৈছিল, কিন্তু কোব খোৱা সাপৰ দৰে ফেঁট তুলি উঠিছিল জীয়েক মাধৰীয়েহে।

— কাৰ ইমান সাহ এই ভেটিৰ পৰা আমাক উঠাই দিব? মিয়াদি পটুৰ এই মাটি এৰি একচনীয়ালৈ কিয় যাম।

দেউতাৰ তেজ-পুঁজ মিহলি হৈ থকা এই মাটি এৰি।

...অৱশ্যে এই দম্ভৰ বিষয়ময় ফলো সোনকালে সিহঁতে ভোগ কৰিবলৈ পাইছিল।

হৰবালাৰ নমনীয় স্থিতিৰ বিপৰীতে জীয়েক মাধৰীয়ে আৰম্ভণিৰে পৰা আহৰণ কৰিছে এক কঠোৰতা। অপু মাদাংগীৰ শোষণ- লালসাৰ বিৰুদ্ধে তাই গৰ্জি উঠিছে— “কাৰ ইমান সাহ এই ভেটিৰ পৰা আমাক উঠাই নিব?” মাধৰীৰ সাহসী প্ৰতিৰোধৰ ওচৰত অৱশেষত অপু হাৰ মানিব লগা হৈছে।

চকুত অপাৰ কৌতুহল, শংকা, বিস্ময় সানি আকৌ এবাৰ চাপি- কুচি অহা মানুহজাকে আচৰিত হৈ দেখিছিল যে একেবাৰে তললৈকে নামি আহিছিল মাদাংগী। মাধৰীৰ ওচৰত দুই হাত পাতি সি মিনতি কৰি কৈছিল— ‘মাধৰী, তোক মাই বুলি মাতিছোঁ। তোৰ মাটি মোক নালাগে। মাত্ৰ মামলা উঠাই ল।’

এই নিবেদনৰ উত্তৰত মাধৰীৰ মুখৰ চিনৰোৰ কঠোৰ হৈ আহিছিল। তাইৰ মুখত ফুটি উঠা সেই চিত্ৰ-বিচিত্ৰ ৰেখা ত্ৰ মে ত্ৰ মে হেঙুলীয়া বেলিটোৰ আভাৰ সৈতে মিহলি হৈ আন্ধাৰত চিনিব নোৱাৰা হৈ পৰিল।

Elaine Showalter এ Gynocritics: Elizabeth Barret Browning and Muriel Spark শীৰ্ষক ৰচনাখনত আলোচনা কৰিছিল নাৰীৰ যাতনাৰ চিত্ৰ পুৰুষকেন্দ্ৰিক সাহিত্যত কিদৰে পণ্য ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ে ইয়াক উপভোগ কৰিছিল। কিন্তু নাৰী এগৰাকী লেখক হিচাপে নাৰীয়ে এই যাতনা কষ্টক এক শক্তি শালী মাধ্যম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ লৈছে। যন্ত্ৰণাৰ এই পৃথিৱীৰ পৰাই মাধৰীয়ে অপু মাদাংগীৰ দৰে প্ৰতিকূলতাক বাধা দিবলৈ শক্তি আহৰণ কৰিছে। ঠিক তেনেকৈ কুস্তী বানজাৰাই জুগুণিৰ অন্ধকাৰ

পৃথিবীখনৰ পৰাই নিজৰ সন্তানক লৈ সপোন দেখিবলৈ শিকিছে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ সাংস্কৃতিক ষ্টেৰিঅ'টাইপ বা পৰিৱৰ্তন বিৰোধী চাৰিত্ৰিক ধাৰণাসমূহ যেনে নাৰী নিষ্টিয়, ভয়াতুৰ, মৌনভাৱে সন্মতি প্ৰকাশক আদি দিশবোৰৰ ওপৰত গল্পকাৰে প্ৰচণ্ডভাৱে আঘাত হানিছে।

নাৰীবাদী সমালোচনাই পুৰণি পাঠৰ নতুন ব্যাখ্যা আগবঢ়ায়। ভাৰতীয় সমাজ সভ্যতাৰ মূল আধাৰস্বৰূপ ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ দৰে মহাকাব্যত পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ ভাব আদৰ্শহে মূলতঃ প্ৰতিফলিত হৈছে। দুয়োখন মহাকাব্যত বহুক্ষেত্ৰত নাৰীৰ গৌণ স্থিতি দেখা যায়। নাৰীমনৰ ভাব অনুভূতি অবদমিত হৈ ৰৈ গৈছে। গল্পকাৰ গীতালি বৰাৰ গল্পত মহাকাব্যিক পাঠক নতুন ধৰণে চোৱা দেখা গৈছে। এই প্ৰসংগত তেওঁৰ 'উৰ্মিলাঃ এটা অ-ৰামায়ণী গল্প' টোৰ কথা আলোচনা কৰিব পাৰি। এটি অবদমিত চৰিত্ৰ উৰ্মিলা হৈছে গল্পটোৰ কথক। অপ্ৰকাশিত, লোকচক্ষুৰ আঁৰত ৰৈ যোৱা বহু দিশৰ ওপৰত গল্পকাৰে পোহৰ পেলাইছে।

পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজখনত নাৰীৰ কোনো সিদ্ধান্ত লোৱাৰ অধিকাৰ নাথাকে, সিদ্ধান্তসমূহৰ বাহক মাথোঁ। অযোধ্যাৰ ৰাজকুমাৰ ৰামে হৰধনু ভংগ কৰি সীতাৰ পাণি গ্ৰহণ কৰাৰ সময়তে উৰ্মিলাৰো বিবাহ লক্ষ্মণৰ সৈতে স্থিৰ হৈছে।

“দশৰথৰ পুত্ৰবধু হ'ব পৰাটো গৌৰৱৰ কথা।” পিতাই বুজাইছিল মোক। মই বুজিছিলো— সীতাৰ অদৃষ্ট মানেই এক জলমল সেন্দূৰীয়া বাট, যি গৌৰৱ আৰু সুখৰ পোহাৰ মেলি ৰৈ থাকে। “তুমি ৰামৰ ভাতৃ লক্ষ্মণৰ লগত বিয়াত বহিব লাগিব।” মোক তেওঁৰ সিদ্ধান্ত শুনাইছিল পিতাই।

এনেদৰে অযোধ্যাৰ ৰাজবধু হিচাপে উৰ্মিলাৰ বৈবাহিক জীৱন আৰম্ভ হৈছে আৰু তাৰ লগে লগে মুখামুখি হৈছে বহুতো সত্যৰ সৈতে। ন'ৰ শৰীৰৰ ভিতৰত কিমান যে অৰিন'ৰ সত্য লুকাই থাকে। জুইৰ লেলিহান শিখাই দাহ কৰিলেও বহুতো বিচিত্ৰ সত্য অদাহ্য হৈয়ে দাহ্য শৰীৰৰ ভিতৰত লীন হৈ যায়। উৰ্মিলাই পিতৃতান্ত্ৰিক ধাৰণা সমূহকে অকল বহন কৰা নাই। আঁৰৰ সত্যক উদঙাই চাব খুজিছে—

ৰামে সীতাৰ বনবাসৰ কথা ঘোষণা কৰাৰ লগে লগে অতিকৈ বিচলিত হৈ পৰিছে লক্ষ্মণ।

দিশ হেৰুওৱা পক্ষীৰ দৰে ওৰে নিশা শয়নকক্ষ সংলগ্ন কুঞ্জবনত পদচলনা কৰিছে তেওঁ। শুক্লা চতুৰ্থীৰ কোমল জোনাকত দেখিছে পৰ্বতৰ হেলনীয়া গাৰে বৈ অহা ক্ষীণ জলধিৰ দৰে তেওঁৰ দুগালৰ লোতক বাগৰি আহিছে। লক্ষণৰ ভিতৰত থকা কোনো গোপন উজ্বল সত্য তেওঁৰ দুখময়তাৰ মাজেৰে অস্পষ্টকৈ হ'লেও প্ৰতিভাত হোৱা নাইনে?

নাৰীবাদী সমালোচনাৰ আন এগৰাকী প্ৰবক্তা Virginia Woolf এ কৈছিল যে সাহিত্যত নাৰীক অকল এক যৌনসত্তা ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। তেওঁ আশ্চৰ্য প্ৰকাশ কৰিছিল পুৰুষৰ দ্বাৰা নাৰীৰ জীৱনৰ এক ক্ষুদ্ৰ অংশহে অৱলোকিত হৈছিল। সেয়েহে নাৰীয়ে এগৰাকী লেখক হিচাপে নাৰীৰ জীৱনৰ অপ্ৰকাশিত দিশসমূহ উদঙাই দিব লাগিব।

ৰামায়ণত অপ্ৰকাশিতভাৱে বৈ যোৱা উৰ্মিলাৰ মনৰ ভাৱক নতুন ধৰণে চোৱাৰ সুযোগ দিছে গল্পকাৰে।

“লক্ষ্মণ, ক্ষমাৰ প্ৰ নই নুঠে। মই নক'লে এই কথাতো তুমি নাজানিবা- কোনেও নাজানিব- মোৰ দাহ্য শৰীৰতে নিঃশেষ হৈ যাব এই সত্য যে প্ৰথম দৃষ্টিতে মই সূৰ্যকান্তি পুৰুষ ৰামচন্দ্ৰৰ প্ৰেমত পৰিছিলোঁ।”

গীতালী বৰাই ‘দণ্ডকাৰণ্যৰ চকুলো’ নামৰ আন এটা গল্পতো ৰামায়ণৰ কাহিনী এটাৰ কেন্দ্ৰীয় ভাৱক অগ্ৰাহ্য কৰি প্ৰান্তীয় ভাৱক পোহৰলৈ আনিছে। ৰাৱণৰ ভগ্নী পৌলস্তি তথা শূৰ্পনখাৰ দৃষ্টিৰে কাহিনী বৰ্ণিত হৈছে। বাৰ্মীকীৰ ৰামায়ণত ৰাম্ফসী ৰূপে উপস্থাপিত পৌলস্তি তথা শূৰ্পনখা গল্পটোত এগৰাকী সুন্দৰী নাৰী।

দাক্ষিণাত্যৰ সৰ্বত্ৰ তেতিয়া বিয়পি পৰিছিল ৰাৱণ ভগ্নী
পৌলস্তিৰ ৰূপ গুণৰ কথা। পীত-কৃষ্ণভ গাত্ৰ বৰ্ণৰ কৃষ্ণাংগী
পৌলস্তিৰ দন্ত আছিল সাগৰীয় শংখৰ দৰে। অমাৰস্যৰ
গাঢ় ক'লা ৰঙৰ দৰেই গভীৰ আছিল কেশদাম।
পদ্মফুলৰ দৰে নয়ন আৰু মৃগালৰ দৰে দুবাছৰ অধিকাৰিণী
পৌলস্তিৰ শৰীৰৰ আটাইতকৈ আকৰ্ষণীয় অংগ আছিল
তেওঁৰ মন্দিৰৰ চূড়াসদৃশ আঙুলি আৰু শূৰ্পাকৃতিৰ নখ।

আৰ্য ৰাজকুমাৰ লক্ষ্মণ সুন্দৰী পৌলস্তিৰ তেওঁৰ প্ৰেমত পৰিছে, আৰু
লক্ষ্মণে তেওঁক বিবাহ কৰাব খুজিছে। ৰামৰ লংকা আত্ৰ মণ তথা ৰাম-ৰাৱণৰ

সংঘাতৰ আঁৰত নিৰ্ণায়কাৰী ভূমিকা লৈছে পৌলস্তিয়ে। পৌলস্তিৰ মাজেৰে লোকচক্ষুৰ আৰঁৰ কাহিনীক গল্পকাৰে উদঙাই দিছে— কেৱল ৰাৱণ নহয়, প্ৰিয় লক্ষ্মণ, মাতুল মাৰীছ, ভাতৃ বিভীষণ আৰু মুষ্টিমেয় কেইজমান আত্মীয়ৰবাদে পিতৃকুলৰ সকলোৱেই প্ৰত্যক্ষভাৱে অথবা পৰোক্ষভাৱে মোৰ স্বামীহস্ত। জানো, প্ৰতিশোধ লোৱাটো কঠিন— অতিশয় কঠিন। কিন্তু ৰাৱণৰ সকলো দুৰ্বলতা মই জানো। যুদ্ধ ঘোষণা কৰি নহয়— চতুৰতাৰে— ৰাৱণে মোৰ পতিৰ ক্ষেত্ৰত কৰাৰ দৰেই ছলে বলে কৌশলে মই স্বৰ্ণলংকা ধ্বংস কৰিব বিচাৰোঁ। মোৰ স্বামীহস্তসকলৰ ওপৰত প্ৰতিশোধ ল'ব বিচাৰো।

‘দণ্ডকাৰণ্যৰ চকুলো’ গল্পটোত গল্পকাৰে বহুত্বৰ ধাৰণাক গ্ৰহণ কৰিছে। Annette Kolodny এ তেওঁৰ এটি আলোচনাত কৈছে “বহুত্বক গ্ৰহণ কৰা মানে কোনো পাঠ (text) ক সম্পূৰ্ণ ৰূপে অবমাননা কৰা নুবুজায়। ইয়াৰ বিপৰীতে একোটা পাঠৰ পঠনৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতাক সূচায়। হয়তো একোটা পাঠৰ ভিন্ন অন্বেষণ বিভিন্ন ধৰণে উপযোগী আৰু প্ৰৌজ্জ্বল হৈ উঠিব পাৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা এইটো প্ৰতীয়মান হয় যে এনে পৰীক্ষণৰ আমি এক দ্বন্দ্বাত্মক স্তৰত উপনীত হওঁ।” ‘দণ্ডকাৰণ্যৰ চকুলো’ গল্পটোত বিভিন্ন সম্ভাৱনা বিভিন্ন দিশেৰে পাঠকৰ সমুখত প্ৰৌজ্জ্বল হৈ উঠিছে। মহাকাব্যত বৰ্ণিত হোৱাৰ দৰে পৌলস্তি তথা শূৰ্পনখা গল্পটোত ৰাৱণৰ আজ্ঞাবাহীয়ে নহয় অকল, সমগ্ৰ কাহিনীটোৰ এক মুখ্য ভূমিকা নিৰ্ণায়ক হৈছে।

শিল্পকলাৰ ভাষাৰে সমৃদ্ধ মৌচুমী কন্দলীৰ গল্পত থাকে এক নতুনত্বৰ সন্ধান। গতানুগতিক ভাষাৰ বিপৰীতে মৌচুমী কন্দলীৰ গল্পত থাকে এক নিৰৱচ্ছিন্ন অনুভূতি, স্মৃতিৰ টুকুৰা টুকুৰ অংশ। পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ গণ্ডীৰ পৰা আঁতৰি এক নতুন দৃষ্টিভংগীৰে তেওঁ বিষয়বোৰক তুলি ধৰে। ‘তৃতীয়ত্বৰ গল্প’ৰ মাজেৰে নাৰী পুৰুষৰ এই বিপৰীত ধাৰণাৰ বিপৰীতে তেওঁ এক তৃতীয় সত্তাৰ উপস্থাপন কৰিছে। গল্পৰ মূল চৰিত্ৰটো জন্মগতভাৱে পুৰুষ হ'লেও মানসিকভাৱে নাৰী। সমাজখনৰ গতানুগতিক ধাৰণা, আদৰ্শৰ সৈতে জীন নোযোৱা এটা চৰিত্ৰ।

“আস্ তৃতীয়। আকৌ তৃতীয়। তৃতীয় ... তৃতীয়.. তৃতীয় সংখ্যাটোৰ স'তে — তৃতীয়ত্বৰ ধাৰণাবোৰ প্ৰতি ইমান অৱশ্যে কয়? হোটেলৰ তিনি নম্বৰ কোঠাটো তেওঁৰ পছন্দ।”

গল্পকাৰে এই চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে প্ৰত্যাহ্বান জনাইছে পৰম্পৰাগত

ধাৰণাৰ—

“আস্ মিছাই আমি ষ্টিৰিঅ’টাইপৰপৰিভাষাত বন্দী হওঁ - ভাবো মাতৃত্ব কেৱল নাৰীৰ। মাতৃত্ব এটি ধাৰণাহে।..... মাতৃ হ’বলৈতো দেহজ জৰায়ু এটাৰ প্ৰয়োজন নাই সংবেদনা আৰু বোধৰ জৰায়ুটোৱে যথেষ্ট।”

আলোচনা কৰিবলৈ লোৱা শেষৰ গল্পটো হৈছে বিপাশা বৰাৰ ‘মৌ-মাখি সাম্ৰাজ্য’। এগৰাকী নাৰীয়ে প্ৰায়ে এক প্ৰত্যাহ্বানৰ মুখামুখি হ’বলগীয়া হয়। তেওঁলোকে নিজে মুখামুখি হোৱা জগতখন আৰু মনে বিচৰা জগতখনৰ ভিন্নতা আছে। নাৰীবাদী সমালোচনাৰে এনেক্ষেত্ৰত সংযোগ স্থাপন কৰা সম্ভৱ হৈ পৰে। ‘মৌ-মাখি সাম্ৰাজ্য’ গল্পটোত ভিন্নতাৰ পৃথিৱী দুখনক সংযোগ স্থাপন কৰিব খুজিছে গল্পকাৰে। গল্পটোৰ মুখ্য চৰিত্ৰ কাত্যায়নীৰ মুখেৰে ব্যক্ত হৈছে তাইৰ হেঁপাহৰ জগতখনৰ কথা— “ময়ো তেনে এখন মৌ-মাখি সাম্ৰাজ্য ৰ সপোন দেখোঁ। যি পৃথিৱীত সচাঁ অৰ্থত নাৰীয়ে বুজি পাব যৌন স্বাধীনতা কি, আৰু নিশ্চিতভাবে উপভোগ কৰিব যৌন-সুখ। য’ত কোনো পুৰুষ ইচ্ছামতে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিব নাৰীক। ধৰ্ষণ নামৰ কোনো শব্দ নাথাকিব।”

গল্পটোৰ মুখ্য চৰিত্ৰ কাত্যায়নীৰ মুখেৰে ব্যক্ত হয় দুটা কাহিনী। পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত প্ৰতিপালিত পুৰুষে নাৰীক ভোগৰ সামগ্ৰী বুলি পোষণ কৰা ধাৰণাৰে প্ৰতিফলিত ঘটিছে দুয়োটা কাহিনীৰ মাজেৰে। সমাজখনে পালন কৰি অহা ধাৰণাৰে গঢ় ল’ব লগা হয় প্ৰতিগৰাকীয়ে নাৰী। সমাজখনে পোষণ কৰা যৌনতাৰ ভয়াবহ অভিজ্ঞতাৰ সৈতে প্ৰতিগৰাকী নাৰী শৈশৱতে পৰিচিত হ’ব লগা হয়। পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ নীতি-নিয়ম, পৰম্পৰাবোৰো এই যৌন নিৰ্যাতন বাহাল ৰখাৰ এক আহিলা মাথোঁ। কাত্যায়নীৰ মুখেৰে ব্যক্ত হোৱা এই কাহিনীতো প্ৰতিফলিত হয় ওপৰত কৈ অহা পৃথিৱী দুখনৰ ভিন্নতাৰ কথা—

“অথচ এটা সময় আছিল, তাই কিমান সপোন দেখিছিল আজিৰ এই ৰাতিটোৰ বাবে। বৰ ধুনীয়া জোনাক হ’ব সেইদিনা। একেবাৰে ফৰিংফুটা জোনাক। মই তোমাক কোলাত লৈ খিৰিকীৰ কাষলৈ লৈ যাম।”

.....

“ কাপোৰ খোলা।”

স্থানু হৈ বৈ থকা ছোৱালীজনী কঁপি উঠে।

এইবাৰ কিবা ভাবিবলৈ পোৱাৰ আগতেই তাই নিজক আৱিষ্কাৰ কৰে

নগ্ন ৰূপত। এটা ঘৰ্মাঙ নোদোকা শৰীৰৰ তলত। তাইৰ আৰু একো কোৱা নহ'ল। নিম্নাংশৰ অসহ্য বিষত তাই চকু মুদি দিয়ে।”

পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ আতিশায্যই কাত্যায়নীক কৰি তুলিছে পুৰুষবিদ্বেষী। সমাজখনে গঢ় দিয়া ধৰাবন্ধা লিংগ বিভাজন ভাঙি কাত্যায়নীয়ে মুকলিকৈ কৈ উঠিছে —

“হয়। মই লেছবিয়ান।”

গল্পৰ কথকৰ সংগত কাত্যায়নীয়ে উপভোগ কৰিছে মুক্তিৰ সোৱাদ—

“এৰা সেইদিনা কাত্যায়নীৰ লগত ময়ো দেখিলো একেটা সপোন। এখন মৌ-মাখি সাম্ৰাজ্যৰ সপোন।”

Sandra M. Gilbert আৰু Susan Gubar এ *The mad-women in the Attic* ত কৈছে পুৰুষ লেখকৰ বিপৰীতে নাৰী লেখক এগৰাকীয়ে সমাজীকৰণৰ ধাৰণাৰ সৈতে সংগ্ৰাম কৰিবলগীয়া হয়। যাৰবাবে নিজৰ ইচ্ছা আকাংক্ষাৰ তেওঁৰ এক সংঘাত আহি পৰে। নিজৰ সৈতে অন্বেষণৰ এই সংগ্ৰামক তেওঁলোকে Re-vision (পুনঃদৃষ্টি) বুলি কৈছে। Re-vision অৰ্থাৎ পুনঃদৃষ্টি হৈছে পিছলৈ উভতি চোৱা, সজীৰ দৃষ্টিৰে চোৱা, পুৰণি পাঠত এক নতুন দৃষ্টিভংগীৰে প্ৰৱেশ কৰা। এনে পুনঃদৃষ্টি তথা অন্বেষণে নাৰী লেখকসকলৰ সমুখত চৌপাশৰ পৃথিৱীখন এক ন ৰূপত উন্মোচন কৰে। বহু সময়ত পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনত নাৰী লেখক এগৰাকীয়ে নিজৰ লিংগতাত্ত্বিক অৱস্থাক এক বাধা বুলি ভাবে। একাকীত্ব, পূৰ্বৱৰ্তী পুৰুষ লেখকৰ পৰা পোৱা বিচ্ছিন্নতাৰ ভাৱনাই নাৰী লেখক এগৰাকীক সহমৰ্মিতাবে সংযোজিত কৰে কোনো পূৰ্বৱৰ্তী তথা পৰৱৰ্তী নাৰী লেখকৰ সৈতে। তেওঁলোকে আকৌ কৈছে “her naturally conditioned timidity about self dramatization, her dread of the patriarchal authority of art, her anxiety about the impropriety of female invention-- all these phenomena of ‘inferiorization’ mark the woman writer’s struggle for artistic self-- definition and differentiantate her efforts at self-creation from those of her male counterpart.” Elaine Showalter এ সেয়েহে কৈছে সামাজিক যৌন ভিন্নতাই নাৰী লেখক এগৰাকীক পুৰুষ লেখক এগৰাকীৰ পৰা ভিন্ন সাহিত্যিক উপ-সাংস্কৃতিক পৰিসৰত অংশগ্ৰহণ

কৰায়। Showalter এ আকৌ Gynocritics and female culture নামৰ
ৰচনাখনত কৈছে পুৰুষকেন্দ্ৰিক সাহিত্যক ভালপোৱা তথা খং কৰাৰ পৰিৱৰ্তে
নাৰীবাদী সমালোচনাই নাৰী লেখনিক বিশ্লেষণৰ বাবে এক নতুন পৰিকাঠামোৰ
ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। পুৰুষকেন্দ্ৰিক তত্ত্বক গ্ৰহণ কৰাৰ বিপৰীতে নাৰী অভিজ্ঞতাক
নতুন ধৰণে চাব শিকায়। সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী গল্পকাৰসকলে
পুৰুষকেন্দ্ৰিক তত্ত্ব আদৰ্শক গ্ৰহণ কৰাৰ পৰিৱৰ্তে নাৰী মনৰ সুকীয়া ভাৱ-অনুভূতিক
শক্তি শালী ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। এনেদৰে পুৰুষকেন্দ্ৰিক সাহিত্যৰ পৰিসৰৰ
পৰা আঁতৰি অসমীয়া চুটিগল্পতো নতুন দিশ উন্মোচিত হোৱা দেখা গৈছে।

প্ৰসংগ :

কন্দলী, মৌচুমী। তৃতীয়ত্বৰ গল্প। গুৱাহাটী : লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল, ২০০৭।

তালুকদাৰ, ৰত্না ভৰালী। দুয়ে দুয়ে তিনি। গুৱাহাটী : চিগমা অট'প্ৰিন্ট, ২০০৫।

--- । ঘৰ ঘৰ খেলিবা? আহা। গুৱাহাটী : আখৰ প্ৰকাশ, ২০০৮।

বৰা, গীতালি। নিৰৱধি নৈৰাজনা। গুৱাহাটী : আঁক-বাক, ২০১৩।

- - - । সত্য-সূৰ্য। গুৱাহাটী : আঁক-বাক, ২০১৬।

বৰা, বিপাশা। মৌ-মাখি সাম্ৰাজ্য। গুৱাহাটী : আখৰ, ২০১৪।

Leitch, Vincent B.(Ed.) The Norton Anthology of Theory
and Criticism. New York: Norton & Company, 2010.

Rice, Philip & Patricia Waugh.(Ed.) Modern Literary
Theory. London: Hodder Arnold, 2001.

ড° অনিমা গুহৰ আত্মজীৱনী “জীৱনৰ জোৱাৰ ভাটাৰ মাজেদি” এটি বিশ্লেষণ

ড° বৰ্ণালী দাস

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

ড° অনিমা গুহ (ৰঞ্জাচ-চঞ্জাচ) একেধাৰে এগৰাকী সুলেখিকা আৰু সমাজসেৱিকা। তেওঁ সুখ্যত নাৰীৰ অধিকাৰ, লিংগ বৈষম্য আদি বিষয়ক লৈ সংগঠন কৰিছিল। তেওঁ ৰঞ্জাচ চনত দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা এনথ্ৰ’পল’জী বিষয়ত প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম হৈছিল। ড° গুহ নিৰুপমা বৰগোহাঞি, মহেন্দ্ৰ বৰা, তোষপ্ৰভা কলিতা, অঞ্জলি লাহিড়ী আদি অসমত স্বনামধন্য ব্যক্তিসকল আছিল তেওঁৰ অতি ঘনিষ্ঠ। তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত কেইখন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হ’ল - নীল আকাশৰ তলত, মুক্ত চিন্তা, মোৰ মন উৰণীয়া পখী, মানুহৰ চিত্ৰশালত ইত্যাদি। তেওঁৰ আত্মজীৱনীখনৰ দ্বিতীয় অংশটো তেওঁ নামকৰণ কৰিছে- বাকী ছোৱা জীৱন (দ্বিতীয় খণ্ড) নামেৰে। তদুপৰি তেওঁ আমাৰ প্ৰতিনিধি, অসম বাতৰি, নতুন অসমীয়া আদি কাকততো বহু সংখ্যক প্ৰবন্ধ আৰু ভ্ৰমণ কাহিনী লিখিছিল, লগতে আব্দুল মালিকৰ সূৰ্যমুখীৰ স্বপ্ন উপন্যাসখন স্বামী অমলেন্দ্ৰ গুহৰ লগত যুটীয়াভাৱে বাংলা ভাষালৈ অনুবাদ কৰিছিল। ড° গুহ এগৰাকী আদৰ্শ মাতৃ আৰু পত্নী হোৱাৰ লগতে আছিল এগৰাকী লেখক ল’ৰলগীয়া গৱেষক। তেওঁ ৰঞ্জাচ চনত পুণে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা Twin Studyৰ ওপৰত গৱেষণা কৰি পোৱা নিখুঁত ফলাফলৰ বাবে তেওঁক American Twin Societyৰ সদস্য পাতিছিল। চঞ্জাচ চনত টাইআহোম পৰিষদে তেওঁক মূলা গাভৰু বঁটাৰেও সন্মানিত কৰে।

ড° অনিমা গুহৰ জীৱনৰ জোৱাৰ ভাটাৰ মাজেদি আত্মজীৱনীখনত তেওঁৰ জীৱনৰ প্ৰথম খণ্ড বৰ্ণিত হৈছে। জীৱন বাটত উপলব্ধ বিভিন্ন ঘাট-প্ৰতিঘাটৰ উপৰি ইয়াত লিপিবদ্ধ হৈছে তেওঁৰ জীৱনত লগ পোৱা বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ উপন্যাসোপম কাহিনী। আত্মজীৱনীখনৰ অধিক সংখ্যক পাততে তেওঁ বৰ্ণনা কৰিছে নামনি অসমৰ সামন্ত প্ৰথাৰ বাস্তৱ চিত্ৰ। চঞ্জাচ পৃষ্ঠা যোৰা আত্মজীৱনীখনত

ড^শ গুহুই জীৱনৰ আৰম্ভণি (জন্ম)ৰ পৰা তেওঁৰ জীৱনৰ প্ৰায় চহুৰ বছৰৰ অভিজ্ঞতা তথা উপলব্ধি কৰা সমাজখনৰ চৰিত্ৰ বাস্তৱ ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। গ্ৰন্থখনত তেওঁ প্ৰতিটো কাহিনী বা অভিজ্ঞতা যথোপযুক্ত শিৰোনামেৰে বাখ্যা কৰিছে। যেনে- মোৰ জন্ম, পূৰ্ব পুৰুষসকলৰ বিষয়ে, আতা-আবু গৌৰমোহন দাস যমুনা সুন্দৰী, কটন কলেজত দেউতা গিৰীন্দ্ৰমোহন, পেহী আবলাৰ বিয়া, বৰবোৱাৰীক আদৰিলে যমুনাসুন্দৰীয়ে, টমাছ জেফাৰছনৰ ওৱাই ত্ৰ ম'জমটো, মাৰ আতা পুত্ৰাৰাস চৌধুৰীৰ পৰিয়াল, মোৰ ছোৱালীকাল, বিদ্যাৰম্ভ, কোকৰাঝাৰত ছোৱালী স্কুল প্ৰতিষ্ঠা, যুৱ কংগ্ৰেছত যোগদান ইত্যাদি। আত্মজীৱনীখনক যদি আমি তিনিটা পৰ্যায়ত বিভক্ত কৰো তেতিয়া দেখিবলৈ পাওঁ যে প্ৰথম পৰ্যায়ত বৰ্ণিত হৈছে তেওঁৰ জন্মৰ সময় আৰু পূৰ্বপুৰুষ, পৃতি-মাতৃ আৰু সেই সময়ৰ অৰ্থাৎ তেওঁৰ সময়ৰ লগত তেওঁৰ আতা-আবু (ককা-আইতা) তথা তেওঁলোকৰ পূৰ্ব-পুৰুষ সকলৰ বিভিন্ন কাহিনী আৰু জনশ্ৰুতি। প্ৰথম পৰ্যায়ত কথভাগ উপন্যাসোপক। এটি সুন্দৰ আৰু বাস্তৱ পটভূমিৰে তেওঁ ইয়াৰ পাতনি মেলিছে। ড^শ গুহুৰ পূৰ্বপুৰুষসকলৰ জীৱন অতি ৰোমাঞ্চকৰ। বংশগতভাৱে তেওঁ যে পণ্ডিত পৰিয়ালৰ আছিল সেই কথা তেওঁৰ এই আত্মজৰনীখনত উপলব্ধ। ড^শ গুহুৰ পিতৃৰ মাক-দেউতাক অৰ্থাৎ ককাক-আইতাকৰ যি উপন্যাসোপক জীৱন কাহিনী, ইয়ে আত্মজীৱনীখনক এটি সুকীয়া আমেজ দিছে। এই কাহিনীৰ নাইকা যমুনাসুন্দৰী (গুহুৰ আইতাক)। যমুনাসুন্দৰীৰ সাহস, মনোবল, ধৈৰ্যৰ শলাগ নলৈ নোৱাৰি। ককাক গৌৰমোহন দাস মেছপাৰাৰ (অধিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা) দেৱান হোৱাৰ উপৰিও শিক্ষিতও আছিল। সেই সময়তে তেওঁ কলিকতাত পঢ়িবলৈ গৈছিল। চাৰিটাকৈ সন্তানৰ পিতৃ গৌৰমোহনক এদিন অচিনাক্ত লোকে নিজগৃহতে হানি-খুচি হত্যা কৰে। ককাকৰ মৃত্যুৰ পিছত আইতাক যমুনা সুন্দৰীৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ সম্বল আছিল তেওঁৰ গহনাবোৰ এই গহনাবোৰক মূলধন হিচাপে লৈ তেওঁ চাৰিটা সন্তানক উচ্চ শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰি তুলিছিল। আত্মজীৱনীখনত উল্লেখ কৰা অনুসৰি যমুনাসুন্দৰীৰ গোটেই দেহটো বিয়াৰ দিনা সোনেৰে ঢাকখাই আছিল।

জীৱন যুদ্ধত যুজ দি জয় হোৱা নাৰীগৰাকীৰ সাহসে যেন আত্মজীৱনী খনৰ নায়িকা ড^শ গুহুক অধিক প্ৰেৰণা দিছিল। যমুনা সুন্দৰীৰ ব্যক্তিত্ব তেওঁক প্ৰভাৱিত কৰাৰ কথা তেওঁ বাৰে বাৰে উল্লেখ কৰিছে। আত্মজীৱনী খনত অধিক

অংশ এই মহিয়সী নাৰী গৰাকীয়ে আগুৰি আছে। অৱশ্যে এই খিনিতে এটা কথা উল্লেখনীয় যে এইবোৰ কাহিনীয়ে আত্মজীৱনীৰ নায়িকা ড^শ গুহৰ নিজৰ কাহিনী কিছু লান কৰিছে। যিহেতু ই এখন আত্মজীৱনীহে।

লেখকে তেওঁৰ বুদ্ধিদীপ্ত লিখনিৰ মাজেৰে সেই সময়ৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক পৰিস্থিতিৰ ব্যাখ্যা লগতে নাৰীৰ স্থান সম্পৰ্কেও এক যুক্তি সংগত ব্যাখ্যা আগঢ়াইছে। আনিমা গুহ যুগসন্ধিৰ ব্যক্তি আছিল। অৰ্থাৎ তেওঁ স্বাধীনতাৰ পূৰ্বৰ অসম আৰু স্বাধীন অসম, এই দুয়োটা পৰ্যায়ত সমানে সময় অতি ব্যহিত কৰিছিল। গ্ৰন্থখনৰ আগকথাত তেওঁ নিজে সেই কথা ব্যক্ত কৰিছে এনেদৰে - আমি উপজিছো এক যুগসন্ধিত। আমাৰ জন্মৰ সময়ৰ পৃথিৱী আৰু আজিৰ পৃথিৱীৰ মাজত সুমেৰু-কুমেৰু পাৰ্থক্য। হঠাতে আমাৰ চিনাকি পৃথিৱীখন অতি দ্রুত গতিত আগবাঢ়িল..... আমি এই পৰিবৰ্তনৰ সাক্ষী। গৰুৰ গাড়ী, হাতীৰ পিঠি কয়লাৰ ইঞ্জিনে টনা গাড়ীত উঠা আমিসকলে এতিয়া শেহতীয়া মডেলৰ মটৰ গাড়ী, জেট প্লেনত উঠিবলৈ সুযোগ পাইছো। এইখিনিতে এটা উল্লেখনীয় যে ড^শ গুহে পাতনিত এই কথা উল্লেখ কৰিছে যে তেওঁ নিজে গ্ৰন্থক আত্মজীৱনী নুবুলি স্মৃতি কথা বুলিহে কৈছে।

গ্ৰন্থখনৰ পাতে পাতে চিত্ৰিত হৈছে অষ্টাদশ শতিকাৰ শেষ আৰু ঊনবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া সমাজ তথা পৰিয়াল সমূহৰ যৌগ জীৱনৰ চিত্ৰ - বৰ্তমান যুগত বেছিভাগ মানুহ হৈছে আত্মকেন্দ্ৰিক। কোনেও কাকো চিনি নাপায়, কৰো বাবে কোনোও নভাৰে। আগৰ দিনত ভাই-ভতিজাহঁততো আপোনেই, অঙহী-বঙহীহঁতো আপোন। আমাৰ আবুৱে যেনেকৈ আভাৰ অনাটনৰ সংসাৰত আত্মীয় স্বজনক নানা ভাৱে সহায় কৰিছে তেনেকৈ কৰিছে পুত্ৰসকলেও। বোধকৰো তেতিয়াৰ দিনত এই প্ৰবণতা পৰম্পৰাগত ৰীতি আছিল। (পৃঃ)

আইতাক যমুনা সুন্দৰীৰ জীৱন কাহিনী ব্যাখ্যাৰ মাজেৰে অতি নাটকীয়ভাৱে লেখিকাই তেওঁৰ মাতৃ নীহৰিকা চৌধুৰীৰ বংশ পৰিয়াল আৰু সামাজিক স্থিতি সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছে। ড^শ গুহৰ মাতৃ গোৱালপাৰা হাইস্কুলৰ শিক্ষক কেশৱচন্দ্ৰ চৌধুৰী। তেওঁ অসমীয়া আৰু বাংলা দুয়োটা ভাষাতে দক্ষ আছিল। বাংলা ভাষাত তেওঁ 'সতী জয়মতী' নামৰ এখন কবিতা পুথি ৰচনা কৰিছিল। যমুনা সুন্দৰীৰ মৰম আৰু কৃপাই কেশৱচন্দ্ৰ চৌধুৰীৰ পৰিয়ালটোকো আৱৰি ৰাখিছিল। বৰ বোৱাৰী নীহৰিকা (ড^শ গুহৰ মাতৃ) ৰ মাকৰ মৃত্যুত তেওঁৰ

কণ কণ ভায়েক-ভনীয়েক দুজনীক নিজৰ ঘৰতে নিজৰ বুকৰ মাজত লৈ তেওঁ ডাঙৰ কৰিছিল। নিজৰ সন্তান কেইটোক মানুহ কৰাৰ পিছত নিজৰ বোৱাৰীৰ ভায়েক ভনীয়েকক ডাঙৰ কৰাৰ দায়িত্বও তেওঁ মূৰপাতি লৈছিল। তেওঁ আনকি বোৱাৰীয়েকৰ ভনীয়েকৰ জীৱন সুৰক্ষিত কৰিবলৈ নিজৰ মাজু পুতেক বিবেণৰ লগত বোৱাৰীয়েকৰ সৰু ভনীয়েক শিশিৰৰ বিয়া পাতি দিয়ে, আনজনী ভনীয়েক মৃগালক সৰু পুতেকলৈ আনিব খুজিছিল কিন্তু আত্মীয়সকলে বাধা প্ৰদান কৰিলে। (পৃঃ ৬)

আত্মজীৱনীখনৰ আন এটি উল্লেখনীয় দিশ হ'ল স্ত্ৰী শিক্ষা। নিজৰ শিক্ষা জীৱনৰ কথাৰে ড^শ গুহে সেই সময়ত স্ত্ৰী শিক্ষাৰ সমস্যাসমূহ বাস্তৱসন্মতভাৱে উদঙাই দেখুৱাইছে। দেউতাকৰ কৰ্মসূত্ৰে তেওঁলোকে কোকৰাঝাৰত বাসিন্দা হৈছিল আৰু তাতেই তেওঁৰ শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ হৈছিল। তেতিয়া কোকৰাঝাৰত ছোৱালীৰ বাবে কোনো বিদ্যালয় নাছিল আৰু সেয়েহে তেওঁলোকৰ শিক্ষক আছিল মাক-দেউতাক। সেই কথা তেওঁ এনেদৰে ব্যক্ত কৰিছে - আমাৰ ঘৰুৱা স্কুলত মা আছিল আখৰ আৰু সংখ্যা শিকোৱা, সৰু সৰু যোগ-বিয়োগ আদি শিকোৱা, মাষ্টৰণী বাইদেউ। দেউতাই পোৱা গীতা বা চানক্য শ্লোকৰ একোটাকৈ শ্লোক মুখস্থ কৰাইছিল। ইংৰাজী, ভূগোল আদিৰো ছাৰ আছিল তেওঁ। দেউতা আছিল born teacher। পঢ়িবলৈ তেওঁ বৰ ভাল পাইছিল। লেখিকাৰ জীৱনৰ আন দুগৰাকী শিক্ষক আছিল তেওঁৰ আইতাক যমুনাসুন্দৰী আৰু মামা ককাক কেশৱ চন্দ্ৰ চৌধুৰী, যাক তেওঁ কবি আতা বুলি উল্লেখ কৰিছে। আত্মজীৱনীখনত উল্লেখ কৰা অনুসৰি - আবু যমুনাসুন্দৰী আছিল মোৰ সবাতোকৈ প্ৰিয় শিক্ষয়ত্ৰী। তেওঁ লিখা-পঢ়া জানিছিল নে নাই নেজানো। তেওঁলোকৰ দিনত ছোৱালীয়ে পঢ়াশুনা নাজনাটোৱে স্বাভাবিক, কিন্তু দেউতাৰ দৰে তেওঁ আছিল এগৰাকী born teacher। তেওঁৰ সাধুকথাৰ উঁহাল আছিল সমৃদ্ধ। মোক শিশু বয়সতে কল্পনাৰ বিচিত্ৰ জগতখনত সোমাবলৈ এই গৰাকী শুভবসনা অপৰূপাই দুৱাৰখন মেলি দিছিল। (পৃঃ পুছ)

কোকৰাঝাৰত নাৰী শিক্ষাৰ পাতনি মেলা উল্লেখনীয় ব্যক্তি গৰাকী হৰুল - ড^শ গুহৰ পিতৃ। তেওঁ কেৱল নিজৰ জীয়েক কেইজনীৰ শিক্ষাৰ কথাই চিন্তা কৰা নাছিল তেওঁ সমগ্ৰ অঞ্চলটোৰ স্ত্ৰী শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰখন আগবঢ়াই নিব বিচাৰিছিল। স্ত্ৰী শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে তেওঁ ৰাইজক সচেতন কৰিবলৈ মেল মিটিং পাতিছিল আৰু শেষত ৰূপনাথ ব্ৰহ্ম আৰু সদাৰাম ব্ৰহ্মৰ সহযোগত

ৰঞ্জাজ্জ চনত বালিকা নিম্ন প্ৰাইমাৰী স্কুল স্থাপন কৰিছিল। এইখন বিদ্যালয়তে ড^শ গুহৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সম্মুখীন হোৱা বিভিন্ন সমস্যা, দ্বিতীয় বি ঐযুদ্ধৰ প্ৰভাৱ, চিকিৎসাৰ অভাৱ, কোকৰাঝাৰত প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য, সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান ইত্যাদিৰ বিভিন্ন তথ্য সমৃদ্ধ কাহিনী গ্ৰন্থখন সন্নিবিষ্ট কৰিছে। ই আত্মজীৱনীখনত এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ।

গ্ৰন্থখনৰ মাজ অংশত বৰ্ণনা কৰিছে তেওঁ উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰা সময়ত বিভিন্ন কাহিনী। কটন কলেজৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতা, স্বনামধন্য ব্যক্তি সকলৰ সান্নিধ্য, নিৰ্বাচনৰ কথা, ছাত্ৰ আন্দোলন ইত্যাদি। গ্ৰন্থখনত শেষৰ অংশৰ ভিতৰত আমি তেওঁৰ বৈবাহিক জীৱনৰ প্ৰাৰম্ভৰ পৰা ধৰিব পাৰো। এই অংশটো ড^শ অমলেন্দু গুহৰ লগত থিক হোৱা তেওঁৰ বিবাহ, বৈবাহিক জীৱনত লাভ কৰা বিচিত্ৰ অভিজ্ঞতা, স্বামীৰ লগত কটোৱা দিল্লী, ছনেৰ বিচিত্ৰ কাহিনী, দিল্লী বি ঐবিদ্যালয়ৰ পৰা M.Sc ডিগ্ৰী লাভ, দিল্লী বি ঐবিদ্যালয়ৰ পৰা পি. ইইচি ডি ডিগ্ৰী লাভ, মাতৃত্বৰ গৌৰৱ ইত্যাদি তেওঁৰ জীৱনৰ বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনা বৰ্ণনা কৰিছে। পুণেত তেওঁ জ্বা টা বছৰ আছিল। পুণে সম্পৰ্কে লেখিকাই এনেদৰে কৈছে - পুণেবাসত জ্বা টা বছৰ আছিল মোৰ জীৱনত শ্ৰেষ্ঠ সময়। এই সময় খিনিতে বৌদ্ধিক আৰু মানসিক দিশৰ পৰা মই যথেষ্ট পুষ্ঠ হ'বলৈ সুযোগ পাইছিলো, নিজৰ দুখ-কষ্ট-অনুভূতিক পুৰা পুৰিকৈ জয় কৰিব পৰা নাই যদিও তাকে কৰিবলৈ মনত মোৰ বিচাৰি পাইছিলো। (পৃঃ চতুৰ্দ্ভা)

আত্মজীৱনীখনত প্ৰবল ৰূপত প্ৰতিভাত হৈছে ড^শ গুহৰ নাৰীবাদী চিন্তা-চেতনা। বাস্তৱ জীৱনত লগ পোৱা তেওঁৰ বিধবা মাক, সহকৰ্মী উষা দাস গুপ্তৰ বৈধব্য যন্ত্ৰ নাই তেওঁক মৰ্মাহত কৰিছিল। কিন্তু তেওঁ কোনো প্ৰতিবাদ কৰিব পৰা নাই, এই কথা তেওঁ নিজেই ব্যক্ত কৰিছে - মাৰ দেহৰ পৰা এপদ এপদকৈ অলংকাৰবোৰ খোলাৰ সময়ত কিয় বাধা, দিব নোৱাৰিলো, কিয় বগা কাপোৰ সাজ দলিয়াই দিব নোৱাৰিলো, কিয় উকা কপালখনত ফোট এটা আঁকি নিদিলো! পিতৃ তান্তিক সমাজৰ বিৰুদ্ধে সিদিনাই কিয় জেহাড ঘোষণা নকৰিলো! যুগ যুগ ধৰি নাৰীৰ ওপৰত সমাজে নিৰ্যাতন চলাই আহিছে।..... নাৰীয়ে নিজেই নিজকে মানৱসত্তা হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত কৰিব লাগিব। (পৃঃ ৱৰ) এই উক্তিৰ জৰিয়তে প্ৰতিফলিত হৈছে ড^শ গুহৰ নাৰীবাদী চেতনা।

তদুপৰি গুহৰ চৰিত্ৰত ধৰা পৰিছে অন্য এটি দিশ, যদিও তেওঁ

আত্মজীৱনীখনৰ পাতে পাতে নিজৰ স্বামী আৰু আত্মীয় স্বজনৰ গুনানুকীৰ্ত্তন কৰিছে তথাপি তাৰ মাজত এটা 'কিস্ত' ৰৈ গৈছে। কাৰণ তেওঁ নিজে কৈছে- যে ব্যক্ত স্বামী আৰু সন্তানৰ ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰি তেওঁ জীৱনত লাভ কৰা বিভিন্ন সুবিধা আৰু বিজ্ঞানী হোৱাৰ সপোনৰ পৰাওঁ পিচ হুকি আহিছে। তেওঁ এই কথা নিজ সুখৰে স্পষ্ট ৰূপত ব্যক্ত কৰা নাই যদিও ইয়ে তেওঁক পুৰুষ প্ৰধান সমাজত নাৰীৰ স্থান সম্পৰ্কেও এটি স্পষ্ট ছবি আগবঢ়াইছে। কাৰণ তেওঁ নিজেও ইয়াক স্বীকাৰ কৰি লৈছিল যে তেওঁতকৈ তেওঁৰ স্বামী আৰু সন্তানৰ কেতিয়াবাহে বেছি গুৰুত্বপূৰ্ণ। অৱশ্যে সেই সময়ত সমাজখনে তেওঁক সেইকথা উপলব্ধি কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। কাৰণ সেই সময়খিনি আছিল 'নাৰী দমিনেচনত' সময়। তেনে এটা সময়ত তেওঁৰ স্বামী বা পৰিয়ালে বিয়াৰ পিছতো তেওঁক পঢ়া-শুনা চলাই নিবলৈ যিখিনি সহায়-সহযোগিতা কৰিছিল সেইখিনি সেই সময়ৰ এগৰাকী নাৰীয়ে লোৱাটো অসম্ভৱ আছিল আৰু সেই বাবেই তেওঁ নিজকে ধন্য মনিছিল। যদিও ড^শ গুহ এগৰাকী অতি প্ৰতিভাশালী আৰু পাণ্ডিত্যশীল নাৰী আছিল তথাপি তেওঁ তাতকৈ বেছি তেওঁৰ পৰিয়ালৰ পৰা আশা কৰা নাছিল ই আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ এটি দুৰ্বল দিশ। যদিহে তেওঁ নিজকে তেনেকৈ নাভাৰিলেহেঁতেন তেনেহলে অসমীয়া সাহিত্য তথা সমাজে অন্য এগৰাকী অনিমা গুহক পালোহেঁতেন গতিকে ই তেওঁৰ জীৱনৰ দুৰ্বল দিশ তথা তেওঁৰ জীৱন দৰ্শনো আত্মজীৱনীখনত প্ৰতিফলিত কৰিছে। তেওঁ নিজে এনেদৰে কৈছে - কেতিয়াবা ভাৰিলে দুখ লাগে যে ইমান মূল্যবান বিষয় এটাত গৱেষণা কৰি কেৱল পি এইচ ডি ডিগ্ৰীটো লোৱাত বাহিৰে আন একোকে নকৰিলো। অমাৰ গৃহস্থক দিনটো কিতাপতে বুৰ গৈ থকা দেখিলো আজীৱন।..... সকলো দিশ চিন্তা কৰি মই নিজৰ কথা ভাবিবলৈ এৰিলো। (পৃঃ বজ্জ্বতথাপি সময়ে প্ৰমাণ কৰিছে তেওঁৰ পাণ্ডিত্য আৰু জ্ঞানৰ গভীৰতা।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

গুহ, ড^শ অনিমা — জীৱনৰ জোৱাৰ ভাটাৰ মাজেদি, বিনু দেউৰী বৰুৱা বনফুল প্ৰকাশন আৰু বি বৰুৱা ৰোড, চম্ভাঙ্গা

শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ — জীৱনী আৰু আত্মজীৱনী অসমীয়াত আৰু পাশ্চাত্যত প্ৰকাশক, বনলতা চম্ভাৰছ

বৰা ধ্ৰুৱজ্যোতি (সম্পা) — গৰীয়সী অষ্টাবিংশ বছৰ একাদশ সংখ্যা, চেপ্তেম্বৰ, চম্ভাৰ ড^শ অনিমা গুহৰ মৃত্যুত এটুপি চকুলো : নিৰুপমা বৰগোহাঞি (পৃঃ গু)

হিন্দী উপন্যাস 'নিৰ্মলা' আৰু অসমীয়া উপন্যাস 'জীৱনৰ বাট'ত চিত্ৰিত নাৰী জীৱন

সুপম পাল

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
বিবিকে কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

সংক্ষিপ্তসাৰ :

সাহিত্যৰ এক উল্লেখযোগ্য ভাগ হৈছে -উপন্যাস। মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ 'নিৰ্মলা' আৰু বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ 'জীৱনৰ বাটত' দুয়োখন উপন্যাসতে নাৰী জীৱনৰ কৰুণতম দিশবোৰ স্পষ্ট ৰূপে প্ৰতিফলিত হৈছে। জীৱনৰ বাটত উপন্যাসত যিদৰে নাৰী জীৱনৰ দুখ-দুৰ্দশা, দলিত, লুপ্তিত আদিৰ স্বৰূপ দাঙি ধৰিছে তেনেদৰে 'নিৰ্মলা' উপন্যাসত চিত্ৰিত হৈছে সমসাময়িক সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত যৌতুক প্ৰথা আৰু অমিল বিবাহৰ দৰে সামাজিক কু-প্ৰবৃত্তিৰ চিত্ৰ। পুৰুষশাসিত সমাজত নাৰীৰ জীৱনৰ পৰাধীনতাৰ প্ৰতিচ্ছবি পৰিদৃষ্ট হোৱা দেখা যায় দুয়োখন উপন্যাসত নাৰীজীৱন বিপন্ন হৈছে ত্যাগ আৰু সহানুভূতিশীলতাৰ মাজেৰে।

অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব :

মুন্সী প্ৰেমচন্দৰ 'নিৰ্মলা' আৰু ড^ৱ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ 'জীৱনৰ বাটত' উপন্যাসে সাহিত্য জগতত অগ্ৰণী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। নাৰী জীৱনৰ সৈতে সামঞ্জস্য থকা দুয়োখন উপন্যাসতেই সমসাময়িক সমাজ জীৱনৰ সৈতে সংপৃক্ত। দুয়োখন উপন্যাসৰ প্ৰকাশ শৈলী সমৃদ্ধিশালী যদিও সামগ্ৰিক অধ্যয়নৰ জড়িয়তে তদানীন্তন সমাজ জীৱনৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই দিয়াৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়তা আছে। উপন্যাসৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম কাৰণ তাত চিত্ৰিত নাৰী জীৱনৰ অধ্যয়ন। তদুপৰি চি. ব. ছি. এচ পাঠ্যত্ৰ মত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপকৃত হোৱাকৈ দুয়োখন উপন্যাসৰে অধ্যয়নৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজন আৰু গুৰুত্ব আছে।

সিদ্ধান্ত :

আলোচ্য বিষয়টোৰ আলোচনাৰ অন্তত এনে এটা সিদ্ধান্তত উপনীত

হ'ব পৰা যায় যে, দুয়োখন উপন্যাসতে নাৰী জীৱনৰ বাস্তবায়িত ৰূপ জল জল পট পট। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰী জীৱনৰ পৰাধীনতাৰ স্বৰূপ পৰিদৃষ্ট হোৱা দেখা যায়। অমিল বিবাহ, যৌতুক প্ৰথা আদি সামাজিক কু-প্ৰথাবোৰো দাঙি ধৰিছে।

হিন্দী উপন্যাস 'নিৰ্মলা' আৰু অসমীয়া উপন্যাস 'জীৱনৰ বাটত' চিত্ৰিত নাৰী জীৱন :

মধ্যবিত্ত সমাজৰ নাৰীৰ সমস্যাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ৰঞ্জাচচনত প্ৰেমচন্দ ডাঙৰীয়াই 'নিৰ্মলা' নামৰ উপন্যাসখন ৰচনা কৰে। মুঠ চাৰিটা দম্পতীৰ কাহিনীৰে নিৰ্মলাৰ কথাবস্তু নিৰ্মিত হৈছে। ইয়াৰে মূল দম্পতীহাল হ'ল তোতাৰাম আৰু নিৰ্মলা কিন্তু নিৰ্মলাৰ পৰিচয় আৰু বিবাহপূৰ্ব ঘটনাৱলীৰ লগত জড়িত হৈ আছে বাবু উদয়ভানুলাল আৰু কল্যাণীৰ সংসাৰখন। আনহাতে, অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ মাইলৰ খুঁটি, ইতিপূৰ্বে বহুচৰ্চিত বহু প্ৰশংসিত ড^{শ্ৰী} বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ 'জীৱনৰ বাটত' (ৰঞ্জাচছপ্ত) নামৰ উপন্যাসত যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া নাৰী সমাজৰ মনৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখিবলৈ পোৱা যায়। উপন্যাসখনৰ আটাইবোৰ নাৰী চৰিত্ৰই বাস্তবানুগ অজস্ৰ সংঘাতৰ মাজেৰে জীয়াৰী, বোৱাৰী, মাতৃহ, বৈধব্যৰ চাৰিটি অধ্যায় প্ৰকট তগৰ, বীণা বৰুৱাৰ অনুপম সৃষ্টি বুলি ঘোষিত হলেও , তগৰ পুৰুষ লেখকৰ দ্বাৰা সৃষ্ট নাৰী। সেয়েই হয়তো চৰিত্ৰৰ কেতবোৰ সীমাবদ্ধতা নাই বুলি ক'ব নোৱাৰি। সমগ্ৰ উপন্যাসখনেই পুৰুষ প্ৰধান সমাজৰ দ্বাৰা নাৰী কেনেদৰে দলিত, লুপ্ত আৰু উপেক্ষিত তাৰ এখন নিৰ্মম দলিল। তগৰৰ জীৱনৰ বাটত পুথিত দলিত, দ্বিতীয় লিংগ ৰ মানসিকতাৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে।

বিংশ শতাব্দীৰ ভাৰতীয় উপন্যাসৰ এগৰাকী অপ্ৰতিদ্বন্দ্বী স্ৰষ্টা উপন্যাস সশ্ৰী প্ৰেমচন্দৰ নিৰ্মলা উপন্যাসত যৌতুক প্ৰথা আৰু অমিল বিবাহৰ দৰে সামাজিক কু-প্ৰবৃত্তিৰ চিত্ৰ অংকন কৰি মধ্যবিত্ত সমাজৰ পাৰিবাৰিক আৰু সামাজিক দিশটোৰ ওপৰত দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰা হৈছে। নিৰ্মলা উপন্যাসখনৰ কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰ নিৰ্মলা ৰ সৈতে সম্পৰ্কিত যৌতুক প্ৰথাৰ ঘণনীয় ৰূপটোৰ লগতে অমিল বিবাহৰ ফলস্বৰূপে তোতাৰামৰ হাঁহি-আনন্দেৰে পৰিপূৰ্ণ সংসাৰখনলৈ নামি অহা দুখ-বিপৰ্যয়ৰ চিত্ৰও অতি সাৰ্থক ৰূপত অংকন কৰিছে। আনহাতে, বীণা বৰুৱাৰ 'জীৱনৰ বাটত' উপন্যাসখনতো বিষয়বস্তুৰ বৈচিত্ৰ্য, চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ দক্ষতা আৰু ঘটনা বিন্যাসৰ লগে লগে অসমীয়া সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ উপযুক্ত প্ৰতিফলন

জীৱনৰ বাটত উপন্যাসক স্বকীয় মৰ্যাদাৰে উজ্জ্বলাই তুলিছে।

‘নিৰ্মলা’ আৰু ‘জীৱনৰ বাটত’ দুয়োখন উপন্যাসতে নাৰীজীৱনৰ কাৰুণ্যতাই প্ৰাধান্য লাভ কৰিছে। নিৰ্মলা ত নিৰ্মলাৰ পিতৃ উদয়ভানুলাল, তোতাৰামৰ প্ৰথমপক্ষৰ সন্তান মনসাৰাম আৰু জীয়াৰাম, ভুবনমোহন সিনহা আৰু নিৰ্মলাৰ কৰুণ মৃত্যুৰ বৰ্ণনা প্ৰোজ্জ্বল। অনুৰূপভাৱে জীৱনৰ বাটত উপন্যাসতো তগৰৰ মাকৰ আকস্মিক মৃত্যু, ধৰণীৰ সৈতে তগৰৰ বিবাহৰ পিছত শাহুৱেক আহিনৰ মৃত্যু, পিছত ক্ষয়ৰোগত আত্মান্ত হৈ ধৰণীৰ মৃত্যু ইত্যাদি একাধিক মৃত্যুৰ ঘটনা বিবৃত হৈছে। ‘জীৱনৰ বাটত’ উপন্যাসতো কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰ তগৰ, তগৰৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদিয়েই উপন্যাসিকে মানৱ জীৱনৰ অসহায়তা, দাম্পত্য প্ৰেম, মৃত্যুৰ শোকাবহ ৰূপ, জীৱনৰ প্ৰেম আৰু বেদনাৰ স্ফলপ চিত্ৰিত কৰিছে। নিৰ্মলা উপন্যাসতো কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰ নিৰ্মলাৰ জীৱনৰ সুখ-দুখ, ব্যথা-বেদনা, হতাশা-নিৰাশা আৰু কাৰুণ্যৰ মাজেদি উপন্যাসখনত লেখকৰ জীৱন সম্পৰ্কীয় দৃষ্টিভংগীৰ গভীৰ তাৎপৰ্য উদ্ভাসিত হৈ উঠিছে।

পুৰুষশাসিত সমাজৰ দ্বাৰা কিদৰে নাৰীজীৱন ব্যৰ্থতাৰ ৰূপ লৈছে তাৰ স্পষ্ট উদাহৰণ ভুবনমোহন সিনহাৰ দুৰ্বল আৰু তাৰ সুবিধাবাদী চৰিত্ৰই নিৰ্মলাৰ বিবাহভঙ্গৰ বাবে ঘাইকৈ জগৰীয়া, ভালচন্দ্ৰৰ বিভুলোভ আৰু ভুবনমোহন সিনহাৰ যৌতুকৰ চাহিদা পূৰণ নোহোৱাৰ বাবে উদয়ভানুলাল মৃত্যুৰ পিছতেই নিৰ্মলাৰ হ'বলগীয়া বিয়াখনত ভালচন্দ্ৰই অসন্মতি প্ৰকাশ কৰিছে আৰু শেষত আদহীয়া তোতাৰামৰ সৈতে নিৰ্মলাৰ বিবাহ সম্পাদিত হৈছে। তেনেদৰে, জীৱনৰ বাটত উপন্যাসতো তগৰৰ মাতৃ বিয়োগৰ পিছতেই তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ বিয়াখন ভঙ্গ হৈছে আৰু মহীকান্ত বৰুৱাই পূৰ্বতে বিয়াত সন্মতি দিও পিছত ৰায়বাহাদুৰৰ সৈতে সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলাৰ স্বার্থত চিঠিৰ দ্বাৰা বিয়াখন ভঙ্গ কৰিছে।

দুয়োখন উপন্যাসতে নাৰীজীৱনৰ ত্যাগ আৰু সহনশীলতাৰ পৰিস্ফুট লক্ষ্যণীয়। উপন্যাসিকে তগৰৰ শাহুৱেক আহিনীৰ চৰিত্ৰটি গ্ৰাম্য জীৱনৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰাৰ সাঁচত ঢালি গঢ়ি তুলিছে। শাহুৱেকৰ কঠোৰ শাসনৰ মাজত ঘৰৰ সকলোৰে দুখৰ বাবে ব্যক্তিগত সুখ-স্বাচ্ছন্দ্য পৰিহাৰ কৰি তগৰে ত্যাগ আৰু সহনশীলতাৰ পৰিচয় দিছে। আনহাতে, তোতাৰামৰ ভনীয়েক ৰুঞ্জিণীৰ কঠোৰ শাসন আৰু সমালোচনাই নিৰ্মলাৰ জীৱন দুৰ্বিসহ কৰি তুলিছে যদিও নিৰ্মলাই সেইবোৰ নীৰৱে সহ্য কৰিছে, তাৰ বাবে কোনো প্ৰতিবাদ কৰা নাই।

জীৱনৰ বাটত উপন্যাসৰ তগৰ চৰিত্ৰৰ বিপৰীতে আন এটি নাৰী চৰিত্ৰ সুপ্ৰভাৰ সৈতে 'নিৰ্মলা' উপন্যাসৰ সুধাৰ চৰিত্ৰৰ কিছু সাদৃশ্য লক্ষ্য কৰা যায়। স্বামীৰ সৈতে চিন্তা আৰু আদৰ্শৰ মিল নোহোৱাত দুয়ো বৈবাহিক জীৱনত যথেষ্ট অসুখী। সুধা আৰু সুপ্ৰভা উভয়ে স্পষ্টবাদী, জেদী আৰু স্বাধীনচিতীয়া, অৱশ্যে সুপ্ৰভাৰ তুলনাত সুধা উদাৰ, মৰমিয়াল বিশেষকৈ নিৰ্মলাৰ প্ৰতি তাই আছিল যথেষ্ট স্নেহশীলা। আনহাতে, তগৰ আৰু নিৰ্মলা দুয়ো অল্পভাষী, সহনশীলা, মধুৰভাষিনী আৰু সৰলমনা।

তগৰ গৰ্ভৱতী হোৱাৰ বতৰা পাই শাহুৱেক আহিনীৰ মনৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিছে। ইমানদিনে ঘৰৰ সকলোৰে মঙ্গলৰ নিমিত্তে শাহুৱেক আহিনীৰ কঠোৰ শাসনতো অতিষ্ঠ নহৈ তগৰে কঠোৰ সংযম আৰু সহনশীলতাৰ পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে। নিৰ্মলা গৰ্ভৱতী হোৱাৰ পিছতো নন্দেক ৰুক্মিণীৰ চৰিত্ৰৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিছে। নাৰী মনস্তত্ত্বৰ এনে পৰিৱৰ্তনৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰি জীৱনৰ বাটত উপন্যাসত বীণা বৰুৱাই লিখিছে -

“মানুহৰ অন্তৰৰ প্ৰবৃত্তিসমূহৰ খাম-খেয়ালিৰ অন্ত নাই। কেতিয়া কোন বস্ত্ৰৰ প্ৰতি অনুৰাগ অথবা বিৰাগ জন্মে ক'ব নোৱাৰি। মানুহৰ অন্তৰ প্ৰবৃত্তিৰ কাৰ্যসমূহ চিৰকালৰ কাৰণে এটা সমাধানহীন বহস্য।”

জীৱনৰ বাস্তৱিকতাৰ আভাস নোপোৱা আৰু যৌৱনৰ সোণালী সপোন ৰচাৰ বয়সো নোহোৱা কিশোৰী নিৰ্মলাই তাইৰ সেই হ'বলগীয়া বিয়াখনৰ আন একোৱেই তাৎপৰ্য উপলব্ধি কৰিব পৰাৰ জোখাৰে বুজন হোৱা নাছিল। বুজিছিল এটাই মাত্ৰ কথা যে তাই তাইৰ ওপজা ঘৰখন এৰি যাবগৈ লাগিব। ৰজু বছৰ বয়সীয়া ভনীয়েক কৃষ্ণৰ লগত কথা-বতৰাৰ মাজত নিৰ্মলাৰ মাত্ৰ এটাই উপলব্ধি প্ৰকাশ পাইছে —

“আমি ছোৱালী মানুহ, আমাৰ কতো নিজৰ ঘৰ নেথাকে।” কথাষাৰ দুজনী ৰজু-ৰপ্ত বছৰীয়া সৰু ছোৱালী কথা বতৰাত ওলোৱা যদিও তাত নাৰী সদায় আনৰ পিতা, স্বামী বা পুত্ৰ কাৰোবাৰ ঘৰত কটাবলগীয়া হোৱা নাৰী জীৱনৰ নিৰ্মম বাস্তৱিকতা ফুটি উঠিছে। নাৰী জীৱনৰ পৰাধীনতা প্ৰেমচন্দই নিৰ্মলাৰ যোগেদি স্পষ্ট কৰিছে।

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে, ৰবীন্দ্ৰনাথ, শৰৎচন্দ্ৰ বা বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ দৰে প্ৰেমচন্দেও পৰম্পৰাগত সমাজৰ নিদাৰুণ নিষ্পেষণক প্ৰতিফলিত কৰিবলৈ

নিৰ্মলাৰ দৰে এটি নাৰী চৰিত্ৰ নিৰ্বাচন কৰিছে। জীৱনৰ বাটত উপন্যাসৰ দৰেই নিৰ্মলাও অনুভূতিশীল, চৰিত্ৰৱতী আৰু দায়িত্বশীলা ছোৱালী। কিন্তু সামাজিক প্ৰথাৰ নিষ্পেষণ, স্বামীৰ সন্দেহ আৰু ডান্ডৰৰ উৎপীড়ন আদিয়ে তাইৰ জীৱনটো মোহাৰি পেলালে। জীৱনৰ বাটত উপন্যাসৰ সমস্যা বা পটভূমি কিছু বেলেগ, কিন্তু তাত তগৰে যিদৰে তাইৰ সেই বিৰল ব্যক্তিৰ প্ৰকৃত মূল্য নাপালে, তেনেদৰেই নিৰ্মলা উপন্যাসতো নিৰ্মলাই তাইৰ বিৰল ব্যক্তিৰ প্ৰকৃত মূল্যৰ পৰা বঞ্চিত হৈ থাকিল।

সামৰণি :

এনেদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে, দুয়োখন উপন্যাসতে নাৰী জীৱনৰ এক কৰুণ মৰ্মস্পৰ্শী বেদনা প্ৰকাশিত হৈছে। পুৰুষশাসিত সমাজৰ নাৰীৰ জীৱনৰ পৰাধীনতাৰ প্ৰতিচ্ছবি পৰিদৃষ্ট হোৱা দেখা যায় দুয়োখন উপন্যাসত, নাৰীজীৱন বিপন্ন হৈছে ত্যাগ আৰু সহানুভূতিশীলতাৰ মাজেৰে। বৈবাহিক জীৱনত শাহু অথবা ননদৰ দ্বাৰা কঠোৰ ভাবে শাসিত হৈয়ো পাৰিবাৰিক মঙ্গলৰ স্বার্থতেই দুয়ো গৰাকী কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰই ধৈৰ্য আৰু সংযমৰ জীৱন অতিবাহিত কৰিব বিচাৰিছে। প্ৰেমচন্দৰ নিৰ্মলা নাৰী সমস্যাক মুখ্য বিষয়ৰ ৰূপত লৈ ৰচিত এখন উপন্যাস। প্ৰতিটো সমস্যাৰ বাস্তৱ চিত্ৰ দাঙি ধৰাটো প্ৰেমচন্দৰ উপন্যাসৰ বৈশিষ্ট্য। নিৰ্মলাত প্ৰতিফলিত সমাজ আৰু সমস্যা ভাৰতৰ আন আন ঠাইবোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ সমস্যা।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

ৰ ঠাকুৰ, নগেন (সম্পাদনা) : এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস।

জ্যোতি প্ৰকাশন, দ্বিতীয় প্ৰকাশ জুলাই চতুৰ্ভুজ ইং ।

চ নাথ, ড^o প্ৰফুল্ল কুমাৰঃ তুলনামূলক ভাৰতীয় সাহিত্য বিচাৰ আৰু বিশ্লেষণ

বনলতা প্ৰকাশ, তৃতীয় সংস্কৰণ, জুন চতুৰ্ভুজ ইং ।

৮ বৰা, দিলীপঃ তুলনাত্মক সাহিত্য

চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, দ্বিতীয় প্ৰকাশ মাৰ্চ চতুৰ্ভুজ ইং প্ৰকাশিত।

ছ শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদঃ উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস

ষ্টুডেন্টচ ষ্টৰচ, তৃতীয় সংস্কৰণ অক্টোবৰ চতুৰ্ভুজ ইং ।

উৰ্মিলা তালুকদাৰ আৰু তেখেতৰ জীৱন পৰিত্ৰ মা

মৃগালী হাজৰিকা
মুৰব্বী তথা সহযোগী অধ্যাপক, প্ৰাণীবিজ্ঞান বিভাগ
বিবিকে কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

আমাৰ সকলোৰে শ্ৰদ্ধাৰ, অতি আদৰৰ জেঠী মা অৰ্থাৎ স্বৰ্গীয় উৰ্মিলা তালুকদাৰ সম্বন্ধত তেওঁ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা সকলৰ অন্যতম প্ৰয়াত শিক্ষাবিদ হৰিমোহন তালুকদাৰ (চৌধুৰী)ৰ সহধৰ্মিণী আৰু অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰী প্ৰয়াত মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰীদেৱৰ ডাঙৰ বৌৱেক। আজিৰ পৰা প্ৰায়, বছৰ আগতে লগপোৱা এটি সৰু কাহিনীৰে আৰম্ভ কৰিব বিচাৰিছোঁ। বজ্জ্বাল্লজ্ব দশকৰ কোনোৱা এটি ৰাতিপুৱা আমি দুয়ো জেঠী আৰু মই গুৱাহাটী- বৰপেটা ট্ৰেনপাৰ্ট বাচৰে আহি নগাঁও চ'কৰ বাছ আস্থানত নামিছোঁ পুৱা জ্ব মান বজাত কলেজৰ উদ্দেশ্যে। বয়সস্থ চুটি-চাপৰ লাহী সম্ভ্ৰান্ত মহিলাগৰাকী দেখি এনেয়ে এবাৰ সশ্ৰদ্ধ চাৰনিৰে চালোঁ। মহিলা গৰাকীয়ে চকুলৈ চাই সুধিলে তোৰ জাতি কি? মই কেতিয়াও ভৱাই নাছিলোঁ কোনোৱাই যে এনেকৈও সুধিব পাৰে? কিংকৰ্তব্য বিমোঢ় হৈ লাহেকৈ ক'লোঁ — মই কলেজত নতুনকৈ জইন কৰিছোঁ। তেতিয়া মহিলাগৰাকীয়ে সৰলভাৱে হাঁহি ক'লে বৰ ভাল পালোঁ, মা এদিন আমাৰ ঘৰলৈ আহিব, ওচৰতে আমাৰ ঘৰ কলেজৰ মানুহবোৰ প্ৰায়ে আহে। সেইগৰাকীয়েই আমাৰ জেঠীমা কুলসূতা বিহীন সহজ-সৰল এগৰাকী মহিয়সী নাৰী।

সহকৰ্মী প্ৰভা দেৱী, জ্ঞানদা ডেকা, ৰণজিৎ সভাপণ্ডিত, কৃষ্ণকান্ত শৰ্মা, ৰীণা দাস, আদি শিক্ষক সকল বিভিন্ন সময়ত জেঠীৰ ঘৰত ভাড়া কৰি থকাৰ সূত্ৰে তেখেতৰ ওচৰ চাপোঁ। তেখেতৰ মুখত 'মাইত আহিলি, মাজে মাজে আহি থাকিব' কথাষাৰ আজিও কাণত বাজি থাকে। তেখেতক বেছি ঘনিষ্ঠভাৱে লগ পাপুঁ মহাবিদ্যালয়ৰ বিজ্ঞান শাখাৰ ঘাটমঞ্জুৰী অনাৰ সময়ত কৰিবলগীয়া আয়োজনৰ সময়ত। সেই সময়ত মহাবিদ্যালয়লৈ শিক্ষামন্ত্ৰী ভূমিধৰ বৰ্মন দেৱ আৰু মুখ্যমন্ত্ৰী হিতে ৰৰ শইকীয়া দেৱক আমন্ত্ৰণ কৰি অনা হৈছিল। জেঠীয়ে বলিষ্ঠ ভূমিকাৰে দুয়োগৰাকী মন্ত্ৰীকে জ্যেষ্ঠ ভগ্নীসুলভ অধিকাৰেৰে দাবী

জনাইছিল — “আপোনালোকে আমাৰ বিজ্ঞান শাখাটো ঘাটিমঞ্জুৰী কৰি দিবই লাগিব”। জেঠীয়ে আমাক কৈছিল কলেজ প্ৰতিষ্ঠা দিনৰে পৰা কত শিক্ষকক ঘৰত ৰাখি ভাত ৰান্ধি খুৱালো। কলেজত পইচা কেনেকৈ আহিব, কলেজ বিন্দিং, ৰাস্তা-ঘাট নিৰ্মাণৰ বাবে কাম কৰে, মই ঘৰত কৰো। তহঁতে চিন্তা নকৰিবি কলেজ হবই ময়ো যাম তহতৰ লগত দিছপুৰলৈ। কথা মতেই কাম। জঙ্ঘ বছৰ বয়সতো তেখেত ওলাইছিল কলেজৰ সঁজাতি দলৰ লগত। শেষত ৰজ্জুজ্বাছ চনৰ ৰৰ জানুৱাৰীত মহাবিদ্যালয়ৰ বিজ্ঞান শাখাটো ডেফিচিট চিষ্টেমলৈ আহে আৰু আমি সকলোৱে স্বস্তিৰে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিবলৈ লওঁ। ইয়াৰ মাজতো যেতিয়াই সময় পাওঁ মৃত্যুৰ সময়লৈকে জেঠীৰ কাষলৈ নোযোৱাকৈ থকা নাছিলো।

এই মহিয়সী নাৰীগৰাকীৰ জন্ম হৈছিল বৰপেটা জিলাৰ হেনা গাঁৱত ডেকা বংশত। ত্ৰিশৰ দশকতে শৈশৱৰ খেলা-ধূলা সামৰি ন-বছৰ বয়সতে বাউসী পৰগণাৰ দণ্ডীৰাম মৌজাদাৰৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ হৰিমোহন তালুকদাৰৰ লগত আগবিয়া হয়। পিচত দস্তৰমতে বিয়া হৈ মৌজাদাৰ বংশৰ জ্যেষ্ঠ বোৱাৰীৰ আসন গ্ৰহণ কৰে। সময়ত এটি সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ জ্যেষ্ঠ বোৱাৰী হিচাপে সমস্ত দায়িত্ব পালন কৰাৰ লগতে সামাজিক ক্ষেত্ৰ খনতো দৃঢ় পদক্ষেপ আগবঢ়াইছিল।

যৌৱন প্ৰাপ্তিৰ পিছত এইগৰাকী কন্যাক ৰাজকুমাৰীৰ দৰে শহুৰেকে দোলাত তুলি লৈ আহিছিল ডাঙৰ বোৱাৰী হিচাপে। এই দোলাখন বৰ্তমান বৰপেটাৰ সংগ্ৰহালয়ত সংৰক্ষিত হৈ আছে।

নিজৰ ল'ৰা চাৰিজন আৰু পাঁচজনী ছোৱালীৰ লগতে যৌথ পৰিয়ালৰ আটাই কেইটা ল'ৰা-ছোৱালীক সমভাৱে ডাঙৰ-দীঘল কৰিছিল। সেয়েহে তেওঁক লগ পোৱা প্ৰতিজনেই মাতৃৰ মমতাময়ী ৰূপটো অনুভৱ কৰিব পাৰিছিল। যৌথ পৰিয়ালৰ সমস্ত দায়িত্ব পালন কৰাৰ উপৰিও মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী মুখ্যমন্ত্ৰী হৈ থকা কালত তেখেতৰ লগত অহা সৰ্বভাৰতীয় নেতা সকলক অসমীয়া খাদ্য সম্ভাৰ নিজ হাতে পৰিবেশন কৰিছিল। সেই কালত প্ৰকাণ্ড চৌহদেৰে সৈতে নগাঁৱত থকা বাসভৱন পৱিত্ৰ তীৰ্থক্ষেত্ৰলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল।

নগাঁও বাউসী বাণীকান্ত কাকতি মহাবিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা আৰু নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত চৌধুৰী পৰিয়ালবৰ্গৰ অৱদান উল্লেখনীয়। এই পৰিয়ালটিৰ কৰ্মবীৰ সকলে অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ মাজেৰে এই শিক্ষানুষ্ঠানটি গঢ় দিছিল। হৰিমোহন তালুকদাৰ (চৌধুৰী), মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী, হৃদয়ানন্দ চৌধুৰী আৰু ভাৰত

চৌধুৰীয়ে গভীৰতাৰে কলেজৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুভৱ কৰিছিল আৰু এয়া আছিল তেওঁলোকে বাউসীৰ সমাজখনলৈ আগবঢ়াই যোৱা এটা যাউতিযুগীয়া অৱদান। তেওঁলোকৰ আধৰুৱা কামখিনি সম্পূৰ্ণ কৰিছিল জেঠী উৰ্মিলা তালুকদাৰে। মহাবিদ্যালয়ৰ বিজ্ঞান শাখাটো অঘাটিমঞ্জুৰী প্ৰাপ্ত হৈ থকাৰ বাবে বিজ্ঞান শিক্ষক সকল বহুতো কষ্টৰ সন্মুখীন হৈছিল। তেওঁলোকৰ আৰ্থিক দুৰ্দৰ্শাই জেঠীৰ মনত আঘাত দিছিল। সেয়ে বিজ্ঞান শিক্ষকসকলৰ লগত বহুবাৰ দিছপুৰলৈ গৈ তদানীন্তন শিক্ষামন্ত্ৰী ডাঃ ভূমিধৰ বৰ্মন আৰু মুখ্যমন্ত্ৰী প্ৰয়াত হিতে ৰ শইকীয়াৰ ওচৰ চাপিছিল। জেঠীৰ এনে প্ৰচেষ্টাৰ বাবেই ৰঞ্জাঙ্ঘ চনৰ ৰৰ জানুৱাৰীত বিজ্ঞান শাখাটো ঘাটি মঞ্জুৰীপ্ৰাপ্ত হয়। বিজ্ঞান শাখাৰ প্ৰতিজন শিক্ষক তেখেতৰ ওচৰত চিৰঋণী আৰু এই ছেগতেই তেখেতলৈ জনাইছো সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম।

জীৱন কালত তেওঁ বহুতো গুণী-জ্ঞানী মানুহক লগ পাইছিল, বহুতো ঠাই পৰিভ্ৰমণ কৰিছিল আৰু নিজস্ব পাৰদৰ্শিতাৰে বহুতো কথা আয়ত্ত কৰিব জানিছিল। স্বামীৰ মৃত্যুৰ পিছত চাৰিকুৰিৰ দেওনা পাৰ হোৱাৰ পিছতো অঞ্চলটোৰ সকলো সামাজিক কামতে ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান কলেজৰ গভৰ্ণিং বডিৰ পৰা মহিলা সমিতিলৈকে জড়িত হৈ আছিল। ইং চম্বৰপু চনৰ চপ্ত নবেম্বৰ তাৰিখে পবিত্ৰ ৰাস পূৰ্ণিমাৰ নিশা বাৰ্ধক্যজনিত কাৰণত জ্বাজ্ব বহুৰ বয়সত তেখেতৰ মৃত্যু হয়। তেখেতৰ জীৱন আৰু কৰ্মদক্ষতা আমাৰ সকলোৰে কৰ্মপ্ৰেৰণাৰ উৎস হৈ ৰ'ব। বিশেষকৈ সমসাময়িক সময়ৰ সামাজিক নেতৃত্ব দিয়া নাৰীসকলৰ ভিতৰত উৰ্মিলা তালুকদাৰক বাটকটীয়াৰ আসনত অধিষ্ঠিত কৰিব পাৰি।

সহায়ক গ্ৰন্থ :

ৰ। “সোৱৰণ” — গীতিকা চৌধুৰী দাস (জী)।

ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদ দাস (জোৱাই)।

চ। “এক দীঘলীয়া জীৱনৰ পৰিসমাপ্তি”— দিপালী বৰঠাকুৰ, গুৱাহাটী।

্ৰ। “আবুৰ বিদায় বেলাত” — ডঃ নৱজিৎ সভাপণ্ডিত, বি. বি. কে. মহাবিদ্যালয়।

ছ। “প্ৰেৰণাময়ী নাৰী প্ৰয়াত উৰ্মিলা তালুকদাৰ” প্ৰভা কুমাৰী দেৱী,

সোণালী সোৱৰণ। বি. বি. কে কলেজ।

আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰী সম্পৰ্কে উলষ্টন ত্ৰাফ্টৰ ধাৰণা

আলি হুছেইন বেখ

মুৰব্বী তথা সহযোগী অধ্যাপক, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
বি. বি. কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

নাৰী আৰু নাৰীৰ ওপৰত পিতৃবৎ কৰ্তৃত্বশীলতা সম্পৰ্কে মেৰি উলষ্টন ত্ৰাফ্টৰ ধাৰণা। এগৰাকী প্ৰগতিশীল নাৰীবাদী হিচাপে উলষ্টন ত্ৰাফ্টে নাৰীৰ মৰ্যাদা প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে তেওঁৰ চিন্তাধাৰা প্ৰকাশ কৰিছে। উলষ্টন ত্ৰাফ্টৰ মতে, নাৰী সকলে মুক্ত ভাৱে জীয়াই থাকিবলৈ হুঙ্কলে আৰু পৰিপূৰ্ণ জীৱন যাপন কৰিবলৈ হুঙ্কলে নাৰীসকলক যৌনতাৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে নাচাই এগৰাকী ব্যক্তি হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। কাৰণ তেওঁৰ মতে পুৰুষ সকলৰ নিচিনাকৈ নাৰী সকলৰো বিচাৰ বুদ্ধিৰ ক্ষমতা আছে। সেয়েহে নাৰীৰো স্বাভাৱিক ভাৱে সমান অধিকাৰ পোৱাৰ যোগ্যতা আছে। তেওঁৰ মতে, মানুহক অন্য জীৱ জন্তুতকৈ এই কাৰণে শ্ৰেষ্ঠবুলি কোৱা হয় কাৰণ মানুহৰ বিচাৰ বিবেচনা আছে। তেওঁলোকৰো যুক্তি সংগত সিদ্ধান্ত লোৱাৰ সক্ষমতা আছে। সেয়েহে নাৰীৰো স্বাভাৱিক ভাৱে সমান অধিকাৰ লাভ কৰাৰ যোগ্যতা আছে। যদি নাৰী হিচাপে তেনে বিচাৰ বুদ্ধিৰ সক্ষমতা পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হয় তেন্তে একেই বিচাৰ বুদ্ধিৰ সক্ষমতা নাৰী সকলৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হুঙ্কব। এই ক্ষেত্ৰত আমি উল্লেখ কৰিব পাৰো নাৰী পুৰুষতকৈ কোনো গুণেই পিছ পৰা নহয়। যদি কৰুণাত নাৰী সকল পুৰুষতকৈ পিছ পৰিছে তেন্তে তাৰ কাৰণ হুঙ্কব মূলতঃ নাৰীসকল অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত হৈছে আৰু উপযুক্ত দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰয়োজনীয় শিক্ষাৰ পৰাও বঞ্চিত। নাৰীয়ে নিজৰ সঠিক স্থান পাবৰ বাবে তেওঁলোকে নিজকে সামৰ্থবান কৰিব লাগিব। যুগে যুগে নাৰী বঞ্চিত হৈ অহাৰ বাবে তেওঁলোকে সঠিকভাৱে নিজৰ সক্ষমতা গঢ়ি তুলিবলৈ অসমৰ্থ হৈছে আৰু ইয়াক দূৰ কৰিবলৈ নাৰীক যথোপযুক্ত স্বাধীনতা আৰু সুযোগ সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগিব, লগতে উপযুক্ত শিক্ষা লাভৰ সুবিধা প্ৰদান কৰাটো দৰকাৰ।

বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত নাৰীসকল পুৰুষতকৈ কেৱল শাৰীৰিক শক্তিৰ ক্ষেত্ৰতহে

পিছপৰা। ইয়াৰ বাহিৰে পুৰুষ আৰু নাৰীৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই। মানুহৰ বিচাৰ বিবেচনা শক্তিৰ বিকাশ সাধনে মানুহৰ আচৰণত উৎকৃষ্টতা সাধন কৰে। শিক্ষাই মানুহৰ বিচাৰ বুদ্ধিৰ সামৰ্থক বিকশিত কৰে। যি শিক্ষাই মানুহৰ বিচাৰ বুদ্ধিৰ সামৰ্থক বিকশিত কৰি স্বাধীনতা প্ৰাপ্তিৰ বাবে যোগ্য কৰি তোলে সেই শিক্ষাই উৎকৃষ্ট শিক্ষা। সমাজত প্ৰচলিত ৰীতি নীতি আৰু দৃষ্টিভংগী সমূহে কিদৰে নাৰীৰ সামৰ্থ আৰু গুণাগুণ বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত কেনেদৰে বাধা প্ৰদান কৰিছে তাৰ এক যথোচিত ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰি। উলষ্টন ট্ৰাফ্টৰ মতে, মহিলাসকলক যিহেতু কেৱল পুৰুষৰ শাৰীৰিক সম্পৰ্কৰ সংগী হিচাপেহে গণ্য কৰা হয়, সেয়েহে তেওঁলোকক পুৰুষৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হৈ থকাকৈ সামাজিকীকৰণ কৰা হয়। এজনী ছোৱালীক ডাঙৰ দীঘল কৰোতে সদায় পুৰুষক সন্তুষ্ট কৰিব পৰাকৈ শিকোৱা হয়। পুৰুষৰ সন্তুষ্টৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিয়েই নাৰীক সৌন্দৰ্য বৰ্ধনত গুৰুত্ব দিবলৈ শিকোৱা হয়। লগতে তেওঁলোকক, নশ্ৰ, ভদ্ৰ, মৰমীয়াল ইত্যাদি গুণৰ অধিকাৰী কৰি গঢ়ি তোলা হয়। ইয়াৰ ফলত নাৰী সকলে সদায় সমাজত দুৰ্বল, নিৰ্ভৰশীল আৰু আৱেগিক হিচাপে পৰিচয় লাভ কৰে। নাৰীৰ এনে পৰিচয় পুৰুষ প্ৰধান সমাজে কৃত্ৰিম ভাৱে সৃষ্টি কৰিছে।

উলষ্টন ট্ৰাফ্টে তেওঁৰ "A Vindication" নামৰ গ্ৰন্থখনত মানুহৰ বিচাৰ বুদ্ধিৰ ক্ষমতাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিছে। তেওঁৰ মতে বিচাৰ বুদ্ধি সম্পন্ন মানুহে কেতিয়াও লিংগভিত্তিক দৃষ্টিকোণেৰে মানুহক বিবেচনা নকৰে। পুৰুষ আৰু মহিলাৰ লিংগভিত্তিক পাৰ্থক্য কেৱল শাৰীৰিক ক্ষেত্ৰতহে প্ৰাসংগিক। অৱশ্যে সকলো নাৰীয়ে এগৰাকী পত্নী আৰু মাতৃ হিচাপে ভূমিকা পালন কৰিব লাগিব। লগতে মহিলা সকলোক দেশৰ সাধাৰণ আইনৰ দ্বাৰা সুৰক্ষা প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰা উচিত। তেওঁলোকক নিজ কৰ্তব্যৰ লগত সংগতি ৰাখি নিজ পেছা গ্ৰহণত স্বাধীনতা প্ৰদান কৰিব লাগে। তেওঁ বিবাস কৰিছিল যে, উচ্চ গুণ আহোৰণ কৰিব পাৰিলেহে এগৰাকী নাৰীয়ে এটা স্বাধীন জীৱন যাপন কৰিবলৈ সক্ষম হব। সৰহ সংখ্যক মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ পাৰিবাৰিক জীৱনতেই সমতা আৰু স্বাধীনতা নিশ্চিত কৰাটো প্ৰয়োজন। তেওঁৰ মতে, এই উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বলৈ হলে কিছুমান ব্যৱস্থাৱলীৰ গ্ৰহণৰ প্ৰয়োজন। সেই সমূহ যেনে- পত্নীক সমপৰ্যায়ৰ আৰু দায়িত্বশীল ব্যক্তি হিচাপে মানি ল'ব লাগিব আৰু সম্পত্তিৰ ক্ষেত্ৰত কেতিয়াও স্বামীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হ'ব নালাগিব।

যদি মহিলা গৰাকী স্বনিৰ্ভৰশীল হয় তেনে ক্ষেত্ৰত বিবাহ সেই মহিলা গৰাকীৰ জীৱন-নিৰ্বাহৰ একমাত্ৰ উপায় হৈ নপৰে। সেয়েহে মহিলাসকলেও চেষ্টা কৰিব লাগে যে জীৱন নিৰ্বাহৰ হেতু কোনো পৰিস্থিতিতে তেওঁলোক যেন স্বামীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়।

পাৰিবাৰিক জীৱনত আৰু লক্ষ্যৰা ছোৱালী প্ৰতিপালনৰ ক্ষেত্ৰতো পত্নী বা মাতৃ হিচাপে দায়িত্ব সমূহ পালন কৰোতে নাৰীয়ে তেওঁলোকৰ প্ৰকৃত গুণ আৰু আচৰণৰ পূৰ্ণ বিকাশৰ সুযোগ লাভ কৰা উচিত।

বৈবাহিক সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়েই সমান আৰু স্বতন্ত্ৰ। প্ৰত্যেকেই প্ৰত্যেকৰ জীৱনত নিৰ্ধাৰিত কৰ্তব্য সমূহ পালন কৰাটো প্ৰয়োজন। উল্খন ত্ৰাফটে সেই সকল মহিলাক আদৰ্শ মহিলা হিচাপে গণ্য কৰে যি সুশিক্ষিত, উচ্চ বিচাৰ বুদ্ধি সম্পন্ন আৰু যাৰ স্বনিৰ্ভৰশীল হোৱাৰ সামৰ্থ আছে। তেওঁৰ আদৰ্শ নৰীয়ে নিজৰ স্বামীৰ ওচৰত নিজকে দুৰ্বল বুলি সমৰ্পন নকৰি স্বামীৰ পৰা সন্মান আৰু মৰম পাবলৈ সক্ষম হোৱাটো বিচাৰে। এনে গুণৰ মহিলাইহে স্বামীৰ এজনৰ সহযোগী হোৱাৰ লগতে এগৰাকী ভাল স্ত্ৰী আৰু মাতৃ হ'ব পাৰিব। তেওঁৰ দৃষ্টিত বৈবাহিক সম্পৰ্ক স্বামী আৰু স্ত্ৰী পৰস্পৰৰ সহযোগী হিচাপে সহমৰ্মিতা আৰু অংশীদাৰিত্বৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব লাগে। বৈবাহিক সম্পৰ্ক নিৰ্ভৰশীলতালৈ ৰূপান্তৰ হ'ব নালাগে। তেওঁ বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত মহিলাসকলক নিজৰ পচন্দৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ সম্পৰ্ণ স্বাধীনতা প্ৰদান কৰাটো বিচাৰে যাতে নাৰীৰ কাৰণে বিবাহ জীয়াই থকাৰ একমাত্ৰ উপায় হ'ব নালাগে। তেওঁ অনুভৱ কৰে যে ওঠৰ শতিকাৰ আইনে মহিলা সকলক সুৰক্ষা দিয়াত ব্যৰ্থ হৈছিল আৰু নাৰীক কোনো বিধিগত অধিকাৰ দিয়া হোৱা নাছিল। সেয়েহে তেওঁ সকলো মহিলাই এক স্বাধীন আৰু মুক্ত জীৱন লাভ কৰাটো বিচাৰে যাতে নাৰীয়ে কোনো বাধা নোহোৱাকৈ নিজৰ জীৱন জীয়াব পাৰে। নিজৰ ইচ্ছা অনুসৰি বিচাৰ ধাৰা অনুসৰণ কৰিব পাৰে, কাৰো ওচৰত নিজক যাতে সুৰক্ষিত কৰিব লগীয়া নহয় আৰু কেৱল যাতে আইনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিয়েই নিজৰ সকলো অধিকাৰ সুৰক্ষিত কৰিব পাৰে।

নাৰী স্বাধীনতাৰ ইটো সিটো কথা

ৰুণুমী হাজৰিকা পাঠক

সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ে প্ৰকৃতিৰেই সৃষ্টি। উভয়ে নিজৰ নিজৰ কৰ্ম সম্পাদনা কৰি সমাজখন আগবঢ়াই লৈ যায়। কোনোও কাৰো অনিষ্ট নকৰাকৈ চলি যোৱালৈকে কোনো কথা নাই, কথা আহে তেতিয়া যেতিয়া নিজকে সৰল বুলি ভবা শ্ৰেণীটোৱে আপাতত দুৰ্বল জ্ঞান কৰা শ্ৰেণীটোৰ ওপৰত শোষণ, অত্যাচাৰ আৰম্ভ কৰে।

ঐতিহাসিক যুগৰপৰাই সমাজৰ সৰু বৰ জাতি, শ্ৰেণীৰ মেক বিভাজন কৰি এটা শ্ৰেণীক সদায় নিৰ্দয়ভাবে প্ৰাপ্য অধিকাৰ কিছুমানৰ পৰা বঞ্চিত কৰি অহা হৈছে। সেই অৰ্থতে 'অৰক্ষিত' শব্দেৰে এই শ্ৰেণীটোক বিভূষিত কৰা হৈছে। 'অৰক্ষিত' অৰ্থাৎ যাক ৰক্ষা কৰা হোৱা নাই। ইয়াত মূলতঃ মানুহৰ অধিকাৰ অৰ্থাৎ সৰু সৰু জাতি, জনগোষ্ঠী; কৰ্ম ভিত্তিক হোৱা জাতি-উপজাতি সমূহকেই বুজোৱা হৈছিল।

সমাজত বসবাস কৰা সকলো লোকেই সমান অধিকাৰ ভোগ কৰিবলৈ নাপায়। আনবোৰ কাৰক বাদ দিলেও কেৱল সমাজত সুখ-শান্তিৰ স্বার্থত অৰক্ষিত শ্ৰেণীটোৱে সামাজিক ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় আচাৰ-নীতিৰ অনুষ্ঠানৰ আওপুৰণি ধাৰণা কিছুমানৰ বশবৰ্তী হৈ মূলসুঁতিৰ পৰা নিলগত বাস কৰিবলগীয়া হৈছে। সেইসকল পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ তেজ মঙহৰ মানুহ আৰু এইসকলে মৌলিক অধিকাৰ আৰু মুক্ত, স্বাধীনতা ভোগ কৰিবলৈ পাব লাগে। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ চনদতো সমাজৰ এই দুৰ্বল শ্ৰেণীসমূহৰ মানৱীয় অধিকাৰৰ কথা কোৱা হৈছে। এই সমূহ অৰক্ষিত গোটৰ ভিতৰত মহিলা, শিশু আৰু বিভিন্ন সংখ্যালঘু উদ্যোগত এই সমূহ অৰক্ষিত তথা অৱহেলিত গোটৰ অধিকাৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে সময়ে সময়ে বিভিন্ন সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰি আহিছে।

দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ পাছৰপৰাই মহিলাৰ অধিকাৰ সম্পৰ্কত অধিক মনোনিবেশ কৰা হৈছে। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ চনদৰ প্ৰস্তাবনাৰ মানব অধিকাৰ সম্পৰ্কীয়

ঘোষণাত উল্লেখ আছে যে "So the reaffirm pain in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person rights, in the dignity and worth of the human person, in the equal rights of men and women."

ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ মূল চনদতো নাৰীৰ অধিকাৰ সুৰক্ষা আৰু বিকাশৰ সম্পৰ্কত কিছুমান ব্যৱস্থাবলী ঘোষণা কৰা হৈছে। 'নাৰীৰ বিৰুদ্ধে সকলো ধৰণৰ বৈষম্য অৱসান' সম্পৰ্কীয় এখন চুক্তি পত্ৰ ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সাধাৰণ সভাই গ্ৰহণ কৰে ৰাজ্যজ্বৰ চনৰ ৰজ্জ্ব ডিচেম্বৰ তাৰিখে। মহিলাৰ বাবে আন্তৰ্জাতিক অধিকাৰ সম্পৰ্কীয় বিধেয়ক (International Bill of Rights for women) বুলি অভিহিত কৰা চুক্তি পত্ৰখন কাৰ্য্যকৰীকৰণ হয় ৰাজ্যজ্বৰ চনৰ পৰা চৰ্ভাৰ্ভ চনৰ চ নৱেম্বৰলৈকে। প্ৰায় ৰজ্জ্ব খন ৰাষ্ট্ৰই ইয়াত সন্মতিযুক্ত স্বাক্ষৰ প্ৰদান কৰিছে।

নাৰীৰ প্ৰতি সকলো ধৰণৰ বৈষম্য আঁতৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আচৰণবিধি প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছতো পুৰুষৰ সমানে নাৰীয়ে অধিকাৰ নোপোৱাটোহে পৰিতাপৰ কথা। পৃথিৱীৰ প্ৰত্যেক সমাজতেই নাৰীৰ বিৰুদ্ধে অনেক বৈষম্যমূলক আচৰণ চলি আহিছে।

মহিলাৰ বিৰুদ্ধে বৈষম্যমূলক আচৰণ সম্পৰ্কীয় চুক্তি পত্ৰৰ প্ৰস্তাৱনাৰ বনং অনুচ্ছেদ অনুসৰি মহিলাৰ প্ৰতি বৈষম্যৰ সংজ্ঞা হ'ল লিঙ্গৰ ভিত্তিত সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত কৰা বৈষম্য আৰু প্ৰাপ্য অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰি নাৰীৰ মানব অধিকাৰ উলংঘন কৰা। নাৰীৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ অৰ্থে ল'ব লগা কিছুমান কাৰ্য্যপস্থা, যেনে—শিক্ষা, নিযুক্তি, স্বাস্থ্যৰ যতন, সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক জীৱন, গাঁৱলীয়া মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা বৈষম্য, আইনৰ দিশত সমতা, বিবাহ আৰু পৰিয়াল সম্পৰ্ক আদি ক্ষেত্ৰত নাৰীৰ সমঅধিকাৰ প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰিলেই লিঙ্গ ভিত্তিত থকা বৈষম্য নাইকীয়া হ'ব আৰু নাৰীৰ সবলীকৰণত সহায়ক হ'ব।

কৰ্মক্ষেত্ৰখনলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে, কামৰ গুৰুত্ব অনুসৰি পদবোৰ সৃষ্টি কৰি সেই অনুপাতে মৰ্য্যাদা প্ৰদান কৰা হয় সেই হিচাপে নাৰীয়ে জন্মসূত্ৰে নাৰী হিচাপে পৰিয়ালৰ ভিতৰত যি গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে, সেই অনুপাতে মৰ্য্যাদা দিয়া নহয়। সন্তান জন্ম দিয়া, প্ৰতিপালন কৰা আৰু ৰান্ধনিঘৰ চস্তালি পৰিয়ালৰ সদস্যৰ সুস্বাস্থ্য বৰ্তাই ৰখা আদি নিতান্তই গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্য্য।

কিন্তু পৰিতাপৰ কথা যে ভগবানে নাৰীক এইবোৰ কামৰ বাবে সৃষ্টি কৰিছে বুলি এচাম পুৰুষে নাৰীক সম মৰ্যাদা প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত পৰানুখ হৈ থাকে। সম অধিকাৰৰ দাবী লৈয়ে সমাজত বিভিন্ন নাৰী সংগঠন গঢ়ি উঠিছে। পুৰুষৰ সমানে অধিকাৰ পাবলৈ আজি নাৰী সকলে যুঁজ দিবলগীয়া হৈছে। এসময়ত দাসত্ব প্ৰথাৰ পৰা উদ্ধাৰ পাবলৈ এক শ্ৰেণীৰ মানুহে মানৱ অধিকাৰৰ দাবীৰে যুঁজ দিবলগীয়া হোৱাৰ দৰে। গণতন্ত্ৰই মানৱ অধিকাৰৰ ভেটি গঢ়িলে। কিন্তু নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত মানৱ অধিকাৰৰ কথাটো যেন কিবা উজুটি খোৱা ধৰণৰেই হৈ থাকিল।

মনুসংহিতাৰ নৱম অধ্যায়ৰ তৃতীয় শ্লোকত আছে —

“পিতা ৰক্ষতি কৌমাৰে
ভৰ্তা ৰক্ষতি যৌৱনে
ৰক্ষন্তে স্ত্ৰীবিৰে পুত্ৰাঃ
ন স্ত্ৰী স্বতন্ত্ৰম অৰ্হতি।।”

অৰ্থাৎ স্ত্ৰী সকলক বাল্যকালত পিতাকে, যৌৱনে অবস্থাত পতিয়ে আৰু বৃদ্ধ অবস্থাত পুত্ৰ সকলে ৰক্ষা কৰিব, স্ত্ৰী কেতিয়াও স্বাধীনতাৰ যোগ্য নহয়। অথচ স্বাধীনতাই মানুহক আনন্দ দিয়াই নহয় কেৱল, জীৱন পথৰ হেজাৰটা বাট মুকলি কৰে। বন্দীত্ব অভিলাষ। ৰুছোই কৈছিল মানুহে জন্মতেই স্বাধীন। কিন্তু নাৰীসকল প্ৰকৃত অৰ্থত কিমান স্বাধীন? সমাজতন্ত্ৰই জাপি দিয়া বন্দীত্ব আৰু কিছু পৰম্পৰাগত ভাবনাৰে নাৰীয়ে নিজেই গ্ৰহণ কৰি লোৱা বন্দীত্ব — এইবোৰ নাৰীৰ প্ৰকৃত গুণ প্ৰকাশত নিশ্চয় অন্তৰায় হৈ পৰে।

আধুনিক ভাৰতত নাৰীমুক্তিৰ বিষয়টো ৰাজা ৰামমোহন ৰায়ৰ দৰে সমাজ সংস্কাৰকৰ চেষ্টাত মুকলি হয়। সতীদাহ প্ৰথাৰ বিলুপ্তি, স্ত্ৰী শিক্ষাৰ প্ৰচলন; পিছলৈ বিধবা আইন বলবৎ, বাল্যবিবাহ ৰোধ (Child Marriage restraint ACT 1929) আদি বিষয়বোৰ গুৰুত্ব পাবলৈ ধৰে। কিন্তু অতি সম্প্ৰতি সেই হিচাপত নাৰীমুক্তিৰ বিষয়টো যেন তুলনামূলক বিচাৰত আগবঢ়া নাই। নাৰী সবলীকৰণৰ বিপৰীতমুখী প্ৰবনতা এটা গা কৰি উঠে। সবলীকৰণ এটা প্ৰত্নি য়াৰ মাজেদিয়ে সম্ভৱ। এই প্ৰত্নি য়াক সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ যাওঁতে ইয়াৰ লগত লগত ঘনিষ্ঠভাৱে সাঙোৰ খাই থাকে দৰিদ্ৰতা, সুযোগ, নিৰাপত্তা, মানৱ সম্পদ বিকাশ। দৰিদ্ৰতা বুলিলে শিক্ষাৰ অভাব, পুষ্টিহীনতা, ৰুগ্নতা ক্ষমতাহীনতা, বাকহীনতা, ভয়, অসহায়তা আদি দিশ জৰিত। ভাৰতীয় নাৰী আজিও দৰিদ্ৰতাৰ কবলত

পোত খাই আছে। এনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত নাৰীক লাগে জীৱনক অতিভ্ৰম কৰাৰ শিক্ষা, সংকীৰ্ণতা ভেদ কৰি আগবাঢ়ি যোৱাৰ শিক্ষা। জন্মতে সমাজ নামৰ যন্ত্ৰ এটাই গিলি থোৱাৰ পৰা ত্ৰমে বকাসুৰৰ গৰ্ভৰ পৰা শিশুকৃষ্ণই বীৰদৰ্পে ওলাই অহাৰ দৰে নাৰী ওলাই আহিব লাগে। বহু নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, সংঘাতেই উত্তৰণৰ জখলা হৈ পৰে। কিন্তু সকলোৰে ক্ষেত্ৰত এয়া সম্ভব নহয়। বহু নাৰীয়ে সংঘাতৰ মাজেদি জীৱনটো নতুনকৈ গঢ়ি তোলে। কিন্তু বেছি সংখ্যকৰ ক্ষেত্ৰত জীৱনৰ এনে দীঘলীয়া তিত্ততা অতিভ্ৰম কৰি অহা সম্ভব নহয়। এনে নাৰীয়ে হয় ডিঙিত চিপজৰী লব, যৌতুকৰ নামত বলি হ'ব, যৌন উৎপীড়নৰ চিকাৰ হ'ব, পথৰ ভিক্ষাৰী হ'ব, পাগলী হ'ব আৰু উপায়হীন অবস্থাত বেশ্যা হ'ব।

দৰাচলতে আধুনিক মনৰ সকলো মানুহেই বিচাৰে নাৰী দহন হ'ব নালাগে। প্ৰকৃতিগতভাবে নাৰী-পুৰুষৰ শৰীৰ আৰু মনৰ গঠন বেলেগ বেলেগ। এই কথা চিৰসত্য আৰু সকলোৱে এনে প্ৰভেদৰ ভিত্তিতে নাৰী-পুৰুষৰ কাৰ্য্যৰ প্ৰভেদ মানি লয়। কিন্তু তাৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে পুৰুষে প্ৰকৃতি প্ৰদত্ত বাহুবল আৰু শৰীৰৰ গঠনৰ সুবিধা লৈ নাৰীক শোষণ কৰিব। আমি বিচাৰো প্ৰকৃত অৰ্থত এখন সভ্য আৰু সংস্কৃতিবান সমাজ গঢ়ি উঠক য'ত নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ে সমান স্থানত থাকি মানবতাৰ জয়গান গাব পাৰে।

অসমত মহিলা শিক্ষাৰ অগ্ৰগতি আৰু আৰ্থ সামাজিক দিশত ইয়াৰ প্ৰভাৱ

ৰীণা দাস

মুৰব্বী তথা সহকাৰী অধ্যাপক, অৰ্থনীতি বিভাগ,
বি.বি.কে. কলেজ, নগাঁও, বৰপেটা

ভাৰতবৰ্ষ এখন বিশাল মহাদেশ। অনৈক্যৰ মাজত ঐক্য এই দেশৰ এটা বৈশিষ্ট্য। বিভিন্ন জাতি ধৰ্মৰ মিলনভূমি এই ভাৰতবৰ্ষ। নদী পাহাৰ, সু উচ্চ হিমালয়ৰ আবাসভূমি এই ভাৰতবৰ্ষ। ১৪১ কোটিৰো অধিক মানুহক লালন পালন কৰিছে এই ভাৰতবৰ্ষই। ভাৰতবৰ্ষ পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় জনবহুল দেশ। পৃথিৱীৰ শতকৰা ১৬ ভাগ মানুহে ভাৰতবৰ্ষত বাস কৰে। অৰ্থনৈতিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা চালে ভাৰতবৰ্ষ এখন উন্নয়নশীল দেশ। ভাৰতবৰ্ষত ২৮খন ৰাজ্য আৰু ৮ খন কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলেৰে গঠিত। ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ পূৱ ৰাজ্যৰ এখন অসম। ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৱ কোণত অৱস্থিত অসম এখন প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যেৰে ভৰপূৰ মনোৰম এখন ৰাজ্য। ভাৰতবৰ্ষৰ অৰ্থনীতিত উত্তৰ পূৱৰ অৰ্থনীতিয়ে আৰু অসমৰ অৰ্থনীতিয়ে এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। ২০২৩ চনৰ হিচাপমতে বৰ্তমান অসমৰ জনসংখ্যা ৩.৬৬ কোটি। পৃথিৱীত এতিয়া ২০২১ চনৰ তথ্যমতে সৰ্বমুঠ জনসংখ্যা হ'ল ৭৮৮.৮৪ কোটি। ২০২৩ চনত ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা হ'ল ১৪১কোটিৰো বেছি। এনেকুৱা এখন জনবহুল দেশত ভাৰতবৰ্ষত বহুত সমস্যাৰে ভাৰাত্ৰান্ত। সেই সমস্যাবোৰৰ পৰা অসমো আতৰি আহিব পৰা নাই। আজি অসম ৰাজ্যখন দৰিদ্ৰতা, জনসংখ্যাৰ সমস্যা, কৃষিৰ নিম্ন আয়, নিবনুৱা সমস্যা, মূলধনৰ অভাৱ আন্তঃগাথনিৰ অভাৱ, নিৰক্ষৰতা আদি সমস্যাই আৱৰি ৰাখিছে।

প্ৰাচীন ভাৰতবৰ্ষৰ ইতিহাসলৈ চাওঁ তেনেহ'লে দেখিবলৈ পাওঁ যে সেই সময়ত মহিলাসকলে অধ্যয়নৰ বাবে কোনো ধৰণৰ বাধা নিষেধ পোৱা নাছিল। মুকলিমুৰীয়াকৈ তেওঁলোকে শিক্ষা ল'ব পাৰিছিল। মহিলাসকলে বৈদিক ত্ৰি য়া-কৰ্মত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল, মন্ত্ৰোচ্চাৰণ কৰিব পাৰিছিল। কিন্তু পুৰণি ভাৰতবৰ্ষৰ বিদুষী মহিলা, গাৰ্গী মৈত্ৰেয়ী খনাকৰৰ নাম আজিও ইতিহাসত জিলিকি আছে। বৈদিক যুগত মহিলাৰ যি উচ্চস্থান সেই স্থান কিন্তু সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ

লগে লগে অৱনমিত হৈ গ'ল। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাত মহিলাসকল ঘৰৰ মাজত আবদ্ধ হৈ থাকিবলৈ বাধ্য হ'ল।

স্বাধীনতাৰ আগতে ভাৰতবৰ্ষৰ বিখ্যাত মনীষীসকলে নাৰীৰ শিক্ষাৰ বাবে আহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। ব্ৰাহ্ম সমাজ, আৰ্য সমাজ, ৰামকৃষ্ণ মিছন আদি অনুষ্ঠান বিলাকৰ যোগেদি ৰাজা ৰামমোহন ৰায়, ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসদেৱ, স্বামী বিবেকানন্দ, দয়্যৰাম সৰস্বতী আদি মহান ব্যক্তি সকলে সমাজৰ পৰা অন্ধবি এস কুসংস্কাৰ আদি আতৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। অসমতো বহুত অন্ধবি এস আৰু কুসংস্কাৰে আৱৰি ৰাখিছিল আৰু এতিয়াও আছে। বাল্য বিবাহ, ছোৱালীক স্কুলত নপঠিয়াই ঘৰতে পঢ়া-শুনা কৰি ঘৰুৱা কাম-কাজত পাৰ্গত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰি এঘৰলৈ বিয়া দিয়াটোৱে মুখ্য কাম আছিল। ল'ৰাবোৰক পঢ়া-শুনা কৰিব দিয়া হৈছিল যাতে ভৱিষ্যতে ঘৰৰ দায়িত্ব ল'ব পাৰে। কিন্তু আমি ভাবো ভাৰতবৰ্ষৰ অন্তৰ্গত বহু প্ৰদেশৰ তুলনাত অসমৰ মানুহৰ সৰলতা আৰু উদাৰতা বেছি। অসমতো চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানী, কবি নলিনীবালা দেৱী আদি বিদুষী আৰু বৰেণ্য মহিলা সকলে মহিলাৰ শিক্ষাৰ উন্নয়নত আগভাগ লৈছিল। ভাৰতবৰ্ষত মহিলাৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আগভাগ লোৱা তিনিগৰাকী মুখ্য ব্যক্তি হ'ল জ্যোতিৰাত ফুলে, সাবিত্ৰী বাই ফুলে আৰু ফাতিমা বেখ। জ্যোতিৰাত ফুলে আৰু সাবিত্ৰীবাই ফুলে সম্বন্ধত পতি-পত্নী। ফাতিমা বেখৰ ১৮৩১ চনৰ ৯ জানুৱাৰীত পুনেত জন্ম হৈছিল। তেওঁ আছিল শিক্ষাবিদ আৰু সমাজ সংস্কাৰক। তেওঁক ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰথম মুছলিম মহিলা শিক্ষক হিচাপে গণ্য কৰা হয়। আনহাতে সাবিত্ৰীবাই ফুলেও আছিল এগৰাকী শিক্ষাবিদ, সমাজ সংস্কাৰক আৰু কবি। তেখেতৰ ১৮৩১ চনৰ ৩ জানুৱাৰীত মহাৰাষ্ট্ৰত জন্ম হৈছিল। মহিলাসকলক তেওঁলোকৰ অধিকাৰ সম্পৰ্কে সজাগ কৰিবলৈ তেওঁ সমাজত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈছিল। তেওঁক ভাৰতবৰ্ষৰ নাৰী আন্দোলনৰ এগৰাকী অগ্ৰণী ব্যক্তি হিচাপে ধৰা হয়।

২০০১ চনৰ লোকপিয়ল মতে অসমত শিক্ষিত হাৰ (literacy rate) আছিল ৬৩.২৫%। মহিলাৰ শিক্ষিত হাৰ ৫৪.৬১% আৰু পুৰুষৰ শিক্ষিত হাৰ ৭৯.২৮%। অসমৰ শিক্ষিত হাৰ ২০১১ চনৰ আছিল ৭২.১৯% যিটোৰ ২০০১ চনতকৈ প্ৰায় ১০% বাঢ়িছিল। শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এই বৰ্দ্ধিত হাৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ কাৰণে বহুত ডাঙৰ প্ৰাপ্তি বুলি ক'ব পাৰি।

আকৌ ২০২৩ চনত আমি যদি অসমৰ জনসংখ্যাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ

লক্ষ্য কৰো, তেনেহ'লে দেখা পাওঁ যে অসমৰ শিক্ষিত হাৰ হ'ল ৭২.১৯% য'ত পুৰুষৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ ব'ল ৭৭.৪৫% আৰু মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ হ'ল ৬৬.২৭%।

ওপৰত তথ্যবোৰৰ পৰা আমি যদি অলপ বিশ্লেষণ কৰি চাওঁ, তেনেহ'লে দেখিবলৈ পাওঁ যে এই তিনিটা দশকত প্ৰতিটোতে ১০% কৈ মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ বাঢ়িছে। এয়া ভাৰতবৰ্ষ বি এৰ এখন আগশাৰীৰ দেশ হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাত অসমৰ উল্লেখযোগ্য বৰঙণি বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। ভাৰতবৰ্ষৰ অন্যান্য ৰাজ্যৰ মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰৰ তুলনাত অসমৰ মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ উলাই কৰিব পৰা বিধৰ নহয়। ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিসংখ্যা সংস্থাৰ (National statistical organisation) তথ্য মতে ভাৰতবৰ্ষৰ মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৭০.৩%। য'ত ৰাজস্থানৰ মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ দেশৰ ভিতৰতে সৰ্বনিম্ন ৫৭.৬% আৰু কেৰেলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ দেশৰ ভিতৰতেই সৰ্বোচ্চ ৯৫.২% আছিল।

মহিলাক সমান মৰ্যাদা দিবলৈ, মহিলাক সমঅধিকাৰ দিবলৈ শিক্ষিত কৰিবলৈ, পুৰুষৰ সমানে সমানে থিয় দিবলৈ গোটেই পৃথিৱীতে আন্তৰ্জাতিক নাৰী দিৱস প্ৰতি বছৰ ৮ মাৰ্চত পালন কৰা হয়। এই দিনটোতে মহিলাৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত মহিলা সকলৰ অৱদানক স্বীকৃতি দি তেওঁলোকক শুভেচ্ছা জনোৱা হয়।

সাক্ষৰতাৰ হাৰ বৃদ্ধিয়ে অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত বিভিন্ন ধৰণেৰে সহায় কৰিছে। ভাৰতৰ যি দৰিদ্ৰতা পাকচত্ৰত আবদ্ধ হৈ আছিল অসমো তাৰ পৰা মুক্ত হ'ব পৰা নাই আৰু মহিলা সকলৰ শিক্ষিত হোৱাৰ লগে লগে তেওঁলোকে বিভিন্ন কামত নিয়োজিত হৈছে। কৃষি, উদ্যোগ, বেহা-বেপাৰ, শিক্ষা, স্বাস্থ্য বিভিন্ন খণ্ডত নিয়োজিত হৈ নিজকে স্বাৱলম্বী কৰাৰ লগতে পৰিয়ালক আৰু সমাজকো অৱদান আগবঢ়াব পাৰিছে। মহিলাসকলৰ শিক্ষিত হৈ নিজৰ স্বাস্থ্যৰ যত্ন লব পাৰিছে আৰু নিজকে সুস্থ-সৱল নাৰী হিচাবে সমাজত জীয়াই থাকিব পাৰিছে। এতিয়াওঁ ভাৰতবৰ্ষত ২৭.৫% মানুহে দৰিদ্ৰ সীমৰেখাৰ তলত বাস কৰে। মহিলা সকলৰ শিক্ষিত হোৱাৰ লগে লগে লিঙ্গ বৈষম্যতা দূৰ হৈছে। মহিলা সকলে নিজৰ উপাৰ্জনৰ ধন নিজ হাতে খৰচ কৰিব পাৰিছে আৰু নিজেই আত্মনিৰ্ভৰশীল হৈ সমাজত শিৰ উচ্চ কৰি জীয়াই থাকিব পাৰিছে।

শেষত আজি অসমত বহুত স্কুল, কলেজ, বি বিদ্যালয় স্থাপন হৈছে। অসমত মহিলা মহাবিদ্যালয়, মহিলা স্কুল মহিলা বি বিদ্যালয়ো স্থাপন হৈছে। সমাজৰ উন্নতিৰ বাবে এয়া শুভ লক্ষণ। অসমীয়া ছোৱালী কেৱল অসমতে নহয়, ভাৰতবৰ্ষত বিভিন্ন খণ্ডৰ বিভিন্ন শীৰ্ষ পদত অধিষ্ঠিত হৈছে আৰু দেশলৈ সেৱা আগবঢ়াইছে। ভাৰত চৰকাৰে ছোৱালীৰ শিক্ষা-দীক্ষা আৰু ভৱিষ্যতৰ বাবে বিভিন্ন আঁচনিও গ্ৰহণ কৰিছে। আহি থকা দিনবোৰত নাৰী-পুৰুষ সকলোৱে পৃথিৱীত মানুহ হিচাপে জীয়াই থাকক! উপযুক্ত শিক্ষাইহে সকলোকে এই লক্ষ্যত উপনীত কৰাব পাৰিব।

Part - III

डाक के वचनों में 'स्त्री'

प्रिय बदा दास

सहकारी अध्यापक, हिन्दी विभाग
बी.बी.के कॉलेज

भूमिका- लोक साहित्य लोक जीवन का महत्वपूर्ण अंग है । असम का लोक साहित्य काफी समृद्ध है। लोक साहित्य का मु य उद्देश्य भलेही मनोरंजन करना था, उसके अलावा लोकशिक्षण भी इसका उद्देश्य रहा है । असम के लोक साहित्य में डाकर वचन या डाक के वचन का कई दृष्टियों से महत्वपूर्ण स्थान है ।

डाक प्राचीन असम (जिसे प्रागज्योतिषपुर या कामरूप कहा जाता था) का रहस्यमय व्यक्ति था। उसकी जन्म कथा भी रहस्यावृत होने के कारण किंवदंती बन गई । ऐसा माना जाता है कि पैदा होते ही उसने बोलना शुरू कर दिया था, इसी से उसका नाम 'डाक' पड़ गया । " असमिया भाषा के प्रारंभ के दौर में ही डाक के वचन इस अंचल के जन-मानस में प्रविष्ट हो चुके थे । " ख उन्होंने ज्योतिष, कृषि, समाजनीति, राजनीति आदि के बारे में काफी कुछ कहा था, जोडाकर वचन या डाक के वचन से प्रसिद्ध हुआ । डाक के वचन शिक्षाप्रद तथा नीति पर कहें । ग्रामीण असमिया समाज में डाक के वचनों का विशेष महत्व आज भी है । असमिया में कहावत है, "डाकरवचन वेदर वाणी सदृश " अर्थात डाक के वचनों को वेद की वाणियों जैसी मान्यताप्राप्त है ।

डाक ने अपने वचन में नारियों की लक्षणों का विशद वर्णन किया है। उन्होंने सुलक्षणास्त्री के लक्षणों के बारे में अपने वचन में इस प्रकार कहा है-

"आप्पन स्वामीत सदाय मन ।

स्वामीक देखे येन नारायण ।।"

अर्थात सुलक्षणा स्त्री वही है जिसका मन अपने पति पर समर्पित है तथा जो अपने पति को नारायण तुल्य समझे ।

डाक के वचन में ये भी कहा गया है कि पति जब भोजन करें, उसकेबाद ही पत्नी को भोजन करना चाहिए । यदि पति भोजन नहीं करता है तो पत्नी को भी भूखे रहना चाहिए ॥

"स्वामी यदि खाय, करे आहार ।

स्वामी नाखाइले भुण्जे निकार ॥"

सुलक्षणा स्त्री के लिए डाक ने ये भी कहा है कि यदि गुस्से में पति कुछ बुरा भला कहे तो पत्नी को इसके जवाब में चुप रहना चाहिए-

"खंगत स्वामीये करे धिक्कार

हेन देखि किछु नोबोले आर ॥"

सुलक्षणा स्त्री के बारे में डाक ने कहा है कि स्त्रियों की बोली मीठी होनी चाहिए तथा पति की आज्ञा का हमेशा पालन करना चाहिए ॥

"मधुर वचन बोले सदाय ।

स्वामीर वचन किंतु नेपेलाय ॥"५

सुलक्षणा स्त्री के बारे में डाक ने और कहा है कि जो स्त्री पति की सेवा करे, वही सती है-

"नितांते स्वामीत सेवे चरण ।

बोलंत डाके सतीर लक्षण ॥"६

डाक के वचन में सुलक्षणा स्त्री के लक्षणों के बारे में भी विशद वर्णन है । सुलक्षणा स्त्री के बारे में डाक ने कहा है कि जो स्त्री प्रभात तक सोती रहती है तथा बासी शय्या पर सूरज को पाती है, ऐसी स्त्री का त्याग करना ही उचित है-

"जि नारी प्रभाते निद्राक याय ।

बाहि शय्यात सूर्ये पाय ॥"७

सुलक्षणा स्त्री के बारे में डाक ने ये भी कहा है कि जो औरत सास से पूछे बगैर काम नहीं करती, लक्ष्मी उस घर को कभी नहीं छोड़ती-

" शाशुत नुपुछि कर्म न करे ।

ताइर जाना लक्ष्मी गृह नाचारे ॥"८

जो स्त्री हमेशा सत्य वचन बोलती है तथा अपने सास-ससुर की सेवा करती है, डाक की दृष्टि में वो भी सुलक्षणा स्त्री कहलाती है-

"सत्य कथा कय मिछा नामाति स्त्र

शाशु-शशुरक करे भकति ।।"-

कुलक्षणी स्त्री के लिए डाक ने ये भी कहा है कि जो स्त्री जरा सा कुछ कह देने पर गाली दे, ऐसी स्त्री को घर से निकाल देना चाहिए -

"अल्प बुलिले पारय गालि ।

डाके बोले ताइक खेदा निकाली ।।"क

डाक के वचन में कुलक्षणी स्त्री के लिए ये भी कहा गया है कि बाहर जाकर जल्दी घर न लौटने वाली औरते स्वभाव से दुष्ट होती है

"ओलाय गैया सोन काले नाहे ।

ताक दुष्ट स्त्री बोले सकले ।।"क

डाक ने कुलक्षणी स्त्री के लिए और कहा है कि उँम भोजन मिलने पर जो स्त्री अकेले ही खालेती है, यमदूत भी उसका चेहरा देखना पसंद नहीं करते ॥

"भाल बस्तु पाइले आपुनि खाय ।

यमदूते ताइर मुख नाचाय ।।"क

डाक के वचन में ये भी कहा है कि जो स्त्री अतिथि को क्रोधवाली नजरों से देखती है, मरने पर उसको नरक की प्राप्ति होती है-

"अतिथि कदे खिले खंग चाय ।

सि जनी मरिले नरके ठाइ ।।"क

निष्कर्ष- निष्कर्ष के रूप में कहा जा सकता है कि भले ही ग्रामीण असमिया समाज में डाक के वचनों का विशेष महत्व है, परंतु बदलते परिवेश के परिप्रेक्ष्य में इन बातों का कोई महत्व नहीं रहा । आज की औरतें पुरुषों के कदम में कदम मिलाकर चलने की क्षमता रखती हैं । सुलक्षणा और कुलक्षणी स्त्री की जो परिभाषाएं प्राचीन साहित्य में मिलती हैं, आज के सन्दर्भ में ये अप्रासंगिक सा जान पड़ता है । डाक द्वारा कही गई ये बातें पितृसँात्मक सोच की और ही इशारा करती है । इन सब बातों का वर्तमान समय और समाज में न ही कोई महत्व है और न ही कोई प्रासंगिकता । प्रसिद्ध नारीवादी लेखिका सिमन द बोउवार का कथन इस दृष्टि से काफी महत्व पूर्ण है । उन्होंने कहा था-" स्त्री पैदा नहीं होती, बनाई जाती है" । पितृसँात्मक सोच और समाज में एक पुरुष

ये तय करता आ रहा है कि किन लक्षणों के आधार पर एक और 'अच्छी' या 'बुरी' होती है । डाक के वचन इसी सोच का जीता-जागता प्रमाण है ।

सन्दर्भ-सूची

क.आमुख, डाक के वचन, असम राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, गुवाहाटी, पृ.क

ख.वही, पृ.-ख

फ.वही, पृ.-ख

ब.वही, पृ.-ख

भ.वही, पृ.-ख

म.डाकर वचन, लेखक-खगेश्वर शर्मा, अमर प्रकाश, पृ.क

न.वही, पृ.क

त.डाक के वचन, असम राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, गुवाहाटी, पृ.-म

-वही, पृ.-म

क.वही, पृ.-त

क.वही, पृ.क

क.वही, पृ.क

क.वही, पृ.क

मन्नू भण्डारी के उपन्यासों में नारी की स्थिति

करबी तालुकडार

सहकारी अध्यापक, हिन्दी विभाग
आर. जि. बरुवा कलेज, गुवाहाटी

स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी कथा साहित्य को संवेदनशील मूल्यधर्मी साहित्यकारों ने एक नया आकाश दिया है। नवीन असाधारण महत्व का स्वतंत्र चिन्तन करने वाले साहित्यकारों में जैनेन्द्र कुमार, भीष्म साहनी, मोहन राकेश, मन्नू भण्डारी, कृष्ण सोबती, मृदुला गर्ग, मंजुला भगत, नासिरा शर्मा, कमलेश्वर आदि नामों की एक महत्वपूर्ण श्रृंखला है। मन्नू भण्डारी ने हिन्दी कथा साहित्य को एक नया फलक एवं एक नया आयाम दिया है। आधुनिक नारी की ज्वलंत समस्याओं को उठाने का बीड़ा जिन महिला कथाकारों ने उठाया है। उनमें मन्नू जी जैसे कथाकार का नाम अग्रगण्य है।

मन्नू जी का जन्म 3 अप्रैल सन् 1931 ई. में मध्य प्रदेश के भानुपुर में हुआ था। हिन्दी परिभाषिक के आदि निर्माता श्रीमुख स पत राय भण्डारी की सबसे छोटी पुत्री मन्नू भण्डारी को लेखन पैतृक दाय के रूप में प्राप्त रहा है। पिता के गौरवपूर्ण कृतित्व की छाया में मन्नू जी की लेखन शैली दृष्टि पैनी होती गई है। प्रारंभिक शिक्षा के उपरान्त काशी हिन्दू विश्वविद्यालय से उन्हा 'ने एम.ए. किया। कहानीकार ओलोचक राजेन्द्र यादव के साथ विवाह होने से उन्हें सर्वसुलभ परिस्थितियाँ मिल गयी।

मन्नूजी के व्यक्तित्व की छाया उनके लेखन में स्पष्ट दृष्टिगा चर हा ती है। वह नारी का उसकी पहचान देती है। मन्नू के अनुसार नारी के अन्दर अच्छाई भी है और बुराई भी। वह कोई देवी नहीं है और न ही दानवी है। शायद इसी कारण आज भी उनकी लेखनी में पूरी विश्वसनीयता है। अपनी मौलिकता के कारण उनकी कृतियाँ दिशा- निर्देशन का कार्य करती हैं। 1950 में इनका प्रथम कहानी संग्रह 'मैं हार गई' प्रकाशित हुआ। फिर ता कथा जगत में एक सनसनी फैल गयी। नारी का यथार्थवादी साक्षात्कार

और वह भी इतना सटीक। आधुनिक नारी के दुःखा ं का मन्नुजी ने भलीभाँति समझा। एक सफल चित्रकार के समान अपने कथा साहित्य में उन्हे वर्णित और रेखांकित किया। ओनकी पात्राएँ सीता के समान देवी नहीं है, न हो कलयुगी कलंकिनी है, वरन् यथार्थ नारी है, जा सोचती है, समझती है। वे हाड़-मांस का पुतला है। दुःखः सुख, वासना, प्रेम सभी भावनाएँ महसूस करती है।

मन्नु जी अब तक पाँच उपन्यास लिख चुकी है। ये उपन्यास नारी और उसकी अस्मिता एवं अस्तित्व से जुड़े हुए हैं। इन्होंने इनमें आधुनिक समाज के उन चरित्रों का लिया है, जो हर समय अस्तित्व से जूझते रहे हैं। हर समय अपने अस्तित्व का साबित करता चाहते हैं। वे चुपचाप रहकर अपना जीवन समाप्त नहीं करना चाहते। मन्नु भण्डरी का उपन्यास साहित्य विविधता लिये हुए है। उनके पाँच, उपन्यास हैं-

1. आपका बंती
2. स्वामी
3. एक इंच मुस्कान
4. महाभोज
5. कलवा

इनमें से आपका बंती अँधी आधुनिकता की कहानी है। महानगर के पारिवारिक समस्याओं की अनगिनत श्रृंखलाएँ हैं। जीवन एक शाप बनकर रह गया है। इसमें शकुन का केन्द्र बनाया गया है। शकुन और पति अजय के बीच अहं भाव वृहद् समस्या का रूप धारण कर लेता है। 'इगा ' की समस्या बढ़ती है तो दोना ं अलग अलग रहने लगते हैं। इस उपन्यास की प्रसिद्धि पुत्र बंती के मनोवैज्ञानिक चित्रण के कारण है। 'एक इंच मुस्कान' तीन पात्रा ं के गिर्द घुमता रहता है। प्रेम त्रिकोण के विषय पर आधारित इस उपन्यास में शिथिलता का कही भी आभास नहीं होता। यह मन्नु भण्डारी और राजेन्द्र यादव के सहलेखन से जन्म उपन्यास है। जि मेदारियाँ उठाना ही दा पत्य जीवन का लक्ष्य नहीं है। आज स बन्धा ं में ऊष्मा होना भी आवश्यक है। आज नारी केवल दो रोटी के साथ अपमान का घूँट नहीं पी सकती। भूखी रह सकती है पर स्वाभिमान पर आघात बर्दाश्त नहीं कर

सकती।

‘स्वामी’ उपन्यास में मन्नू भण्डारी ने बंगाली कथाकार शरतचन्द्र की लिखी कथा को नया संदर्भ तथा नया अर्थ दिया है। वास्तव में मन्नू जी ने निर्माता निर्देशक बासु चटर्जी के आग्रह पर शरतचन्द्र जी की कहानी को अपने शब्दों में बाँधकर, एक नया ढंग से देकर नारी के स्वाभिमान की रक्षा की है। उधर मन्नू भण्डारी द्वारा रचित उपन्यास ‘कलवा’ एक बालोपयोगी उपन्यास है। यह उपन्यास पंचतंत्र की कथाओं पर आधारित है। कलवा चमार जाति का ईमानदार और मेहनती जैसे सद्गुणों से युक्त एक बालक है। वह अपनी सद्बुद्धि से कैसे राजा बन जाता है। इस बात को आधार बनाकर इस उपन्यास के माध्यम से बच्चों की सद्बुद्धि की शिक्षा दी गयी है। तथा मन्नू भण्डारी के अंतिम उपन्यास ‘महाभोज’ वातावरण प्रधान उपन्यास की श्रेणी में आता है। यह उपन्यास आधुनिक लोकतांत्रिक राजनीति के आधार पर लिखा गया है। समकालीन राजनीतिक परिस्थितियों के आगे बढ़े-बढ़े राजनेता अपनी भ्रष्ट बुद्धि का प्रयोग करते हैं। बड़ी मछली छोटी मछली को खा जाती है। नेताओं की महानता, उदारता, निःस्वार्थता का स्वरूप बदल गया है। जैसा कि हमारा आज का विषय नारी की स्थिति है इसलिए हम मन्नू जी के केवल तीन उपन्यासों को लेकर ही विवेचना करेंगे क्योंकि ‘कलवा’ और ‘महाभोज’ इस दृष्टि से आलोचना करने के सटीक नहीं हो पाएगा।

स्वतंत्रता प्राप्ति के बाद से भारतीय नारियाँ ने निरन्तर विकास किया है। आज हर क्षेत्र में नारी की विद्यमानता है। विकास के साथ-साथ उनकी जिम्मेदारियाँ भी बढ़ती जा रही हैं। उनकी व्यक्तित्व में आशातीत उन्नति हुई है। मानसिकता जटिल से जटिलतर होती जा रही है। तनाव और संघर्ष भी नारी जीवन में उसी रूप में बढ़ते जा रहे हैं, जिस प्रकार पुरुष जीवन में। पहले नारी का कार्यक्षेत्र सीमित था। गृहस्थी को सजाना, सँवारना, सन्तान-पति दोनों के सुख-दुख की परवाह करना और बाकी समय उसका अपना होता था। पर आज उसके कार्य-क्षेत्र में दुगुनी गति से बढ़ोत्तरी हुई है। आज उसे घर-बाहर, गृहस्थी, नौकरी दोनों और ही गहराई से चिन्तन करना पड़ता है। आज पुरुष से अधिक श्रम चाहे शारीरिक हो या मानसिक नारी ही करती है। मन्नू भण्डारी ने ऐसी नारियाँ को अपनी लेखनी का विषय

बनाया है, जो समाज में संघर्ष करते हुए जी रही है। ऐसी युवतियाँ भी हैं, जो पुराने मानदण्डों और अनुशासनिक प्रतीकों की अवहेलना कर अपने परिवार को इज्जत की रोटी एवं सुख-चैन दे रही हैं। परन्तु विपरीत परिस्थितियों में वे अपने को जीवन समर में खड़ा करती हैं। इसी के साथ वे परेशान हैं तो केवल इसलिए कि उन्हें समाज में दोहरी भूमिकाएँ निभानी पड़ती हैं। जबकि पुरुष केवल एक ही भूमिका निभाकर वह अपने को सर्वज्ञ एवं सर्वोच्च मानती हैं, रक्षित किया जा रहा है। शैक्षणिक राजनैतिक, वैज्ञानिक व आर्थिक क्षेत्रों में इन अड़तालीस वर्षों में जितना पाया सामाजिक व पारिवारिक क्षेत्र में उतना ही खो दिया है।

‘आपका बांटी’ उपन्यास मन्नू भण्डारी का सबसे प्रसिद्ध और विवेच्य उपन्यास रहा है। इसमें नारी को पति से सन्ध बनाने और मधुर न बना पाने पर अपनी राह चुनने का अधिकार दिया गया है। उनके उपन्यासों में नारी छटपटा कर रह जाती है। वह पति को छोड़ना चाहती है, पर नहीं छोड़ पा रही है। कही सामाजिक परिवेश आड़े आ रहा है तो कही बच्चे और आर्थिक समस्या। सभी समस्याओं और छटपटाहटों का जवाब उन्होंने अपने इस उपन्यास में दिया है। एक समस्या से नारी बचती है तो दूसरी समस्या से दो चार होना पड़ता है। यदि अपनी इच्छाओं के अनुसार वह जीती है तो बच्चों के भविष्य पर प्रश्न चिह्न लग जाता है।

आधुनिक दास्य जीवन पर सटीक टिप्पणी करते हुआ मन्नूजी का उपन्यास आपका बांटी एक ज्वलंत दस्तावेज है। नारी बच्चे को अपने पास, रखती है। विवाह विच्छेद से नारी को अधिक पीड़ा होती है। बच्चे के लिए उसे हर सुख का बलिदान करना होता है। यह समाज का कैसा इंसान है। मन्नू जी की तलाक शूदा नारी बच्चे को छोड़ने को तैयार है। अगर अजय अपनी जिन्दगी की नई शुरुआत कर सकता है तो तुम क्यों नहीं? बांटी को ही दरार बनना है तो मीरा-अजय के बीच में बने। अजय भी तो जाने कि बच्चे को लेकर किस तरह की यातना से गुजरना पड़ता है। कि पुरानी स्लेट इतनी जल्दी और आसानी से साफ नहीं होती।²

मन्नू भण्डारी और राजेन्द्र यादव हिन्दी साहित्य के प्रयोगवादी कथाकार हैं। उनका ‘एक इंच मुस्कान’ उपन्यास संयुक्त लेखन का प्रयास है, जो

सर्वथा सफल कहा जा सकता है। उनके उपन्यास में कही भी विचारों के प्रवाह में अवोध दिखाई नहीं पड़ता उपन्यास में नारी का अस्तित्ववाद रूप सामने आता है। नारी शादी जैसी संस्था के बिना भी जी सकती है। उसका अपना जीवन है जिसे वह अपने तरीके से जीना चाहती है? इस उपन्यास में अमला का चरित्र हृदय को झकझोर कर रख देता है। इसमें रंजना अमर व अमला के बीच में अपने को वाधा समझती है। पति के रूप में अमर को पाकर भी उसे परायेपन का बोध होता है। स्वतंत्र्योत्तर युग में नारी हर रूप में अपने अस्तित्व को बनाये रखना चाहती है। अमला जीवन में सीमाओं मर्यादाओं और बन्धनों को नहीं मानती। अकेली पुरुष विहीन नारी के अन्तर्द्वन्द को कथाकारों ने ऐसा उभारा है कि नारी सिर्फ एक मानवीय रूप में सामने आती है। नारी अपने आपसे लड़ती है, समाज से लड़ती है पर अन्त में अन्तहीन भटकन ही उसके हाथ लगती है। समाज द्वारा एक अकेली स्त्री को खुश नहीं रहने देता? परित्यक्ता स्त्री अछूत बन हो जाती है। वषा बाद यदि पुरुष उसे स्वीकार करना चाहे तो स्त्री क्यों उसे स्वीकारे।

पारिवारिक विशेषताओं एवं पर परागत विचारों से आक्रान्त नारी के अस्तित्व की हत्या ही 'स्वामी' उपन्यास का कथानक है। इस उपन्यास पर यह आक्षेप है कि उसमें नारी के विवाह पूर्व के प्रेम संबंधों की समस्या को उठाया गया है। इसमें वैवाहिक जीवन का नारकीय रूप दृष्टिगत हो रहा है। पति-पत्नी के मध्य विश्वास लुप्त हो रहा है। इस उपन्यास में मन्नू भण्डारी ने पति घनश्याम और पत्नी सौदामिनी के आपसी रिश्ता को आधार बनाया है। नारी यदि थोड़ी भी भावुक होती है। उससे उसका ही नुकसान होता है। विवाह के पहले प्रेमी नरेन्द्र एवं सौदामिनी के भावात्मक रिश्ते बहुत प्रगाढ़ थे। लेकिन ससुराल पक्ष ने पुत्रबधु को इतना अधिक अपमानित किया कि वह घर छोड़ने को मजबूर हुई। वासना के वशीभूत होकर वह पाप करने नहीं जाती। यहाँ नारी अन्तर्द्वन्द, आस्था अथवा अनास्था के बीच घटित होता है। अन्ततः मानवीय नैतिक मूल्यों की बिजय दिखाकर मन्नू जी ने उपन्यास को सहज मानवीय अन्तर्द्वन्द की कहानी बना दिया है। मूलतः नारी चरित्रहीन नहीं होती। अन्दर से वह एक माँ बहन ओर पत्नी की भावनाओं से भरी होती है। परन्तु समाज ही उसे बुरा बनाता है। नारी को तोड़ने का समाज अनर्थ प्रयास

